

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURULU
TOPLANTIYA DAVET**

İclal Nihal BARAÇ

**Danışman
Prof. Dr. Ahmet TÜRK**

İZMİR - 2019

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : İCLAL NİHAL BARAÇ
Öğrenci No : 2014800710
Tez Başlığı : Anonim Ortaklıkta Genel Kurulu Toplantıya Davet

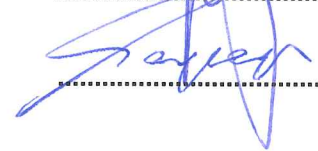
Savunma Tarihi : 22/07/2019
Danışmanı : Prof.Dr.Ahmet TÜRK

JÜRI ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>
Prof.Dr.Ahmet TÜRK	- Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr.Öğr.Üyesi Yaşar Can GÖKSOY	- Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç.Dr.Özge AYAN	- Celal Bayar Üniversitesi

İmza

.....

.....

.....

İCLAL NİHAL BARAÇ tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği () / oy çokluğu () ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Metin ARIKAN
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulu Toplantıya Davet” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22/07/2019
[Signature]

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Anonim Ortaklıkta Genel Kurulu Toplantıya Davet
İclal Nihal BARAÇ

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Günümüzde sermaye ortaklıkları içerisinde uygulama alanı en geniş olan, ticaret yaşamında oldukça önemli bir yeri bulunan ve bu sebeple de en fazla yasal düzenlemeye ihtiyaç duyan ortaklık türü, anonim ortaklıktır. Genel kurul ise ortaklığın işleyişi hakkında pay sahiplerinin bilgi aldığı, ortaklıkla ilgili önem arz eden konuların görüşüldüğü, müzakere edildiği ve kararların alındığı zorunlu bir organdır. Bu durum ortaklığın işleyişi bakımından hayati önemi bulunan genel kurulun önemini artırmaktadır. Bu sebeple toplantılarının yapılması, toplantıların hazırlığı, pay sahiplerinin bu toplantılara davet edilerek tüm pay sahiplerinin yapılacak olan toplantılardan haberdar edilmesi ve bu sayede pay sahiplerinin en önemli haklarından biri olan genel kurul toplantılarına katılma haklarının etkin bir şekilde kullanmalarının sağlanması amaçlanmış, bu amaçla da genel kurulun toplantıya davet edilmesi konusunda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda oldukça ayrıntılı yasal düzenlemelere yer verilmiştir.

Bu çalışmamızda anonim ortaklıkta organların tanımı yapıldıktan sonra bir organ olarak genel kurulun tanımı, özellikleri, yetkileri ve türleri incelenmiş, ardından yasal düzenlemeler çerçevesinde anonim ortaklıkta genel kurul toplantıya davet yetkisi bulunan kişi ve organlar incelenmiş, son olarak genel kurul toplantıya davet prosedürü, toplantı gündeminin belirlenmesi ve diğer davet hazırlıklarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Ortaklık, Genel Kurul, Genel Kurul Toplantısı, Davet Prosedürü, Davet Yetkilileri.

ABSTRACT

Master's Thesis

Invitation of the General Assembly to a Meeting in a Joint Stock Company

İclal Nihal BARAÇ

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Private Law

Private Law Program

Nowadays, Joint Stock Company is the partnership having the most extensive application area and that has an important place in the business sector and because of that is the partnership which needs the most legal regulations. The General Assembly is a necessary organization where the shareholders learn information of the process of the joint stock company and where important matters about the joint stock company is discussed, negotiated and finalized. This situation increases the significance of the General Assembly that has a vital importance in Joint Stock Company. Because of these reasons, it is aimed that the meetings are conducted and the shareholders are invited so that all of the shareholders are aware of these meetings and in this way, the participation of the shareholders into these General Assembly meetings, which is one of their most important rights, is efficiently provided. For this purpose, the invitation of the General Assembly to the meeting has been extensively included in the Turkish Commercial Code (TCC) Numbered 6102.

In our work, after the definition of the bodies of the joint stock company has been made, the definition, features, powers and types of the General Assembly has been examined. Afterwards, the people and bodies that have the right to convene the General Assembly in terms of legal regulations have been examined and finally the convening procedure of the General Assembly, the agenda settings and other invitation preparations have been mentioned.

Keywords: Joint Stock Company, General Assembly, General Assembly Meeting, Invitation Preparations, Invitation Officials.

ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET

İÇİNDEKİLER

TEZ/PROJE ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	xi

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURUL KAVRAMI, GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ, KONUMU VE TÜRLERİ

§ 1 GENEL KURUL KAVRAMI VE GENEL KURULUN GÖREV VE YETKİLERİ	3
I. GENEL KURUL KAVRAMI	3
II. GENEL KURULUN GÖREV VE YETKİLERİ	9
A. Genel Kurulun Görev ve Yetkilerinin Genel Olarak Tanıtımı	9
B. Genel Kurulun Devredilemez Görev ve Yetkileri	10
III. GENEL KURULUN İŞLEVLERİ	12
§ 2 ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ VE KONUMU	14
I. TÜZEL KİŞİLİĞİN HUKUKİ NİTELİĞİ	14
II. GENEL OLARAK ORGAN KAVRAMI VE TANIMI	20
III. ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ	32

IV. ORGANIN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN SINIFLANDIRILMASI VE ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN BU SINIFLANDIRMALARDAKİ YERİ	34
A. Karar Organı – Yürütme Organı	34
B. Zorunlu Organ – İhtiyari Organ	35
C. Fert Organ – Kurul Organ	37
D. İç Organ – Dış Organ	38
E. Başka Bir Organın Talimatıyla Hareket Eden Organ – Başka Bir Organdan Talimat Almadan Hareket Eden Organ	40
V. GENEL KURULUN ANONİM ORTAKLIKTAKİ KONUMU	41
A. Öğretide Ortaya Atılan Çeşitli Görüşler	44
B. Organlar Arası İlişkilerle İlgili Hukukumuzdaki Durum ve Genel Kurulun Üst Organ Olup Olmadığı Sorunu	47
VI. GENEL KURUL İLE YÖNETİM KURULU ARASINDAKİ YETKİ PAYLAŞIMI	51
§ 3 GENEL KURUL TÜRLERİ	53
I. OLAĞAN GENEL KURUL – OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL	53
A. Olağan Genel Kurul	54
B. Olağanüstü Genel Kurul	57
II. ÇAĞRILI GENEL KURUL – ÇAĞRISIZ GENEL KURUL	58
A. Çağrılı Genel Kurul	59
B. Çağrısız Genel Kurul	60
III. ELEKTRONİK ORTAMDA YAPILAN GENEL KURUL	65
IV. TEK PAY SAHİPLİ ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURUL	70

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVETE YETKİLİ OLANLAR

§ 4 DAVETE YETKİLİ OLANLARA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN NİTELİĞİ VE DAVETİN YETKİSİZ KİŞİLER TARAFINDAN YAPILMASININ YAPTIRIMI	74
I. DAVETE YETKİLİ OLANLARA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN NİTELİĞİ	74

II. DAVETİN YETKİSİZ KİŞİLER TARAFINDAN YAPILMASININ YAPTIRIMI	78
§ 5 GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVETE YETKİLİ OLANLAR	79
I. YÖNETİM KURULU	79
II. AZINLIK	88
A. Azınlık Tarafından Yönetim Kurulu'na Başvuru Usulüne İlişkin Düzenlemelerin Tanıtılması	88
B. Azınlığın Davet İsteminin Yönetim Kurulunca Kabulü	93
C. Azınlığın Davet İsteminin Yönetim Kurulunca Reddi veya Talebe Cevap Verilmemesi	97
D. Azınlığın Gündeme Madde Eklenmesini İsteme Hakkı	104
III. MÜNFERİT PAY SAHİPLERİ	108
A. Genel Olarak	108
B. Münferit Pay Sahiplerince Genel Kurulu Toplantıya Davet Şartları	112
1. Yönetim Kurulunun Devamlı Olarak Toplanamaması	112
2. Toplantı Yetersayısının Oluşmasına İmkan Bulunmaması	115
3. Yönetim Kurulunun Mevcut Olmaması	117
C. Mahkemeye Başvuru ve Davet Usulü	118
IV. TASFİYE MEMURLARI	123
V. KAYYIM	125
VI. İFLAS İDARESİ	129
VII. GENEL KURUL	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET ÖNCESİ YAPILACAK İŞLEMLER VE DAVET USULÜ

§ 6 GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET ÖNCESİ YAPILACAK İŞLEMLER	134
I. YÖNETİM KURULUNUN YILLIK FAALİYET RAPORU İLE FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASI	135

II. DENETÇİ RAPORUNUN HAZIRLANMASI	136
III. FİNANSAL TABLOLAR İLE KAR DAĞITIM TEKLİFİ	136
IV. SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİK TASLAĞININ HAZIRLANMASI	137
V. GÜNDEMİNE GÖRE DİĞER İŞLEMLER	137

§ 7 GENEL KURUL GÜNDEMİNİN HAZIRLANMASI VE GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ

138

I. GÜNDEMİN HAZIRLANMASI	138
II. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ	141
A. GENEL OLARAK	141
B. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİNİN İSTİSNALARI	143
1. Gündeme Oybirliği ile Madde Eklenmesi	143
2. Haklı Sebeplerin Varlığında Yönetim Kurulu Üyelerinin Görevden Alınması	143
3. Genel Kurul Toplantısının Ertelenmesi	145
4. Pay Sahiplerinin Özel Denetim İstemesi	146
5. Kuruluşta Kurucuların ve Sermaye Artırımında Yönetim Kurulu ve Denetçilerin İbra Edilememesi	147

§ 8 GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET USULÜNE İLİŞKİN HÜKÜMLER VE BU HÜKÜMLERE UYULMAMASININ SONUÇLARI

147

I. GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET USULÜNE İLİŞKİN HÜKÜMLER	147
A. İLAN YAPILMASI	149
1. Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde İlan Yapılması	149
2. Ortaklık Esas Sözleşmesinde Belirtilen Şekilde İlan Yapılması	149
3. Ortaklığın İnternet Sitesinde İlan Yapılması	150
B. İADELİ TAAHHÜTLÜ MEKTUP GÖNDERİLMESİ	150
C. İLAN YAPILMASI VE DAVET MEKTUBU GÖNDERİLMESİNİN SÜRESİ	152
D. HALKA AÇIK ANONİM ORTAKLIKTAKİ DURUM	153
E. İLAN VE DAVET MEKTUBUNUN İÇERİĞİ	153
II. DAVET USULÜNE UYULMAMASININ YAPTIRIMI	155

A. GENEL OLARAK YOKLUK, BUTLAN VE İPTAL EDİLEBİLİRLİK KAVRAMLARI	155
B. YOKLUK, BUTLAN VE İPTAL EDİLEBİLİRLİK YAPTIRIMLARININ UYGULANACAĞI HALLER	163
SONUÇ	175
KAYNAKÇA	179

KISALTMALAR

AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
Art.	Artikel
ATK.	Alman Ticaret Kanunu
b.	bent
BATİDER	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BGE.	İsviçre Federal Mahkememesi
bkz.	bakınız
C.	Cilt
c.	Cümle
dn.	dipnot
Dr.	Doktor
E.	Esas
EGKS	Elektronik Genel Kurul Sistemi
ETK.	Eski Ticaret Kanunu
f.	Fıkra
GK.	Genel Kurul
HD.	Hukuk Dairesi
HGK.	Hukuk Genel Kurulu
HMK.	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK.	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBK.	İsviçre Borçlar Kanunu
İİK.	İcra ve İflas Kanunu
K.	Karar
Koop K.	Kooperatif Kanunu
m.	Madde
MK.	Medeni Kanun
N.	Numara
No.	Numara
OR.	Obligationenrecht
Prof.	Profesör

R.G.	Resmi Gazete
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Sayısı
S.	Sayılı
Sa.	Sayı
SerPK.	Sermaye Piyasası Kanunu
SPK.	Sermaye Piyasası Kurumu
t	Tarih
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TemY.	Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik
TicD.	Yargıtay Ticaret Dairesi
TK.	Ticaret Kanunu
TL	Türk Lirası
TMK	Türk Medeni Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TTSG	Türk Ticaret Sicil Gazetesi
vd.	ve devamı
vs.	ve sair
Y.	Yıl
YTK.	Yeni Ticaret Kanunu
ZGB.	Federal Medeni Kanun

GİRİŞ

Anonim ortaklık, sermaye ortaklıkları içinde hukuki yapı olarak en iyi örgütlenmiş ve en fazla gelişmiş ortaklıktır. Ticaret hayatında da anonim ortaklıkların çok yaygın olması, bu ortaklık türüne atfedilen önemi günden güne artırmış, bu durum da anonim ortaklık ile ilgili son derece ayrıntılı yasal düzenlemelerin yapılmasına yol açmıştır. Anonim ortaklığın zorunlu bir organı olan genel kurul ise, pay sahiplerinin tamamından oluşan, pay sahiplerinin usulüne uygun olarak yapılan bir davet üzerine bir araya gelerek ortaklık işlerine ilişkin bilgi aldıkları, ortaklık için hayati önem arz eden konuların müzakere edildiği ve oylama yapılmak suretiyle kararların alındığı bir organdır. Genel kurulun toplanması, hem toplantılar aracılığıyla ortaklık için önem arz eden kararların alınması nedeniyle ortaklık bakımından, hem de pay sahiplerinin pay sahipliğine ilişkin haklarını kullanmalarına ve bu sayede ortaklık hakkında söz sahibi olmasına imkan tanınması sebebiyle pay sahipleri bakımından çok önemlidir. Bu sebeple de yapılacak genel kurul toplantılarından tüm pay sahiplerinin haberdar edilmesine büyük bir önem atfeden kanun koyucu tarafından, genel kurulun toplantıya daveti konusunda ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı da, genel kurulun toplantıya davet edilmesi konusunda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve ikincil mevzuattaki düzenlemeleri değerlendirmektir. Bu amaçla, özellikle mevcut yasal düzenlemelerin eski yasal düzenlemelerle karşılaştırılması yoluyla her iki düzenlemenin incelenmesine önem verilmiştir. Konuyla ilgili öğretideki açıklamalar, eleştiriler ve görüş farklılıkları ele alınmış, ayrıca konuyla ilgili yargı kararlarına da yer verilerek suretiyle uygulamadaki durum ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde, genel kurul kavramına değinilerek, onun işlevleri ele alınmıştır. Bu noktadan hareketle, genel kurulun organ niteliği ve anonim ortaklıktaki konumuna temas edilmiştir. Ayrıca genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki ilişki öğretideki görüşler çerçevesinde değerlendirilmiş ve son olarak genel kurul türleri incelenmiştir.

İkinci bölümde, genel kurulu toplantıya davet edebilecek kişiler ve organlar ile, bu kişi ve organların davet yetkisini kullanabilmelerinin koşulları ve başvuru usulleri tek tek incelenmiş, konuyla ilgili önceki yasal düzenlemeler ile yeni yasal

düzenlemeler karşılaştırılmış ve 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nda davet yetkisine sahip olup da, 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nda bu davet yetkisi ortadan kaldırılan ve önceden davet yetkisi mevcut bulunmamasına rağmen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile ilk kez davet yetkisi tanınmış olan kişiler ortaya konulmuştur. Ayrıca davet yetkisine sahip olup olmadığı konusunda belirsizlik olan kişi ve organlar, öğretideki tartışmalar çerçevesinde değerlendirilmiş ve davetin yetkisiz kişiler tarafından yapılmasının yasal sonuçları incelenmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise, genel kurulu toplantıya davet prosedürü incelenmiştir. Yasal düzenlemeler çerçevesinde genel kurulu toplantıya davet prosedürü tanıtılmış, öğretide son derece tartışmalı bir konu olan davet prosedürüne uyulmamasının yaptırımı konusu yargı kararları çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca genel kurulun gündemi ve gündeme bağlılık ilkesi konusunda da açıklamalar yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL KURUL KAVRAMI, GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ, KONUMU VE TÜRLERİ

§ 1 GENEL KURUL KAVRAMI VE GENEL KURULUN GÖREV VE YETKİLERİ

I. GENEL KURUL KAVRAMI

Tüzel kişiler hak ve fiil ehliyetine sahiptirler. Tüzel kişilerin hak ehliyeti 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun¹ 48. maddesinde; fiil ehliyeti ise aynı Kanun'un 49. ve 50. maddelerinde düzenlenmiştir. Hak ehliyeti; yaradılış gereği insana özgü olan cins, yaş, hısımlık gibi niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün hak ve borçları kapsar. Fiil ehliyeti ise, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla kazanılır. Tüzel kişiler, hakları kazanma ve borçları yüklenebilme bakımından, idare ve temsil işlerini gören organlara ihtiyaç duyarlar². Bu husus Medeni Kanun'un fiil ehliyetinin kullanılması başlıklı 50. maddesinde ifade edilmiş; *tüzel kişinin iradesinin, onun organları aracılığıyla açıklanacağı* düzenlenmiştir. Medeni Kanun'un tüzel kişilerin fiil ehliyetine ilişkin bu hükümleri, yalnızca medeni hukuk tüzel kişilerine değil, ticaret hukuku tüzel kişileri olan ticaret ortaklıklarına da uygulanır³. Bu husus 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun⁴ 126. maddesinde, Türk Medeni Kanunu'nun tüzel kişilere ilişkin hükümlerinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde ticaret ortaklıklarına da uygulanacağı belirtilmek suretiyle

¹ 22.11.2001 tarih ve 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (R.G. 08.12.2001, Sayı: 24607).

² Bu hususta bkz. Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, 2016, s. 351.

³ Bkz. Egger, **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, I. Band: Einleitung und Personenrecht**, 2. Umgearbeitete Auflage, Zurich, 1930'dan aktaran: Ergun Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, İstanbul, 1982, s.71; Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul, 1995, s. 3; Necla Akdağ Güney, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Genişletilip Güncelleştirilmiş İkinci Baskı, İstanbul, 2010, s. 141.

⁴ 13.01.2011 tarih ve 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (R.G. 14.02.2011, Sayı: 27846).

hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla ticaret ortaklıklarının da iradesi, organları aracılığıyla açıklanır.

Tüzel kişiliğe sahip ticaret ortaklıkları olan anonim ve limited ortaklıklarda, yönetim ve temsile ilişkin görevler yönetim kurulu ya da müdür veya müdürler kurulu tarafından üstlenilirken; ortaklık içindeki düzenleyici işlev ise genel kurul tarafından yerine getirilir⁵. Çalışmamız bakımından önem arz eden organ olan genel kurul, ortaklığın yönetimine ilişkin görev ve yetkilere sahip değildir. Dolayısıyla ortaklığı yönetim kurulu gibi temsil edemez⁶ ve kural olarak etkisi dış ilişkiye yansıyan kararlar alamaz⁷. Genel kurul kararları, ancak yönetim kurulu tarafından uygulanmak suretiyle dış ilişkide etkili olur⁸, bu da genel kurulun bir iç organ

⁵ Bu hususta bkz. Direnç Akbay, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, İstanbul, 2010, s. 5.

⁶ Kural bu olmakla birlikte, öğretide Arslanlı, genel kurulun ortaklığı temsil yetkisi olmaması kuralının bir istisnası olduğunu ifade etmekte; organların seçiminde organ sıfatı genel kurul kararı ile kendiliğinden oluştuğundan, genel kurulun ortaklığı temsilen hareket ettiğini ileri sürmektedir. Bu hususta bkz. Halil Arslanlı **Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, 1960, ss. 2-4. Ancak bu görüş Pulaşlı tarafından eleştirilmektedir. Pulaşlı'ya göre ilk olarak genel kurulun oluşmasında paylar dikkate alındığı ve karar verilebilmesi toplantı nisabının oluşmasına bağlı olduğu için genel kurulun kaç kişiden ve kimlerden oluşacağı baştan belli değildir. Yönetim kuruluna kimlerin katılacağı ise kişi olarak bellidir. Dolayısıyla, genel kurulun oluşmasında bir belirsizlik söz konusu iken, yönetim organı seçilmiş ve atanmış kişilerden oluştuğundan üyeleri her zaman bellidir. İkinci olarak, organların seçilmesi ile organ sıfatının re'sen kazanılması, bu işlemin dışa dönük olmasıyla ilgili olmayıp, işlemin kendi hukuki karakterinden ve yapısından kaynaklanmaktadır. Üçüncü olarak da, anonim ortaklığın temsil organının yönetim kurulu olduğu kanunda açıkça belirtilmiştir. Bu açık hüküm karşısında, genel kurulun ortaklığı temsil yetkisi istisnaen de olsa kabul edilemez. Kaldı ki kanunda yönetim zaafının olduğu hallerde dahi, genel kurul kararlarının iptali davasında, şirketin organsız kalması halinde Mahkemece atanan kayyımın veya tasfiye halinde tasfiye memurlarının sınırlı yetkilerle de olsa anonim ortaklığı temsil edeceği öngörülmüştür. Buna karşın, genel kurulun ortaklığı temsil edeceğine ilişkin kanunda hiçbir hüküm yoktur. Sonuç olarak, genel kurulun organ ataması genel kurulun kanundan kaynaklanan bir yetkiyi kullanması anlamında olup, niteliği itibarıyla içe dönük bir işlemdir. Bu hususta ayrıntılı açıklama için bkz. Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Yargıtay, İsviçre ve Alman Federal Mahkeme Kararları İşlenerek Tamamen Yenilenmiş ve Değiştirilmiş 3. Baskı, Cilt I, Ankara, 2018, ss. 826-827.

⁷ Bununla birlikte, istisnai de olsa genel kurulun dış ilişkiye etki edecek nitelikte karar alması mümkündür. Bu duruma aktiflerin toptan satışı (TTK m. 408/2-f) örnek olarak verilebilir. Bu hususta bkz. Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme)**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, 2015, s. 297. Yine buna benzer nitelikte olan tasfiyede aktiflerin toptan satılması (TTK m. 538/2) için de genel kurul kararı gerekir. Aynı şekilde ortaklığın tescilinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynı sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşmelerin de, geçerli olması için genel kurulca onaylanıp ticaret siciline tescil edilmesi gerekir. Bu sözleşmelerin onaylanmasından ve tescilinden önce, bunların ifası amacıyla yapılmış ödemeler dahil, her türlü tasarruf geçersizdir. Verilen bu örneklerden anlaşılacağı üzere, dış ilişkide etkili olacak olan bazı işlemlere, kanun koyucu tarafından genel kurulun katılması öngörülmüştür. Bu hallerde yönetim kurulu genel kurul kararı olmadan işlem yapamaz, yapılmışsa bile bu işlem ortaklığı bağlamaz. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 827.

⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 827.

olmasının sonucudur⁹. Buna bağılı olarak da, üçüncü kişiler yalnızca genel kurul kararına dayanarak anonim ortaklıktan bir talep hakkı elde edemezler, fakat ilişki de etkili olması sebebiyle pay sahipleri bir genel kurul kararına dayanarak ortaklıktan hak talep edebilir¹⁰. Ancak istisnaen genel kurulun bazı kararları icrai nitelik taşır, yani yönetim kurulunun ayrıca icra etmesine gerek kalmaksızın kendiliğinden sonuç doğurur¹¹.

Genel kurul bir irade ve karar organıdır¹². Genel kurul kararları ise, hukuki sonuç doğuran bir irade beyanı olması nedeniyle hukuki işlem niteliğindedir¹³. Genel kurul kararlarının hukuki işlem niteliği Türk, İsviçre ve Alman hukukunda egemen görüş olarak kabul edilmektedir¹⁴. Ancak genel kurul kararlarının ne tür bir hukuki işlem olduğu konusunda öğretide çeşitli tartışmalar mevcuttur. Bu tartışmalar genel kurul kararlarının tek taraflı bir hukuki işlem mi, yoksa çok taraflı bir hukuki işlem mi olduğu noktasında toplanmaktadır. Genel kurul kararlarının tek taraflı bir hukuki işlem olduğu görüşünü savunanlar, iradenin bir bütün olarak anonim şirkete ait olmasına dayanırken; çok taraflı bir hukuki işlem olduğunu kabul edenler ise, tüzel kişinin iradesinin kanuna veya esas sözleşmeye uygun olarak toplanan genel kurulda, hukuken geçerli bir oylama sonucunda oluşmasından yola çıkarlar¹⁵. Genel

⁹ Bu hususta bkz. hususta bkz. Ersin Çamoğlu (Reha Poroy, Ünal Tekinalp), **Ortaklıklar Hukuku I**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul, 2014, s. 522.

¹⁰ Bu hususta bkz. Yahya Deryal, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği”, **Fahman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul, 2003, s. 382.

¹¹ Yönetim kurulunun icra etmesine gerek kalmaksızın kendiliğinden sonuç doğuran istisnai nitelikteki kararlara öğretide Üçışık ve Çelik tarafından verilen örnekler; yönetim kurulu üyelerinin seçilmeleri, azledilmeleri ve ibrası, ortaklık kârının dağıtılması, sermayenin artırılması, tahvil ihraç kararı ve aktiflerin toptan satışına ilişkin kararlardır. Ancak bu durumlarda dahi genel kurul kararlarının dış ilişkide hukuken doğrudan etkili olabilmesi için, kanunla veya esas sözleşmeyle bu durumların öngörülmüş olması gerekir. Bu hususta bkz. Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, 1. Cilt, Ankara, 2013, s. 218.

¹² Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 352; Pulaşlı, Şerh, s. 825; Üçışık ve Çelik, s. 217; İsmail Cem Soykan, **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, 1. Baskı, İstanbul, 2012, s. 56.

¹³ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 825; Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Sekizinci Baskı, İstanbul, 2017, s. 11.

¹⁴ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 825; Deryal, s. 383.

¹⁵ Tek taraflı hukuki işlem, bir tek kişinin iradesiyle meydana gelip hukuki sonuç doğuran işlemdir. Bir hakkı veya hukuki ilişkiyi kurmak, değiştirmek, ortadan kaldırmak gibi hukuki sonuçların doğabilmesi için tek bir irade açıklamasına gerek gösteren işlemler, tek taraflı hukuki işlemleri oluşturur. Bir hukuki sonucun meydana gelmesi için birden fazla kişinin irade beyanına ihtiyaç duyulması halinde ise çok taraflı hukuki işlem söz konusu olur. Çok taraflı hukuki işlemler sözleşmeler ve kararlar olmak üzere ikiye ayrılır. Kararlar ise, aynı gruba dahil kişilerin ortak bir iş veya amaca ilişkin bir karar almak için başkana yöneltmiş oldukları irade açıklamalarıdır. Örneğin bir sendika, dernek veya ortaklığın genel kurul ya da yönetim kurulunda verilen karar, bu anlamda çok taraflı bir işlemdir. Bu tanımlar için bkz. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Ankara, 2015, s. 165-167; Deryal, s. 385.

kurul kararlarının hukuki işlem olarak kabul edilmesi; bu kararların gerek oluşumu, gerek geçerlilik şartları ve gerekse etkilerine ilişkin olarak, Borçlar Kanunu'nun¹⁶ m. 27. ve devamı hükümlerine tabi olması sonucunu doğurur¹⁷. Bunun sonucu olarak da kararlar ortaklık esas sözleşmesine, kanuna ve dürüstlük kuralına aykırı olmamalıdır. Aksi halde bu kararların iptali; hatta kanunun emredici hükümlerine aykırı kararların geçersizliğinin tespiti Mahkemeden talep edilebilir¹⁸.

Genel kurulun karar alması kural olarak toplantıyı gerektirir¹⁹. Genel kurul, yönetim kurulunun aksine daimi bir organ değil, kanunen belirlenen veya gerektiği

Öğretide de Pulaşlı, genel kurul kararlarının çok taraflı hukuki işlem niteliğinin ağır bastığını savunmakta; ancak ne tür bir hukuki işlem olduğunun aslında çok da önemli olmadığını, burada önemli olanın genel kurul kararlarının hukuki işlem olarak kabul edilmesi olduğunu belirtmektedir. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 825.

Benzer şekilde Moroğlu da, anonim ortaklık genel kurul kararını, genel kurul olarak toplanan pay sahipleri veya temsilcilerinin kullandıkları oylarla meydana gelen ve kural olarak ortaklık içi ilişkide, istisnaen de dış ilişkide hukuki sonuç sağlama amacına yönelik olan ortaklık irade beyanı olarak tanımlamış; irade beyanı olması nedeniyle, genel kurul kararlarını bir hukuki işlem olarak kabul etmiş, genel kurul kararlarının ne tür bir hukuki işlem olduğu konusunun büyük bir önem arz etmediğini, bununla birlikte çok taraflı bir hukuki işlem olma özelliğinin daha ağır bastığını ifade etmiştir. Bu hususta bkz. Erdoğan Moroğlu, Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları, **Makaleler, I**, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, 2006, s. 161; Moroğlu, Hükümsüzlük, ss.11 – 13.

Çamoğlu (Poroy, Tekinalp) ise, genel kurul kararlarının, kanuni koşullara uyularak yapılan bir toplantıda, kanunun öngördüğü sayıda pay sahibinin öneri lehinde oy kullanması ile oluşan ortak hukuki işlemler olduğunu ileri sürmektedir. Bu yazarlara göre ortakların iradelerinin aynı öneri üzerinde birleşmesi ile oluşan karar, tüzel kişinin iradesini temsil eder. Ortaklar birbirlerine karşı taraf teşkil etmedikleri için kararlar çok taraflı değil, ortak irade ile oluşturulmuş hukuki işlemlerdir. Bu hususta bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), s. 522.

Deryal'a göre, kararların niteliği oluşum aşamasında ve oluştuktan sonra farklı olmaktadır. Oluşum aşamasında ortaklığa izafe edilebilecek bir irade söz konusu değildir, ortaklar iradeleriyle bir sonuca ulaşmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla bu aşamada çok taraflı işlem görüşünün haklılığı kabul edilebilir. Ancak karar alındıktan sonra artık ortaya çıkan irade genel kurulun iradesidir, genel kurul kararı şeklinde ifade edilen işlem anonim ortaklığın iradesini yansıtır. Bu noktada yalnızca ortaklığın iradesi söz konusu olduğundan tek taraflı hukuki işlem niteliği kabul edilebilir. Bu görüşler için bkz. Deryal, s. 388.

Kanaatimizce de öğretide yapılan tanımlardan yola çıkıldığında, genel kurul kararlarının 'karar' niteliği dolayısıyla çok taraflı bir hukuki işlem olduğunun kabulü daha uygun olacaktır. Her ne kadar genel kurul kararının tek taraflı bir hukuki işlem olduğunu savunanlar, neticede bu kararın tüzel kişiliğin irade beyanını yansıtmamasından yola çıkmakta ise de, öğretide tek taraflı hukuki işlem – çok taraflı hukuki işlem ayrımı, zaten hukuki işlemin oluşum aşaması ile ilgilenmektedir, zira tek taraflı hukuki işlemde de, tek taraflı işlemde de, neticede ortaya çıkan tek bir irade beyanıdır. Bu sebeple oluşum aşamasında birden fazla irade beyanına ihtiyaç duyan genel kurul kararlarının, çok taraflı bir hukuki işlem olduğunun kabulü kanaatimizce daha uygun olacaktır.

¹⁶ 11.01.2011 tarih ve 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu (R.G. 04.02.2011, Sayı: 27836).

¹⁷ Bununla birlikte, aşağıda yer vereceğimiz üzere genel kurul kararlarının iptali ve geçersizliği TTK'nın 445. ve devamı maddelerinde ayrıca düzenlenmiştir.

¹⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 827.

¹⁹ Bu hususta bkz. Akbay, s. 6.

zamanlarda toplanan bir organdır²⁰. Kural olarak yılda bir defa olağan olarak, gereklilik arz eden hallerde ise olağanüstü olarak toplanır²¹. Ayrıca, genel kurul, anonim ortaklığın zorunlu ve vazgeçilmez bir organı olarak kanunen mevcuttur, seçilmesi söz konusu değildir²². Kanun veya esas sözleşme hükümleri uyarınca toplanan ortaklardan oluşur ve tüm ortaklar genel kurulun zorunlu üyesidir. Bunun doğal bir sonucu olarak da ortaklık haklarının çoğu genel kurulda kullanılır²³. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun 407. maddesinde de, ortakların ortaklık işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanacakları düzenlenmiştir. Pay sahipleri, ortaklığın yönetimi ve ticaret hayatındaki yeri hakkında, ancak genel kurul toplantılarına davet edildiklerinde ve yönetim kurulu tarafından bilanço ve kar-zarar hesapları incelemeye sunulduğunda bilgi alma hakkını, buna bağlı olarak da gündemle ilgili görüşlerini açıklama ve oy haklarını kullanma olanağına sahip olmaktadır²⁴. Bu nedenle, ortaklığa yatırım yapması beklenen küçük pay sahiplerinin, ortaklık iradesine etkili olabilecekleri tek imkan genel kuruldur²⁵. Olağan genel kurul toplantılarının kural olarak yılda bir kez yapılması ve pay sahiplerinin genel kurula katılma hakkına (TTK m. 425 vd.) bağlı olarak yukarıda sayılan oy hakkı (TTK m. 434 vd.), bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK m. 437), özel denetim isteme hakkı (TTK m. 438 vd.) gibi ortaklık haklarını kullanabilmelerinin ancak genel kurulda mümkün olması, bunun gibi yönetim kurulu ve denetçinin seçimi ile görevden alınması, yönetim kurulu üyelerinin ibraları, finansal tabloların incelenmesi ve onaylanması gibi kararların alınması da pay sahipliği haklarını şekillendirir²⁶. Bu

²⁰ Bu hususta bkz. Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, Ankara, 2015, s. 459.

²¹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 298; Pulaşlı, Şerh, s. 827; Üçışık ve Çelik, s. 217.

²² Bu hususta bkz. Deryal, s. 378. Dernek genel kuruluna ilişkin benzer yönde açıklamalar için bkz. Özsunay, s. 171.

²³ Bu hususta bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), s. 477; Tekinalp, s. 215; Soykan, s. 55; Deryal, s. 379. Limited ortaklıklar açısından benzer açıklamalar için bkz. Akbay, s. 5.

²⁴ Bu hususta bkz. Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, § 21. N. 2.'den aktaran: Pulaşlı, Şerh, s. 826; Üçışık ve Çelik, s. 217.

²⁵ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 217.

²⁶ Ancak bu noktada belirtmemiz gerekir ki, genel kurulun pay sahiplerinin bütününden meydana gelmesi; genel kurul kavramının pay sahiplerinin bütününe ifade ettiği anlamına gelmemektedir; genel kurul pay sahiplerinden bağımsız bir organ olarak varlığını sürdürür. Bunun gibi genel kurul, anonim ortaklığın kendisi, yani *alter ego* olarak da kabul edilemez. Bu sebeple genel kurulun oluşturduğu irade, ancak kanunda böyle değerlendirildiği ve kanunun yorumundan bu anlam çıktığı için anonim ortaklığın iradesidir; bu irade pay sahiplerine ait değildir. İradeden bir sorumluluk doğarsa, bu sorumluluk anonim ortaklığa ait olur, tek tek pay sahiplerine yüklenemez. Bu açıklamalar için bkz. Tekinalp, ss. 297 - 298.

sebeple genel kurulun toplantıya davet edilmesi, toplantıların bir gündeme bağlanması ve hangi kararların hangi yetersayılarla alınabileceği konularında düzenleme yapılması zorunluluk arz etmiş ve kanun koyucu genel kurulun toplanma ve karar alma esaslarına ilişkin olarak TTK m. 409 ve devamında özel düzenlemeler getirmiştir²⁷. Bu düzenlemeler karşısında pay sahiplerinin kanunda yer alan ve aşağıda ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz davet prosedürüne uymaksızın bir araya gelmelerinin genel kurul olarak kabul edilmesi mümkün olmadığı gibi²⁸, pay sahiplerinin bir araya gelmeden ve toplantı yapmadan herhangi bir karar almaları da mümkün değildir²⁹.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkılarak, anonim ortaklıklar bakımından genel kurul; kanunen veya esas sözleşme uyarınca toplanan pay sahiplerinden oluşan, toplantı ve karar mekanizmalarına katılma hakkı olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin usulüne uygun olarak yapılan bir davet üzerine bir araya geldiği toplantılar aracılığıyla müzakerelerde bulunmak ve oylama yapılmak suretiyle belirli bir gündemi görüşüp karara bağladığı, bilgi aldığı ve ortaklık işlerine ilişkin bazı haklarını kullandığı, kararları ile kural olarak iç ilişkide, istisnaen de dış ilişkide etkili olan, ortaklık için zorunlu bir irade ve karar organı olarak tanımlanabilir³⁰.

II. GENEL KURULUN GÖREV VE YETKİLERİ

²⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 459; Soykan, s. 56.

²⁸ Bu hususta bkz. Akbay, s. 6. Pay sahiplerinin davet prosedürüne uymaksızın bir araya gelerek karar almaları durumunda, alınan bu kararlar çok tartışmalı olmakla birlikte yokluk ve iptal yaptırımlarına tabi olacaktır. Bununla birlikte pay sahiplerinin davet prosedürüne uymadan bir araya gelmelerine rağmen bu toplantıda tüm pay sahiplerinin bulunması ve aralarından hiçbirinin itirazda bulunmaması halinde, yapılan toplantı aşağıda açıklanacağı üzere çağrısız genel kurul olarak adlandırılacak ve geçerli kabul edilecektir.

²⁹ Bu hususta bkz. Deryal, s. 378. Pay sahipleri bir araya gelmeksizin, pay sahiplerinden birinin gündem maddesi ile ilgili önerisine diğer pay sahiplerinin yazılı olarak onay vermesi anlamına gelen sirküler tipi karar alma yöntemi, anonim ortaklık genel kurulları bakımından kabul edilmemiştir. Ancak anonim ortaklık yönetim kurulları (TTK m. 390/4), limited ortaklık genel kurulları (TTK m. 617/4) ve dernek genel kurulları (MK m. 76/1) bakımından bu mümkündür. Limited ortaklıklarda sirküler tipi karar alma konusunda ayrıntılı açıklamalar için bkz. Şengül Al, “TTK Tasarısına Göre Limited Şirketlerde Genel Kurul”, **Prof. Dr. Firat Öztan’a Armağan**, 1. Cilt, Ankara, 2010, ss. 178-181.

³⁰ Bu tanım için bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 352; Pulaşlı, Şerh, s. 826; Üçışık ve Çelik, s. 217; Mehmet Bahtiyar ve Esra Hamamcıoğlu, **Yeni TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları**, İstanbul, 2014, s. 1; İlhan Yiğit, **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, 2005, s. 3; Zafer Saka, **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul**, İstanbul, 2004, s. 49; İbrahim Arslan, **Şirketler Hukuku Bilgisi**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Ondördüncü Baskı, Konya, 2010, s. 246.

A. Genel Kurulun Görev ve Yetkilerinin Genel Olarak Tanıtımı

Yukarıda da açıkladığımız üzere, anonim ortaklıkta organların ortaklık içinde sahip olduğu yetki ve görevler bulunmakta olup, genel kurul ve yönetim kurulu sahip olduğu bu yetki ve görevler aracılığıyla ortaklık amacının gerçekleşmesine hizmet eder³¹. Genel kurul nadiren toplanmasına rağmen, ortaklıkla ilgili en önemli kararların alındığı organdır. Özellikle diğer zorunlu organların bu organ tarafından seçilmesi ve esas sözleşmenin genel kurul kararı ile değiştirilebilmesi, genel kurulun önemini artırmaktadır. Nitekim genel kurul, ortaklığın feshine karar verecek kadar önemli yetkilerle donatılmıştır. Ancak bu yetkiler sınırsız değildir, ortaklık esas sözleşmesinde veya kanunda belirtilen haller bu yetkilerin sınırını oluşturmaktadır³².

Çalışmamız bakımından önem arz eden organ olan genel kurulun anonim ortaklıktaki görev ve yetkileri, esas olarak Türk Ticaret Kanunu'nun 408. maddesinde yer almaktadır. Anılan maddede genel kurulun hem devredilebilir hem de devredilemez nitelikteki görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Öncelikle maddenin 1. fıkrasında genel kurulun, kanunda ve esas sözleşmede açıkça belirten hallerde karar alabileceği belirtilmiştir. Bu ifade çeşitli açılardan önemlidir. İlk olarak hüküm devredilebilir ve devredilemez görev ve yetkiler ayrımı yapmadan, Türk Ticaret Kanunu'nun çeşitli bölümlerinde genel kurulun görev ve yetkileriyle ilgili hükümler bulunduğunu ifade etmektedir.

İkinci olarak, Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen görev ve yetkilerden başka, esas sözleşmeyle de genel kurula görev ve yetki verilebileceği anlamına gelmektedir. Ancak esas sözleşme ile genel kurula verilecek görev ve yetkiler, işlevler aykırılığı ilkesine aykırı olmamalı ve yönetim kurulunun işlev alanına tecavüz etmemelidir³³. Örneğin genel kurulun yürütme yetkisi olmadığı ve bu yetki yönetim organına ait olduğu için, esas sözleşmeyle kendisine bu konuda yetki verilemez; verilirse de kanuna aykırı olduğu için geçerli olmaz³⁴.

Hükümden çıkan bir diğer sonuç ise; yönetim kurulunun, genel kurulda görüşülmesini istediği ve esas sözleşmede yer almayan herhangi bir hususu genel

³¹ Peter Gauch, Jörg Schmid, Brigitte Tanner, **Obligationenrecht - Teilband V5b, Die Generalversammlung Art. 698-706b OR**, Zurich, 2003'den aktaran: Akbay, s. 8.

³² Bu hususta bkz. Arslan, s. 247.

³³ Bu hükmün yorumu konusunda bkz. Tekinalp, s. 299.

³⁴ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 834.

kurul gündemine koyarak bu hususun görüşülmesini ve genel kurul tarafından bir karar alınmasını sağlasa bile, alınan bu kararın uygulanması halinde sorumluluğun kendisinde kalmaya devam edeceğidir³⁵. Zira genel kurulun saf bir iç organ olması nedeniyle haksız fiil işlemesi olanağı bulunmamaktadır³⁶.

Son olarak bu hüküm aynı zamanda genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki görev ve yetki paylaşımının sınırını çizmektedir. Hükme göre kanun veya esas sözleşme ile genel kurula verilmemiş olan görev ve yetkiler, yönetim kuruluna aittir. Genel kurula esas sözleşme ile verilebilecek görev ve yetkilerin sınırını, kanunun genel kurula verdiği görev ve yetkiler ile genel kurul ve yönetim kurulu arasındaki işlevler ayrılığı ilkesine aykırı olmayan, diğer bir anlatımla niteliği itibarıyla yönetim kurulunun işlevi kapsamına girmeyen işlemler çizer³⁷.

Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi genel kurulun görev ve yetkileri sınırsız değildir. İlk olarak genel kurul üçüncü kişilerin hakları üzerine etkili olacak herhangi bir karar alamaz. İkinci olarak kanunda öngörülen azınlık hakları ile bireysel ortaklık haklarını ihlal edemez. Yine esas sözleşme ile imtiyazlı pay sahiplerine tanınmış haklar varsa, imtiyazlı pay sahipleri tarafından kanunda öngörülen toplantı ve karar nisaplarına uygun olarak alınmış bir karar olmaksızın, imtiyazlı pay sahiplerine tanınmış hakları kısıtlayacak veya ortadan kaldıracak herhangi bir karar alamaz. Son olarak genel kurul, kanunda yönetim kuruluna verilmiş olan devredilemez nitelikteki yetkileri de kullanamaz, ortaklığı yönetemez ve temsil edemez.³⁸

B. Genel Kurulun Devredilemez Görev ve Yetkileri

Genel kurulun yetkileri konusunda asıl olan, genel kurulun yetkilerini bir başka organa devredememesidir³⁹. Genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2. maddesinde sayılmıştır. Ancak yukarıda da ifade edildiği gibi çeşitli hükümlerde öngörülmüş bulunan devredilmez görev ve yetkilerin saklı tutulduğu belirtildiğinden, genel kurulun devredilmez görev ve yetkileri bu

³⁵ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 229.

³⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 835.

³⁷ Bu hususta bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), s. 476.

³⁸ Genel kurulun görev ve yetkilerinin sınırları konusunda ayrıntılı açıklamalar için bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 354; Pulaşlı, Şerh, ss. 835-836.

³⁹ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 7.

fıkra da sayılanlarla sınırlı değildir. Devredilemez nitelikteki yetkilerin anlamı, genel kurulun söz konusu konularda bizzat karar vermesi gerekliliğidir. Bu yetkilerin yönetim kuruluna veya pay sahiplerinden oluşan bir komisyon veya komiteye devri mümkün olmadığı gibi, bu konudaki kararların genel kurul yerine esas sözleşme ya da yönetim kurulu aracılığıyla alınması da mümkün değildir⁴⁰.

Türk Ticaret Kanunu'nun 408/2. maddesinde yer alan devredilmez görev ve yetkiler; esas sözleşmenin değiştirilmesi, yönetim kurulu üyelerinin seçimi, görev sürelerinin ve ücretlerinin belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları, denetçinin seçimi ile görevden alınması, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kar üzerinde tasarrufa, kar payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kara katılması dahil kullanılmasına dair kararların alınması, kanunda öngörülen istisnalar dışında ortaklığın feshi ve ortaklığın önemli miktardaki malvarlığının⁴¹ toptan satışdır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi genel kurulun devredilmez görev ve yetkileri 408/2. maddede sayılanlarla sınırlı değildir, Kanun'un çeşitli maddelerinde genel kurulun başka devredilmez görev ve yetkilerine yer verilmiştir. Anonim ortaklığın feshine karar vermek (TTK m. 529), ilk tasfiye envanterinin ve bilançosunun açıklanması (TTK m. 540), yönetim kurulu ve yöneticilerin ibra edilmemesi (TTK m. 424) ve buna bağlı olarak sorumluluk davası açılması (TTK m. 558), kuruluş ve sermaye artırımından ibra (TTK m. 559), birleşmeye (TTK m. 151), bölünmeye (TTK m. 173) ve tür değiştirmeye (TTK m. 189) karar vermek, şirketin kendi paylarını iktisap edebilmesi veya rehin olarak kabul olunabilmesi için yönetim kuruluna yetki vermek (TTK m. 379/2), kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kuruluna tavan sermayeye kadar sermayeyi artırma yetkisi verilmesi (TTK m. 461/1),

⁴⁰ Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, § 22, N. 8.'den aktaran; Pulaşlı, Şerh, s. 830.

⁴¹ Genel kurula önemli miktarda malvarlığının toptan satışı konusunda yetki, yeni Türk Ticaret Kanunu'nda verilmiştir. Bu hüküm eski Türk Ticaret Kanunu'nda bulunmamakta idi. Bu sebeple bu terimin açıklanması gerekli ve önemlidir. Tekinalp'e göre kanunda "*ortaklık varlığı*" ifadesi yer aldığı için burada önemli olan satılan varlığın anonim ortaklığın toplam duran malvarlığına oranıdır. Yani varlık terimi ile dönen malvarlığı kastedilmemiştir. Önemli kelimesinden ise satılan varlığın defter değerinin, duran malvarlığının defter değerinin en az %20'si oranında olması anlaşılmalıdır. Zira SPK'nın yürürlükten kalkmış IV/56 sayılı tebliğinde de önemli nitelikte işlemlerde aktif değer en az %20'si dikkate alınmaktaydı. Satış bedeli ise önemli değildir, çünkü kanun fiyata ilişkin hiçbir işarette bulunmamıştır. Somut olayda varlığın toplam devamlı malvarlığına oranı da önemli değildir. Bu açıklamalar için bkz. Tekinalp, s. 301.

ortaklığın ihyasına karar vermek (TTK m. 548/1), tasfiye memurlarının azledilmesi ve yenilerinin atanması (TTK m. 537/1), özel denetçi atanması (TTK m. 438), intifa senetleri çıkarılması (TTK m. 502), her türlü borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkı içeren menkul kıymetler çıkarılması (TTK m. 504) ve kanunda veya esas sözleşmede saklı tutulan konular hakkında karar almak⁴² genel kurulun diğer maddelerde sayılan devredilemez görev ve yetkilerindendir⁴³.

Genel kurul, devredilmez yetkilerinin kapsamına giren bir konuda alınacak karara ilişkin hazırlık çalışmalarını başka organlara devredebilir⁴⁴. Nitekim kanunda da genel kurul hazırlıklarının ve kararların icrasının yönetim kuruluna ait olduğu düzenlenmiştir⁴⁵.

III. GENEL KURULUN İŞLEVLERİ

Yukarıda yapılan genel kurul tanımında da ifade edildiği gibi, genel kurul pay sahipliği haklarının kullanıldığı ve ortaklıkla ilgili çeşitli konuların görüşülüp tartışıldığı yerdir. Genel kurulun görev ve yetkileri de kanun koyucu tarafından bu tanım çerçevesinde belirlenmiştir. Bunun yanında öğretide, genel kurulun çeşitli işlevlere sahip olduğu ve bu görev ve yetkilerinin de aslında onun sahip olduğu işlevlerinin bir yansıması olduğu kabul edilmektedir.

⁴² Kanunda veya esas sözleşmede saklı tutulan konulara örnek olarak ise payların bölünme ve birleştirilmesi (TTK m. 477/2), esas sermaye sisteminde sermayenin artırılması (TTK m. 456/2; 459; 463), rüçhan haklarının sınırlandırılması veya kaldırılması (TTK m. 461/2), önerilmeye muhatap olma hakkının kaldırılması (TTK m. 466/2), hazırlık devresi faizi verilmesi (TTK m. 510/2), yedek akçelerin oluşturulması (TTK m. 519/2,3), sermayenin azaltılması (TTK m. 473) verilebilir. Bu hususta bkz. Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, § 22, N. 56-71'den aktaran: Pulaşlı, Şirketler, s. 353.

⁴³ Genel kurulun diğer maddelerde sayılan bu görev ve yetkileri hakkında bkz. Çamoğlu (Poroy, Tekinalp), s. 476; Tekinalp, s. 300; Pulaşlı, Şirketler, s. 353, Pulaşlı, Şerh, s. 830-834. Bunların dışında Üçışık ve Çelik tarafından verilen örnekler ise; yönetim kurulu üyesine ortaklık konusuna giren bir işi kendisi ve başkası hesabına yapması ya da faaliyet konusu aynı olan bir ortaklığa sorumluluğu sınırlandırılmamış ortak sıfatıyla girmesi konusunda izin vermek, özel denetçi atanmasına izin vermek, ortaklığın tescil tarihinden itibaren iki yıl içinde bir işletme veya aynın esas sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınması veya kiralanmasına ilişkin sözleşmeyi onaylamak, ortaklık çalışanları için yardım sandığı kurulmasına, ortaklık kazancından bu kişiler için fon (akçe) ayrılmasına karar vermek, aksi kanunda öngörülmedikçe her türlü tahvil, finansman bonoları, varlığa dayalı senetler, iskonto esaslı üzerine düzenlenenler de dahil diğer borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkına haiz senetler ile her çeşit menkul kıymetlerin çıkarılması veya bu hususta yönetim kuruluna yetki verilmesi, yönetim kurulu tarafından hazırlanan iç yönergenin onaylanması, hakimiyet sözleşmesinin onaylanmasıdır. Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, ss. 229-236.

⁴⁴ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 301.

⁴⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 830.

Genel kurulun sahip olduğu işlevler zaman içinde çeşitli şekillerde adlandırılmıştır. Bu işlevler önceleri kural koyma ve düzenleme, gözetim, bilgi verme ve yönetim işlevi olmak üzere dördü bir ayrıma tabi tutulmuştur⁴⁶. Bu anlamda genel kurulun esas sözleşmeyi değiştirmesi, yönetim kurulu üyeleri ile denetçileri seçmesi ve görevden alması, onun kural koyma ve düzenleme işlevinin; yönetim kurulu üyelerini seçmesi ve görevden alması, ortaklığın yılsonu finansal tablolarının ve faaliyet raporunun onaylanması ve yönetim kurulunun ibrası gözetim işlevinin bir yansımasıdır. Genel kurulun gözetim işlevi, aslında bilgi verme işlevi ile birlikte anlam kazanır. Zira genel kurulda bu sayılan kararların alınması, ortaklıkta bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına bağlıdır. Son olarak genel kurulun kar payının dağıtılmasına karar vermesi, yönetim kurulunun aldığı bazı kararlara onay vermesi de, onun yönetim işlevinin göstergesidir⁴⁷.

Bir görüşe göre ise genel kurulun işlevlerini yerine getirebilmesi için üç önemli husus mevcuttur. Buna göre ilk olarak genel kurulun ancak belirli bir zamanda, belirli bir yerde yapılması gerekir. Çünkü pay sahipliği hakları yalnızca yılda bir defa toplanan genel kurulda kullanılabilir. İkinci olarak genel kurulun işlevselliği, pay sahiplerinin toplantıyı ciddiye alıp, yönetim kurulu ve denetçilerin raporlarını inceleyerek anlamlı sorular sormalarına, ortaklığın iyi yönetilmesine katkıda bulunmasına bağlıdır. Buna karşılık yöneticilerin de pay sahiplerinin sorularına açık ve gerçeği yansıtacak şekilde cevap vermeleri gerekir ki, bu da pay sahiplerinin kontrol ve denetiminin etkinliğine ilişkin olan genel kurulun üçüncü işlevidir⁴⁸.

Ortaklıklar hukuku alanında meydana gelen yeni gelişmeler sonucunda, günümüzde anonim ortaklık genel kurulunun en önemli iki işlevinin bilgi ve karar

⁴⁶ Genel kurulun dört temel fonksiyona sahip olduğu konusunda bkz. Fostmoser, Peter/Meier-Hayoz, Arthur/Nobel, Peter: **Schweizerisches Akteinsrecht**, Bern, 1996, s.191-192, No: 2-6'dan aktaran: Akbay, s. 8-9. Genel kurulun bilgi verme fonksiyonunun onun gözetim fonksiyonuna dahil olduğu düşünülerek aslında üç temel fonksiyona sahip olduğu şeklindeki görüş için bkz. Honsell, Henrich/Vogt, Nedim Peter/Watter,Rolf: **Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht, Obligationenrecht II**, Art. 550-1186 OR, Basel-Genf-München, 2002, Art. 698, No:14, s. 766'dan aktaran: Akbay, s. 9.

⁴⁷ Genel kurulun bu işlevleri hakkında açıklamalar ve limited ortaklıklar bakımından bu işlevlere verilen benzer örnekler için bkz. Akbay, ss. 8-9.

⁴⁸ Genel kurulun işlevleri hakkında yapılan bu üçlü ayrım için bkz. Dirk Zetsche, Die Virtuelle Hauptversammlung, Bank-und Kapitalmarktrecht, 18/2003, s. 736'dan aktaran, Pulaşlı, Şerh, ss. 839-841.

mekanizması olduğu görüşü yerleşmiştir⁴⁹. Buna göre genel kurula gereksinim duyulmasının nedeni, ortaklığa parasını yatırmış olan yatırımcılara, yönetim kurulunun genel kurulda yılda en az bir kez bilgi ve hesap vermesidir. Ayrıca bir yatırım söz konusu ise, yatırımcılar bu konuda söz sahibi olmak da ister. Dolayısıyla genel kurulun ikinci temel işlevi bu konuda karar alınmasıdır. Günümüzde genel kurulun bu iki işlevinin kurumsal yönetimin en önemli ilkeleri olduğu kabul edilmektedir⁵⁰.

§ 2 ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ VE KONUSU

I. TÜZEL KİŞİLİĞİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Tüzel kişilerde organ kavramını açıklayabilmek için, öncelikle tüzel kişiliğin⁵¹ hukuki niteliğinin açıklanması gerekmektedir. Tüzel kişiliğin hukuki niteliğine ilişkin farklı yazarlar tarafından çok çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Bununla birlikte Türk hukukunda kabul gören sınıflandırma, İsviçreli hukukçu Tuor tarafından yapılan üçlü sınıflandırmadır⁵².

Bu ayrımın ele alınan ilk teori, varsayım teorisidir (farazi kişilik teorisi). Bu teoriyi savunanlar, sadece gerçek kişilerin hak sahibi olduğunu kabul etmektedirler. Tüzel kişiler ise hukuk düzenince yaratılmış yapay varlıklardır. Gerçekte mevcut

⁴⁹ Bu ayrım için bkz. Pulaşlı, Şerh, ss. 840-841.

⁵⁰ Bu hususta bkz. Noack, **Hauptversammlung und Internet**, s. 7-8'den aktaran: Pulaşlı, Şerh, s. 841. Ayrıca TTK m. 408'in gerekçesinde, “Genel kurul iradesini kanunda ve esas sözleşmede öngörülen çağrı usulüne uygun olarak yapılan toplantılarda alınan kararlarla açıklar... Genel kurul bazen, bir karar alması için değil, bilgi verilmesi amacıyla da toplanabilir.” denilerek, genel kurulun bilgi verme ve karar alma işlevlerine vurgu yapılmıştır. Bu hususta bkz. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> (erişim tarihi: 28.06.2016), s. 142.

⁵¹ Hukukumuzda tüzel kişiler, kamu hukuku tüzel kişileri ve özel hukuk tüzel kişileri olarak sınıflandırılmakta, özel hukuk tüzel kişileri ise izledikleri amaç bakımından kazanç paylaşma amacı güden özel hukuk tüzel kişileri ve kazanç paylaşma amacı gütmeyen özel hukuk tüzel kişileri olarak ikiye ayrılmaktadır. Kazanç paylaşma amacı güden özel hukuk tüzel kişilerine ortaklık adı verilir. Çalışmamızın konusunu oluşturan anonim ortaklıklar, tüzel kişilerin bu kategorisinde yer almaktadır. Bu ayrım için bkz. Özsunay, ss. 32-40; Teoman Akünel, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul, 1995, ss. 6-9.

⁵² Bu sınıflandırma için bkz. Özsunay, ss. 46-47. Akünel ise, soyutlama teorisini ele almamış, varsayım teorisi ve gerçeklik teorisi olmak üzere ikili bir sınıflandırma yapmıştır. Bu hususta bkz. Akünel, ss. 13-16.

olmayıp sadece birtakım hukuki zorunluluklar nedeniyle kabul edilmişlerdir. Bunun sonucu olarak da tüzel kişilerin fiil ehliyeti bulunmamaktadır. Ancak nasıl ki fiil ehliyeti olmayan gerçek kişiler adına kanuni temsilcileri hukuki işlem yapabiliyorsa; tüzel kişiler adına da kanuni temsilcilerinin yaptığı hukuki işlemler aynı şekilde geçerli kabul edilebilir. Bu durumun sonucu olarak, tüzel kişinin organı adı altında hareket eden gerçek kişilerin, kendi iradelerini açıklayan temsilciler olduğu iddia edilmektedir⁵³. Bunun sonucu olarak, temsil sadece hukuki işlemler bakımından söz konusu olabileceğinden, tüzel kişiler ancak temsilcileri tarafından yapılan hukuki işlemlerden sorumlu olacaklar, temsilcinin haksız fiillerinden sorumlu tutulamayacaklardır⁵⁴. Görüldüğü üzere bu teoride bir organ kavramına ihtiyaç yoktur⁵⁵.

Bu teoriye karşı geliştirilen teori, gerçeklik teorisidir. Bu teorinin en önemli savunucusu Alman hukukçusu Otto von Gierke'dir. Gerçeklik teorisi, varsayım teorisinden farklı olarak sosyolojik verilere dayanır. Bu teoriye göre tüzel kişiler de, gerçek kişiler gibi bir gerçekliktir, fakat gerçek kişiler gibi maddi bir gerçeklik olmayıp, sosyal bir gerçekliktir⁵⁶. Bu durumda söz konusu olan, varsayım teorisinin aksine sosyal ihtiyaçlar nedeni ile bir varsayıma hayat hakkı vermek değil, aksine var olan tüzel kişiliğin kanun koyucu tarafından varlığının kabul edilmesidir. Ancak gerçek kişilerle tüzel kişiler arasında çeşitli yönlerden benzerlikler bulunabilir. Örneğin insanda olduğu gibi tüzel kişide de organlar mevcuttur. Tüzel kişi, tıpkı gerçek kişinin organlarını kullanması gibi, faaliyetlerini organları aracılığıyla yerine getirir⁵⁷. Bu sebeple de tüzel kişiler yalnızca malvarlığıyla ilgili olarak değil, gerçek anlamda hak ve fiil ehliyetine sahiptir. Fiil ehliyetini ise organları aracılığıyla bizzat kullanırlar, bir kanuni temsilciye ihtiyaçları yoktur. Bunun sonucu olarak da organ,

⁵³ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 3; İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat, **Anonim Şirketler Hukuku**, Cilt 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara, 2013, s. 387.

⁵⁴ Varsayım teorisi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Özsunay, ss. 47-48; Akünel, s. 14; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 387; Rudolf Hartmann, **Der Organbegriff bei der Aktiengesellschaft**, Aarau, 1945, s. 12 ve Rico Steinbrüchel, **Organ und Hilfsperson, Eine Studie zur Haftung der sog. Juristischen Person nach ZGB. Art. 55 Abs. II**, Zurich, 1947, s. 19 vd.'larından aktaran: Güney, Sorumluluk, s. 141. 1 Temmuz 1901 tarihli Fransız Medeni Kanunu, varsayım teorisinin etkisinde hazırlanmış, bunun sonucu olarak bu kanun döneminde tüzel kişilere hak ehliyeti izin yoluyla verilmiş ve derneğin malvarlığı, üyelerinin malvarlığı olarak kabul edilmiştir. Bu hususta bkz. Özsunay, s. 9.

⁵⁵ Bu hususta bkz. Kırca (Şehirali Çelik, Manavgat), s. 387.

⁵⁶ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 3.

⁵⁷ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 3.

kendisinin değil tüzel kişinin iradesini açıklar, organlarının yaptığı işlemler bizzat tüzel kişinin davranışı sayılır. Bu davranış haksız bir fiil teşkil ediyorsa, tüzel kişi haksız fiilden de sorumlu olur⁵⁸.

Bir diğer görüşe göre ise, Kanun'da hangi teorinin kabul edildiği açıkça belirtilmemiştir, Mahkemeler kanun maddelerini göz önünde bulundurarak, belirli bir görüşe bağlı kalmadan ve güncel gelişmeleri göz önünde tutarak karar vermelidir⁵⁹. Bu düşünce, varsayım teorisi ile gerçeklik teorisini uzlaştırmaya çalışan yeni bir teorinin doğması sonucunu yaratmıştır. Soyutlama teorisi adı verilen bu son teoriye göre, tüzel kişiler doğal varlıklar olmayıp, insan aklının bir ürünüdür. Ancak tüzel kişiler hayali varlıklar da değildir; mevcut olanlardan çıkarılan bir soyutlamadır. Tüzel kişiler üyeleri, malları, idarecileri ve amaçları olan gerçek varlıklardır. Böylece tüzel kişi, zaman içinde değişmeyen gerçek kişilerden farklı olarak, sabit ve soyut bir kavram olarak ortaya çıkar⁶⁰. Fakat günümüzde diğer teorilerle birlikte bu teori de önemini yitirmiş; tüzel kişilerin herhangi bir teoriyle açıklanmasına gerek olmadığı, salt Kanun'da yer alması sebebiyle var olduğu düşüncesi öğretide yerleşmiştir⁶¹.

İsviçre Medeni Kanunu'nun ve dolayısıyla da Türk Medeni Kanunu'nun yaratıcısı Eugen Huber tarafından kabul edilen teori, gerçeklik teorisidir⁶². Bu sebeple öğretide, Medeni Kanun'un tüzel kişilerle ilgili hükümlerinin gerçeklik teorisinin etkisi altında hazırlandığı kabul edilmektedir⁶³. Ancak bu noktada, medeni hukuk tüzel kişileri ile ticaret hukuku tüzel kişilerinin ehliyetlerinin aynı kapsamda kabul edilip edilemeyeceğinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Medeni hukuk tüzel kişilerinin hak ehliyeti Medeni Kanun'un 48. maddesinde; ticaret hukuku tüzel

⁵⁸ Gerçeklik teorisi hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Özsunay, ss. 48-49; Akünel, s. 15; Kırca (Şehirali Çelik, Manavgat), ss. 387-388; Rudolf Hartmann, **Der Organbegriff bei der Aktiengesellschaft**, Aarau, 1945, s. 13 vd. ve Rico Steinbrüchel, **Organ und Hilfsperson, Eine Studie zur Haftung der sog. Juristischen Person nach ZGB. Art. 55 Abs. II**, Zurich, 1947, s. 20 vd.'larından aktaran: Güney, Sorumluluk, s. 141.

⁵⁹ Bu hususta bkz. Ph. Thormann, **Das Recht der juristischen Personen im Vorentwurf ZbJV 36**, s. 495; R. Steinbrüchel, **Organ und Hilfspersonen**, Zürich, 1947, s. 45 vd.'larından aktaran: Bilge Öztan, **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fillerinden Doğan Sorumluluk**, Ankara, 1970, s. 11.

⁶⁰ Soyutlama teorisi ile ilgili açıklamalar için bkz. Öztan, s. 11; Özsunay, s. 49.

⁶¹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 12; Akünel, s. 14; Güney, Sorumluluk, s. 141.

⁶² Bu hususta bkz. Öztan, s. 10; Akünel, s. 15.

⁶³ Bu hususta bkz. P. Tuor, B. Schnyder ve P. Jäggi, **Das schweizerische Zivilgesetzbuch**, 7. Auflage, Zürich, 1968, s. 102; A. Homberger, **Das schweizerische Zivilgesetzbuch**, 2. Auflage, Zurich, 1943, § 20, s. 53; K. Haff, **Institutionen der Persönlichkeitslehre und des Körperschaftsrechts**, Zürich, 1918, SJZ 17, s. 147; R. Felber, **Die Direktion der Aktiengesellschaft**, Strasbourg, 1949, s. 14'lardan aktaran: Öztan, s. 10; Özsunay, s. 49.

kişilerinin hak ehliyeti ise Türk Ticaret Kanunu'nun 125. maddesinde düzenlenmiştir. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 125. maddesinin 6762 Sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'ndaki karşılığı olan 137. maddesinde, "*Ticaret şirketleri hükmi şahsiyeti haiz olup şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar mahfuzdur.*" Hükümü yer almaktaydı. Dolayısıyla eski Ticaret Kanunu döneminde ticaret ortaklıklarının tüzel kişiliklerinin işletme konusu ile sınırlı olduğu kabul edilmekte idi. Bu durum Medeni Kanun'un 48. maddesi ile eski Ticaret Kanunu'nun 137. maddesinin ayrık hükümler mi, yoksa birbirini tamamlar nitelikte hükümler mi olduğu konusunda görüş ayrılıklarını da beraberinde getirmişti. Bu hükümlerin ayrık hükümler olduğunu savunanlar, Ticaret Kanunu'nun Medeni Kanun'a göre özel kanun niteliğinde olduğunu, dolayısıyla bir konuda özel hüküm varsa genel hüküm uygulanmaz ilkesinden yola çıkılarak ticaret ortaklıklarına Medeni Kanun'un 48. maddesinin uygulanmayacağını kabul etmekteydi. Ayrıca eski Ticaret Kanunu'nun 138. maddesinde ticaret ortaklıklarına uygulanacak Medeni Kanun hükümlerinin tek tek sayıldığı ve bunlar arasında 46. maddenin (4721 s. Medeni Kanun m. 48) yer almadığı gerekçesiyle de bu maddenin ticaret ortaklıklarına uygulanmayacağı kabul edilmekteydi⁶⁴.

Nitekim 6762 Sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu'nun gerekçesinde de ticaret ortaklıkları yönünden varsayım teorisinin benimsendiği ifade edilmişti⁶⁵. Bu durum, eski kanunda *ultra vires* ilkesinin kabul edilmiş olmasının bir sonucuydu⁶⁶. 6102

⁶⁴ Bu görüşler ve aksi yönde görüşler için bkz. İrfan Okur, "Medeni Hukuk Tüzel Kişileri ile Ticaret Hukuku Tüzel Kişilerinin Hak Ehliyeti Yönünden Karşılaştırılması", **Yargıtay Dergisi**, Cilt:16, Sayı:3, 1990, ss. 383-385.

⁶⁵ "*Medeni Kanun'da tüzel kişiler hakkında hakikilik nazariyesi kabul edildiği halde ticaret şirketleri hususunda fiksiyon nazariyesi kanunun esasını teşkil etmektedir. MK'un 46. maddesine göre tüzel kişilerin medeni haklardan istifade ehliyeti esas itibarıyla tahdit edilmediği halde ticaret şirketleri yalnız işletme konusunun çerçevesi dahilinde tüzel kişilikten istifade etmektedir.*" (6762 Sayılı Ticaret Kanunu Gerekçesi, s. 27)'den aktaran: Okur, s. 385.

⁶⁶ Eski Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde, tüzel kişinin borç altına girebilmesi için, organın yaptığı hukuki işlemin, tüzel kişinin amacına (konusuna) uygun olması şartı aranmaktaydı. *Ultra vires* kuralı olarak anılan bu kural gereği, anonim ortaklık işletme konusu dışında hak ehliyetine sahip değildi. Dolayısıyla da organların işletme konusu dışında yaptığı işlemler tüzel kişiyi bağlamamaktaydı. Hak ehliyetindeki bu sınırlama *common law* kaynaklı bir öğretinin Türk hukukuna yansımaysıydı ve plan ekonomisiyle bağlantılıydı. Öğretinin kanunda yer alan düzenlemesi ve uygulaması, İngiliz *Case* sisteminden tamamen farklı bir kara Avrupası hukukunun katı hak ehliyeti dogması ile şekillenmişti. Bu kural 6102 Sayılı yeni TTK'ya alınmamıştır. Bu sebeple de ortaklığın amacı ve işletme konusu dışında yapılan işlemler de, 371. maddenin ikinci fıkrasında açıkça belirtildiği üzere, bundan böyle ortaklığı bağlayacaktır. Bu işlemler sebebiyle üçüncü kişiye karşı ortaklık sorumlu olacak; ancak sınırı aşan temsil yetkisini haiz kişiye karşı ortaklık rücu talebinde

sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nun gerekçesinde ticaret ortaklıklarının ehliyeti ile ilgili bir açıklama yer almamakla birlikte, Kanun'da *ultra vires* ilkesine de yer verilmemiş olması sebebiyle, kanaatimizce artık ticaret ortaklıkları bakımından da gerçeklik teorisinin benimsendiği söylenebilir. Zira ticaret ortaklıklarının ehliyeti bakımından 6102 S. eski TK döneminde mevcut olan sınırlamalar, 6102 sayılı TTK'da yer almamaktadır. Eski TK'dan farklı olarak 6102 sayılı TTK'nın 126. maddesinde, Medeni Kanun'un tüzel kişilere ilişkin hükümlerinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde ticaret ortaklıklarına da uygulanacağı şeklinde genel bir kural getirilmiş, uygulanacak maddeler tek tek sayılmamıştır. Ayrıca aynı Kanun'un tüzel kişilik ve ehliyet başlıklı 125. maddesinde de, ticaret ortaklıklarının Türk Medeni Kanunu'nun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabileceği belirtilmiştir⁶⁷. Öğretide Poroy/Tekinalp/Çamoğlu tarafından da *ultra vires* ilkesinin kaldırılması sebebiyle ticaret ortaklıklarının yeni kanunda MK m. 48'e tabi oldukları belirtilmektedir⁶⁸. Dolayısıyla medeni hukuk tüzel kişileri ile ticaret hukuku tüzel kişilerinin ehliyet durumları arasında artık herhangi bir fark bulunmamaktadır. Bu yeni düzenlemeler karşısında artık ticaret hukuku tüzel kişileri bakımından da gerçeklik teorisinin kabul edildiği söylenebilir.

Yukarıda açıklanan bu teoriler çerçevesinde tüzel kişilerin hak ve fiil ehliyetine sahip olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilmiş, tüzel kişilerin

bulunabilecektir. Ancak 371. maddenin 2. fıkrasında işletme konusu dışındaki işlemlerin ortaklığı bağlaması kuralının da bir istisnasına yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre ortaklık, yapılan işlemlerin işletme konusu dışında olduğunu 3. kişinin bildiğini veya bilebilecek durumda olduğunu ispat ederse işlem yine ortaklığı bağlamayacaktır. Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 91; Tekinalp, s. 262; Pulaşlı, Şirketler, ss. 454-457; Özsunay, ss. 76-77; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim Tarihi 18.11.2018), ss. 37, 112. Eski Türk Ticaret Kanunu döneminde de, tüzel kişilerin ehliyetlerinin sınırlanmasının, *ultra vires* kuralıyla değil tahsis prensibiyle açıklanması gerektiği konusundaki görüşler ve tahsis prensibiyle ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. Öztan, ss. 17-24. Ayrıca 6762 S. Kanun döneminde, organların yaptığı konu dışı işlemin yok sayılmayacağını, ortakların esas sözleşme değişikliği ya da oybirliği ile alacakları kararla işlemi ayakta tutabilecekleri konusundaki görüşler için bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 4.

⁶⁷ Anılan maddenin gerekçesinde de, "*Bu madde, 6762 sayılı Kanunun 137 nci maddesinde öngörülmuş bulunan ve tüm ticaret şirketleri için geçerli olan ultra vires ilkesini, AET'nin 68/151 sayılı şirketlere ilişkin Birinci Yönergesinin ilgili hükmünü dikkate alarak kaldırmıştır (Genel Gerekçenin 100 numaralı paragrafına bakılmalıdır.). Ticaret şirketleri Türk Medeni Kanununun 48 inci maddesi çerçevesinde haklardan yararlanabilecek, borçlar üstlenebileceklerdir.*" ifadesi yer almaktadır. Bu hususta bkz. 6102 S. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim tarihi 18.11.2018), s. 42.

⁶⁸ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 91.

teşkilatının ana hatları kanunda düzenlenmiştir⁶⁹. Bu hususun kanunda düzenlenmesi isabetlidir, zira tüzel kişinin gerçekleştirmek istediği amaç için hak ve fiil ehliyetinin birlikte kullanılması zorunludur⁷⁰. Tüzel kişinin hak ehliyeti, kuruluşuyla başladığı halde; fiil ehliyeti, kanun ve tüzüğüne göre zorunlu olan organların seçilmesi ya da atanmasıyla kazanılır ve kullanılır. Zira fiil ehliyeti öğretide kendi fiilleriyle hak kazanabilme ve borç altına girebilme ehliyeti olarak tanımlanmaktadır⁷¹. Bu sebeple organın varlığı, fiil ehliyeti için zorunlu bir koşuldur⁷². Hatta tüzel kişinin zorunlu organlarından birini devamlı olarak kaybetmesi, tüzel kişinin fiil ehliyetini kaybetmesini; dolayısıyla da ortadan kalkması sonucunu doğurur⁷³.

Medeni Kanun'un 50. maddesinin 2. fıkrasında; organların hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokacağı hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla tüzel kişi, organlarının yapmış olduğu hukuki işlemlerle bağlıdır⁷⁴. Diğer bütün fiilleri ifadesinden ise haksız fiillerin anlaşılması gerektiği öğretide kabul edilmektedir⁷⁵. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesinin 5. fıkrasında da temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden anonim ortaklığın sorumlu olacağı hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm esasen Medeni Kanun'un 50/2. maddesinin tekrarı niteliğindedir⁷⁶. Ancak organ tarafından yapılan tüm fiil ve işlemlerin tüzel kişinin fiil ve işlemi olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. Organın fiilinin tüzel kişinin fiili olarak nitelendirilebilmesi için, organın organ olarak esas sözleşme ile kendisine tanınan

⁶⁹ 1881 tarihli eski İsviçre Borçlar Kanunu'nda tüzel kişilerin fiil ehliyetine sahip olduğu kabul edilmemekteydi. Yalnızca anonim ve kooperatif ortaklıklarda yönetim kurulunun ortaklığı temsilinden söz edilmiş, fakat organın haksız fiillerinden dolayı tüzel kişinin sorumluluğuna ilişkin bir düzenleme getirilmemişti. Uygulamada bu konuda önceleri yardımcı kişilerin fiillerinden sorumluluğa ilişkin sorumluluk hükümleri uygulanarak boşluk doldurulmaya çalışılmış, daha sonra ise gerçeklik teorisinin etkisiyle tüzel kişinin organlarının fiillerinden dolayı doğrudan sorumlu olacağı kabul edilmiştir. Federal Medeni Kanun (ZGB) da, uygulamanın ulaştığı bu çözümü doğrudan benimseyerek tüzel kişilere tam bir fiil ehliyeti tanımıştır. Gerçeklik teorisinden etkilenen bu çözüm, İsviçre Medeni Kanunu'nun alınmasıyla 743 sayılı eski Türk Medeni Kanunu'na da girmiştir. Bu hususta bkz. Egger, **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, I. Band, Einleitung und deutschem Recht**, Baden- Baden, 1971, Art. 54/55, N. 1'den aktaran: Özsunay, s. 71.

⁷⁰ Bu hususta bkz. Öztan, s. 16.

⁷¹ Bu tanım için bkz. Akünel, s. 33; Özsunay, s. 70.

⁷² Bu hususta bkz. Özsunay, ss. 72-73; Öztan, s. 17; Akünel, s. 33.

⁷³ Bu hususta bkz. Öztan, s. 27; Özsunay, s. 73.

⁷⁴ Bu hususta bkz. Özsunay, s. 76.

⁷⁵ Bu hususta bkz. Öztan, s. 18; Akbay, s. 12; Akünel, s. 33.

⁷⁶ Bu hususta bkz. Ersin Çamoğlu, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul, 2010, s. 33.

yetki çerçevesinde faaliyette bulunmuş olması gerekir⁷⁷. Yine haksız fiillerden sorumluluk bakımından bu fiilin organın görevini yerine getirmesi sırasında gerçekleşmesi gerekir⁷⁸. Ayrıca sorumluluk bakımından Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde aranan unsurların, yani hukuka aykırı fiil, kusur, zarar ve illiyet bağı unsurlarının gerçekleşmesi gerekir. Zira tüzel kişilerin fiil ehliyetini düzenleyen Medeni Kanun'un 49. ve 50. maddeleri genel hüküm olarak ticaret ortaklıklarına da uygulanır⁷⁹. Böyle bir durumda zarar gören 3. kişiye karşı hem tüzel kişi, hem de organı oluşturan gerçek kişiler müteselsilen sorumlu olur⁸⁰.

II. GENEL OLARAK ORGAN KAVRAMI VE TANIMI

Yukarıda da ifade etmiş olduğumuz gibi, tüzel kişilerin iradeleri organları aracılığıyla açıklanır. Organ kavramı da tüzel kişilik gibi soyut bir kavramdır⁸¹. Bu kavrama, üyesi niteliğindeki gerçek kişiler canlılık verirler⁸². Organ kavramının tanımı Medeni Kanun'da da, Türk Ticaret Kanunu'nda da yapılmamış, kavramın tanımı öğretiyeye bırakılmıştır. Fakat öğretilerde organ tanımının kavramı hakkında çeşitli değerlendirmeler yapılmış olup, tek bir tanım üzerine görüş birliğine varılmış değildir.

Organın tanımının yapılabilmesi için başvurulacak iki temel kıstas mevcuttur: Şekli organ ve maddi organ⁸³. Şekli kıstasa göre organlar kanun, esas sözleşme ya da

⁷⁷ Bu hususta bkz. Akünal, s. 40; Helvacı, Sorumluluk, s. 6.

⁷⁸ Bu koşul, Fransız, Belçika ve Alman hukuklarında da aranmaktadır. İsviçre hukukunda da ön tasarıda bu koşul öngörülmüş ve haksız fiilin organın görevini yerine getirdiği sırada işlenmiş olması şartı aranmıştır. Sonradan tasarı fiilin organ sıfatıyla işlenmesini yeterli bulmuş, kanunda ise bu ifadelerin hiçbirine yer verilmemiştir. Bununla birlikte fiilin organın görevini yerine getirdiği sırada işlenmesi koşulunun aranması gerektiği İsviçre öğretisinde savunulmuştur. Hukukumuzda da Türk Medeni Kanunu'nda da bu husus açıkça belirtilmemiş olmamakla birlikte, Türk Ticaret Kanunu'nda kollektif ortaklığa ilişkin olarak m. 280'de, anonim ortaklığa ilişkin olarak m. 371/5'te, limited ortaklığa ilişkin olarak m. 632'de, *görevlerini yerine getirmesi sırasında işlediği haksız fiiller* ifadesi yer almaktadır. Bu hususta bkz. Özsunay, s. 79-80; Güney, Sorumluluk, s. 154.

⁷⁹ Ancak her ticaret ortaklığının organlarına ilişkin hükümler öncelikle geçerli olacaktır. Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 91.

⁸⁰ Bu hususta bkz. Akünal, s. 41; Özsunay, s. 81.

⁸¹ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 4.

⁸² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 329.

⁸³ Bu hususta bkz. Öztan, s. 31. Öztan, bu kıstasları tanımlarken şekli organ-maddi organ kavramlarını kullanmakta (bkz. Öztan, s. 31,36); Tekinalp (s. 216), Pulaşlı (Şerh, ss. 817-818) ve Necla Akdağ Güney, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İstanbul, 2016, s. 356. Şekli kıstas-maddi kıstas ayrımı yerine, şekli organ-fiili organ kavramlarını kullanmakta; Helvacı

mahkeme kararı ile belirlenen kişi ya da kişilerdir⁸⁴. Bunlar organ sıfatını ya kanundan ya da tüzüklerinden alırlar⁸⁵.

Şekli organ kavramına göre organların tespiti oldukça kolaydır, nitekim şekli organ kavramının tanımının yapılması herhangi bir güçlük arz etmemektedir. Ancak organın tespiti bakımından bu şartları aramak, organ kavramının sınırlandırılması sonucunu doğuracaktır⁸⁶. Bunun için de, organ kavramının, organların yerine getirmekle yükümlü olduğu görevler açısından tanımlanması yoluna gidilmiş, bu da organ niteliğinin tespitinde maddi kıstasın (fili organ kavramı) esas alınması sonucunu doğurmuştur⁸⁷. Aşağıda inceleyeceğimiz üzere, maddi organ kavramı daha çok tüzel kişinin yürütme (icra) organının sorumluluğunun sınırlarının belirlenmesinde önem taşır, dolayısıyla kavram hakkında daha çok bu konuda fikir yürütülmüş ve ölçütler geliştirilmiştir⁸⁸. Genel kurul ise ortaklığın organı olduğu halde, bir iç organ olmasının sonucu olarak, herhangi bir sorumluluk altında değildir⁸⁹. Zira genel kurulun, yönetim kurulu ve 6762 S. TTK’da düzenlenmiş olan denetçilerden farklı olarak, Türk Ticaret Kanunu’nda özel olarak düzenlenmiş herhangi bir sorumluluğu yoktur⁹⁰. Bunun sonucu olarak aşağıda görüleceği üzere maddi organ kavramı ile ilgili öğretideki tartışmalar, aslında daha çok genel kurulun değil yönetim kurulunu ilgilendirmektedir.

ise, seçilmiş organ-olgu organ kavramlarını kullanmaktadır (Helvacı, Sorumluluk, s. 3,7). Biz çalışmamızda, şekli organ-maddi organ kavramlarını tercih etmekteyiz.

⁸⁴ Bu hususta bkz. Öztan, ss. 31-36; Aytaç Köksal, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın 397 İlâ 406 Maddeleri Arasında Düzenlenen Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu”, **Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan**, I. Cilt, Ankara, 2010, s. 1390; Üçışık ve Çelik, s. 41. Bilindiği gibi anonim ortaklıklar bakımından kanunla belirlenmiş organlar genel kurul ve yönetim kurulu. Bunların yanında esas sözleşme ile ihtiyari organlar atanabilir. Ancak esas sözleşmeyle atanan organlara genel kurul ve yönetim kurulunun devredilmez yetki ve görevlerinin devredilmesi mümkün değildir. Organın Mahkeme tarafından seçilmesine ise tasfiye memurlarının Mahkemece atanması örnek olarak verilebilir. Şekli anlamda bir organın varlığından söz edebilmek için bunun ticaret siciline tescili zorunlu değildir. Bu hususta bkz. Güney, Sorumluluk, s. 145-146 ve Necla Akdağ Güney, Yönetim Kurulu, s. 355. 6762 S. eski Kanun döneminde denetçi de bir organ olduğundan, denetçinin seçilememesi veya görevinin sona ermesi hallerinde denetçinin Mahkeme tarafından seçilmesi de (TTK m. 399/6, eski TTK m. 351) mahkeme tarafından organ tayinine örnek olarak gösterilmekte idi. Bu hususta bkz. Köksal, s. 1390. Denetçinin organ sıfatının ortadan kalktığı hususuna aşağıda değinilecektir.

⁸⁵ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 213.

⁸⁶ Bu görüş için bkz. Öztan, s. 36.

⁸⁷ Bu hususta bkz. Öztan, s. 38.

⁸⁸ Bu hususta bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 391.

⁸⁹ Bu hususta bkz. Köksal, s. 1395.

⁹⁰ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 218.

Maddi kıstasa göre; tüzel kişilerin resmen organ sıfatını kazanmış organlarının dışında bulunan, yasal kurullarca seçilmeyen veya atanmayan; ancak gerek mevkileri, gerekse yetkileri nedeni ile yasal organlar tarafından alınabilecek kararları alan ve ortaklık iradesinin oluşmasında veya dışarıya yansıtılmasında rol alarak tüzel kişinin önemli fonksiyonlarını yerine getiren kişi veya kişiler, şekli kıstas aranmaksızın organ niteliğinde sayılır⁹¹. Bu kıstası kabul eden İsviçre Federal Mahkemesi ve öğretinin büyük bir çoğunluğu, tüzel kişinin iradesinin oluşması ve ifade edilmesinde kesin rol oynayan herkesi organ saymakta, böylece ortaya çıkan sonuçların kanunun ruhuna ve adalete daha uygun olduğunu savunmaktadır⁹². Maddi kıstasa göre, tüzel kişilerin ana görevleri olarak kabul edilen karar verme, yürütme ve kontrol ana görevlerinden herhangi birini yerine getiren kişi veya kişi gruplarının, şekli kıstas aranmaksızın organ niteliğine sahip olduğu kabul edilebilecektir⁹³. Dolayısıyla bu kişiler, bu konumlarını fiilen elde ettikleri için organ olarak kabul edilirler⁹⁴. Maddi kıstasa göre organ olduğu kabul edilenler, hukuki açıdan, özellikle sorumluluk açısından, usulüne uygun olarak seçilmiş organlarla aynı konumdadır⁹⁵.

⁹¹ Maddi organ kavramı ile ilgili açıklamalar için bkz. Öztan, s. 39; Helvacı, Sorumluluk, s. 7; Tekinalp, s. 216; Pulaşlı, Şerh, s. 818; Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), s. 389; Güney, Sorumluluk, s. 148 ve Güney, Yönetim Kurulu s. 357; Çamoğlu, s. 34; Soykan, s. 9; Köksal, s. 1391. Maddi organ kavramını daha sınırlı hallerde kabul eden Akünal'a göre ise salt bu fonksiyonların yerine getirilmesi bir kişiye organ sıfatının tanınması için yeterli değildir, aynı zamanda bu fonksiyonların bağımsız ve sürekli olarak yerine getirilmesi gerekir. Bu hususta bkz. Akünal, s. 35. Helvacı da, organların sürekliliğinden bahsetmemekle birlikte bağımsız olmaları gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 7.

Çamoğlu ise organların hem bağımsız olmaları gerekliliği, hem de *önemli ve zaruri* bir görev ifa etmeleri gerekliliğine vurgu yapmıştır. Bu hususta bkz. Çamoğlu, s. 35.

Sezgin'e göre bağımsızlık; bir kişinin yetki ve görevlerini kendi bulunduğu makamdan dolayı ve kimseden talimat almadan yerine getirmesini ifade eder. Bu hususta bkz. Ayşegül Sezgin, "Yönetim Kurulu Üyesi İle Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği", **Doç. Dr. Mehmet Somer'in Anısına Armağan**, İstanbul, 2006, s. 370.

İsviçre Borçlar Kanunu'nun değiştirilmesi ile ilgili yasa tasarısının açıklanması sırasında kanun koyucu tarafından maddi (olgu) organ; seçilmeksizin veya özel olarak yetkilendirilmeksizin ortaklık ile ilgili önemli kararlar alan ve bu tür faaliyetlere bağımsız ve sürekli olarak katılan kişiler olarak tanımlanmıştır. Bu tanım için bkz. FF 1983 II, s. 963'den aktaran: Helvacı, Sorumluluk, s. 7.

Fransız hukukunda ise olgu organ kavramı 25 Ocak 1985 tarihli Adli Tasfiye ve Kurtarmaya İlişkin Kanun'un 96, 179, 180. maddelerinde, sorumlu kişiler, gerçek veya tüzel kişi olmalarına ve ücret alıp almamalarına bakılmaksızın ortaklığın kanuni (seçilmiş) ve olgu organlarıdır şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanım için bkz. Rives-Langes Jean Louis **La Notion de dirigeant de fait**, Paris, 1975, s. 41-44'den aktaran: Helvacı, Sorumluluk, s. 7.

⁹² Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 4.

⁹³ Bu hususta bkz. Öztan, s. 39.

⁹⁴ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 213.

⁹⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 818.

Tüzel kişilerin karar verme fonksiyonunun organlar vasıtasıyla yerine getirileceği görüşü önceleri kabul edilmemiş, tüzel kişinin kendi içinde yer alan gerçek kişilerin iradelerinin üstünde, onlardan ayrı bir iradeye sahip olduğu ileri sürülmüştür⁹⁶. Fakat bu görüş, öğretinin çoğunluğu tarafından kabul edilmemiştir. Zira tüzel kişinin kendine ait bir iradesi olduğu kabul edildiğinde, 3. kişilerle hukuki işlem yapan organın değil, tüzel kişinin tüm organlarının iyiniyetli olup olmadığının araştırılması gerekecek, bu da hakkaniyete uygun bir çözüm olmayacaktır⁹⁷. Bu sebeple de öğretilde ağırlıklı olarak kabul edilen görüş, tüzel kişilerin karar verme fonksiyonunun organları vasıtasıyla yerine getirileceğidir. Bu da karar verme fonksiyonunun organ kavramının açıklanmasında bir kıstas olarak alınması sonucunu doğurur⁹⁸. Ancak bu mutlak bir kıstas değildir, zira yönetim kurulunun organ olarak bağımsız karar verme yetkisi yoktur⁹⁹.

Maddi kıstasa göre bir organın organ niteliğine sahip sayılması için yerine getirmesi gereken diğer görev, idare ve temsil (yürütme) görevidir¹⁰⁰. Ancak bu da mutlak bir kıstas değildir. Zira idare ve temsil görevi de yönetim kuruluna ait olup genel kurula ait olmayan bir görevdir¹⁰¹. İdare işleri kavramı, tüzel kişilerin ticari ve teknik idaresini kapsar. İdare işlerinin sınırlarını kanun maddeleri, esas sözleşme hükümleri, genel kurul kararları ile örf ve adet hukuku tespit eder¹⁰². Temsil görevinin kapsamına ise, üçüncü kişilerle tüzel kişi adına, tüzel kişinin işletme konusunun beraberinde getirdiği hukuki işlemleri yapmak, tüzel kişiyi üçüncü kişilere karşı hak sahibi kılmak ve borç altına sokmak girer¹⁰³. Üçüncü kişilerle hukuki işlemler yapmak, tüzel kişiyi temsile yetkili organa tanınmış olan görev ve yetkinin bir gereğidir. Bu görev ve yetki, tüzel kişinin üçüncü kişilere karşı temsil edilmesine yönelik olmakla birlikte, dar ve teknik anlamda bir temsil niteliği taşımaz.

⁹⁶ Bu görüş için bkz. Otto von Gierke, **Deutsches Privatrecht, Leipzig**, 1895, s. 503, 519, 524 ve **Das deutsche Genossenschaftsrecht**, Graz, 1954, s. 608 vd, 613, 693 vd.'larından aktaran: Öztan, s. 39.

⁹⁷ Bu hususta bkz. Öztan, ss. 41-43.

⁹⁸ Bununla birlikte alınacak kararların sadece teknik, ticari ve hukuki temellerini hazırlayan kimseler organ sıfatına sahip olmadığı gibi, bu hazırlıkları fiili olarak ön karara bağlayan kişiler de organ sayılmazlar. Bu hususta bkz. Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §19, N. 12'den aktaran Pulaşlı, Şerh, s. 819.

⁹⁹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 44.

¹⁰⁰ Bu hususta bkz. Öztan, ss. 44-62.

¹⁰¹ Öğretilde ağırlıklı olarak, idare ve temsil yetkisinin yönetim kuruluna ait olduğu kabul edilmekle birlikte, Sezgin ise, temsil yetkisinin yönetim kuruluna ait olduğunu, ancak idare yetkisinin genel kurulla yönetim kurulu arasında paylaşıldığını ifade etmektedir. Bu hususta bkz. Sezgin, s. 366.

¹⁰² Bu hususta bkz. Öztan, s. 49.

¹⁰³ Bu hususta bkz. Öztan, s. 53.

Aksine organın fiili tüzel kişinin fiili sayılır ve organların ortaklık adına yaptığı işlemlerden yalnızca ortaklık tüzel kişiliği sorumlu olur¹⁰⁴. Kaldı ki, organların ayrı tüzel kişilikleri de yoktur, tüzel kişiliğe sadece ortaklık sahiptir¹⁰⁵. Buna bağlı olarak da öğretide organın tüzel kişinin temsilcisi değil, doğrudan bir parçası niteliğinde olduğu kabul edilmektedir¹⁰⁶. Zira temsilci kendi iradesini açıklarken, organ tüzel kişinin iradesini açıklar¹⁰⁷.

İdare ve temsil görevinin kapsamını belirlemek önemlidir, zira fiilen bu kapsama dahil bir görevi yerine getiren kişi ya da kişiler, kendilerine idare veya temsil görevi açıkça verilmemiş bile olsa, maddi organ olarak kabul edilebilecektir¹⁰⁸. Bunun yanında yönetim kurulu da, esasen kendisine ait olan bu görevleri üçüncü kişilere devredebilir. Bu durumda yönetim kurulunun yanında, yönetim kurulunun bu görevlerini devrettiği üçüncü kişilerin de, maddi kıstasa göre organ sayılıp sayılmayacağının değerlendirilmesi gerekecektir¹⁰⁹. Bu kişilerin de organ olarak kabulü halinde, organ niteliğinin verilebileceği kişilerin sınırı genişletilmiş olmaktadır¹¹⁰. Organ kavramına dahil olacak kişilerin kapsamının genişletilmesi, tüzel kişilerin sorumluluk kapsamının genişletilmesi sonucunu doğurur. Bununla amaçlanan sonuç ise, tüzel kişi adına hareket eden kişi veya kişilerin haksız fiillerinden tüzel kişiyi sorumlu tutarak, üçüncü kişilerin iktisadi anlamda güçlü olan tüzel kişiler karşısında daha fazla korunmasıdır¹¹¹.

¹⁰⁴ Bu hususta bkz. Kurt Sieger, **Das rechtlich relevante Wissen der juristischen Person des Privatrechts und seine Auswirkungen auf die aktienrechtliche Organhaftung**, Zürich, 1979, s. 53-54'ten aktaran: Akünal, s. 39; Tekinalp, s. 213; Güney, Sorumluluk, s. 152-153.

¹⁰⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 804; Pulaşlı, Şirketler, s. 352.

¹⁰⁶ Bu hususta bkz. Çamoğlu, s. 34; Akbay, s. 12.

¹⁰⁷ Bu hususta bkz. Çamoğlu, s. 34.

¹⁰⁸ Bu hususta bkz. Öztan, s. 62.

¹⁰⁹ TTK'nın 370/2. maddesinde, "*Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişiye devredebilir...*" denilmektedir. Öğretide de, yönetim hakkı ve temsil yetkisi kendisine bırakılan yönetim kurulu üyesi olmayan bir kişinin organ niteliğini kazanacağı savunulmaktadır. Bu hususta bkz. Çamoğlu, s. 36. Sezgin de, murahhas üyenin veya yönetim kurulu üyesinin en üst düzeyde emir ve talimat vermeye yetkili olması nedeniyle organ sıfatına sahip olduğunu ifade etmektedir. Ancak ona göre üyenin organ niteliği kendi gerçek kişiliğinden bağımsız, tüzel kişi olan ortaklığın iradesinin kullanılması ve yansıtılmasından ibarettir. Üye, ortaklık ile olan iç ilişkide sözleşmenin tarafı iken, dış ilişkide üçüncü kişilere karşı organ sıfatıyla hareket etmektedir. Bu hususta bkz. Sezgin, s. 372.

¹¹⁰ Bu hususta bkz. Öztan, s. 46.

¹¹¹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 73; Güney, Sorumluluk, s. 143 ve Güney, Yönetim Kurulu s. 351-352. Burada özellikle yönetim kurulu üyesi olmayan ancak sorumluluğunun yönetim kurulunun görevine giren işleri ifa eden kişi veya gruplarının organ sıfatıyla sorumlu tutulması amaçlanmaktadır. Bu hususta bkz. Sezgin, s. 370.

Bununla birlikte bir ortaklığın günlük rutin işlemlerini yapan kişiler maddi organ sayılmazlar. Bu kimseler Borçlar Kanunu'nun 66. ve 116. maddeleri anlamında yardımcı kişi olarak adlandırılmaktadır. Bu kişiler hazırlık mahiyetinde veya icrai mahiyette görevler üstlenmekle ve bazen kararlar da alabilmekle birlikte, bu kararlar niteliği itibarıyla ortaklık için temel nitelikte ve önemde değildir. Bu bakımdan yardımcı kişiler, anonim ortaklık için üçüncü bir kişi konumundadır. Dolayısıyla yardımcı kişiler anonim ortaklığın yasal yönetim organizasyonunun dışında olup, ortaklığın bir parçası değil, aksine organlar tarafından yalnızca belirli iş ve işlemleri yapması hususunda yetkilendirilmiş kişi konumundadırlar¹¹². Organ sorumluluğunda tüzel kişi kendi davranışından sorumlu kabul edilir. Yardımcı kişinin sorumluluğunda ise tüzel kişi kendisinin değil, bir başkasının davranışı nedeniyle sorumlu tutulmaktadır¹¹³. Ancak, yardımcı kişilerin faaliyetleri sırasında üçüncü kişilere verdikleri zararlardan dolayı, tüzel kişiye her zaman sorumluluk yüklenemez. Tüzel kişi, faaliyet alanı içinde kalan tüm konular bakımından organlarının her türlü fiilinden sorumlu olduğu halde, müstahdem ve yardımcı kişilerin fiillerinden ancak Borçlar Kanunu'nun 66. maddesindeki şartların gerçekleşmesi halinde sorumlu tutulabilecektir. Bu sebeple fiil ve işlemleri nedeniyle sorumlu olan şahsın, organ mı, yoksa müstahdem veya yardımcı şahıs mı olduğu hususu son derece önemlidir¹¹⁴.

Yapmış olduğumuz bu açıklamaların ardından konuyu özetlemek gerekirse, organların belirlenmesinde şekli kıstas kabul edildiğinde kanun ya da esas sözleşmede belirtilen kişi ya da kişi gruplarına organ niteliğinin tanınmasında herhangi bir tereddüt bulunmadığı görülmektedir. Ancak maddi kıstas kabul edildiğinde, kanun ya da esas sözleşmede organ niteliği tanınmamasına rağmen, yukarıda sayılan görevlerden birini yerine getiren müdür, müdür yardımcısı, ticari temsilci, ticari vekil, şube müdürü, genel sekreter, kayyım, tasfiye memuru gibi kişilerin de organ olarak kabul edilmesi sonucu ortaya çıkar¹¹⁵.

¹¹² Bu hususta bkz. von Büren, W.A. Stoffel, A.K. Schnyder, C. Christen-Westenberg, **Aktienrecht**, Zürich, 2000, s. 94, N. 432-433; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §19, N. 10, 13'lerden aktaran: Pulaşlı, Şerh, s. 820.

¹¹³ Bu hususta bkz. Güney, Yönetim Kurulu, s. 362.

¹¹⁴ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, ss. 4-5.

¹¹⁵ Bu kişilere organ sıfatının tanınması gerektiğiyle ilgili görüşler ve aksi yönde görüşler için bkz. Öztan, ss. 73-80. İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir derneğin veya sendikanın sekreterini, bir bankanın müdürünü ve bir gazetenin sorumlu yazı işleri müdürünü organ olarak nitelendirdiği

Bir anonim ortaklıkta, temsile yetkili yönetim kurulu üyesi dışında, gerçek kişilerin yaptığı gibi Borçlar Kanunu'nun 40. ve devamı hükümlerine göre temsilci tayini mümkündür. Böyle bir temsilci, yetkisinin kapsamı içinde kalan işlemleri anonim ortaklık adına yapmak suretiyle, onu hak sahibi yapabilecek veya borç altına sokabilecektir¹¹⁶. Borçlar Kanunu'nun m. 40 ve devamı hükümlerinde temsilcinin bir başkası adına hareket edeceği düzenlenmiştir. Organ ise kendi adına değil, organ sıfatıyla tüzel kişi adına hareket eder¹¹⁷. Ancak yeni öğretide organın da bir başkası adına hareket ettiği vurgulanmaktadır. Bu nedenle TTK'da (m. 370-371) da organ fiili dışı karşı temsil olarak tanımlanmakta ve organın hareketi ile temsilcinin hareketi arasındaki farklılık talihsiz bir biçimde karıştırılmaktadır¹¹⁸. Türk Ticaret

kararlarına ilişkin bkz. Özsunay, ss. 72-75. Yargıtay'ın da bir banka müdürünün organ kabul edilmesi gerektiği ve banka müdürünün bankayı temsil edebileceğini söylediği kararları mevcuttur. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 15.01.1964 t, 1964/660 E., 1964/55 K. sayılı kararında; “*Banka esas sözleşmesine göre, banka müdürü bankanın organıdır. TMK 48, TTK 138'e göre ticaret ortaklıkları hakkında da uygulanır. Organ olan banka müdürünün avukat olmasa bile bankayı Mahkemede temsil yetkisi vardır.*” şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 42.

¹¹⁶ Bu hususta bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 389.

¹¹⁷ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 22.

¹¹⁸ Bu hususta bkz. Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §19, N. 13'dan aktaran Pulaşlı, Şerh, s. 820. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu) tarafından da yönetim kurulunun ortaklığın kanuni temsilcisi konumunda olduğu ifade edilmektedir. Buna göre ortaklığı gerek iç ilişkide ortaklara karşı, gerekse dış ilişkide üçüncü kişilere karşı yönetim kurulu temsil eder. Genel kurul yapısının zorunlu sonucu ağır işleyen bir organ olduğundan, yönetim kurulu ortaklığın devamlı temsilci ve yönetici ihtiyacını karşılamaktadır. Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 329, 347. Güney'e göre, organ kavramı ile temsilci kavramının karıştırılmasının sebebi TTK'da yer alan temsilci kavramı ile BK'daki temsilci kavramlarının birbirinden farklı olmasıdır. TTK'da bahsedilen temsil yetkisi, kaynağını organ sıfatından alan ve organ sıfatı sona ermeden geri alınamayan bir yetkidir. TTK'daki temsilci kavramı esas itibarıyla TMK'daki organ kavramıyla aynı anlamda kullanılmaktadır. TTK'da temsilci olarak isimlendirilen şahıs veya şahıs grupları, tüzel kişilerin üçüncü şahıslarla ilişkilerini düzenleyen, tüzel kişi için karar verme, yürütme ve denetleme fonksiyonlarını üstlenmiş bulunan organlardır. Bu açıklamalar için bkz. Güney, Yönetim Kurulu, s. 352. Aynı yönde bkz. Öztan, ss. 89-91; Güney, Sorumluluk, s. 143. Yargıtay da bir kararında, Medeni Kanun'daki organ kavramıyla Türk Ticaret Kanunu'ndaki temsilci kavramının aynı anlamda kullanıldığını hüküm altına almıştır. Karara göre “*Anılan maddelerdeki temsilci kavramının Borçlar Kanunu'nda hükme bağlanan temsilci kavramından farklı olduğu açıktır. Medeni Kanun'daki organ kavramıyla Türk Ticaret Kanunu'ndaki temsilci kavramının aynı muhtevaya sahip oldukları bugün uygulama ve öğretide benimsenmektedir. (...) Nitekim TTK'nın 321. maddesiyle (6102 S. yeni TTK'da 371. maddeyi karşılayan madde) ilgili hükümet gerekçesinde de idare ve temsil yetkisine sahip kimseler kavramı ile şirketin organlarının kastedildiği açıklanmıştır. (...)MK'nın 47. ve 48. maddeleri birlikte değerlendirildiğinde organ kavramının kapsamına tüzel kişinin varsayılan iradesinin oluşmasında ve açıklanmasında aracı olan kurullar girer. Ancak organ kavramını fazla daraltarak yalnızca kurul organları organ saymak her zaman yeterli olmayabilir. Mademki organ tüzel kişinin varsayılan iradesinin oluşmasına ve açıklanmasına yol açmaktadır, şu halde kanun veya kuruluş belgeleri dolayısıyla belirli konularda karar verebilme ve icra edebilme yetkisini haiz olan kişileri de organ sayabiliriz. Bu irade açıklamaları hukuki muameleler dışında sözleşme dışı sorumlulukta da söz konusu olacaktır.(...) Böylece haksız fiil sorumluluğunda yönetim kurulunun, organ kurul sıfatı ile birlikte hareket etmeleri yanında, idare ve temsile yetkili bulunan yönetim kurulu üyelerinin ayrı ayrı fiilleri ile de tüzel kişiyi sorumluluk altına sokabilecekleri kabul*

Kanunu'nda temsilcilerin işledikleri haksız fiillerden de ortaklığın sorumlu olacağı düzenlenmiştir (TTK m. 371/5, m. 632)¹¹⁹. Hükümde organ değil, aksine yönetime veya temsile yetkili olanlar söz konusudur¹²⁰. Dolayısıyla maddi kıstas kabul edilerek ticari temsilcilere de organ niteliği tanınmasında kanımızca isabet yoktur. Çünkü tüzel kişilerde organ kavramının tanımı yapılırken, maddi kıstas kabul edilerek organ kavramının genişletilmesinin altında yatan temel düşünce, tüzel kişi adına faaliyette bulunan kişilerin haksız fiil işlemeleri durumunda üçüncü kişilerin daha fazla korunmasına ihtiyaç duyulmasıdır. Ancak Türk Ticaret Kanunu'nun bu husustaki düzenlemesine göre, organ olsun ya da olmasın, ortaklığı temsile yetkili tüm kişilerin işlediği haksız fiillerden zaten ortaklık sorumlu olacaktır. Bu düzenleme karşısında ticari temsilcilere organ sıfatının tanınmasının, kanımızca herhangi bir pratik yararı kalmamıştır. Kaldı ki, öğretide maddi kıstasın tanımlanmasında da birtakım farklılıklar mevcuttur. Yukarıda da yer vermiş olduğumuz gibi kimi yazarlar bir kişi ya da kişi grubunun organ olarak tanımlanması için tüzel kişinin önemli fonksiyonlarını yerine getirmesini yeterli kabul ederken¹²¹, bazı yazarlar bunun yanında bu fonksiyonların bağımsız ve sürekli olarak yerine getirilmesini gerekli görmektedir¹²². Kanımızca da bu fonksiyonların bağımsız ve sürekli olarak yerine

edilmelidir". Yargıtay HGK, 11.06.2003 tarih, 2003/4-359 E., 2003/406 K., Güney, Sorumluluk, s. 162-163. Çamoğlu da yönetim kurulu yanında, yönetim kurulu üyelerinin de organ olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu hususta bkz. Çamoğlu, s. 36. Sezgin de aynı görüşü savunmakta, her ne kadar anonim ortaklık tüzel kişiliğinin iradesinin oluşması ve açığa vurulması, bir organ olarak yönetim kuruluna aitse de, yönetim kuruluna canlılık veren, gerçek kişi olan yönetim kurulu üyeleri olduğunu ifade etmektedir. Ancak ona göre her üyenin organ sıfatına sahip olup olmadığı somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Bir üyenin organ sıfatını taşıması ise, onun ortaklık ile ilişkisinin bağımsızlığına dayanmaktadır. Bu hususta bkz. Sezgin, s. 365, 371.

¹¹⁹ Bununla birlikte Güney'e göre, maddenin ifadesinden temsilcilerin haksız fiillerinden ortaklığın sorumlu olacağı anlamı çıkmaktaysa da, tüzel kişinin organları dışındaki personeli, ifası kendisine bırakılan borçlar veya kullanımına katıldıkları haklar bakımından yardımcı şahıs sayılırlar ve bu durumda ortaklık Borçlar Kanunu'nun 66. maddesindeki adam çalıştırmanın sorumluluğu hükümlerine göre sorumlu tutulmalıdır. Bu hususta bkz. Güney, Sorumluluk, s. 154 ve Güney, Yönetim Kurulu s. 362.

¹²⁰ Bu hususta bkz. Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §19, N. 6'dan aktaran Pulaşlı, Şerh, s. 818.

¹²¹ Bu görüş için bkz. Öztan, s. 36 vd; Güney, Sorumluluk, s. 150 ve Güney, Yönetim Kurulu, s. 361.

¹²² Bu görüş için bkz. Akunal, s. 35. İsviçre doktrininde de bazı yazarlar bir kimsenin fiili organ olarak anonim ortaklığın sorumluluk hükümlerine tabi olabilmesi için uzun süreli ve düzenli olarak şirketin idaresine katılmış ve onu etkilemiş olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Buna göre bir defaya mahsus olarak ortaklığın iradesinin oluşumuna katılmak, iradeyi etkilemiş olmak, organ olarak sorumlu tutulmak için yeterli değildir. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında, bir kimsenin maddi anlamda organ sıfatına sahip olduğunun kabul edilmesi için, bu kimsenin ortaklığın günlük işlerini aşan ve işin sonucunu etkileyen kararlar alabilecek bir görevi uzun süreli olarak icra ediyor olması gerektiğini belirtmiştir. Bu yöndeki görüşler ve mahkeme kararı için bkz. Güney, Sorumluluk, s. 149 ve Güney, Yönetim Kurulu, s. 360. Bununla birlikte ortaklık işlerine bir defalık bir müdahalede

getirilmesi gerektiğinin kabulü yerinde olup, bu kabüle göre yukarıda sayılan müdür, müdür yardımcısı, ticari temsilci, ticari vekil, şube müdürü, genel sekreter gibi kişilerin organ sıfatına sahip olduğunu söylemek mümkün değildir¹²³. Zira bu kişiler görevlerini bağımsız ve süreklilik arz edecek şekilde yerine getirmezler. Dolayısıyla organ kavramının tanımı yapılırken maddi kıstasın kabul edilmesi ve maddi kıstasın da tüzel kişilerin önemli fonksiyonlarının bağımsız ve sürekli olarak yerine getirmesi olarak yorumlanması halinde, kanımızca bu kişilere organ sıfatı tanınması mümkün olmayacaktır¹²⁴. İsviçre Federal Mahkemesi tarafından da organ kavramına, yalnızca

bulunan kişilerin de organ sıfatıyla sorumlu tutulması gerektiğini, ancak bu sorumluluğun sadece söz konusu eylemle sınırlı olması gerektiğini kabul eden görüşler de mevcuttur. Bu görüş için bkz. Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §37 Rn. 8; Peter Forstmoser, **Die Aktienrechtliche Verantwortlichkeit**, **Schweizerische Schriften zum Handels und Wirtschaftsrecht**, 2. Aufl., Zürich, 1987, Rn. 685; Peter Viktor Kunz, **Rechtsnatur und Einredenordnung der aktienrechtlichen Verantwortlichkeitsklage**, Bern, 1993, 173 dn. 24; Klaus Hütte, **Die Sorgfaltspflichten der Verwaltung und Geschäftsleitung im Lichte der aktienrechtlichen Verantwortlichkeit**, ZGR, 1986, s. 14; Felix Horber, **Die Kompetenzdelegation beim Verwaltungsrat der AG und ihre Auswirkungen auf die aktienrechtliche Verantwortlichkeit**, Zürich, 1986, 131 vd.; Alexander Vogel, **Die Haftung der Muttergesellschaft als materielles, faktisches oder kündegebenes Organ der Tochtergesellschaft**, Bern Stuttgart Wien, 1997, 311, 315 vd.; Meinrad Vetter, **Der Verantwortlichkeitsrechtliche Organbegriff gemäß Art. 754 Abs. 1 OR**, Zurich St. Gallen, 2007, 170; Roland Müller, Lorenz Lipp, **Adrian Plüss, Der Verwaltungsrat**, 2. Aufl., Zürich, 1999, 206.'lardan aktaran: Güney, Sorumluluk, s. 149 ve Güney, Yönetim Kurulu, s. 360.

¹²³ Helvacı da, yardımcı kişiye örnek olarak, tüzel kişinin yetkili organı tarafından tayin edilen vekilleri vermektedir. Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 6. Bununla birlikte kayyım ve tasfiye memurunun organ olduğunun kabulü gerekir. Tasfiye memuru ve kayyımın organ olduğu konusunda bkz. Kırca (Şehirali Çelik, Manavgat), s. 389. Zira kayyım Mahkeme tarafından yönetim kurulunun yerine ve yönetim kurulunun bazı yetkilerinin yerine getirilmesi amacıyla atanır. Tasfiye memuru ise genel kurul ya da esas sözleşme ile atanır, atanmamışsa tasfiye yönetim kurulu tarafından yerine getirilir. Tasfiye memurlarının Mahkeme tarafından atanması da mümkündür (TTK m. 536, 537). Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 216.

¹²⁴ İsviçre öğretisinde bazı yazarlar, şekli ve maddi organ ayırımına bağlı kalınmak kaydıyla üçlü bir ayırım yapılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bu ayırmada ortaklığın müdürleri ve ortaklığın idaresi ile görevli kimselerin organ vasfı, sadece belirli haller için kendilerine organ yetki ve görevlerinin devredilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu hususta bkz. Alexander Vogel, **Die Haftung der Muttergesellschaft als materielles, faktisches oder kündegebenes Organ der Tochtergesellschaft**, Bern Stuttgart Wien, 1997, s. 263 ve Lukas Glanzmann, **Die Voraussetzungen einer Haftung der Mitglieder des Verwaltungsrates und der Geschäftsführung in: Sanierung der AG**, Hrsg. Vito Roberto, 2. Aufl., Zürich Basel Genf, 2003, s. 22 vd.'lardan aktaran: Güney, Sorumluluk, s. 144 ve Güney, Yönetim Kurulu, s. 353. Bu üçlü ayırımın da yeterli olmadığı, ortaklık tarafından yetkili kılınmamasına rağmen dışarıya karşı organ olduğu izlenimi veren kişiyi de organ olarak kabul eden dördüncü bir ayırım yapılması gerektiği şeklindeki görüşler için bkz. Güney, Sorumluluk, s. 144-145 ve Güney, Yönetim Kurulu, s. 353. Pulaşlı da, organ sıfatının belirlenmesinde 3 temel kıstasın bulunduğunu kabul etmektedir. Ona göre şekli kıstas ve maddi kıstasla organ olarak kabul edilenlerin yanında, dışa yansıyan tavır ve davranışları ile görünüş olarak organ konumunda olduğu konusunda güven uyandıran kişiler de güven ilkesi uyarınca organ olarak kabul edilmelidir. Buna göre bir kişi bir anonim ortaklıkta organ olarak hareket eder ve üçüncü kişilerde organ konumunda olduğu izlenimini uyandırır, buna ilişkin uygun yetkilere sahip olmasa bile, anonim ortaklığa ilişkin sorumluluk ilkelerine göre hesap vermesi gerekir. Bu açıklamalar için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 821.

ortaklığın yönetimindeki hiyerarşinin en üst tabakasında yer alan kişilerin dahil olduğu çoğunlukla kabul edilmektedir¹²⁵. Ancak Federal Mahkeme'nin, organ kavramının tanımında bir kimsenin yaptığı işlemlerin ve aldığı kararların sadece günlük rutin işlemlere dahil olup olmadığının değil, aksine işletme açısından önem ve anlam ifade etmesinin yeterli olacağını belirterek, bu temele dayalı olarak küçük bir bankanın garanti ve kefaletinin temini için rutin olarak atılan ikinci imza sahibi bir prokuristin¹²⁶ de, organ olarak nitelendirilmesi gerektiği şeklinde kararları da mevcuttur¹²⁷.

Bununla birlikte tüzel kişinin fonksiyonlarını bağımsız ve süreklilik arz edecek şekilde yerine getiren kişi ya da kişileri sırf kanun veya esas sözleşmeyle atanmadığı gerekçesiyle organ olarak kabul etmemek de, kanımızca isabetli bir yaklaşım değildir. Organ sıfatının belirlenmesinde önemli olan kişi ya da kurulun ne şekilde yetkilendirildiği değil, hangi görevleri üstlendiğidir.

Önemle belirtmek gerekir ki, İsviçre öğretisinde maddi organ kavramına yüklenen anlam gün geçtikçe farklılaşmaktadır. Kanımızca, eski öğretilerde maddi organla ilgili tartışmalar ticari temsilci, müdür gibi yönetim kurulunun hiyerarşi olarak altında bulunan kişilerin organ olarak kabul edilip edilmeyeceği noktasında toplanmışken, günümüzde bu kavram, yönetim kurulunda resmi olarak yer almamasına rağmen önemli kararların alınmasında etkili olan büyük pay sahiplerini de içine alacak şekilde kullanılmaya başlanmıştır¹²⁸. Yukarıda da açıklandığı üzere

¹²⁵ BGE 117 II 570. Bu karar için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 819.

¹²⁶ İsviçre Borçlar Kanunu anlamında prokurist, ticari temsilciyi karşılayan bir kavramdır. Prokurist kavramı hakkında açıklamalar için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 819.

¹²⁷ BGE 117 II 433 ff (442). Ancak bu karar yukarıda yer verdiğimiz gerekçelerle, öğretilerde Pulaşlı tarafından eleştirilmiştir. Bu karar ve eleştirisi için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 819.

¹²⁸ Pulaşlı tarafından da bu anlamdaki maddi organa örnek olarak, geri planda durarak kararları alan veya alınmasında etkili olan büyük pay sahipleri verilmiştir. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 821. Tekinalp'e göre maddi organ kavramının bu anlamda kullanılmasının sebebi, TTK'da tüzel kişilerin anonim ortaklığa yönetim kurulu üyesi olarak seçilebilmelerine olanak tanıyan 359/2. madde benzeri bir hükmün, İsviçre Borçlar Kanunu'nda yer almamasıdır. TTK'ya göre bir tüzel kişi, eski TTK ve İsviçre Borçlar Kanunu ile karşılaştırıldığında daha kolay fiili yönetim kurulu üyesi konumunda bulunabilmekte ve bu üyenin sorumluluğuna gidilebilmektedir. Ancak İsviçre hukukunda da, bir tüzel kişinin yönetim kurulu üyesi olamayacağı, onların yerine temsilcilerinin seçilebileceğine ilişkin İsviçre Borçlar Kanunu m. 707/3 hükmü (Bu maddenin çevirisi için bkz. Haluk Tandoğan, **İsviçre Borçlar Kanunu**, Kısım III-IV Ve Haksız Rekabete Dair Federal Kanun, Ankara, 1958, s. 48), İsviçre Federal Mahkemesi'nin 4 Mayıs 2006 tarihli kararı (BGE 4C 31/2006) ile artık aşılmıştır. Bu değişiklikten önce İsviçre'de, ana ortaklığın yavru ortaklığın yönetim kuruluna veya yönetimine müdahale etmesinin, talimat vermesinin, yavru ortaklığın yönetim kurulunda oy hakkına sahip olmadan yer alıp yavru ortaklığı zarara sokan kararların alınmasında etkili rol almasının, fiili organ sorumluluğunu doğurabileceği kabul edilmekteydi. Bu açıklamalar için bkz. Tekinalp, s. 218-219.

maddi organın tespiti oldukça zor olsa da, seçilmiş yasal organ olmadığı halde bu tür organlara özgü bir görevi doğrudan icra eden veya görevin icra edilmesi için seçilmiş yasal organları etkileyen kimselerin organ sıfatı kolaylıkla tespit edilebilir¹²⁹. Örneğin anonim ortaklıkta yönetim kurulunun seçimi ve azli için gerekli pay çoğunluğunu elinde tutan hakim pay sahibinin yönetim kurulu toplantılarına katılarak, yönetim kuruluna azil tehdidi altında direktifler vermesi, ortaklık iradesinin oluşturulmasının açık ifadesidir¹³⁰. Aynı şekilde anonim ortaklığın yönetim kurulunda gizli (örtülü) yönetici olarak bulunan kimseler doğrudan oylamaya katılmasalar dahi yönetim kurulunu fiilen etkilemeleri nedeniyle Federal Mahkeme tarafından İsviçre Borçlar Kanunu'nun 754. maddesi gerekçe gösterilerek organ üyesi sıfatıyla sorumlu tutulmuşlardır¹³¹. Federal Mahkeme, İsviçre'deki hakim görüşe yollamada bulunarak, fiili organı, gerçek organlar için öngörülmüş bulunan kararların alınmasına, oy hakkı bulunmasa bile dolaylı bir şekilde katılan veya böyle kararların oluşmasında etkili kişiler şeklinde tanımlamıştır¹³². Böylelikle yalnızca

¹²⁹ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 8.

¹³⁰ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 8.

¹³¹ ATF 107 II, s. 349-356. Bu kararın çevirisi için bkz. Ömer Teoman, "Anonim Ortaklığın Denetçilerinin Sorumluluğuna İlişkin 28 Eylül 1980 Tarihli Bir İsviçre Federal Mahkemesi Kararı (BGE 106 II 232-235)", **İktisat ve Maliye**, 1981, C XXVIII, S. 2, Haziran 1982, ss. 79-82.

¹³² Bu kararlar için bkz. BGE 107 II 353 ve 354, paragraf 5a; 114 V. 218, paragraf 4e; 117 II 571 ve 572, paragraf 3; Peter Gauch, Jörg Schmid, (Hrsg.), **Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch** (Zürich, Schulthess Juristische Medien AG), 1979, OR Art. 753, N.4; Emil Schucany (1960), **Kommentar zum Aktienrecht** (Zürich, Schulthess & Co. AG), Art. 754 N.1; Peter Forstmoser (1987), **Die Aktienrechtliche Verantwortlichkeit** 2. Aufl. (Zürich, Schulthess) 205; Arthur Meier-Hayoz, Peter Forstmoser, **Schweizerisches Gesellschaftsrecht**, 10. Auflage (Bern, Schulthess), 2007, §2 N. 31'lerden aktaran: Tekinalp, s. 216-217. Bu kararların ilkinde, Z Anonim Ortaklığı'nın sermayesi artırılırken, bir bankanın yavru ortaklığı olan SBV de, Z Anonim Ortaklığı'nın sermayesinin yaklaşık yarısına iştirak etmiştir. Z Anonim Ortaklığı'nın hakim pay sahibi, aynı zamanda tek kişilik yönetim kurulunun üyesi ve genel müdürü, bu iştirak sırasında SBV ile sözleşme imzalamıştır. Sözleşme uyarınca, SBV'nin talebi üzerine, Bay D yıllık 5000 İsviçre Frankı karşısında Z Anonim Ortaklığı'na danışmanlık hizmeti verecektir. Sözleşmenin esas amacı, pay sahibi SBV'ye, D vasıtasıyla, Z Anonim Ortaklığı'nın yönetim kurulunda bir sessiz sandalye sağlamaktır. Böylece SBV'nin bir temsilcisi yönetim kurulunda bulunacak, oy hakkı bulunmasa da kararların alınmasında dolaylı olarak etkili olacaktır. Takip eden sermaye artırımında aynı bankanın başka bir yavru şirketine de aynı hak tanınmıştır. Z Anonim Ortaklığı iflas etmiş, ortaklığın alacaklılarından biri iflas masasından dava hakkını devir alarak, hem yönetim kurulunun tek üyesine, hem de sessiz sandalyeleri işgal eden sessiz yönetim kurulu üyelerine karşı sorumluluk davası açmıştır. Sessiz yönetim kurulu üyeleri kendilerinin İsviçre Borçlar Kanunu m. 754 kapsamında olmadıklarını bildirerek ve davalı sıfatlarının bulunmadığını ileri sürerek davanın reddini istemişse de Bern Kantonu İstinaf Mahkemesi bir ara kararıyla, yönetim kurulu toplantı tutanaklarına dayanarak, SBV'nin temsilcileri olan sessiz yönetim kurulu üyelerinin kararların alınmasında etkili olduklarını belirterek söz konusu kişilerin sorumluluğuna karar vermiştir. Federal Mahkeme, bu kişilerin şirketin iradesinin oluşmasına iştirak edip etkili oldukları gerekçesiyle istinaf mahkemesinin kararını onamıştır. (Burada ayrıca belirtmek gerekir ki, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 754/1. maddesi; "Yönetim kurulu üyeleri ve şirketin yönetimi ya da tasfiyesiyle bağlantılı tüm kişiler, şirket ve pay sahipleri ya

organların sorumluluğunun tüzel kişiye izafe edilmesi yoluyla üçüncü kişilerin korunması sağlanmış olmayacak, aynı zamanda organların tüzel kişiye bağlı oldukları bağ nedeni ile sorumlulukları sağlanarak, tüzel kişinin iradesinin oluşmasına doğrudan hakim oldukları halde şeklen organ olarak görünmeyen hakim pay sahibi gibi kimseler de sorumluluk zincirine dahil edilebilecektir¹³³.

Tüm bu anlatılanlardan yola çıkılarak bir tanım yapmak gerekirse organ; tüzel kişinin karar verme, temsil ve idare fonksiyonlarını bağımsız ve sürekli olarak yerine getirmek üzere kanun, esas sözleşme veya bunlara uygun olarak yapılan iç yönetmelik uyarınca yetkili kılınan veya kendisine bu fonksiyonları fiilen ve dışa karşı belli olacak şekilde ifa yetkisi verilen kişi ya da kurullardır¹³⁴.

da alacaklılara karşı görevlerinin kasti ya da ihmali aykırılıklarından kaynaklanan zarar ya da kayıplardan sorumludur.” şeklindedir. Kanunun İngilizce çevirisi için bkz. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/201507010000/220.pdf> erişim tarihi: 13.07.2016. Bu maddenin eski metninde ilgili yerine görevlendirilmiş terimi kullanılmaktaydı. Bu dönemde bazı yazarlar bu terimin kanun koyucu tarafından sorumluluğu sadece seçilmiş organlara yüklemek için bilinçli olarak tercih edildiğini savunurken, bazı yazarlar ise bu terimin seçilerek kullanılmadığını ve bu ifadeye rağmen sorumluluğun seçilmiş ve olgu organlara birlikte getirildiğini savunmaktaydı. Yeni metinde görevlendirilmiş yerine ilgili terimi kullanılarak sadece yönetim kuruluna değil, olgu organlara da sorumluluk yüklenmiş olup, bu tartışmalar ortadan kalkmıştır. (Bu tartışmalar için bkz. Helvacı, Sorumluluk, ss. 8-9.) İkinci kararda ise K Holding Anonim Ortaklığı, iki yavru ortaklığını bir diğer ortaklığa 1984 yılında satmıştır. K Holding Anonim Ortaklığı’nın yönetim kurulu üyeleri NB, MN ve JS’dır. Görüş ayrılığı sebebiyle MN satışın hazırlıklarına ve satım sözleşmesinin imzalanmasına katılmamıştır. 1985’te MN’nin oğlu CN, pay sahibi sıfatı ile yönetim kurulu üyeleri NB ve JS ile o tarihte birlikte imza yetkisine sahip olan W ile G’ye ortaklığa verdiği zarar sebebiyle sorumluluk davası açmıştır. Davanın W ile G’ye de yöneltilmesinin sebebi bu kişilerin fiili organ olduğu iddiasıdır. Federal Mahkeme W ve G’nin satış kararının meydana gelmesine iştirak etmedikleri, sadece alınmış olan yönetim kurulu kararını imza yetkileri bulunduğu için icra ettikleri gerekçesiyle W ile G’nin fiili organ olduklarını kabul etmeyip davayı reddetmiştir. Bu kararlar için bkz. Tekinalp, s. 217-218.

¹³³ Bu hususta bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 8. Bu noktada belirtmemiz gerekir ki; maddi organa yüklenen anlam, aşağıda yer verilecek olan tek pay sahipli anonim ortaklığın hukukumuzda yer almasıyla birlikte yeni bir boyut daha kazanmıştır. Tek pay sahipli anonim ortaklıkta tek pay sahibi niteliği gereği genel kurulu oluşturmakla birlikte, yönetim kurulunda yer almayabilir. Ancak tek pay sahibi kanuni veya fiili anlamda organ olmasa bile, zarara sebebiyet verebilecek veya zararı önleyebilecek konumda ise, fiili organ olduğu kabul edilebilecektir. Tek pay sahibinin birtakım davranışları, örneğin yönetime karışması, dinleyici olarak yönetim kurulu toplantılarına katılması, yönetim kurulunu yönlendirici ikazlar yapması, onu fiili organ konumuna sokabilir ve organ sorumluluğuyla karşı karşıya bırakabilir. Hatta çoğu kez tek pay sahibinin fiili organlığı tüzel kişilik perdesinin kaldırılması sonucunu da doğurabilir. Bu görüş için bkz. Tekinalp, s. 220.

¹³⁴ Yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi öğretide çok sayıda organ tanımı yapılmıştır. Gierke’ye göre organ, “sosyal hayatın yarattığı hukuken düzenlenmiş araçlardır.” Bu tanım için bkz. Otto von Gierke, **Genossenschaftstheorie und deutsche Rechtsprechung**, Berlin, 1887, s. 615 vd.’dan aktaran: Güney, Sorumluluk, s. 142 ve Güney, Yönetim Kurulu, s. 351.

egger’e göre organ, “Tüzük tarafından doğrudan doğruya belirlenmiş olan korporatif görevliler ile tüzüğe ancak dolayısıyla dayanmakla birlikte aynı zamanda kendileri ile beraber kendilerine has görevleri başlı başına yerine getirmek durumunda olan görevlilerdir”. Bu tanım için bkz. A. Egger, **Die Aktiengesellschaft nach dem rev. Schweizerischen Obligationenrecht vom 18. Dezember**

III. ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURULUN ORGAN NİTELİĞİ

Yukarıda yapılan organ tanımından hareketle, bir kişi ya da kurulun organ sıfatına sahip olduğunun kabulü için, öncelikle bu kişi ya da kurulun, tüzel kişinin karar verme, temsil ve idare fonksiyonlarını bağımsız olarak ve süreklilik arz edecek şekilde yerine getirmesi gerektiği söylenebilecektir. Bu anlamda anonim ortaklıkta genel kurulun da, ortaklığın karar verme ya da temsil ve idare fonksiyonlarından en az birini, bağımsız ve sürekli olarak yerine getirmesi gerekmektedir. Nitekim TTK'nın 408. maddesinde “*Genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmüş bulunan hallerde karar alır.*” denilerek, ortaklığın karar verme fonksiyonunu genel kurulun yerine getireceği açıkça ifade edilmiştir. Maddenin 2. fıkrasında sayılan genel kurulun devredilmez yetki ve görevleri de, onun ancak karar almak suretiyle yerine getirebileceği görev ve yetkililerdir. Dolayısıyla, genel kurulun karar verme fonksiyonunu yerine getirdiği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

Genel kurul bu fonksiyonlarını yerine getirirken bağımsız olarak hareket eder¹³⁵. Zira genel kurulda kararlar tüm pay sahiplerinin oy kullanması yoluyla alındığından, niteliği gereği genel kurulun başka bir organa bağımlı olarak hareket

1936, SJZ 1937, Nachtrag 37-41, Art 54-55, Anm. 8'den aktaran: Güney, Yönetim Kurulu, s. 351 ve Güney, Sorumluluk, s. 142.

Öztan'a göre organ, “kanun maddeleri, tüzel kişinin esas sözleşmesi, tüzüğü veya iç talimatnameleriyle yetkili kılınan ve tüzel kişi için önemli olan korporatif görevleri devamlı ve bağımsız olarak gerek üçüncü şahıslarla olan münasebetlerde, gerek tüzel kişinin iç teşkilatında yerine getirmesi için yetkili kılınan veya kendisine bu tip görevleri fiilen ve dışa karşı belli olacak şekilde bağımsız ifa yetkisi verilen şahıs veya şahıs gruplarıdır.” Bu tanım için bkz. Öztan, s. 82.

Akünel'a göre organ, “tüzel kişinin örgütü içinde yer alan ve tüzel kişinin iradesinin oluşmasını ve bu iradenin hukuk alanına yansımaları sağlamak üzere kanun, esas sözleşme veya bunlara uygun olarak yapılan iç yönetmelik uyarınca oluşturulan; tüzel kişi için karar verme, yürütme ve denetleme fonksiyonlarını üstlenmiş bulunan kişi veya kurullardır.” Bu tanım için bkz. Akünel, s. 34.

Özsünay'a göre ise, “tüzel kişinin fonksiyonlarını kanuna veya tüzel kişinin tüzüğüne göre bağımsız olarak yerine getirmek üzere seçilen veya atanan ya da kendisine bu fonksiyonları bağımsız bir şekilde yerine getirme yetkisi fiilen ve dışardan belli olacak biçimde verilen kişi (kişi organı) veya kişi gruplarına (kurul organ) organ adı verilir.” Bu tanım için bkz. Özsünay, s. 72.

Helvacı'ya göre organ, “tüzel kişinin irade açıklamakla yükümlü vasıtasıdır.” Bu tanım için bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 3.

Tekinalp'e göre organ, “Medeni Kanun'un 50. maddesi anlamında tüzel kişinin ayrılmaz işlevsel bir parçası olup onun iradesini oluşturan, açıklayan ve uygulayan (yürüten) kurullar ve kişilerdir.” Bu tanım için bkz. Tekinalp, s. 213.

Pulaşlı'ya göre organ, “anonim şirketi hak sahibi yapan veya borç altına sokan işlemleri yapabilen kurul, kişi veya kişilerdir.” Bu tanım için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 819.

¹³⁵ Genel kurulun bağımsızlığı hakkında açıklamalar için bkz. Öztan, s. 102.

etmesi mümkün değildir. Genel kurulun faaliyetlerinde bir süreklilik de söz konusudur. Zira TTK'nın 409. maddesinde genel kurulun olağan olarak her faaliyet döneminin sonundan itibaren 3 ay içinde toplanacağı düzenlenmiştir.

Pozitif hukukumuz bakımından da anonim ortaklıkta genel kurulun organ niteliğinin kabulü konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. TTK'da genel kurulun organ olduğunu ifade eden açık bir hüküm yer almasa da, bu durum genel kurulun, üyeleri ayrıca belirlenip oluşturulması gereken bir organ olmamasından kaynaklanmaktadır¹³⁶. Nitekim genel kurul, kurul olarak organ niteliğini haizdir. Diğer bir söyleyişle, genel kurulun organ sıfatıyla hareket etmiş sayılması için, kanun ve esas sözleşmede düzenlenen usul ve nisaba göre toplanması ve karar alması gerekmektedir¹³⁷. Zira yukarıda da belirtildiği gibi genel kurul, kanun veya esas sözleşme hükümlerince toplanan pay sahiplerinden oluşur ve tüm pay sahipleri genel kurulun zorunlu üyesidir. TTK'nın *Ticaret Şirketleri* başlıklı ikinci kitabının *Genel Hükümler* başlıklı birinci bölümünde yer alan m. 135'te kavramların tanımı yapılmıştır. Bu maddede *genel kurul* ve *yönetim organı* kavramları kullanılmışsa da, kanımızca bu durum, genel kurul kavramı tüm ticaret ortaklıklarında kullanılırken, yönetim organının her ticaret ortaklığında farklı şekilde adlandırılmasından dolayı kavram birliği oluşturulmak istenmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca, TTK'nın anonim ortaklıklarla ilgili birçok maddesinde *organlar* ifadesi kullanılmaktadır. 6102 sayılı TTK ile birlikte denetçinin artık organ sıfatı bulunmadığına göre, organlar ifadesinden genel kurul ve yönetim kurulunun anlaşılması gerektiği sonucu çıkarılabilecektir. Sonuç olarak anonim ortaklıklar bakımından genel kurulun hem maddi hem de şekli anlamda organ sıfatına sahip olduğu açıktır.

Bununla birlikte organ terimi aynı zamanda dar anlamda dışarıya karşı anonim ortaklığı temsil eden kurum olarak da kullanılmaktadır. Dar anlamda organ, tüzel kişinin iradesini meydana getirip yürüten kişidir, bu kişinin iradesi tüzel kişinin iradesi sayılmaktadır. Bu anlamıyla organ; icra organı ve yönetim kurulu ile yönetimle görevli olan yönetim kurulu üyesi, müdürler, karar alıp uygulayan yöneticiler ile ticari temsilci gibi kişileri ifade eder. Böyle bir sıfat taşımaları bile kararlaştırıcı olarak anonim ortaklığın iradesinin oluşmasına katılan kişiler de bu

¹³⁶ Bu hususta bkz. Soykan, s. 20.

¹³⁷ Bu hususta bkz. Halil Arslanlı, "Anonim Şirketlerde Umumi Heyet", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt 24, Sayı 1-4, İstanbul, 1959, s. 206.

sınıfa girer. Bu grupta karar alma yetkisine sahip olan kimseler de yer alır. Dar anlamdaki organ kavramı ile, anonim ortaklığın bir tüzel kişi olarak organları aracılığıyla hareket ettiği ifade edilmektedir. Bu husus özellikle anonim ortaklığın tüzel kişi olarak kendisi adına hareket eden kişilerin de haksız fiillerinden de sorumlu tutulması bakımından anlam ifade eder. TTK'nın 371/5. maddesinde organdan değil, yönetime ve temsile yetkili kişilerden bahsedilmesi de bu yüzdendir¹³⁸.

IV. ORGANIN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN SINIFLANDIRILMASI VE ANONİM ORTAKLIK GENEL KURULUNUN BU SINIFLANDIRMALARDAKİ YERİ

Tüzel kişinin sahip olduğu organlar, farklı kriterlere göre çeşitli ayrımlara tabi tutulmaktadır. Öğretide organlar; karar organı – yürütme organı; zorunlu organ – ihtiyari organ; fert organ – kurul organ ve iç organ – dış organ gibi çeşitli ayrımlara tabi tutulmuştur.

A. Karar Organı – Yürütme Organı

Tüzel kişinin en temel anlamda varlığını devam ettirebilmesi için, kendisini ilgilendiren konularda gerekli kararların alınabilmesi adına iradenin oluşmasına ve açıklanmasına katılacak ve alınan kararları uygulayacak organlara ihtiyacı vardır¹³⁹. Bu da karar organı – yürütme organı ayrımının yapılması sonucunu doğurur.

Karar organı, tüzel kişinin organlarının hareket şeklini belirleyen, onlara talimatlar veren ve tüzel kişinin iç ilişkileriyle ilgili kararları alan organdır¹⁴⁰. Karar organının aldığı kararları yerine getiren ve üçüncü kişilerle tüzel kişi adına faaliyette bulunan organ ise yürütme organı olarak adlandırılır¹⁴¹.

Tüzel kişilerde, alınan kararları yerine getirme görevi genellikle yönetim organına aittir. Tüzel kişiyi üçüncü kişilere karşı temsil görevi de yönetim organının

¹³⁸ Bu hususta bkz. Arthur Meier Hayoz, Peter Forstmoser, **Schweizerisches Gesellschaftsrecht**, 10. Auflage, Bern, Schulthess, 2007, §2 N. 29, 31'den aktaran: Tekinalp, s. 213-214; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §19, N.6'dan aktaran Pulaşlı, Şerh, s. 818.

¹³⁹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 94-95.

¹⁴⁰ Karar organı tanımı için bkz. Öztan, s. 95; Akünal, s. 37-38; Özsunay, s. 73.

¹⁴¹ Yürütme organı tanımı için bkz. Öztan, s. 95; Akünal, s. 38; Özsunay, s. 73

görevleri arasında yer alır¹⁴². Bu nedenle anonim ortaklıklar bakımından yürütme organı, yönetim kurulu¹⁴³; karar organı ise genel kuruldur¹⁴⁴. TTK'nın 408. maddesinde de genel kurulun karar alması gereken haller sayılmak suretiyle genel kurulun karar organı olma niteliği vurgulanmıştır¹⁴⁵. TTK'nın 359. maddesinde yönetim kurulu ile 399. maddesinde artık organ niteliğinde olmayan hesap denetçilerinin seçiminin ilke olarak genel kurula bırakılmış olması da, bu organın ortaklığın temel meseleleri üzerinde karar organı olduğunu göstermektedir¹⁴⁶. Genel kurulun karar organı olarak almış olduğu kararlar, ortaklığın kararı sayılır. Zira Medeni Kanun'un 50. maddesinde tüzel kişinin iradesinin organları aracılığıyla açıklanacağı ifade edilmiştir. Dolayısıyla genel kurulda ortaya çıkan irade, ortaklığın iradesi olarak kabul edilir¹⁴⁷. Genel kurul sadece tüzel kişi için gerekli olan kararları alır, alınan kararları yürütme görevi kendisinde değildir¹⁴⁸.

B. Zorunlu Organ – İhtiyari Organ

Organları, varlıkları tüzel kişi için zorunlu olanlar ve tüzel kişinin tercihinine bağlı olarak oluşturulanlar şeklinde bir ayrıma da tabi tutmak mümkündür¹⁴⁹. Bir tüzel kişinin kurulabilmesi ve fiil ehliyetini kazanması, bazı organların varlığı koşuluna bağlanabilir. Tüzel kişinin sahip olması gereken organlar kanun koyucu tarafından belirlenmişse bu organlara zorunlu organlar denir¹⁵⁰. Tüzel kişiler zorunlu organların yanında, amaçlarına, faaliyet alanlarının genişliğine, sosyal hayata katılma derecelerine göre, kanunun emredici hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla gerekli

¹⁴² Bu hususta bkz. Öztan, s. 95; Akünel, s. 38.

¹⁴³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 326, 329; Çamoğlu, s. 35.

¹⁴⁴ Genel kurulun karar organı olduğu yönünde bkz. Öztan, s. 95; Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 326; Pulaşlı, Şerh, s. 804; Pulaşlı, Şirketler, s. 352; Çamoğlu, s. 35; Orhan Nuri Çevik, **Uygulamada Şirketler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş, Güncelleştirilmiş Üçüncü Baskı, Ankara, 2002, s. 460.

¹⁴⁵ Maddenin gerekçesinde de, “Genel kurul karar verme yetkisini kanundan ve kanun hükümleri çerçevesinde esas sözleşmeden alır... Genel kurul iradesini kanunda ve esas sözleşmede öngörülen çağrı usulüne uygun olarak yapılan toplantılarda alınan kararlarla açıklar.” denilerek genel kurulun karar organı olma özelliğine dikkat çekilmiştir. Bu hususta bkz. 6102 S. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim Tarihi 18.11.2018), s. 142.

¹⁴⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 804.

¹⁴⁷ Bu hususta bkz. Akbay, s. 16.

¹⁴⁸ Bu hususta bkz. Öztan, s. 95.

¹⁴⁹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 96.

¹⁵⁰ Zorunlu organ tanımı için bkz. Akünel, s. 36.

gördüğü organları esas sözleşmelerinde serbestçe düzenleyebilirler. Bu şekilde oluşturulan organlara ise ihtiyari (isteğe bağlı) organ denir¹⁵¹.

İhtiyari organların sayısı ve yetkileri bakımından kanunda herhangi bir sınırlama yapılmamıştır¹⁵². Bu organların neler olacağı, yetkileri, kuruluş ve ortadan kaldırılma usulleri, esas sözleşmeyle ya da başka bir organa bu konuda yetki verilmişse bu organ tarafından serbestçe belirlenebilir¹⁵³. Tüzel kişilerde muhasebe organı, reklam ve propaganda heyeti, ilmi heyet, danışma kurulu, haysiyet divanı, inzibat organı, yardım encümeni, neşriyat organı, fen organı, yürütme komitesi, balyotaj kurulu, icra kurulu, planlama kurulu, seçim kurulu, faydalananlar genel kurulu gibi organlar ihtiyari organların örneklerini oluşturur¹⁵⁴. Ayrıca TTK'nın 366/2 maddesinde yönetim kuruluna çeşitli görevlerin yerine getirilmesi amacıyla komiteler, komisyonlar ve kurullar kurabilme yetkisi verilmiştir. Bu komiteler de, kendilerine yönetim kurulu tarafından devredilen yetkileri kullanan, kanuni olmayan organlardır, yönetim kuruluna bağlı olarak çalışırlar ve yönetim kuruluna bilgi vermek zorundadırlar. Ancak yönetim kurulunun murahhas üye ataması ve TTK m. 367 anlamında yönetimin devri, TTK m. 366/2 anlamındaki komisyon, komite veya kurul görevlendirmesi değildir, yalnızca bir yardımcının atanması söz konusudur. Bu kurullar tüzel kişinin iradesini kullandıkları takdirde ihtiyari organ niteliğine sahip olurlar¹⁵⁵.

İhtiyari organlar, atanmalarıyla birlikte, zorunlu organlarla birlikte faaliyet gösterirler ve kendilerine zorunlu organlara tanınan yetkiler verilir. İhtiyari organlara, zorunlu organlara ait bazı yetki ve görevler devredilebilir, ancak bu organlara çizilen görev alanı, zorunlu organların kanunla belirlenmiş devredilmez nitelikteki görevlerine müdahale niteliği taşımamalıdır¹⁵⁶. Örneğin TTK m. 367/1 uyarınca yönetim üçüncü kişiye devredilmekle bu görevi üstlenen kişi organ sıfatını

¹⁵¹ İhtiyari organ tanımı için bkz. Öztan, s. 98; Akünel, s. 36.

¹⁵² Bu hususta bkz. Öztan, s. 98.

¹⁵³ Bu hususta bkz. Akünel, s. 36.

¹⁵⁴ Bu örnekler için bkz. Öztan, s. 98; Akünel, s. 37.

¹⁵⁵ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 219.

¹⁵⁶ Bu hususta bkz. Öztan, s. 99; Akünel, s. 37; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz ve Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, s. 181, No:31, Roland von Büren, Walter A. Stoffel Rolf H. Weber, **Grundriss des Aktienrechts**, Zürich-Basel-Genf, 2007, s. 100, No:453, Martin F. Nussbaum, Reto Sanwald, Markus Scheidegger, **Kurzkommentar zum neuen GmbH-Recht**, Bern, 2007, Art. 804, No:2, s. 177'lerden aktaran: Akbay, s. 20; Korkut Özkorkut, **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali**, Ankara, 1996, s. 7.

kazanır, ancak yönetim kurulu m. 375’de sayılan devredilmez ve vazgeçilmez görev ve yetkilerini bu üçüncü kişiye devredemez¹⁵⁷.

Anonim ortaklıklar bakımından TTK’da düzenlenen zorunlu organlar genel kurul ve yönetim kuruludur¹⁵⁸. Zorunlu organların en önemli özelliği, yokluklarına birtakım hukuki sonuçlar bağlanmasıdır¹⁵⁹. Bu organlardan birinin bulunmaması, ortaklığa karşı fesih davası açılmasına sebep olabilir (TTK m. 530)¹⁶⁰.

Zorunlu organlar, mutlak anlamda zorunlu organlar ve nispi anlamda zorunlu organlar olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulabilir. Bu anlamda yönetim kurulu ve genel kurul, mutlak anlamda zorunlu organlardır¹⁶¹.

Nispi anlamda zorunlu organlar ise kurumsal yönetim ilkesinin gereği olarak bazı anonim ortaklıklarda düzenlenen ek kanuni organlardır. Anonim ortaklık bu organları oluşturmamışsa yönetim kurulunun sorumluluğuna gidilir, ancak organ yokluğu durumu doğmaz. Bankacılık Kanunu’nda¹⁶² düzenlenen iç denetim organları, TTK’nın 378. maddesinde pay senetleri borsada işlem gören anonim ortaklıklar için düzenlenen risklerin erken teşhisi komitesi bu niteliktedir¹⁶³.

C. Fert Organ – Kurul Organ

Organ tek bir gerçek kişiden oluşmakta ise fert organdan, birden fazla gerçek veya tüzel kişiden oluşmakta ise kurul organdan söz edilir¹⁶⁴. Fert organın varlığı halinde tüzel kişinin iradesi bu kişi tarafından açıklanır ve söz konusu organa verilmiş bulunan görevin yerine getirilmesinde gerekli tüm hak, yetki ve görevler bu kişiye ait olur. Kurul organın üyeleri ise kural olarak eşit hak ve yükümlülüklerle sahiptirler ve kararlarını esas sözleşmede belirtilen esaslara, esas sözleşmede düzenleme yoksa ilgili kanun hükümlerine göre ve kural olarak oy çokluğu ile alırlar¹⁶⁵. Kurul organın üyeleri dış ilişkide birlikte hareket ederler. İşlerin ifası, kurul

¹⁵⁷ Bu hususta bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 389.

¹⁵⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 459; Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 388. 6762 S. Kanun döneminde, denetçi de zorunlu organlar arasında sayılmaktaydı. Bu hususta bkz. Arslan, s. 201.

¹⁵⁹ Bu hususta bkz. Soykan, s. 10; Çamoğlu, s. 35.

¹⁶⁰ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 329; Tekinalp, s. 214; Özkorkut, s. 7.

¹⁶¹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 216.

¹⁶² 19.10.2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (RG: 01.11.2005, Sayı:25983)

¹⁶³ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 216.

¹⁶⁴ Fert organ ve kurul organ tanımları için bkz. Öztan, s. 99-100; Akünal, s. 37.

¹⁶⁵ Bu hususta bkz. Öztan, s. 100; Akünal, s. 37.

organın başkanına bırakılsa dahi, işlemler kurul organ adına yapılır ve görevin ihlali halinde müteselsil sorumluluk ortaya çıkar¹⁶⁶.

Anonim ortaklıklarda organ denildiğinde, esasen gerçek ve tüzel kişilerden oluşan kurullar anlaşılır¹⁶⁷. Dolayısıyla kural olarak genel kurulun kurul organ niteliğinde olduğu söylenebilir¹⁶⁸. Ancak 6102 sayılı TTK ile birlikte ticaret ortaklıklarının tek bir pay sahibi tarafından kurulmasına izin verilmiştir. Bu ortaklık türünde tek pay sahibi, genel kurulun tüm yetkilerine sahip olacaktır. Zira TTK'nın 408/3. maddesinde de tek pay sahipli anonim ortaklıklarda bu pay sahibinin genel kurulun tüm yetkilerine sahip olacağı belirtilerek, genel kurulun tek bir kişiden oluşmasına izin verildiği görülmektedir. Dolayısıyla bu halde genel kurulun da fert organa dönüştüğünün kabulü gerekir.

D. İç Organ – Dış Organ

Bu ayrım, organların dış ilişkilerindeki durumuna göre yapılır¹⁶⁹. Tüzel kişilerin iç işleriyle ilgili faaliyet ve işlemleri yerine getiren organlar iç organ olarak adlandırılır¹⁷⁰. İç organların bu faaliyetlerinin sınırları, tüzel kişinin teşkilatı içinde kalır, üçüncü kişilere karşı sonuç doğurmaz. İç organların verdikleri kararlar, dış organlar tarafından üçüncü şahıslara açıklanmadıkça dışa karşı herhangi bir hüküm ifade etmez¹⁷¹. Bu faaliyet ve işlemlerin üçüncü kişilere yansması dış organlar aracılığıyla gerçekleşir¹⁷². İç organların görevleri kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir. Ortaklığa ilişkin kararların alınması, diğer organların seçimi, esas sözleşmenin değiştirilmesi, iç talimatnamelerin hazırlanması iç organların başlıca görevlerindendir¹⁷³. Bu anlamda genel kurul, tüzel kişinin iç işleriyle ilgili faaliyetlerde bulunması sebebiyle iç organ niteliğine sahiptir¹⁷⁴. Genel kurulun bir iç

¹⁶⁶ Bu hususta bkz. Ernst Hirsch, **Ticaret Hukuku Dersleri**, 3. Bası, İstanbul, 1948, s. 215-216; Öztan, s. 101.

¹⁶⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 803.

¹⁶⁸ Bu hususta bkz. Akbay, s. 19.

¹⁶⁹ Özsunay, s. 73-74.

¹⁷⁰ İç organ kavramı için bkz. Öztan, s. 103; Akünal, s. 38; Özsunay, s. 74.

¹⁷¹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 103.

¹⁷² Bu hususta bkz. Öztan, s. 103; Akünal, s. 38.

¹⁷³ Bu örnekler için bkz. Öztan, s. 104.

¹⁷⁴ Bu hususta bkz. Akünal, s. 38; Şener, s. 459; Pulaşlı, Şerh, s. 826; Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 475; Tekinalp, s. 215, 297.

organ olduğu TTK'nın gerekçesinde de, genel kurulun şirket işlerine ilişkin kararların alındığı bir iç organ olduğu ifade edilmek suretiyle açıkça belirtilmiştir¹⁷⁵. Bu ifadeyle genel kurulun hem karar organı, hem de iç organ olma özellikleri vurgulanmıştır. Kaldı ki iç organ – dış organ ayrımı, aslında karar organı – yürütme organı ayrımı ile de doğrudan ilişki içindedir. Çünkü genel kurul, bir iç organ olarak ortaklığın irade oluşumuna hizmet eder. Dolayısıyla genel kurul, alınan kararların uygulayıcısı konumunda değildir¹⁷⁶, genel kurulun yürütmeye ilişkin görevleri yoktur. Genel kurul, yönetim kurulu üyelerinin seçimi azli, ibrası, ücret ve huzur haklarının belirlenmesi, esas sözleşmenin değiştirilmesi, birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapısal düzenlemelere karar verilmesi, finansal tabloların incelenmesi, onaylanması, değiştirilmesi veya reddedilmesi, ortaklığın feshi, ortaklığın malvarlığının toptan satılması gibi konularda karar alır¹⁷⁷.

Dış organlar ise, tüzel kişiyi üçüncü kişilere karşı temsil ederler ve üçüncü kişilerle hukuki işlemleri yaparlar¹⁷⁸. Bu organların gerek hukuki işlemleri, gerek hukuka aykırı fiilleri tüzel kişiyi bağlar¹⁷⁹. Bu nedenle tüzel kişilerin fiil ehliyeti açısından dış organlar ön plana çıkar. Anonim ortaklığın dış organı yönetim kuruludur¹⁸⁰. Dış organlar, yaptıkları iş ve işlemler bakımından, kural olarak herhangi bir organa bağlı hareket etmezler. Ancak esas sözleşmeye konulan özel bir hükmün varlığı halinde, dış organların iş ve işlemlerinin hüküm ifade edebilmesi için, başka bir organın onayı aranabilir¹⁸¹. Bunun yanında bu onayın gerekliliği kanundan da kaynaklanabilir. Örneğin anonim ortaklıkta yönetim kuruluna ait bir yetki olan önemli miktarda taşınmazın toptan satışına karar verme yetkisi, tasfiyede aktiflerin toptan satılması yetkisi, ortaklığın tescilinden itibaren iki yıl içinde bir

¹⁷⁵ TTK'nın 407. maddesinin gerekçesinde aynen, “Birinci fıkra genel kurulun, bir taraftan şirket işlerine ilişkin kararların alındığı bir iç organ olduğunu, diğer taraftan da, şirketin iradesini oluşturmasının aracı olan pay sahipliği haklarının kural olarak - bu organda kullanıldığını hükme bağlamaktadır” ifadesi mevcuttur. Bu hususta bkz. 6102 S. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> (erişim tarihi 18.11.2018), s. 140.

¹⁷⁶ Bu hususta bkz. Peter Gauch, Jörg Schmid ve Brigitte Tanner, **Obligationenrecht-Teilband V5b, Die Generalversammlung Art. 698-706b**, OR, Zurich, 2003, Art. 698, No:6, s. 11'den aktaran: Akbay, s. 17.

¹⁷⁷ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 215.

¹⁷⁸ Bu hususta bkz. Özsunay, s. 74.

¹⁷⁹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 104.

¹⁸⁰ Bu hususta bkz. Akünal, s. 38; Pulaşlı, Şerh, s. 827. Tekinalp'e göre ise yönetim kurulu yönetme işlevi sebebiyle iç, temsil yetkisi nedeniyle dış organ niteliğine sahiptir. Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 215. Aynı yönde Öztan, s. 104; Akünal, s. 39.

¹⁸¹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 104.

işletme veya aynın sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında devralınmasına veya kiralanmasına ilişkin sözleşme yapma yetkisi TTK'da genel kurulun onayına bağlı kılınmıştır¹⁸².

İç organ – dış organ ayrımı kesin bir ayırım değildir. Her somut durum bakımından söz konusu organın bu ayrıma göre niteliği farklı olabilir. Çünkü iç ve dış organ olarak nitelenen organlar, kendi görevleri yanında bu görevle sıkı bir ilişki halinde olan diğer görevleri de yerine getirirler. Dış organ sayılan bir organa iç organa ait olan bir görev verilebileceği gibi, bir iç organa da dış organa ait bir görev verilebilir. Örneğin yönetim kurulu kural olarak tüzel kişiyi temsille görevli bir organ olmasına rağmen, tüzel kişi ile ilgili iç idari görevlerin yerine getirilmesindeki faaliyetler açısından tamamen bir iç organ niteliği taşır¹⁸³.

E. Başka Bir Organın Talimatıyla Hareket Eden Organ – Başka Bir Organdan Talimat Almadan Hareket Eden Organ

Bu ayırım, organ kavramının tanımlanmasında maddi kıstasa göre hareket edilerek organ kavramının genişletilmesi durumunda ortaya çıkar. Başka bir organdan talimat almadan hareket eden organların başında genel kurul ve yönetim kurulu gelir. Yukarıda da değinildiği gibi genel kurulun başlıca görevi, tüzel kişinin iradesinin teşekkülüdür. Genel kurul bu görevini yerine getirirken başka herhangi bir organdan talimat almaz. Genel kurul buna bağlı olan diğer görevlerini yerine getirirken de tamamen bağımsız olarak hareket eder. Diğer organların seçilmesi, esas sözleşmenin değiştirilmesi gibi görevler buna örnek olarak gösterilebilir¹⁸⁴.

Yönetim kurulu da görevlerini yerine getirirken kural olarak başka bir organdan talimat almaz. Yönetim kurulu her ne kadar genel kurul tarafından seçilmekteyse de, yönetim görevini yerine getirirken kendisi karar almak zorundadır¹⁸⁵. İstisnai de olsa yönetim kurulunun aldığı bazı kararlarda genel kurulun onayı gerekse de, bu durum yönetim kurulunun bağımsızlığının ihlali anlamına gelmez.

¹⁸² Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 827.

¹⁸³ Bu hususta bkz. Öztan, s. 104; Akünal, s. 39; Tekinalp, s. 215.

¹⁸⁴ Genel kurulun bağımsızlığı hakkında bkz. Öztan, s. 102.

¹⁸⁵ Yönetim kurulunun bağımsızlığı hakkında bkz. Öztan, s. 102.

Başka bir organdan talimat alan organlara ise maddi organ kıstasına göre organ sıfatı kabul edilen tüzel kişinin müdürü ve derneğin genel sekreteri örnek verilebilir. Bu kişiler, faaliyetlerinde yönetim kurulunun talimatlarına göre hareket ederler. Ancak bu kategorideki organlar da faaliyetlerinde yine bağımsızdır ve faaliyetlerinden yalnızca tüzel kişi adına hak ve borç doğar. Fiillerinden doğan zararlardan da yine tüzel kişi sorumlu olur¹⁸⁶.

Kanımızca bir kişi ya da kurulun organ olarak tanımlanabilmesi için bağımsız olarak hareket etmesi gerektiğinden, başka bir organdan talimat alarak hareket edenlerin aslında organ sıfatı da şüphelidir. Dolayısıyla yukarıda yapılan organ tanımı karşısında bu ayrımın pratik bir değeri yoktur.

IV. GENEL KURULUN ANONİM ORTAKLIKTAKİ KONUMU

Yukarıda da açıklandığı üzere, anonim ortaklıklar bakımından pozitif hukukumuzda iki zorunlu organ mevcuttur: Genel kurul ve yönetim kurulu¹⁸⁷. TTK'nın anonim ortaklıklara ayrılan ikinci kitabının dördüncü kısmında ikinci, üçüncü ve dördüncü bölümlerde anonim ortaklığın organizasyon yapısı düzenlenmiş ve buna ilişkin üç kuruma yer verilmiştir. Bunlar sırasıyla yönetim kurulu, denetçiler ve genel kuruldur¹⁸⁸. Eski Ticaret Kanunu döneminde denetçi de zorunlu organlar arasında sayılırken, modern görüşte, denetçilerin artık organ vasfı kabul edilmemektedir. Zira gerek uzmanlık gerektirmesi sebebiyle görevlerini konunun yeterince aydınlatılmasını sağlayacak şekilde yaptıkları, gerek çoğunluk tarafından seçilmeleri bakımından görevlerini bağımsız olarak yerine getirdikleri konularında ciddi kuşklar bulunmakta idi¹⁸⁹. 6102 sayılı Kanun'da anonim ortaklıkların hesaplarının denetlenmesi sistemi tamamen değiştirilerek, denetlemenin bağımsız ve

¹⁸⁶ Başka bir organdan talimat alan organlarla ilgili açıklamalar için bkz. Öztan, s. 102.

¹⁸⁷ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 214; Pulaşlı, Şerh, s. 817; Pulaşlı, Şirketler, s. 351; Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, Yeni TTK'ya Göre Yazılmış ve Güncellenmiş 9. Basıdan Tıpkı 10. Bası, İstanbul, 2015, s. 141; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 1.

¹⁸⁸ Denetime ilişkin hükümlerin şirketin organizasyonu ile ilgili kısımda değil, finansal tablolar ve yıllık faaliyet raporu ile ilgili dokuzuncu bölümde düzenlenmesi gerektiği ile ilgili eleştiriler için bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 393; Köksal, s. 1407.

¹⁸⁹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 327. Eski TTK döneminde denetçilerle ilgili mevcut düzenlemelerin denetimden beklenen amacı yerine getirmediği ve denetçilerin sadece kanunen aranan zorunlu bir organ konumunda olduğu yönünde eleştiriler için bkz. Özkorkut, s. 17.

uzman kişiler tarafından yapılması öngörülmüştür¹⁹⁰. Dolayısıyla denetçi ortaklığın bir organı olmaktan çıkarılmış, ortaklıktan bağımsız bir yapıya bürünmüştür¹⁹¹.

¹⁹⁰ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 803; Pulaşlı, Şirketler, s. 351. Yeni düzende denetçi, anonim ortaklığın kurumsal yapısının bir parçası değil, bir hizmet birimidir. Denetçi anonim ortaklıktan bağımsızdır, bir sözleşme ilişkisi ile ortaklığa kanunda öngörülen bağımsız denetleme hizmetini veren gerçek veya tüzel kişidir. Denetçinin görevi yalnızca denetlemedir; eski TTK'nın aksine yönetime ilişkin hiçbir görevi yoktur. Yeni TTK'da denetçi yönetim kurulunun ihmali halinde genel kurulu olağan veya olağanüstü toplantıya çağırabilir (6762 s. TTK m. 353, b. 8), yönetim kurulu ile işbirliği yaparak anonim ortaklığın bilançosunun düzenlenme şeklini belirleyemez (6762 s. TTK m. 353 b. 1), pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmaları için esas sözleşmede belirtilen şartların yerine getirilip getirilmediğini inceleyemez (6762 s. TTK m. 353 b. 5), yönetim kurulu üyelerinin kanun ve esas sözleşme hükümlerine tamamıyla uyup uymadıklarını gözetim altında tutamaz. Yeni TTK'daki denetim emredici hükümlerle düzenlenmiştir. Denetimi yapan denetçiye ilişkin hükümler de emredicidir, esas sözleşme ile değiştirilemez. Tek kişilik anonim ortaklık da dahil, her anonim ortaklık denetime ve denetçiye yer vermek zorundadır. Bu açıklamalar için bkz. Tekinalp, s. 214-215.

Bahtiyar'a göre, 6102 S. TTK'da denetçinin organ olarak kabul edilemeyeceği düzenlenmiş olmakla birlikte, organ eksikliği sebebiyle ortaklığın feshini düzenleyen TTK m. 530'un gerekçesinde, *"Kanunen gerekli organlar teriminin anlamı öğretisiyle Mahkeme kararlarına bırakılmıştır. Bu hükmün anlamı, denetçinin organ olup olmadığı sorununun cevabı ile açıklık kazanacaktır."* şeklinde bir ifadenin yer alması çelişkilidir. Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 141.

¹⁹¹ İsviçre hukukunda ise denetçiler bağımsız ve uzman kişilerden seçilmesine rağmen, halen anonim ortaklığın üçüncü organı konumundadır. Bu hususta bkz. Böckli, **Aktienrecht**, 3. Aufl. § 15, N. 4'ten aktaran: Pulaşlı, Şirketler, s. 351.

İsviçre Borçlar Kanunu'nda denetçiye ilişkin hükümler, şirketin organizasyonu üst başlığı altında genel kurul ve yönetim kurulu hakkındaki hükümleri takiben yer almaktadır. Bunların hemen ardından da TTK'nın organların eksikliğinin düzenlendiği 530. maddesinin karşılığı olan şirketin organizasyonundaki eksiklik başlıklı 731b maddesinde organ eksikliği hususu düzenlenmiştir. Bu sistematikten hareketle, İsviçre hukukunda denetçinin şirketin üç adet mecburi organından biri olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte üstlendiği işlev, yani hesap denetimi yapması sebebiyle denetçinin bilinen anlamda organ kavramına uzak olduğu da ifade edilmektedir. Buna rağmen denetçinin organ sayılması hususunda köklü bir geleneğin bulunması, anonim ortaklıklar hukukunun sorumluluk rejimine dahil edilmesi (İBK m. 755), yönetim kurulunun genel kurula yönelik kar üzerindeki tasarrufa ilişkin önerisinin kanuna ve esas sözleşmeye uygunluğunun denetlenmesi (İBK m. 728.1.2) ile finansal tablolar hakkında olumlu veya olumsuz görüş belirtmesinin (İBK m. 728b.2.4), denetçinin anonim ortaklığın kurumsal yapısına yönelik işlevinin varlığına işaret ettiği ifade edilmektedir. Yine bu görüşe göre denetçinin genel kurulu toplantıya davet yetkisi (İBK m. 699) ile yönetim kurulunun ihmali halinde borca batıklığı Mahkemeye bildirme yetkisi (İBK m. 728c), organ konumu olmaksızın izah edilemez. Bu hususta bkz. Kırca (Şehirli Çelik, Manavgat), ss. 392-393; maddelerin Türkçe çevirisi için bkz. Tandoğan, s. 54-56.

Alman hukukunda ise, 1956 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği ilk yıllarda TTK'daki denetçiyi karşılayan "abschlussprüfer"lerin organ olup olmadıkları tartışmalıyken, bugünkü baskın görüş bunların organ olmadığı yönündedir. Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 215.

Alman hukukunda denetçinin tarafsız ve bağımsız olması ile ortaklıkla çıkar ilişkisinin bulunmaması zorunluluğunun, organ sıfatıyla bağdaşmadığı kabul edilmektedir. Ayrıca denetçinin organ olarak kabul edilmesine gerekçe olarak gösterilen, denetim faaliyetinin yürütülmesi sırasında ortaklığın varlığını tehlikeye düşürebilecek veya gelişmesini önemli ölçüde engelleyebilecek hususların ya da yönetim kurulunun kanunu ya da esas sözleşmeyi ağır şekilde ihlal ettiğinin tespit edilmesi halinde bunların denetim raporunda gösterilmesini öngören Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 166. paragrafının 2. fıkrası da yürürlükten kaldırılmış ve konunun düzenlendiği Alman Ticaret Kanunu'nun 316. vd. paragraflarında böyle bir hükme yer verilmemiştir. Bu hususta bkz. Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), ss. 391-392.

Öğretide Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat) tarafından, TTK'da denetlemeye ilişkin hükümlerin (TTK m. 397 vd.) hazırlanmasında Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nun 316 vd. paragraflarından önemli ölçüde yararlanılması sebebiyle, TTK'nın denetim modelinin İsviçre hukukundan çok Alman hukukuna benzediği, dolayısıyla Alman hukukunda savunulan denetçilerin organ olmadığı görüşünün

Bağımsızlığı sebebiyle ortaklığın kurumsal yapısının bir parçası olmaması ve yönetime ilişkin hiçbir görevinin olmaması, denetçinin organ olarak kabul edilmemesinin başlıca gerekçeleri arasında sayılmaktadır¹⁹². Zira denetçinin tipik sayılabilecek bir idari görevi bulunmamaktadır ve yaptığı denetim finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun finansal tablolarla ilgili kısmının denetimi; yani hesap denetimiyle sınırlı olup, şirketin sevk ve idaresini, yani yürütmeyi denetleme yetkisi yoktur¹⁹³. Görevinin yürütme, yani icrayla ilgili olmaması sebebiyle, denetçinin ortaklığı borç altına sokması ve hak sahibi kılması da mümkün değildir. Denetçinin seçimi TTK'nın 399. maddesinde özel olarak düzenlendiğinden, organların eksikliğinin düzenlendiği 530. madde denetçilere uygulanamaz. Ayrıca denetçinin anonim ortaklığın zorunlu organı olarak kabul edilmesi halinde, anonim ortaklığın fiil ehliyetini kazanabilmesi için, kuruluş işlemlerini de tamamlaması gerekir. Ancak TTK'da bu yönde bir düzenleme de yer almamaktadır¹⁹⁴. Ayrıca TTK'da, 6762 S. eski TK'dan farklı olarak, genel kurula denetçinin seçimi ile ilgili sınırlı bir yetki verilmiş, denetçiyi kendiliğinden görevden alma yetkisi ise tanınmamıştır¹⁹⁵. Bu farklılık da denetçinin bağımsızlığını sağlamaya yöneliktir¹⁹⁶. Hatta denetçinin bağımsızlığının ortadan kalkması ve bu yönde bir şüphenin bulunması, denetçinin haklı nedenle görevden alınma nedeni olarak düzenlenmiştir (TTK m. 399/4). Bunun karşılığında denetçiye de, eski kanundan farklı olarak genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanınmamıştır¹⁹⁷. Dolayısıyla

hukukumuzda da geçerli olması gerektiği savunulmaktadır. Bu hususta bkz. Kırca (Şehirali Çelik, Manavgat), s. 393.

¹⁹² Bu hususta bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 391. Denetçinin organ olarak kabul edilmesi gerektiğini savunanlar ise, denetçilere risklerin erken teşhisi komitesinin kurulması ile ilgili olarak karar alma yetkisi tanınmasından ve bu kararın yönetim kurulu için bağlayıcı olmasından, ayrıca denetçinin yazdığı denetim raporundaki görüşün, genel kurulun karar almasında etkili olmasından yola çıkmaktadır. Bu yöndeki görüşler ve bu görüşlerin eleştirileri için bkz. Köksal, s. 1394.

¹⁹³ Bu hususta bkz. Kırca (Şehirali Çelik ve Manavgat), s. 393; Köksal, s. 1401; Al, s. 155.

¹⁹⁴ Bu hususta bkz. Köksal, s. 1396.

¹⁹⁵ Bu noktada belirtmek gerekir ki, denetçi yalnızca TTK'nın 399/4. maddesinde düzenlendiği şekilde, mahkeme tarafından görevden alınabilir. Maddenin gerekçesinde de, "...yönetim kurulu veya genel kurul denetçi ile yapılan sözleşmeyi feshedip kendiliğinden başka bir denetçi atayamaz. Bu ilke, denetçinin bağımsızlığına kesin bir göndermedir..." ifadesi yer almaktadır. Bu hususta bkz. 6102 S. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim tarihi 18.11.2018), s. 135. Bu hükme rağmen 408/2. maddede denetçinin seçilmesi ve görevden alınması, genel kurulun devredilmez yetkileri arasında sayılmıştır. Ancak 399/4. madde karşısında bu hükmün uygulanma olanağı yoktur. Bu hususta bkz. Köksal, ss. 1399-1400.

¹⁹⁶ Bu hususta bkz. Köksal, s. 1400.

¹⁹⁷ Bu hususta bkz. Köksal, ss. 1401-1402.

pozitif hukukumuz bakımından denetçinin organ olup olmadığı tartışmalarının pratik bir önemi kalmamıştır¹⁹⁸. Bunun sonucunda anonim ortaklıkta organlar arası ilişkiler açıklanırken aslında yönetim kurulu ile genel kurul arasındaki ilişkinin ortaya konulması gerekmektedir¹⁹⁹.

A. Öğretide Ortaya Atılan Çeşitli Görüşler

Organlar arası ilişkilerin belirlenmesinde iki temel görüş mevcuttur. Bu görüşler farklı yazarlar tarafından farklı şekillerde adlandırılan çeşitli teorilerle açıklanmaya çalışılmıştır. Bir kısım yazarlar organlar arasında eşitlik esasını benimserken, diğer bir kısım yazarlar organlar arasında bir astlık-üstlük ilişkisi (hiyerarşi) bulunduğu görüşünü savunmaktadır. Organlar arasında astlık-üstlük ilişkisi bulunduğunu savunan yazarlar da, hangi organın üst organ olarak kabul edilmesi gerektiği konusunda yine ikiye ayrılmaktadırlar.

Organlar arasında üstlük-astlık ilişkisinin bulunduğunu savunanlara göre, bir organın diğer bir organı ataması, talimat vermesi ve kontrol etmesi, organlar arasında bir astlık-üstlük ilişkisinin bulunduğunun kanıtıdır²⁰⁰. Astlık-üstlük ilişkisinin bulunduğunun kabulü halinde üst organın hangisi olduğu sorunu ortaya çıkar. Bu konuda da çeşitli teoriler mevcuttur.

¹⁹⁸ Bununla birlikte, TTK'nın 554. maddesinde denetçinin sorumluluğunun düzenlenmesi öğretide Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat) tarafından eleştirilmektedir. Çünkü denetçinin organ sıfatı olmadığı kabul edildiğinde, sorumluluğu da ortaklıkla arasındaki sözleşmesel ilişkiye göre tayin edilmelidir. Denetçi sadece ortaklığa karşı sorumlu tutulmalı, denetçi ile aralarında sözleşmesel ilişki bulunmayan pay sahibi ve alacaklılara, ortaklığın zararını tazmin için dava açma hakkı tanınmamalıydı. Denetçinin organ niteliği bulunmamasına rağmen TTK'nın 554. maddesinde denetçinin sorumluluğunun düzenlenmiş olması ve TTK'nın 424. ile 559. maddelerinde denetçinin ibrasının düzenlenmesi hatalı bir tercihtir. Bu düzenlemelerin sebebi ise bahsi geçen hükümlerin İsviçre Borçlar Kanunu'ndan alınmış olmasıdır. Çünkü yukarıda da ifade edildiği gibi İsviçre hukukunda denetçi hala anonim ortaklığın organı olarak kabul edilmektedir. Bu eleştiriler için bkz. Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), ss. 394-395.

¹⁹⁹ Aslında tasfiye memurları ve kayyımlar da anonim ortaklığın organlarıdır. Bunlardan ilki, anonim ortaklığın tasfiye aşamasına geçmesi halinde devreye girer. Yönetim kurulunun tasfiye memuru olarak görev yapması halinde yönetim kurulu her iki sığata da aynı anda sahip olur. Kayyımlar ise yönetim kurulunun çalışmaması veya bir menfaat uyuşmazlığının gerekli kılması halinde atanan organlardır. Kayyım da yönetim kurulunun yerine atanmışsa yönetim kuruluna benzer bir organdır. Bu açıklamalar için bkz. Tekinalp, s. 216.

Ancak belirtmemiz gerekir ki, bu organlar kanunda öngöröldükleri için organdır, yoksa sürekli olarak varlıklarını sürdürmezler. Pulaşlı da, bu organların kanunda olağanüstü hallere ilişkin olarak düzenlendiğini ifade etmektedir. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 818. Bu organlar yönetim kurulunun yerine faaliyet gösterdiğinden, organlar arası ilişkiler açıklanırken, yönetim kurulu için yapılan açıklamaların bu organlar için de geçerli olduğu söylenebilecektir.

²⁰⁰ Bu hususta bkz. Öztan, s. 105.

Genel kurulun üst organ olduğunu kabul edenler başlıca iki görüş altında toplanmıştır: Yetki (hakimiyet) teorisi (*omnipotenztheorie*) ve sınırlı yetki teorisi (*eingeschränkte omnipotenztheorie*)²⁰¹. Yetki teorisine göre, genel kurul kural olarak tüm kararları alabilmeye yetkilidir. Genel kurul en yüksek yetkileri kendisinde toplaması ve diğer organları seçmesi nedeniyle tüzel kişinin en üst organıdır²⁰². İsviçre Borçlar Kanunu'nun 698. maddesinin lafzı da, yetki teorisi taraftarlarına gerekçe teşkil etmektedir. Bu görüş taraftarlarına göre, genel kurul kendisinde en geniş yetkileri toplayan, diğer organları seçip azleden organ olmasından dolayı, anonim ortaklık organizasyonu içinde en yüksek makamı teşkil etmektedir²⁰³. Sınırlı yetki teorisine göre ise, genel kurul yine en üst organdır, ancak yetkileri kanun ve esas sözleşmeyle sınırlandığından tam anlamda bir bağımsızlığa da sahip değildir. Genel kurulun aldığı kararlar tüzel kişinin amacıyla sınırlıdır. Ayrıca, genel kurul ancak çok önemli sebeplerin varlığı halinde yönetim kuruluna emir ve talimat verebilir ve çok istisnai hallerde onun yerine hukuki işlem yapabilir. Yönetim kurulu da, genel kurul tarafından kendisine verilen görevlerin hukuka uygun olup olmadığını kendisi araştırmakla yükümlüdür²⁰⁴.

²⁰¹ Bu hususta bkz. Öztan, s. 105; Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), s. 395.

²⁰² Yetki (hakimiyet) teorisi hakkındaki açıklamalar için bkz. Öztan, s. 106; Brigitte Tanner, **Obligationenrecht**, 5. Teil Die Aktiengesellschaft, Teilband V 5b Die Generalversammlung, Zurich 2003i Art. 698, N. 12, N. 15'den aktaran: Pulaşlı, Şerh, s. 805.

²⁰³ Bu hususta bkz. Özkorkut, s. 11. Ancak İsviçre Borçlar Kanunu'nda da yönetim kurulunun devredilmez yetkileri sayılmış olduğundan, İsviçre öğretisinde de genel kurulun üst organ olduğunu kabul eden yetki teorisinin artık aşılmış olduğunu ifade eden yazarlar mevcuttur. Bu görüşler için bkz. Özkorkut, s. 14.

Tekinalp'e göre de, her ne kadar maddede genel kurulun anonim ortaklığın en üst organı olduğu belirtilmişse de, bu eskimiş söylem kanunda yer alan çeşitli hükümlerle yumuşamış, göreceli bir anlama bürünmüştür. Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 298.

²⁰⁴ Yetki teorisi ve sınırlı yetki teorisi hakkında açıklamalar ve sınırlı yetki teorisini savunan görüşler için bkz. F. Von Steiger, **Das recht der Aktiengesellschaft in der Schweiz**, Zürich, 1966, s. 179; H. Biggel, **Die Verantwortlichkeit des Verwaltungsrates**, Zürich, 1940, s. 82; F W Bürgi, **Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band, Obligationenrecht, 5. Teil (Die Aktiengesellschaft)**, Zürich, 1963, Art. 721, N. 11, s. 667, A. Egger, **Die Aktiengesellschaft nach dem rev. Schweizerischen Obligationenrecht**, SJZ, 34, s. 24; J Wander, **Die Rrgane der Aktiengesellschaft und ihr gegenseitiges Verhältnis nach deutschem, französischem und schweizerischem Recht**, Bern, 1958, s. 46; S. Schulz – Dornburg, **Die Verwaltung der Aktiengesellschaft in Deutschland und der Schweiz**, Zürich, 1966, s. 22'lerden aktaran: Öztan, s. 106; Özkorkut, s. 11.

Öztan da, genel kurulun diğer organların faaliyet alanına keyfi olarak müdahale edemediği, yetkilerini daraltıp genişletemediği ve kanun ve esas sözleşme hükümleriyle bağlı olduğu varsayımlarından yola çıkarak organlar arasında sınırlı yetki teorisinin kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur. Bu hususta bkz. Öztan, s. 106.

Ayrıca Ansay da, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 336/4. ve 354. maddelerinde sınırlı yetki teorisinin ima edildiğini ileri sürmüştür. Yazara göre, genel kurulun diğer organların faaliyet alanlarına keyfi olarak müdahale edemediği, yetkilerini daraltıp genişletemediği, kanun ve statü

En yüksek organın yönetim kurulu olduğu görüşünü savunan teori ise liderlik veya yönetim (icra) teorisi (*Führerprinzip*) olarak adlandırılmaktadır²⁰⁵. Bu teoriye göre esas olarak tüm yetkileri yönetim kurulu kullanır²⁰⁶. Bu prensip 1937 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda kabul edilmiş, yönetimin genel kurulun üzerinde olması ve anonim ortaklığın işlerine yön vermesi öngörülmüştü. Ancak 1965 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda bu prensipten uzaklaşmıştır²⁰⁷.

Organlar arasında eşitlik teorisini (*paritätstheorie*) savunanlara göre ise, tüzel kişilerin faaliyette bulunabilmesi ve gerekli işlerinin yapılabilmesi ancak iyi bir işbölümü ile mümkündür. Bu işbölümü ise üstlük ve altlık prensibiyle değil, organlar arasında bir eşitlik esasının var olması ile gerçekleşebilir²⁰⁸. Organlar arasında eşitlik esasını benimseyenlere göre, tüzel kişi için ifası gereken görevler organlar arasında paylaşılmış olup; her organ, kanun, şirket sözleşmesi ya da iç talimatnamelerle veya fiilen kendisine verilen görevleri kendi sorumluluğunda yerine getirir. Verilen bu yetki ve görevler çerçevesinde her organ eşittir²⁰⁹. Bir organ kendisine verilen görevleri bir başka organa devredemez. Görevlerinin sınırları dışında kalan işlemleri de ifaya yetkili değildir. Bunun sonucunda, organlar arasında bir kademeleşme hali mevcut değildir. Aksine her organın kendine has belli bir görev alanı vardır²¹⁰. Diğer organları seçme yetkisinin genel kurula ait olması da ona en yüksek organ olma özelliği kazandırmaz²¹¹.

Sınırlı yetki teorisini savunan yazarların, genel kurulun yetkilerinin sınırlandırılmış olduğunu anlatabilmek üzere sözünü ettikleri, yönetim kurulunun kendisine verilen görevlerin hukuka aykırı olup olmadığını incelemek zorunda olması ve genel kurul kararlarına itiraz edebilme hakkının bulunması hususu, eşitlik prensibini savunan yazarlar tarafından başka yönlerden ele alınmıştır²¹². Hirsch'e göre astlık-üstlük prensibi idare hukukuna özgü bir kavram olup, özel hukuk

hükümleriyle bağlı olduğu göz önünde tutulduğunda, organlar arasında sınırlı yetki teorisinin kabulü isabetli olacaktır. Bu hususta bkz. Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, **Altıncı Baskı**, Ankara, 1982, s. 95.

²⁰⁵ Bu hususta bkz. Öztan, s. 105.

²⁰⁶ Bu teoriler için bkz. Brigitte Tanner, **Obligationenrecht**, 5. Teil Die Aktiengesellschaft, Teilband V 5b Die Generalversammlung, Zurich 2003i Art. 698, N. 12, N. 15'den aktaran: Pulaşlı, Şerh, s. 805.

²⁰⁷ Bu hususta bkz. Özkorkut, s. 10.

²⁰⁸ Bu hususta bkz. Öztan, s. 105.

²⁰⁹ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 805.

²¹⁰ Bu hususta bkz. Öztan, s. 105.

²¹¹ Bu hususta bkz. Özkorkut, s. 12.

²¹² Bu görüşler hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Özkorkut, s. 12.

hükümlerine göre kurulan ve yönetilen ticaret ortaklıklarında işlerin belli bir düzen içinde yürümesi ancak eşitlik prensibiyle mümkün olabilir. Yine idare hukukundaki altlık-üstlük ilişkisiyle karşılaştırıldığında, idare hukukuna göre üst makamın yetkisi dahilinde verdiği emre uyan alt makam her türlü sorumluluktan kurtulacak; oysa bir anonim ortaklığın yönetim kurulu genel kurul tarafından verilen kararı yerine getirdiğinde kendi kişisel sorumluluğu altında hareket etmiş olacaktır²¹³.

B. Organlar Arası İlişkilerle İlgili Hukukumuzdaki Durum ve Genel Kurulun Üst Organ Olup Olmadığı Sorunu

1992 yılında İsviçre hukukunda yapılan düzenlemede, genel kurulun üst organ olduğu, eskiden olduğu gibi İsviçre Borçlar Kanunu'nun m. 698 hükmünde de açıkça ifade edilmiştir²¹⁴. Bununla birlikte bu eskimiş söylem kanunda yer alan çeşitli hükümlerle yumuşamış, göreceli bir anlama bürünmüştür²¹⁵.

Alman hukuk sisteminde ise hemen hemen bütün yetkilerin yönetim organına verilmesi eğilimi vardır. 1937 tarihli Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda, ikili kurul sisteminde *Führerprinzip* (yöneticilik) ilkesi kabul edilerek, yönetimde genel kurulun baskınlığı ve anonim ortaklığın faaliyetine yön verme fonksiyonu öngörülmüştü. Almanya, 1965 tarihli Kanunu'nda, bu esası muhafaza etmekle birlikte *Führerprinzip*'ten uzaklaşmıştır²¹⁶.

Hukukumuzda ise 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu'nda İsviçre Borçlar Kanunu'nun 698. maddesi TTK'ya alınmamış olup; genel kurulun üst organ olduğuna yönelik açık bir hüküm yer almamakta idi²¹⁷. Bununla birlikte öğretide tespit edebildiğimiz kadarıyla Arslanlı ve İmregün tarafından genel kurulun üst organ olduğu görüşü savunularak ortaklığın faaliyetine dolaylı veya dolaysız olarak egemen olduğu ileri sürülmekte idi²¹⁸. Bu yazarlar genel kurulun üst organ olarak

²¹³ Bu hususta bkz. Hirsch, s. 214; Özkorkut, s. 13.

²¹⁴ İsviçre Borçlar Kanunu'nun 698. maddesine göre "Anonim ortaklığın en üst organı genel kuruldur." Kanun'un İngilizce çevirisi için bkz. <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19110009/201507010000/220.pdf> , s. 248 (erişim tarihi: 22.06.2016.); Türkçe çevirisi için bkz. Tandoğan, s. 45.

²¹⁵ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 298.

²¹⁶ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 327.

²¹⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 828; Yiğit, s. 4.

²¹⁸ Bu hususta bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler, ss. 2 - 4; Arslanlı, Umumi Heyet, s. 206, Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, 1989, s. 99; Oğuz İmregün, **Kara**

kabul edilmesi gerektiği şeklindeki görüşlerini, yönetim kurulu ortaklığın idare ve temsil organı olmasına rağmen, genel kurulun yönetim kuruluna yüklenmiş görevler hakkında bile bu organa talimat ve direktif verebilmesine dayandırmaktalardı²¹⁹. Üstelik yönetim kurulu ve denetçilerin seçilmesi, ibra edilmesi ve azli konularında karar verme yetkisi 6102 sayılı TTK'da olduğu gibi 6762 sayılı eski TTK'da da genel kurulun devredilmez yetkileri arasındaydı. Genel kurulun yönetim kurulunu azil yetkisi bulunması ve ortaklığın olağanüstü işleri hakkında karar organı olması gerekçeleriyle genel kurulun üst organ olduğu kabul edilmekteydi²²⁰. Fakat bu dönemde dahi, genel kurulun bu hakimiyetinin sadece görüntüde olduğunu, yılda yalnızca bir kez toplanan genel kurulun ortaklığın işletme politikası ve yönetimini her gün bu işle bilfiil uğraşan yönetim kurulundan iyi bilemeyeceği ve yönlendiremeyeceğini savunan yazarlar da mevcuttu²²¹. Yönetim kurulunun devamlı faaliyette bulunan aktif ve etkin bir organ olması, genel kurulun ise yapısının zorunlu sonucu ağır işleyen bir organ olması sebepleriyle, modern eğilimler referans gösterilerek gerçekte ortaklığa hakim olan organın yönetim kurulu olduğu görüşü savunulmaktaydı²²².

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda da eski Türk Ticaret Kanunu'nda olduğu gibi İsviçre Borçlar Kanunu'nun 698. maddesindeki ifade yer almamakta, mevcut durumda genel kurulun üst organ olduğunu belirten açık bir hüküm bulunmamaktadır. Fakat her organın münhasır yetkisinde olan hususlar sayılmak

Ticaret Hukuk Dersleri (Genel Hükümler-Ortaklıklar-Kymetli Evrak), Onüçüncü Baskı, İstanbul, 2005, s. 285.

²¹⁹ Bu hususta bkz. Hirsch, s. 287-289; Deryal, s. 379.

²²⁰ Bu hususta bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 99 – 100; Deryal, s. 380.

²²¹ Bu görüşler için bkz. Helvacı, Sorumluluk, s. 19.

²²² Bu görüşler için bkz. Deryal, s. 379; Helvacı, Sorumluluk, s. 19. Özkorkut da, genel kurulun diğer organların faaliyet alanlarını etkilemesi, esas sözleşmeyi değiştirme ve önemli konularda münhasıran karar verme yetkilerine sahip olması, diğer organları seçme ve azletme yetkilerine sahip olması gerekçeleriyle genel kurulun şeklen bir üst organ olduğunu, bununla birlikte genel kurul bir iç organ iken yönetim organının temsil organı özelliğine sahip olması nedeniyle yönetim organının ağırlık kazandığını, özellikle halka açık anonim ortaklıklarda pay sahibi sayısının çok fazla oluşu nedeniyle ortaklık işlerine karşı ilgisizliğin arttığını ve yönetim kurulunun çok daha fazla önem kazanmaya başladığını ifade etmektedir. Bu görüşler için bkz. Özkorkut, ss. 14-15. Aynı yönde bkz. Ansay, s. 92 - 93.

Benzer şekilde Helvacı tarafından da, anonim ortaklıkların teknoloji ve sanayinin gelişmesiyle büyümesi ve bunun sonucu olarak da pay sahiplerinin çoğunun ortaklığı yılda bir defa kar payı alabilecekleri bir kurum olarak görmeye başlaması sebebiyle genel kurulun etkinliğinin azaldığı, büyüyen ortaklıkların yönetiminin ise yönetim kurulunun bilgi ve ehliyet gerektiren bir mevki olarak profesyonel yöneticilerden oluşması zorunluluğunu doğurduğu, bunun sonucu olarak genel kurulun giderek ortaklık işlerinden uzaklaşarak kontrolü yönetim kuruluna bırakmaya başladığı ifade etmektedir. Bu görüşler için bkz. Helvacı, Sorumluluk, ss. 19-20.

suretiyle, organların yetki ve görev dağılımı ayrıntılandırılmıştır²²³. Bu yetki ve görev dağılımı sonucunda, yukarıda da bahsetmiş olduğumuz üzere büyüyen anonim ortaklıklarda genel kurulun etkinliğinin azalmasına da bağlı olarak, genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki ilişkinin, eşitlik esasına dayandığı görüşü öğretide hakimiyet kazanmıştır²²⁴. Dolayısıyla sistemimizde bu iki organ arasında altlık-üstlük ilişkisi değil, işlev ayrılığının bulunduğu ağırlıklı olarak kabul edilmektedir²²⁵.

İşlevler ayrılığı demek; her organın kendisine bırakılan alanda, kendisine tanınan işleve bağlı olarak sahip olduğu hem devredilmez hem de devredilebilir yetkileri kullanması, bir organın diğerinin alanına müdahale edememesi, işlevlerini ve yetkilerini doğrudan ve dolayısıyla açık ya da örtülü olarak başkalarına devredememesi, diğer organın alanında yer alan yetkileri veya bunlardan bazılarını ondan alamaması, diğer organa onu bağlayacak şekilde talimat verememesidir²²⁶. Genel kurulun yönetim kuruluna belirli konularda talimat vermesi, işlevler ayrılığı ilkesine aykırı olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Çünkü bu talimatlar hukuken bağlayıcı nitelik taşımazlar²²⁷. Genel kurulun yönetim kurulunu seçmesi ve görevden alabilmesi ise, ondan üstün olduğu ve tüm yetkilerin genel kuruldan doğduğu anlamına gelmeyip, onun bir seçim ve azil organı olduğunu ifade eder²²⁸. Genel kurulun diğer organların seçimi, esas sözleşmenin değiştirilmesi, yıllık finansal tabloların görüşülmesi gibi anonim ortaklığın tüzel kişiliğinin varlığına, yapısal ve kurumsal düzenine, pay sahiplerinin haklarına ilişkin ve devredilmez nitelikte

²²³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 327; Pulaşlı, Şerh, s. 829.

²²⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 459.

²²⁵ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 215, 298; Kırca (Şehirli Çelik ve Manavgat), s. 395; Üçışık ve Çelik, s. 44; Arslan, s. 202-203; Fahman Tekil, **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul, 1993 s. 101-102. Limited ortaklıklar yönünden benzer açıklamalar için bkz. Al, s. 157.

6102 sayılı TTK'da işlevler ayrılığının benimsendiği, TTK'nın çeşitli maddelerinin gerekçelerinde de açık bir şekilde ifade edilmiştir. Yönetim kurulunun görev ve yetkilerinin genel olarak tanıtıldığı 374. maddesinin gerekçesinde; "...Böylece, bu hüküm, bir anonim şirkette bütün yönetim yetkilerinin, bir üst kurul olması dolayısıyla genel kurula ait bulunduğu ve hatta ondan doğduğu, genel kurulun istediği görev ve yetkileri istediği anda yönetim kurulundan geri alabileceği yolundaki eskimiş anlayışa kapıları kapamıştır. Tasarı, organlar arasında işlevlerin ayrılığı ilkesini kabul etmiştir." şeklinde; 375. maddenin gerekçesinde ise "Bu hüküm ile, Ticaret Kanununda, organlar arasında işlev ayrımı yapılmış, organlar arasında işlev bağlamında güç yönünden denklik kabul edilmiş, buna karşılık genel kurulun her şeye kadir olduğuna ve bütün kararları alabilme yetkisi ile donatıldığına ilişkin salt yetki teorisi reddedilmiştir. Genel kurulun bir üst organ olduğu anlayışı Ticaret Kanununa yabancıdır." Şeklinde açıklamalar yapılmıştır. Bu hususta bkz. 6102 S. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> (Erişim tarihi 18.1.2018), ss. 113-115.

²²⁶ İşlevler ayrılığı hakkında açıklamalar için bkz. Tekinalp, s. 215.

²²⁷ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 215.

²²⁸ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 215.

yetkileri vardır. Genel kurulun görevlerinin, yönetim işlevine ilişkin olanlardan farklı bir şekilde anayasal nitelikte olduğu söylenebilir. Anayasal nitelikte olmasından anlaşılması gereken, bu görevlerin anonim ortaklığın kurumsal yapısına özgü olmasıdır. Bu öğreti anonim ortaklığı bir devlete benzeten anlayışın ürünüdür²²⁹.

Genel kurul, niteliği gereği devamlı bir organ olmayıp faaliyetini belirli zamanlarda, belirli usul ve şartlarda yürüttüğünden, ortaklığın devamlılık arz eden yaşamına hakim olması mümkün değildir. Dolayısıyla bu organa özgü olmayan yetkilerin devamlı faaliyette bulunan yönetim kuruluna devredilmesi ve genel kurulun da ortaklığa hakim bir organ olduğunun kabulü daha rasyonel ve gerçeğe uygundur²³⁰. Dolayısıyla uygulamadaki durum da göz önüne alınarak, genel kurula açıkça tanınanlar dışındaki bütün yetkilerin kural olarak yönetim kurulunda olduğunun kabulü gerekir. Yönetim kurulu devamlı faaliyette bulunması gereken bir organ olup, genel kurul ise çalışmalarını gerekli zamanlarda olağan veya olağanüstü toplanmak suretiyle yürütür. Bu anlamda genel kurula özgü olarak tanınan yetkiler, bu organın temel konularda karar alan organ olduğunu göstermektedir. Fakat modern görüş, yönetim kurulunun çok daha önemli olduğu ve aslında ortaklığa hakim organ olduğu yolundadır²³¹. Günümüzde anonim ortaklıktaki tüm yetkilerin genel kurulda

²²⁹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 298.

²³⁰ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 829.

²³¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 327; Tekinalp, s. 215; Üçışık ve Çelik, s. 44-45; Arslan, s. 202-203.

Bahtiyar da, “*Genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörülmuş bulunan hallerde karar alır.*” şeklindeki TTK m. 408/1 hükmünün genel kurulun yetkilerine aşırı bir sınırlandırma getirdiği, bu hükme göre yönetim kurulunun devredilmez yetkileri dışında kalan bir hususta genel kurulun karar verebilmesinin ancak kanun ya da esas sözleşmede öngörülmuşse mümkün olabileceğini, buna karşılık TTK m. 374 hükmünün “*Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir.*” şeklinde düzenlendiğini, bu iki hükümden anlaşılacağı üzere yeni düzenlemede organlar arası görev ve yetki ayrımının daha belirgin hale geldiğini ve yönetim kurulunun görev ve yetkilerinin daha çok ön plana çıktığını ifade etmektedir. Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 143.

Özkorkut tarafından da yönetim kurulunun anonim ortaklığın genel yetkili organı olduğu; bu hususun İsviçre Borçlar Kanunu’nun 716/1. maddesinde “*Yönetim kurulu, kanun veya esas sözleşmeye göre pay sahipleri genel kurulunun yetkisinde olmayan bütün meselelerde karar alma yetkisini haizdir.*” şeklinde ifade edildiği belirtilmektedir. Eski Türk Ticaret Kanunu’nda böyle bir hüküm yer almamakla birlikte hukukumuzda da yönetim kurulunun genel yetkili organ olma özelliği kabul edilmekteydi. Bu görüşler için bkz. Özkorkut, ss. 19-20.

Konuyu daha farklı bir şekilde değerlendiren Keskin’e göre ise TTK 374 hükmünün mehzını oluşturan OR 716 hükmü aslında genel kurulun üst organ olduğu anlayışını destekleyen ve onunla çelişmeyen bir hükümdür. Dolayısıyla, bu hüküm yönetim kuruluna ağırlık verildiğini göstermekten ziyade, aslında genel kuruldan arta kalan yetkilerin yönetim kurulunda olduğunu gösteren ve üst organ anlayışının kalıntısı olan bir hüküm olarak yorumlanmalıdır. Bu hususta bkz. Harun Keskin, “Anonim Şirket Genel Kurulu İle Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve

toplandığını kabul eden görüş terkedilmiştir. Genel kurul, yapısı gereği en geniş yetkilerle donatılmıştır, ortaklık için hayati önem taşıyan konulardaki karar yetkisi genel kurula aittir; ancak üst organ değildir²³². Yönetim kurulu ile genel kurul arasında yapılanma ve işlevlerine uygun bir görev ve yetki bölüşümü vardır²³³.

VI. GENEL KURUL İLE YÖNETİM KURULU ARASINDAKİ YETKİ PAYLAŞIMI

Organlar arasında yetki paylaşımı konusunda, öğretide sözleşme ve kurum teorileri olmak üzere iki teori kabul edilmektedir. Sözleşme teorisine göre anonim ortaklık bütün pay sahiplerinin toplandığı genel kurul tarafından idare edilir. Ortaklığın iradesi bu kurulda oluşur ve oluşan bu iradenin uygulanması için vekalet veya temsil ilişkisi çerçevesinde bazı kişi veya gruplar seçilir; bunlar da yöneticiler veya yönetim kurulu ve denetçilerdir. Kurum teorisine göre ise anonim ortaklık örgütü içinde organlar başlı başına ve bağımsız birer varlık olarak bulunurlar ve yetkileri aralarında bölüşürler. Hatta organların başlı başına birer varlık olmaları düşüncesi nedeniyle onların ayrı tüzel kişiliğe sahip olması gerektiğini savunanlar da vardır²³⁴. Kanımızca bu teorilerin yetki teorisi ve eşitlik teorilerinin birer yansıması olduğu söylenebilir.

İsviçre ve Türk hukuk sistemleri bu iki uç görüş arasında yer alırlar²³⁵. Bazı yazarlar bu görüşü karma teori olarak adlandırmaktadır²³⁶. Belirtmemiz gerekir ki Türk-İsviçre sistemlerinde organlara ayrı tüzel kişilik tanınmamıştır. Fakat genel kurula yönetim kurulunu ve artık organ niteliğinde olmayan denetçileri seçme yetkisi verilerek, bu organ kanun koyucunun iradesi ile bazı yetkilerle donatılmış; kendisine ortaklığın temel meseleleri üzerinde karar organı sıfatı bahşedilmiştir²³⁷. Buna

Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXXIV, S. 3, Ankara, 2018, s. 268.

²³² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 475.

²³³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 475.

²³⁴ Sözleşme ve kurum teorileri ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. Poroy, Tekinalp (Çamoğlu), s. 326; Pulaşlı, Şirketler, s. 352.

²³⁵ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 326.

²³⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 352.

²³⁷ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 326-327; Pulaşlı, Şirketler, s. 352.

karşılık yönetim kuruluna da bazı yetkiler verilmek suretiyle her konuda genel kuruldan emir alan ve ona tabi olan bir kurum olmadığı belirtilmek istenmiştir²³⁸.

Bu noktada genel kurulun yönetim kuruluna talimat verip veremeyeceği sorusu gündeme gelebilir. Öğretide, genel kurulun kanun veya esas sözleşme ile yetki alanına giren tüm konularda aldığı kararlar kapsamında bu kararların uygulayıcısı olan yönetim kuruluna talimat verebileceği kabul edilmektedir. Bunun yanında genel kurulun, yönetim kurulunun vazgeçilmez yetkileri dışındaki konularda aldığı tavsiye ya da talimat kararlarını da yönetim kurulunun uygulamakla yükümlü olduğu savunulmaktadır²³⁹. Ancak yönetim kuruluna verilen yetkilerin bazıları genel kurul tarafından kesinlikle kullanılamaz; bu yetkiler münhasıran yönetim kuruluna aittir. Ortaklığın temsili ile sevk ve yönetimi, defterlerin tutulması, genel kurulun toplantıya çağırılması, tescil ve ilan işleri bu niteliktedir²⁴⁰. Tüm bu açıklamalardan yola çıkıldığında yönetim kurulunun ortaklığın yönetim ve temsil organı olduğu için kanun ya da esas sözleşme ile genel kurulun yetkisine bırakılmayan tüm yetkilerin yönetim kuruluna ait olduğu sonucuna ulaşılabilecektir²⁴¹.

§ 3 GENEL KURUL TÜRLERİ

Genel kurulu toplantıya davet prosedürü ile davet yetkisine sahip kişiler incelenmeye başlanmadan önce, genel kurul türlerinin açıklanması gerekmektedir. Zira aşağıda açıklayacağımız üzere, yapılmak istenen genel kurulun türüne göre, genel kurulu toplantıya davet edebilecek kişiler ve hatta davet prosedürü dahi değişebilecektir.

I. OLAĞAN GENEL KURUL – OLAĞANÜSTÜ GENEL KURUL

Yukarıda genel kurul kavramı açıklanırken yer verdiğimiz üzere, genel kurul, anonim ortaklığın zorunlu bir organı olmakla beraber, sürekli olarak çalışan bir organı

²³⁸ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 327; Pulaşlı, Şirketler, s. 352.

²³⁹ Yönetim kurulunun devredilemez yetkilerinin de, danışma amaçlı olarak genel kurulun görüşünü almak üzere genel kurula getirilmesi ve oylanması mümkündür. Genel kurulun bu kararlarına danışma amaçlı kararlar denir. Ancak bu halde karara rağmen yetki ve sorumluluk yönetim kurulunda kalmaya devam edecektir. Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 299.

²⁴⁰ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 327; Pulaşlı, Şirketler, s. 352.

²⁴¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 475.

değildir. Aksine bu organ, önceden belirlenen zamanlarda toplanan bir organ niteliğini haizdir. Genel kurul, kanun ve esas sözleşme hükümleri gereğince olağan veya olağanüstü olmak üzere toplanır²⁴². Olağan genel kurul-olağanüstü genel kurul ayrımı, toplantı zamanları ve gündemleri açısından yapılan ayrımdır²⁴³. Aşağıda istisnaları açıklanmakla birlikte, kural olarak olağan genel kurul her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde, olağanüstü genel kurul ise gerektiği takdirde toplanır. Olağan genel kurul – olağanüstü genel kurul ayrımı çalışmamızın konusu bakımından oldukça önemlidir, çünkü genel kurulu toplantıya davet edebilecek kişilerin en fazla değişkenlik gösterdiği ayrım bu ayrımdır.

A. Olağan Genel Kurul

TTK m. 409'a göre anonim ortaklık genel kurulu, her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde²⁴⁴ ve yılda en az bir defa toplanır. Buna göre, hesap dönemi takvim yılı olan anonim ortaklıklarda toplantılar yılın ilk üç ayı içinde, özel hesap dönemi olan anonim ortaklıklarda ise hesap döneminin bittiği günü izleyen üç ay içinde yapılır²⁴⁵. Buna olağan genel kurul toplantısı denir²⁴⁶.

Olağan genel kurul, ortaklığın normal faaliyet dönemi sonunda toplanıp, ortaklığın tüm işlem ve hesaplarına ait işlerin müzakere edilip onaylandığı yerdir²⁴⁷. Olağan genel kurul toplantısında kanunen toplantı gündeminde bulunması öngörölmüş olan hususlar müzakere edilerek karar alınır²⁴⁸. Olağan genel kurul

Bu hususta bkz. Yiğit, s. 9.

²⁴³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 477.

²⁴⁴ Bu süre Alman hukukunda hesap yılının kapanışından itibaren 8 ay, İsviçre hukukunda ise 6 aydır.

Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 842.

²⁴⁵ Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, m. 7 (RG:28.11.2012, Sayı:28481).

²⁴⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 843. Limited ortaklıklar hakkında benzer açıklamalar için bkz. Al, s. 166.

²⁴⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 843; Pulaşlı, Şirketler, s. 355.

²⁴⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 843; Pulaşlı, Şirketler, s. 355.

toplantısında görüşülmesi gereken konular, TTK'nın 409/2. maddesi²⁴⁹ ile Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 13/1. maddesinde²⁵⁰ sayılmıştır. Olağan sıfatı bu toplantının her yıl yapılıp, TTK m. 409'da en azı öngörülen hususların karara bağlanacağı anlamına gelir²⁵¹. Ancak gerekli görülürse olağan genel kurul gündemine son faaliyet dönemini ilgilendiren başkaca maddeler de konulabilir²⁵². Gündeme bu maddelerin konulması, genel kurulu toplantıya davet edenin yetkisi dahilindedir²⁵³.

TTK'nın 419/1. maddesinde, esas sözleşmede aksine herhangi bir düzenleme yoksa, toplantıyı genel kurul tarafından seçilen, pay sahibi sıfatını taşıması şart olmayan bir başkanın yöneteceği, gerekirse bir de başkan yardımcısının seçileceği hüküm altına alınmıştır.

6762 sayılı TTK'nın 364/2. maddesinde, kar payının yılda birden fazla dağıtıldığı anonim ortaklıklarda, her bir dağıtım için genel kurulun olağan olarak toplanması gerektiği hükmü yer almaktaydı. Bu hüküm 6102 sayılı TTK'ya alınmadığından, olağan genel kurul toplantısının yılda birden fazla yapılması

²⁴⁹ TTK'nın 409/2. Maddesinde, *olağan genel kurul toplantılarında, organların seçimi, finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık raporu, karın kullanım şekli, dağıtılacak kar ve kazanç paylarının oranları, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konuların müzakere edilip, karar alınacağı* düzenlenmiştir.

²⁵⁰ Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 13/1. maddesine göre, "*Olağan genel kurul toplantısının gündeminde sırasıyla şu hususlar bulunur:*

- a) *Açılış ve toplantı başkanlığının oluşturulması.*
- b) *Yönetim kurulunca hazırlanan yıllık faaliyet raporunun okunması ve müzakeresi.*
- c) *Denetçi raporlarının okunması.*
- ç) *Finansal tabloların okunması, müzakeresi ve tasdiki.*
- d) *Yönetim kurulu üyelerinin ibrası.*
- e) *Kârın kullanım şeklinin, dağıtılacak kâr ve kazanç payları oranlarının belirlenmesi.*
- f) *Yönetim kurulu üyelerinin ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi hakların belirlenmesi.*
- g) *Faaliyet yılı içinde yönetim kurulu üyeliklerinde eksilme meydana gelmiş ve yönetim kurulunca atama yapılmış ise atamanın genel kurulca onaylanması.*
- ğ) *Görev süreleri sona ermiş olan yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi, şayet esas sözleşmede görev süreleri belirtilmemişse görev sürelerinin tespiti.*
- h) *Denetçinin seçimi.*
- ı) *Lüzum görülecek sair hususlar.*" Ayrıca aynı maddenin 2. fıkrasına göre; "*Lüzum görülen sair hususlar gündeme açıkça yazılmalıdır. Görüşülecek konu önceden tespit edilip gündeme yazılmadan, "lüzüm görülecek sair hususlar" şeklinde bir gündem maddesi belirlenemez.*

²⁵¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 462; Tekinalp, s. 303.

²⁵² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 477.

²⁵³ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 11.

mümkün görünmemektedir²⁵⁴. Bununla birlikte, Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 7/1 a maddesinde, özel hesap dönemi olan anonim ortaklıklarda, olağan genel kurulun, hesap döneminin bittiği günü izleyen ilk 3 ay içinde yapılacağı öngörülmüştür²⁵⁵. Belirtilen süreler emredici niteliktedir, pay sahipleri esas sözleşmede aksini kararlaştıramazlar²⁵⁶. Olağan genel kurulun bu 3 aylık sürenin bitiminden sonra toplanması, o genel kurulda alınan kararların geçerliliğini etkilemez, kararların iptali gerekmez²⁵⁷. Toplantının zamanında yapılamamasından dolayı herhangi bir zarar meydana gelmiş ise bu durumda yönetim kurulunun sorumluluğunun doğduğu kabul edilir²⁵⁸. Nitekim uygulamada anonim ortaklığın faaliyet dönemlerinin birbirinden bağımsız olduğu gerekçesiyle de, bir önceki yıl olağan genel kurul toplantısı yapılmamış olsa bile, sonraki yılın olağan genel kurul toplantısının yapılabildiği görülmektedir²⁵⁹. Bunun gibi bazen de, birkaç yılın olağan genel kurul toplantısının birlikte yapıldığına da rastlanmaktadır²⁶⁰.

Olağan genel kurul öngörülen sürede toplantı yeter sayısının elde edilememesi nedeniyle toplanamamış veya toplanıp da azınlığın talebi ile ertelenmişse (TTK m. 420), yapılacak olan toplantının niteliği değişmeyecektir. Bu

²⁵⁴ 6762 S. TTK'nın "Yılda birkaç kere kazançlarını dağıtan anonim şirketlerde her dağıtım için, umumi heyeti toplantıya davet lazımdır." şeklindeki m. 364, f. 2, c. 1 hükmü, öğretide eleştirilmekte idi. İmregün, 6762 S. eski TTK'nın m. 457/1 hükmünde, bir anonim ortaklığın safi kazancının yıllık bilançoya göre hesap ve tespit olunacağını hükme bağlandığını, bu nedenle m. 364/2-1'in uygulama alanı bulamayacağını, yani bir yıldan daha kısa süreli devreler için olağan genel kurul yapılmasının mümkün olmadığına işaret etmişti. Bu hususta bkz. İmregün, Kara Ticareti, s. 289 – 290.

6102 S. TTK m. 409 hükmünün gerekçesinde, 6762 S. TTK m. 364/2-1 hükmünün Tasarıya alınmama nedeni şu şekilde açıklanmıştır: "6762 S. Kanun'da yer alan, yorum güçlüklerine yol açan, hiçbir uygulaması bulunmayan ve kar payı avansı karşısında anlamını tamamen yitiren yılda birkaç defa kar dağıtan anonim şirketlere ilişkin hüküm, Tasarı'ya alınmamıştır." (6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> (erişim tarihi: 17.02.2019), s. 142.

²⁵⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 844; Pulaşlı, Şirketler, s. 355.

²⁵⁶ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 219.

²⁵⁷ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 11.

²⁵⁸ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 219.

²⁵⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 462; Konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 20.04.2006 t. 2006/4561 E., 2006/4342 K. sayılı kararında da, faaliyet dönemlerinin birbirinden bağımsız olduğu, bu nedenle önceki yılın toplantısı yapılmamış olsa bile, sonraki yılın olağan genel kurul toplantısının yapılabileceği belirtilmiştir. Bu karar için bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 35.

²⁶⁰ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 35.

durumlar üzerine yapılan ikinci genel kurul toplantıları da olağan genel kurul toplantılarıdır²⁶¹.

Olağan genel kurul toplantısında toplantıya davet kural olarak yönetim kurulu tarafından yapılır (TTK m. 410/1). Ayrıca azınlığın talebi ile de genel kurul toplantıya davet edilebilir (TTK m. 411/1)²⁶². Yönetim kurulunun mevcut olmaması veya devamlı olarak toplanamaması yahut toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması halinde mahkemenin izniyle tek pay sahibi de genel kurulu toplantıya davet edebilir (TTK m. 410/2). Ayrıca tasfiye halinde olan anonim ortaklıklarda tasfiye memurları, görevleri ile ilgili konular için genel kurulu toplantıya davet edebilir (TTK m. 410/1). Olağan genel kurulunun yapılmaması veya geciktirilmesi, TTK m. 553 hükmünde düzenlenen hukuki sorumluluğa yol açabilir²⁶³.

B. Olağanüstü Genel Kurul

Olağanüstü genel kurul toplantısı, genel kurulun belirli zamanların dışında toplanması halinde söz konusu olur²⁶⁴. Gündemi ve zamanı davet yetkililerince belirlenen, diğer bir anlatımla ihtiyaç halinde yapılan toplantılardır²⁶⁵. Nitekim TTK'nın 409/2. maddesinde de olağanüstü genel kurulun gerektiği takdirde yapılacağı ifade edilmiştir²⁶⁶. Kanunda olağan genel kurul toplantılarının aksine,

²⁶¹ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 153; Yiğit, s. 11; İmregün, Kara Ticareti, s. 290.

²⁶² 6762 S. eski TTK'da azınlığın genel kurulu yalnızca olağanüstü toplantıya davet edebileceği düzenlenmiştir. Bu hususun aşağıda oldukça ayrıntılı bir şekilde incelenecek olması sebebiyle burada kısaca değinmekle yetiniyoruz.

²⁶³ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 11.

²⁶⁴ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 844.

²⁶⁵ Bu hususta bkz. Şener, s. 462; Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 477; Tekinalp, s. 303; Üçışık ve Çelik, s. 219; Yiğit, s. 11.

²⁶⁶ Aynı şekilde Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 7/1 b. maddesinde de, olağanüstü genel kurul toplantısının, şirket için toplantının yapılmasını gerektiren durumların ortaya çıktığı zamanlarda yapılacağı belirtilmiştir. Limited ortaklıklarda ise konu TTK m. 617/1'de "*Şirket sözleşmesi uyarınca ve gerektiğinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağırılır.*" denilmek suretiyle düzenlenmiştir. Bu hüküm, "*ve*" ifadesinin "*veya*" olması gerektiği gerekçesiyle öğretilde eleştirilmektedir. Çünkü şirket sözleşmesinde düzenleme olması ve şirket menfaatinin gerektirmesi şartlarının birlikte aranması, limited ortaklıklarda olağanüstü toplantı yapılmasını neredeyse imkansız hale getirmektedir. Bu eleştiriler için bkz. Al, s. 167.

olağanüstü genel kurul toplantılarının gündemi de belirtilmemiştir²⁶⁷. Bu tutum isabetlidir, zira toplantının gündemini, toplantı yapılmasını gerektiren konular oluşturacaktır (Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, m. 5/1- b)²⁶⁸. Ancak gerek tartışılacak konular, gerekse yetki açısından olağan ve olağanüstü genel kurul arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır²⁶⁹.

Toplantının olağan veya olağanüstü olarak nitelendirilmesi, genel kurul toplantılarında alınan kararların geçerliliğini etkilemez. Genel kurul, gündeminde bulunan konuları karara bağlama yetkisine sahip olduğu için, bu nedenle, yani toplantının nitelendirilmesindeki yanlışlığa dayanılarak iptal edilebilirlik söz konusu olmayacaktır. Toplantının nitelendirilmesinin sonucu, daha çok davete yetkili olanların belirlenmesi ile toplanamamanın sonuçları ile ilgilidir.²⁷⁰

Olağanüstü toplantıya davet, yönetim kurulu tarafından, gerektiği takdirde yapılır. Azınlık pay sahipleri de gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek yönetim kurulundan genel kurulu toplantıya davet etmesini yönetim kurulundan isteyebilirler. Azınlık pay sahiplerinin genel kurulu toplantıya davet taleplerinin yönetim kurulu tarafından reddedilmesi veya talebe yedi işgünü içinde cevap verilmemesi halinde ise Mahkemeye başvurulabilir. Bu durumda Mahkeme zorunluluk olmadıkça evrak üzerinden inceleme yaparak ve her halde bir ay içinde karar verir. Karar kesindir²⁷¹.

İsviçre Federal Mahkemesi'ne göre, hakim de belirli durumlarda, özellikle gecikmesinde tehlike bulunan hallerde, yönetim kurulunun veya tarafsız bir üçüncü kişinin müdahalesi olmaksızın acil olarak bizzat olağanüstü genel kurula ilişkin çağırışı yapmaya yetkilidir²⁷². Ancak hukukumuzda bu yönde bir uygulama mevcut bulunmamaktadır.

²⁶⁷ Öğretide olağanüstü toplantı yapılmasını gerektirecek hallere örnek olarak; bir işletme, tesisat veya başka mal ve hakların esas sermayenin onda birini aşan bir bedel karşılığında ortaklıkça devralınmasına dair, ortaklığın tescilinden itibaren iki yıl içinde sözleşme yapılacak olması, ortaklığın mali durumunun bozulması hakkında son yıllık bilançodan esas sermayenin yarısının karşılıksız kaldığının anlaşılması, azınlığın talebi, esas sözleşmenin değiştirilmesinde genel kurulca alınan kararın imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek nitelikte olması halinde imtiyazlı pay sahiplerinin toplantıya çağırılması gösterilmiştir. Bu açıklamalar için bkz. Orhan Nuri Çevik, **Anonim Şirketler**, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 1979, s. 785.

²⁶⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 462; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 25.

²⁶⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 462.

²⁷⁰ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 12.

²⁷¹ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 845; Pulaşlı, Şirketler, s. 356.

²⁷² Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 356.

Son olarak olağan genel kurul ile olağanüstü genel kurul toplantılarının yapılamamasının sonuçları da birbirinden farklıdır. Olağan genel kurul toplantısının yapılamaması, toplantının yapılmasını sağlamayan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu gerektirir. Aynı zamanda ortaklığın feshine de yol açabilir. Olağanüstü bir genel kurul toplantısının yapılamaması ise, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu gerektirebilir, fakat doğrudan ortaklığın feshini gerektirmez²⁷³. Toplantı sebebine göre azınlığın genel kurul toplantıya davet prosedürünü başlatması gibi durumlar ortaya çıkabilir²⁷⁴.

II. ÇAĞRILI GENEL KURUL – ÇAĞRISIZ GENEL KURUL

Bu ayrım da çalışmamız bakımından oldukça önem arz etmektedir. Zira adından da anlaşılacağı üzere, çağrısız genel kurul yapılabilmesi için, aşağıda açıklayacağımız davet prosedürüne uyulmasına gerek bulunmamaktadır.

A. Çağrılı Genel Kurul

Genel kurul toplantısından ve toplantı gündeminden pay sahiplerinin haberdar edilmesi oldukça önemlidir, zira toplantının amacına ulaşması için bütün pay sahiplerinin katılımının sağlanması; onlara ortaklığın gidişatı hakkında bilgi almaları, gerekli konuşmaları yapmaları, ortaklık hayatı bakımından çok önemli hukuki ve ekonomik sonuçları olan genel kurul kararları üzerinde etkili olmaları ve ortaklığın gidişatını ve faaliyetlerini yönlendirmeleri için olanak sağlanması gerekir²⁷⁵. Bu nedenle kural, genel kurul toplantılarının çağrılı yapılmasıdır²⁷⁶. Genel kurul toplantısının, ister olağan ister olağanüstü olarak toplansın, kural olarak kanunda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak yapılması gerekir. Bu şekilde yapılan genel kurula çağrılı genel kurul denir²⁷⁷. Çağrılı genel kurul TTK'nın 414. maddesinde düzenlenmektedir. Buna göre, “*Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan*

²⁷³ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 220.

²⁷⁴ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 12.

²⁷⁵ Bu hususta bkz. Şener, s. 474; Pulaşlı, Şirketler, s. 368; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 48.

²⁷⁶ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 477.

²⁷⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 846.

ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.” Esasen bu madde davetin şeklini düzenlemektedir²⁷⁸. Zira çağrılı genel kurul ile çağrısız genel kurul arasındaki temel fark, aşağıda da açıklanacağı üzere çağrısız genel kurulda davetin şekil şartlarının uygulanmamasıdır. Anılan maddede de belirtildiği üzere, genel kurulu toplantıya nasıl davet edileceğinin esas sözleşmede de gösterilmesi gerekmektedir (TTK m. 339/2 h). Genel kurul toplantıya, hem esas sözleşmede belirtilen şekilde, hem ortaklığın internet sitesinde ve hem de Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde yayınlanan ilanlarla çağrılır. Yani bunlar seçimlik ilanlar değildir²⁷⁹.

İster olağan, ister olağanüstü olsun, kural olarak her genel kurul toplantısı için usulüne uygun davet yapılmalıdır²⁸⁰. Davete ilişkin işlemler ve ilanlar yönetim kurulu tarafından yapılır²⁸¹. TTK m. 414’te yer alan çağrıya ilişkin temel nitelikteki şekli koşullara uyulmaması, genel kurul kararlarının yoklukla sakat olmasına yol açar²⁸². Bu derecede olmayan usule aykırılıklar ve buna ek olarak ortaklık esas sözleşmesindeki çağrı usullerine uyulmaması ise, genel kurul kararının iptalinin dava edilmesine neden olabilir²⁸³. Zira TTK’nın 446/1 b. maddesinde, “*Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini... ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri*” iptal davası açabilecek kişiler arasında sayılmıştır. Bu maddede

²⁷⁸ İlanın içeriği TTK’da düzenlenmemiş, ancak Anonim Şirketlerini Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik’in 11. maddesinde düzenlenmiştir. Yönetmelik hükmüne göre ilanda; toplantı günü ve saati, toplantı yeri (hiçbir tereddüte imkan vermeyecek şekilde adres olarak belirtilmelidir), gündem, gündemde esas sözleşme değişikliği var ise değişecek maddelerin eski ve yeni şekilleri, davetin hangi organ tarafından yapıldığı, ilk toplantının herhangi bir nedenle ertelenmesi üzerine genel kurul yeniden toplantıya davet ediliyorsa ilk toplantının ertelenme sebebi ile bu toplantı için yeterli olacak toplantı nisabı, olağan toplantı ilanlarında yıllık faaliyet raporu ile finansal tabloların ve varsa yönetim kurulunun safi karın ne şekilde dağıtılacağına ilişkin önerisinin de ortakların incelenmesine hangi adreste açık bulundurulduğu ve vekaletname örneği yer almalıdır. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 369.

²⁷⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 474.

²⁸⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 474.

²⁸¹ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 846.

²⁸² Bu hususta bkz. Şener, s. 478.

²⁸³ Bu hususta bkz. Şener, s. 479; Pulaşlı, Şerh, s. 846.

davetin varlığını tamamen ortadan kaldırmayan eksikliklerin iptal davasına konu edildiğinin kabulü gerekir²⁸⁴.

B. Çağrısız Genel Kurul

Genel kurulun çağrısız toplanması, pay sahipleri veya temsilcilerinin hiçbir davet yapılmaksızın kendiliğinden toplanacakları anlamına gelmez, aksine yine yönetim kurulunun çağrısı üzerine, ancak kanunda öngörülmüş olan bazı ilanlar yapılmaksızın toplanacağı anlamına gelir²⁸⁵. Buna göre çağrısız genel kurul, yönetim kurulunun toplantı günü, saati, yeri ve gündemini içeren daveti üzerine bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda hazır bulunmaları ve hiçbirinin itirazda bulunmaması kaydıyla, olağan veya olağanüstü olarak, TTK m. 416 uyarınca toplanabilir²⁸⁶. Çağrısız genel kurul toplantısının özelliği, TTK m. 414/1 hükmünde öngörülen davet prosedürüne uyulmadan toplantı yapılabilmesidir²⁸⁷. Dolayısıyla, davet şekli dışında çağrısız genel kurul toplantılarının diğer genel kurul toplantılarından hiçbir farkı yoktur²⁸⁸. Söz konusu hükümle, davet merasimi hukuka aykırı olmasına rağmen tüm pay sahipleri yahut temsilcileri bu hukuken sakat toplantıda hazır bulunuyorlarsa mevcut aksaklıklardan dolayı genel kurul kararlarının iptal edilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır²⁸⁹. Çağrısız genel kurul düzenlemesi, çağrının yetkisiz kişilerce yapılması halinde de uygulama alanı bulur²⁹⁰. Dolayısıyla yetkisiz kişiler tarafından genel kurulun toplantıya davet edilmesi durumunda da, tüm pay sahipleri bu toplantıya katılmışsa, toplantı çağrısız genel kurul olarak kabul edilir ve geçerli sayılır.

²⁸⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 479. Bununla birlikte davet işlemi konusunda hangi usule aykırılıkların iptal davasına konu edilebileceği hususu öğretide son derece büyük tartışmalara yol açmış bir konu olup, aşağıda ayrı bir başlık halinde inceleneceğinden burada kısaca değinmekle yetiniyoruz.

²⁸⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, ss. 846 - 847.

²⁸⁶ Bu hususta bkz. R. Von Büren (W. A. Stoffel, A. K. Schnyder, C. Christen-Westenberg, **Aktienrecht**, Zürich, 2000, s. 97, N. 454; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz ve Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §23, N. 2a; Peter Böckli, **Schweizer Aktienrecht** 2. Auflage, Zürich, 1996, N. 1262b'den aktaran: Pulaşlı, Şerh, s. 847.

²⁸⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 847.

²⁸⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 847.

²⁸⁹ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 220.

²⁹⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 480. Ancak bu husus da oldukça tartışmalı olup aşağıda ayrıca değinilecektir.

Kanun, genel kurulun yalnızca davet usul ve işlemlerine uyulmadan yapılmasına izin vermiştir, dolayısıyla toplantının geçerliliği, davet usul ve merasimi dışındaki diğer tüm hükümlere uyulmasına bağlıdır²⁹¹. Özellikle, çağrılı genel kurul toplantılarında olduğu gibi çağrısız genel kurul toplantılarında da, çağrı şekli dışındaki diğer yasal hususlara, müzakere ve karar alma esaslarına, karar yetersayılarına ve usulüne uygun toplantı tutanağı düzenlenmesi gibi hususlara aynen uyulması zorunludur²⁹². Özellikle küçük ve aile tipi anonim ortaklıklarda yaygın olarak kullanılan bu usulde, davete dair olanlar dışındaki görüşme, oy kullanma, karar yetersayılarına uyma ve karar alma, tutanak düzenleme gibi hükümlere uyulması gerekmektedir²⁹³. Örneğin, toplantı esas sözleşmede belirtilen yerde yapılmalıdır, toplantıda bakanlık temsilcisinin bulunmasını gerektiren gündem maddelerinin görüşülmesi söz konusu olduğunda bakanlık temsilcisi toplantıda bulunmalıdır²⁹⁴.

Çağrısız genel kurula izin verilmesi, bu tür toplantılarda tüm pay sahiplerinin hiçbirisinin toplantıya ya da gündeme itirazı olmaksızın asaleten ya da vekaleten temsil edilmesi ve böylece kurulun anonim ortaklığın iradesinin tamamını temsil etmesi gerekçesine dayanır²⁹⁵. Çağrısız genel kurul toplantısının geçerli olarak yapılabilmesi için, bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması ve aralarından birinin itirazda bulunmaması gerekir. Ayrıca, bu tür genel kurul toplantısında geçerli kararlar alabilmek için, toplantı devamınca bu toplantı nisabının mevcut olması, diğer bir ifade ile, hiçbir pay sahibi veya temsilcisinin toplantıdan

²⁹¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 478.

²⁹² Bu hususta bkz. R. Von Büren (W. A. Stoffel, A. K. Schnyder, C. Christen-Westenberg, **Aktienrecht**, Zürich, 2000, s. 97, N. 454; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz ve Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, §23, N. 2a; Peter Bockli, **Schweizer Aktienrecht** 2. Auflage, Zürich, 1996, N. 1262b'den aktaran: Pulaşlı, Şerh, s. 847; Şener, s. 481.

²⁹³ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 51.

²⁹⁴ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 478. Belirtmek gerekir ki, 6762 sayılı TTK döneminde tüm genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisinin bulunması zorunluydu. Ancak 6102 S. Kanun'da bu hüküm yumuşatılmıştır. Deryal'e göre, bakanlık temsilcisinin bulunmasını gerektiren gündem maddelerinin görüşülmesi durumunda, bakanlık temsilcisi olmadan yapılan görüşmeler ve alınan kararlar hükümsüz olduğu gibi, bütün pay sahipleri katılmış olsa dahi genel kurul organı oluşmuş sayılmaz. Bu hususta bkz. Deryal, ss. 380-381. Üçışık ve Çelik de, bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu olan anonim ortaklıklar açısından Bakanlık temsilcisinin toplantı süresince hazır bulunması ve toplantı tutanağını imzalaması ve kararların tutanağa geçirilmiş olmasının gerektiği, aksi takdirde alınan kararların yoklukla malul olacağı görüşündedir. Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 221.

²⁹⁵ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 477; Tekinalp, s.303.

ayrılmamış olması gerekir (TTK m. 416/1).²⁹⁶ Bazı pay sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıyı terk etmeleri halinde toplantı sona erer, bu aşamadan sonra alınan kararlar geçersiz olur²⁹⁷. Bu geçersizliğin yaptırımı yokluktur²⁹⁸. Buna göre de

²⁹⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 848; Pulaşlı, Şirketler, s. 370; Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 477. Aynı görüşte olan Moroğlu, pay sahiplerinden veya temsilcilerinden herhangi birinin itirazda bulunmama koşulunun sadece toplantıya başlayabilmek için değil, karar alabilmek için de arandığını belirterek, bunun Knun'da açıkça belirtilmesi gerektiğini; 416. maddenin ilk fıkrasının “*Bütün pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunmaları, aralarından hiçbirinin yapılacak toplantıya veya alınacak kararlara itiraz etmemesi ve ayrıca genel kurula katılmaya ve toplantıya ilişkin hükümlere açıkça uyulması koşuluyla, çağrı merasimine uyulmaksızın da genel kurul olarak toplanılıp karar alınabilir.*” şeklinde olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu hususta bkz. Erdoğan Moroğlu, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Değerlendirme ve Öneriler**, İstanbul, 2012, s. 220.

²⁹⁷ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 478; Tekinalp, s. 303. 6762 sayılı eski TTK döneminde 370. maddede davetsiz genel kurul düzenlemesi mevcuttu. Ancak bu hükümde açık bir düzenleme mevcut bulunmadığı için, toplantının başında itiraz etmeyen bir veya birkaç ortağın, toplantı başladıktan sonra salonu terk etmesi halinde toplantıya devam ediliş edilmeyeceği ve o ana kadar alınan kararların geçerli sayılıp sayılmayacağı tartışılmıştı. Gerek öğretide gerek Yargıtay kararlarında baskın olan görüş, 6762 S. TTK m. 370'e göre toplanan genel kurulda pay sahiplerinin ya da temsilcilerinden birinin toplantıyı terk etmesi halinde, terk olgusunun gerçekleştiği andan itibaren toplantının genel kurul niteliğini kaybedeceği ve o andan itibaren alınan kararların yoklukla malul olacağı yönündeydi. Yani bütün pay sahipleri ya da temsilcilerinin toplantıda hazır bulunması sadece toplantının açılışında değil, aynı zamanda toplantının devamı boyunca da aranacak bir şart olarak kabul edilmekteydi.

Nitekim Yargıtay 11. H.D., 29.12.1998 t., 1998/7636 E., 1998/7820 K. sayılı kararında, “*tek bir payın sahibi veya temsilcisi hazır bulunmaz yahut toplantıyı terk ederse, bir genel kuruldan bahsedilemez. Doktrine göre de, toplantıya katılmayan veya itirazı olan pay sahibinin genel kurulun gidişini etkileyebilecek durumda olup olmaması da durumu değiştirmez. O halde, TTK'nın 370. maddesinde öngörülen iki şart gerçekleşmeden yapılan genel kurul hukuken yoktur ve yoklukla maluldür.*” şeklinde hüküm kurulmuştu. Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 221.

Yine konuyla ilgili başka bir Yargıtay kararında da; “*TTK'nın 368. maddesinin istisnası aynı Yasa'nın 370. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, şayet bütün pay sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde genel kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalmak şartıyla, çağrı hakkındaki merasime riayet etmeksizin de genel kurul olarak toplanabilir. Diğer bir anlatımla, anılan Yasa hükmünden de anlaşılacağı üzere, kanun koyucu çağrısız bir genel kurulun var sayılmasını, bütün pay sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunmaları ve pay sahiplerinin bu toplantı şekline itiraz etmemiş bulunmaları şartlarının gerçekleşmiş olması durumunda kabul etmektedir. Tek bir payın sahibi veya temsilcisi hazır bulunmaz veya toplantıyı terk ederse ya da katılıp toplantı şekline itiraz ederse, bir genel kuruldan bahsedilemez. Doktrine göre de, toplantıya katılmayan veya itirazı olan pay sahibinin genel kurulun gidişini etkileyebilecek durumda olup olmaması da durumu değiştirmez. (Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu, TTK'na Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara, 1993 Bası, s. 76), O halde, TTK'nın 370. maddesinde öngörülen iki şart gerçekleşmeden yapılan genel kurul hukuken yoktur ve alınan kararlar da yoklukla maluldür.*” şeklinde hüküm kurulmuştu. (Yargıtay 11. HD., 17.05.2011 t., 2009/12744 E., 2011/6060 K.) Bu karar için bkz. Bekir Atik, **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantısı**, Ankara, 2013, s. 115.

Tespit edebildiğimiz kadarıyla aksi yönde görüşte olan tek yazar olan Dural ise, madde gerekçesinden hareket ederek, amacın çağrı prosedürünü ortadan kaldırmak olduğunu, bu nedenle de bu şartın yalnızca toplantının başında aranmasının daha doğru olacağını belirtmiştir. Yazar, bazı ortaklar toplantıyı terk etmesine rağmen toplantının devam edeceğini ve gündeme ilişkin gerekli toplantı yetersayısı oluştuğu sürece geçerli karar alınabileceğini ifade etmişti. Bu hususta bkz. H. Ali Dural, “Çağrısız Toplanan Genel Kurulda Pay Sahiplerinden Birinin Toplantıyı Terk Emesi, Alınan Kararların Geçerliliğini Etkiler Mi?”, **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, C.I., İstanbul, 2002, ss. 374-376.

TTK m. 416/1. hükmündeki *bütün pay sahipleri veya temsilcileri* ifadesi, aslında toplantı yetersayısını ifade etmektedir²⁹⁹. Bütün pay sahiplerinin toplantıda hazır bulunduklarının ve içlerinden hiçbirinin toplantıya, müzakereye ve karar alınmasına itiraz etmediklerinin toplantı tutanağına yazılması gerekir³⁰⁰. Toplantıdan ayrılan kişi ya da kişilerin, daha sonra alınan kararlara yazılı olarak katılması, ya da daha sonra toplantıya geri gelmesi, kendisinin yokluğunda alınan kararlara sıhhat kazandırmaz. Çünkü kendisinin eksikliğinde devam eden toplantı, genel kurul toplantısı niteliğini kaybetmiştir³⁰¹. Ancak, buradaki söz konusu itiraz, toplantının yapılmasına itirazdır. İtirazın toplantı gündemine ilişkin olması halinde ise, bu durum genel kurulun olumlu karar yetersayısı ile ilgili olduğundan, genel kurulun yapılmasına engel teşkil etmez³⁰². Ayrıca çağrının kanuna aykırı olduğu veya hiç yapılmadığı itirazı sonradan ileri sürülemez³⁰³.

Çağrısız genel kurul toplantısında gündeme oybirliği ile madde eklenebilir; aksine esas sözleşme hükmü geçersizdir (TTK m. 416/2)³⁰⁴. Çünkü bu halde tüm pay sahipleri gündem ve konu hakkında bilgi sahibi oldukları için, herhangi bir oldubitti

TTK m. 416, uygulamada tartışmalı olan bu hususu, toplantının niteliğine uygun olarak çözüme kavuşturmuştur. Bu açıklamalar için bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 52.

²⁹⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 481; Bahtiyar, Ortaklık, s. 194; Üçışık ve Çelik, s. 220.

²⁹⁹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 478. İsviçre hukukunda da, çağrısız genel kurul toplantısından bir pay sahibinin sonradan ayrılması ya da bu toplantıya itiraz etmesi durumunda toplantının sona ereceği kabul edilmektedir. Bu hususta bkz. Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, § 23, N. 5'ten aktaran: Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 52.

³⁰⁰ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 220.

³⁰¹ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 220-221.

³⁰² Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 370.

³⁰³ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 370.

³⁰⁴ TTK m. 416/2 hükmü, öğretilde Teoman tarafından eleştirilmiştir. Yazara göre bu hüküm aslında tüm pay sahiplerinin genel kurulda hazır bulunduğu çağrılı genel kurul toplantılarında gündeme madde eklenebilmesini düzenlemeli ve "Gündem" başlıklı TTK m. 413 içinde yer almalıydı. Zira yazar, çağrısız genel kurulda önceden bir gündem olamayacağı görüşündedir. Bu hususlarda bkz. Ömer Teoman, Çağrısız Genel Kurulun Gündemine Oybirliği ile Madde Eklennesi, (YTK 416/II), **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXVII, S. 3, Ankara, Eylül 2011, s. 5-13.

Erdem'e göre ise çağrısız genel kurulun da bir gündeminin olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Zira her genel kurulun bir gündemi vardır. Gündemi toplantıya daveti yapanlar belirleyeceğine ve çağrısız genel kurulda bir davet eden bulunmadığına göre sanki tüm pay sahipleri davette bulunmuş gibi değerlendirilir ve çağrısız genel kurulun gündemi de oybirliği ile belirlenir. Dolayısıyla oybirliği ile belirlenen gündeme ancak oybirliği ile madde eklenir. Bu hususta bkz. Erdem, ss. 423 – 424.

Moroğlu, Kendigelen ve Bahtiyar da, özel bir gündem maddesi ile toplanması zorunlu olmayan, dolayısıyla da kural olarak gündemi de toplantı sırasında kararlaştırılan ve ancak toplantı nisabı bulunduğu sürece karar alması mümkün olan çağrısız genel kurulun gündemine oybirliği ile madde eklenmesinin hükme bağlanmasının gereksiz olduğunu ifade etmektedir. Bu hususta bkz. Abuzer Kendigelen, **Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, İstanbul, 2011, s. 268; Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 220-221; Bahtiyar, Ortaklık, s. 164.

veya sürprizle karşılaşmaları mümkün değildir³⁰⁵. Bu nedenle çağrısız genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi geçerli değildir, genel kurul oybirliği ile gündem maddelerini veya görüşme sıralarını değiştirebilir³⁰⁶. Gündeme bağlılık ilkesi, pay sahiplerinin genel kurulda konuşulacak hususları önceden bilmeleri ve ona göre hazırlanmaları düşüncesiyle kabul edildiğinden ve çağrısız genel kurul bu ilkeye aykırı olduğundan, kanun koyucu bu durumu dengelemeyi düşünmüş ve pay sahiplerine çağrısız genel kurul yapılmasına itiraz etme hakkı tanımıştır. Bu itiraz herhangi bir şekle bağlı değildir. Sözlü olabileceği gibi, genel kurul toplantısını terk etmek suretiyle örtülü de olabilir. Yani diğer bir ifadeyle, pay sahiplerinin genel kurulu veto etme hakkı vardır³⁰⁷.

Fakat bu noktada önemle belirtmek gerekir ki, bir konunun gündeme alınması oybirliğini gerektirdiği halde, karar alınmasında, alınan kararlar ilgili genel kurul nisabı geçerlidir³⁰⁸. Dolayısıyla toplantıda yüzde yüz toplantı nisabı var olduğu sürece, gerekli karar nisabı sağlanmak koşuluyla, oylamaya katılan bazı pay sahiplerinin olumsuz oy kullanması kararın alınmasına engel oluşturmaz. Bu durumda görüşülen konuda karar alınmasını istemeyen pay sahibinin, olumsuz oy kullanmak yerine toplantıyı terk ederek karar alınmasını engelleyebilmesi gibi ilginç bir sonuç ortaya çıkmaktadır³⁰⁹.

III. ELEKTRONİK ORTAMDA YAPILAN GENEL KURUL

Yukarıda da ifade edildiği gibi genel kurul, pay sahiplerinin ortaklığın yönetimi ve ticaret hayatındaki yeri hakkında bilgi alabildiği ve buna bağlı olarak da gündemle ilgili görüşlerini açıklama ve oy haklarını kullanarak ortaklık iradesine etkili olabilecekleri tek yerdir. Bu nedenle pay sahiplerinin genel kurula katılımı oldukça önemlidir. Kapalı anonim ortaklıklar bakımından genel kurula katılım büyük

³⁰⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 370.

³⁰⁶ Bu hususta bkz. Şener, s. 481; Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 478; Pulaşlı, Şerh, s. 848. Ancak öğretide, zorunluluk bulunmasa ve gerekli süreler riayet edilmemiş olsa bile, bir kez gündem oluşturulmuş ve pay sahiplerine gönderilmiş ise, bu durumda gündeme bağlılık ilkesinin canlanması gerektiği, çünkü pay sahibinin temsilcisine o gündemdeki hususlar hakkında ne şekilde oy kullanması gerektiği hakkında talimat verebileceği, ek bir gündem maddesi bulunması halinde de, temsilcinin yetersiz kalacağı şeklinde görüşler de mevcuttur. Bu görüşler için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 221.

³⁰⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 482.

³⁰⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 370; Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 478.

³⁰⁹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 478.

bir sorun teşkil etmese de, özellikle çok sayıda pay sahibinin olduğu ve pay sahiplerinin ortaklığın merkezinden farklı yerlerde olduğu ortaklıklarda, genel kurula yeterli katılımın sağlanması oldukça zor olabilmekte, genel kurula katılma, görüş açıklama, öneride bulunma, soru sorma ve oy kullanma gibi pay sahiplerinin temel ve vazgeçilmez nitelikteki haklarını kullanmaları zorlaşmakta, bu da bir güç boşluğunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir³¹⁰. Yine fiziki genel kurul toplantıları için ortaklık tarafından hazırlanması ve ortaklığa iletilmesi gereken belgeler, özellikle ortak sayısı fazla olan anonim ortaklıklarda, binlerce sayfayı bulmakta, bu da masraf ve zaman kaybına yol açmaktadır³¹¹. Bu sebeple, teknolojik gelişmelere paralel olarak, pay sahiplerinin genel kurula katılımını internet aracılığıyla gerçekleştirmek ve alınacak kararlara daha fazla aktif katılımı sağlamak amacıyla, 6102 sayılı TTK ile elektronik ortamda genel kurul kurumu yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur³¹².

Hukukumuzda elektronik genel konusunda atılan ilk adım, 15.01.2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan Elektronik İmza Kanunu³¹³ ile elektronik imzanın kabul edilmesidir. Bu kanunda Avrupa Topluluğu’nun 1999/93 sayılı Elektronik İmza Yönergesi’ne uygun olarak güvenli elektronik imza ve bunun

³¹⁰ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 524; Mehmet Bahtiyar, “6102 Sayılı TTK. Ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurula Elektronik Yoldan Katılma”, **Makaleler III**, İstanbul, 2014, s. 355.

³¹¹ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Elektronik Genel Kurul, s. 355.

³¹² Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 852; Üçışık ve Çelik, s. 222-223.

Alman hukukunda, internet ortamında genel kurul yapılabilmesi, 01.09.2009 tarihinde Pay sahipliği Haklarının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un yürürlüğe girmesiyle mümkün olmuştur. Bu tarihten önce teknolojik gelişmelere uyum sağlamak amacıyla birçok kanunda, özellikle Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nda değişiklik yapılmasına rağmen, öğretilerde internet ortamında genel kurul yapılmasının mümkün olmadığı kabul edilmekteydi. Buna gerekçe olarak ise, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nun § 118/1 hükmündeki *pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar* ifadesi gösterilmekte ve oy hakkı gibi kullanılması toplantıya bağlı olan pay sahipliği haklarının fiziki olarak toplantının yapıldığı yerde bulunmak kaydıyla kullanılabilmesi savunulmaktaydı. 2002 yılında Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu’nun § 118. maddesine eklenen bir hükümle esas sözleşme veya iç yönerge ile genel kurulun ses ve görüntülü olarak nakledilmesinin düzenlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümle genel kurul toplantılarının internet üzerinden izlenmesi mümkün hale gelse de, oy hakkının internet ortamında kullanılması halinde bu oyların toplantı ve karar yetersayılarının hesaplanmasında dikkate alınmayacağı kabul edilmekteydi. Hukuken geçerli olarak elektronik ortamda genel kurul yapılması ancak 01.09.2009 tarihinde Pay sahipliği Haklarının Yeniden Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un yürürlüğe girmesiyle mümkün olmuştur. İsviçre hukukunda ise mevcut durumda, “*Pay sahibi, şirket işlerine ilişkin oy haklarını genel kurulda kullanır*” şeklindeki İsviçre Borçlar Kanunu (OR)’nun 689/1. maddesi uyarınca elektronik ortamda genel kurul yapılması mümkün değildir. Ancak 2005’te hazırlanan ve son olarak 16.03.2012 tarihinde son şekli verilen İsviçre Anonim Şirketler Hukukuna İlişkin Kanun Tasarısı’nda elektronik genel kurula ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu açıklamalar için bkz. Pulaşlı, Şerh, ss. 853-855.

³¹³ 15.01.2004 tarih ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu (RG:23.01.2004, Sayı:25355)

hüküm ve sonuçları düzenlenmiştir³¹⁴. Bu düzenlemelerden sonra 6102 sayılı TTK'nın 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmesi ile bu Kanun'un 1526. maddesinde de elektronik imza düzenlemesine yer verilmiştir. Kanun'un 1527. maddesinde ise elektronik ortamda genel kurul düzenlenmiştir. Maddenin 1. fıkrasında yönetim kurulunun, 2. fıkrasında ticaret ortaklıklarının genel kurulunun, 5. fıkrasında ise anonim ortaklık genel kurulunun elektronik ortamda toplanması düzenlenmektedir³¹⁵.

Bunun yanında TTK'nın 407/1. maddesinde *“Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Kanuni istisnalar saklıdır.”* hükmündeki kanuni istisnalar ifadesiyle aslında elektronik genel kurul düzenlemesi kastedilmektedir. Yine, oy hakkının düzenlendiği 434/1. maddede *“Pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibarı değeriyle orantılı olarak kullanır. 1527. maddenin 5. fıkrası hükmü saklıdır.”* denilerek, elektronik genel kurula atıf yapılmıştır. Ayrıca 1527. maddenin 5. ve 6. fıkraları uyarınca çıkarılmış olan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 28.08.2012 tarihli Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik³¹⁶ ile yine Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan 29.08.2012 tarihli Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ'in³¹⁷ yürürlüğe girmesiyle elektronik ortamda genel kurul yapılabilmesi hem hukuki hem de teknik açıdan mümkün hale gelmiştir³¹⁸.

³¹⁴ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 860.

³¹⁵ 1527. maddenin 2. fıkrasında, *“Kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde, şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülerek elektronik ortamda ortaklar kuruluna ve genel kurula katılma, öneride bulunma ve oy verme, fizikî katılımın, öneride bulunmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.”* ifadesi yer almaktadır. Pulaşlı, bu fıkradaki sermayesi paylara bölünmüş şirket ifadesinin anonim şirketi kapsamadığını, yalnızca sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketi ifade ettiğini, çünkü aynı maddenin 5. fıkrasında yer alan *“Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılımın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.”* şeklindeki ifadenin tekrardan ziyade, anonim ortaklıklardaki farklılığı belirtmek için kanunda yer aldığını ifade etmektedir. Bu görüş için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 862; aynı yönde Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 16.

³¹⁶ Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik (RG: 28.08.2012, Sayı: 28395). TTK m. 1527/5 hükmü, 6335 S. Kanun'la değiştirilmeden önce, hükmün uygulama esaslarının tüzükle düzenleneceği belirtilmiş iken, değişiklik sonrası tüzük yerine yönetmelik çıkarılması hükme bağlanmıştır. Bu husus öğretide Bahtiyar tarafından, idarenin kural koyma yetkisinin yargı denetiminden muaf hale getirilmiş olması nedeniyle eleştirilmiştir. Bu eleştiriler için bkz. Bahtiyar, Elektronik Genel Kurul, s. 359.

³¹⁷ Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Tebliğ (RG:29.08.2012, Sayı:28396)

³¹⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 862.

Genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılması ve toplantıya elektronik ortamda katılım sağlanması borsa dışı anonim ortaklıklar için ihtiyaridir. Hatta bu ortaklıkların elektronik ortamda genel kurul olanağından yararlanması, esas sözleşmelerine bu yönde bir hüküm koymaları koşuluna bağlıdır. Pay senetleri borsaya kote edilmiş anonim ortaklıklar bakımından ise bu uygulama zorunludur³¹⁹. Böylece kanun koyucu, özellikle hisse senetleri borsaya kote edilmiş anonim ortaklıklar bakımından radikal bir önlemle güç boşluğu sorununu; yani ortakların genel kurul toplantısına çeşitli nedenlerle katılamaması, ilgisiz kalması ve bu nedenle çok az oranda oya sahip ve toplantıya katılan pay sahibinin ortaklığın kaderinde etkin olması nedeniyle ortaya çıkan sorunları gidermeye çalışmış, halka açık anonim ortaklıklarda genel kurula katılımın kolaylaşması amaçlanmıştır³²⁰. Ancak elektronik genel kurul uygulamasının zorunlu olmadığı kapalı anonim ortaklıklarda, elektronik ortamda genel kurul yapılması çok yaygın değildir³²¹.

Sistemin işleyişine ilişkin teknik altyapının hazırlanmasına ilişkin esaslar borsaya kote anonim ortaklıklar ve borsaya kote olmayan anonim ortaklıklar için ayrı ayrı incelenmelidir. Buna göre, borsaya kote anonim ortaklıklarda elektronik genel kurul yapılabilmesi için gereken EGKS denilen elektronik platform, Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından sağlanacaktır. Borsaya kote olmayan anonim ortaklıklar ise elektronik genel kurul sistemini kendileri kurabilir ya da bir bilişim sisteminden destek alabilirler³²².

Önemle belirtmek gerekir ki, anonim ortaklıklarda tamamen sanal ortamda genel kurul yapılması olanaklı değildir³²³. Kanun koyucu anonim ortaklık genel kurulunun tamamen elektronik ortamda yapılmasını istememekte, aksine bazı üyelerin ve kişilerin, yani TTK m. 407/2’de sayılanların ve özellikle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcisinin fiziken mevcut bulunduğu bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılmasının olanaklı olabileceğini düzenlemektedir³²⁴.

³¹⁹ Bu zorunluluk, yukarıda anılan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’nın 28.08.2012 tarihli Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik’in yürürlüğe girdiği tarihte başlamıştır. Bu hususta bkz. Şener, s. 461; Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 524.

³²⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 461.

³²¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 461.

³²² Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 146-147.

³²³ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 876.

³²⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 460. Bununla birlikte, Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, 1527/5. fıkrasında açıkça böyle bir ayırım yapılmadığı, ancak yine de kanunun gerekçesi doğrultusunda maddenin tamamen elektronik ortamda bir toplantıya izin verilmediği şeklinde yorumlanması gerektiği

TTK'nın 407. maddesinin 2. fıkrasında, murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin, denetçinin ve kendilerini ilgilendiren konularda işlem denetçisinin genel kurulda hazır bulunmasının zorunlu olduğu düzenlenmiştir³²⁵. Ayrıca Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 32/1 b. maddesinde, genel kurula elektronik ortamda katılım sistemini uygulayan şirketlerin genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisinin bulunmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Bu sayılan kişilerin genel kurul toplantısında fiziki olarak bulunması gerekmektedir. Zira Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik'in 9. maddesinde, “*Genel kurul toplantısı fiziki ve elektronik ortamda aynı anda açılır.*” denilmektedir³²⁶. Ancak genel kurul toplantılarına elektronik katılım, kanunda gösterilen ve esas sözleşmede öngörülebilecek nisaplarda bir değişiklik yaratmayacaktır³²⁷. Dolayısıyla da mevcut düzenlemelere rağmen genel kurul toplantısının tamamen elektronik ortamda yapılması halinde, oybirliği ile karar alınması ihtimalinde dahi alınan kararlar geçersiz olup, bu toplantı yokluk yaptırımıyla karşılaşacaktır³²⁸.

Elektronik genel kurul sisteminin çalışmamız bakımından önem arz eden yönü, elektronik genel kurul sistemini uygulayan ortaklıkların kanun veya esas sözleşme uyarınca yapmaları gereken toplantı davetini bu kuralların yanında bir de elektronik ortamda yapmaları gerekliliğidir³²⁹. Bu husus Anonim Şirketlerinin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in “Çağrı Usulü” başlıklı 10. maddesinde; *genel kurulun toplantıya, esas sözleşmede belirtilen şekilde, internet*

kanaatindedir. Bununla birlikte söz konusu maddenin anonim ortaklık genel kurulunun tamamen elektronik ortamda yapılamayacağı şeklinde yorumlanamayacağı, teknolojik gelişmelerle birlikte ileride çıkarılacak bir yönetmelikle bunun mümkün hale gelebileceği de ifade edilmektedir. Bu görüşler için bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 13-15.

³²⁵ Bu hüküm 6762 sayılı eski TTK'da yer almamakta, bu kişilerin genel kurula katılma zorunluluğu yönetmelikle düzenlenmekteydi. Bu sebeple yönetim ve denetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısına katılmamasının alınan kararların geçerliliğini etkilemeyeceği savunulmaktaydı. Bu hüküm yeni TTK'da kanunla düzenlenmiş olmakla birlikte, bu yükümlülüğe aykırılığın genel kurul kararlarının geçerliliğini etkilemeyeceği madde gerekçesinde açıkça belirtilmiştir. Bu hususta bkz. TTK Tasarısı ve Gerekçeleri, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim tarihi 18.11.2018), s. 141. Eski TTK dönemindeki görüşler için bkz. Deryal, s. 381.

³²⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, ss. 876.

³²⁷ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 15.

³²⁸ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 145; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 15.

³²⁹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 525.

sitesi açmakla yükümlü olan şirketler bakımından internet sitelerinde yapılacak ilanla ve her halde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilan ile çağrılacağı, ayrıca çağrının, toplantıya elektronik ortamda katılma sistemini uygulayan şirketler bakımından elektronik genel kurul sisteminde de yapılacağı düzenlenmiştir. Ayrıca genel kurul öncesi hak sahiplerinin incelemesine sunulması zorunlu olan belgeler ve toplantı gündemi de, ekleriyle birlikte elektronik imzalı olarak kanunda gösterilen süreler içinde elektronik sistemde hak sahiplerinin erişimine hazır bulundurulmalıdır³³⁰. Bu husus da Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik'in 6. maddesinde düzenlenmiştir.

IV. TEK PAY SAHİPLİ ANONİM ORTAKLIKTA GENEL KURUL

6762 Sayılı Kanun döneminde, sistemimizde tek pay sahipli anonim ortaklık kurulması mümkün bulunmamakta olup, bu Kanun'un 277. maddesi gereği anonim ortaklıkların en az beş pay sahibi ile kurulması zorunluydu.

Bu dönemde İsviçre ve Türk hukuk sistemlerinde, pay sahibi sayısının beşin altına düşmesi halinde, ortaklığın kendiliğinden infisah edeceği kabul edilmemekte olup, pay sahipleri, ortaklık alacaklıları veya Bakanlığın ortaklık aleyhine fesih davası açması gerekmektedir. Dolayısıyla fesih davası açılıp sonuçlanıncaya ve fesih kararına göre ortaklık sicilden terkin edilinceye kadar anonim ortaklık tek pay sahibi ile varlığını sürdürebilmekteydi³³¹. Açılan dava ile, Mahkeme ortaklığın durumunun kanuna uygun hale getirilmesi için bir süre tayin etmekte idi. Verilen süre içinde pay sahibi adedi beşe tamamlanarak fesih önlenebilmekte idi³³². Bu süreçte tek pay sahibi genel kurulda salt kendi iradesi ile karar alabilmekte ve ortaklığı yönetebilmekte

³³⁰ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 525.

³³¹ Bu hususta bkz. Deryal, s. 398.

³³² Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 81.

idi³³³. Dolayısıyla 6762 S. Eski TTK'da tek kişilik ortaklık geçici bir süre için söz konusu olabilmekteydi³³⁴.

6102 sayılı TTK'da, kurucular için asgari bir sayı öngörülmemiş, böylece anonim ortaklıkların tek pay sahibiyle kurulmasına açıkça izin verilmiştir (TTK m. 338/1)³³⁵. Tek pay sahipli bir anonim ortaklık, daha kuruluş aşamasındayken tek pay sahibi ile kurulabileceği gibi, birden fazla pay sahibiyle kurulan bir anonim ortaklıkta kuruluştan sonra pay sahibi sayısının tek kişiye düşmesi ile de tek pay sahipli bir ortaklığa dönüşebilir³³⁶.

TTK'da tek kişilik ortaklığa izin verilmiş olmakla birlikte, bu tür bir ortaklığın nasıl işleyeceği ile ilgili düzenlemelere yer verilmemiş olması nedeniyle, söz konusu hüküm öğretide eleştirilere maruz kalmıştır. Gerçekten de TTK'da öngörülen değişikliğin zorunlu sonucu olan bazı düzenlemeler eksik bırakılmıştır. Örneğin tek kişilik ortaklıkta genel kurulun toplanması ve karar alması, kararların

³³³ Yukarıdaki bölümde tartışılan genel kurul kararlarının hukuki niteliği işte bu noktada önem kazanmaktadır. Genel kurul kararlarının ortaklığın irade beyanı olduğu görüşü kabul edilirse, tek pay sahibinin karar almasında herhangi bir sakınca olmamakla birlikte, pay sahiplerinin irade beyanı olduğu görüşünün kabul edilmesi halinde, tek pay sahibinin karar alması hukuken mümkün olmayacaktır. Ancak pay sahibi sayısı birden fazla olsa da, genel kurula tek bir pay sahibi katılmış ve bu pay sahibi sermaye bakımından yeterli çoğunluğu sağlamışsa genel kurulda karar alması mümkün olmaktadır. Bu hususta bkz. Deryal, ss. 398-399.

³³⁴ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 81.

³³⁵ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 82. TTK m. 338/1 hükmünün gerekçesinde şu ifadeler yer verilmiştir: *"Birinci fıkra, kurucular için asgari bir sayı öngörmemiş, böylece tek kişilik anonim şirketin kurulmasına ve tek pay sahibi ile devam etmesine izin vermiştir. Şirketin, istisnaen pay sahibi olduğu durumlarda şirket pay sahibi olduğu durumlarda şirket pay sahibi olarak kabul edilmemiştir. Tek kişilik anonim şirket bütün dünya uygulamasında gereksinimi duyulan bir hukuki organizasyon şeklidir. Bu şekil, "şirket" kavramına aykırı olmadığı gibi sanıldığı gibi aksine muvazaaya da pek müsait değildir. Daha doğru bir ifadeyle herhangi bir şirket türü ne kadar kötüye kullanılabilir ve muvazaa aracı olabilirse, tek kişilik şirket de o kadar kötüye kullanma ve muvazaa konusu olabilir. Tek pay sahipli bir anonim şirket, binlerce personele, yaygın bir örgüte ve kalabalık bir yönetim kuruluna sahip olabilir. Tek pay sahipli bir anonim şirkette bu pay sahibi bir gerçek kişi olabileceği gibi, bir tüzel kişi, binlerce pay sahibi bulunan, bir pay senetleri borsada işlem gören anonim şirket veya başka bir sermaye şirketi de olabilir. Batıda tek pay sahipli anonim şirketler sadece bir limited şirket veya işletmeci vakıf tarafından oluşturulmaktadır. İşletmecilik yapan vakfın Türk Medeni Kanunu'nda tanınmamış olması önemli bir eksikliktir. Ancak tek pay sahipli veya ortaklı anonim ve limited şirketlerin, hukukumuzda da büyük gereksinimi duyulan işletmeci vakıfların yolunu açacağı ve Türk hukukunun bu suretle bir düzenlemeye kavuşacağı düşünülmektedir. Tek pay sahibi veya ortağı bir işletmeci vakıf olan anonim veya limited şirket kurumsallaşmanın en uygun aracıdır. Başarılı ve yerleşik kimi aile şirketlerini tek kişilik anonim şirketin sunacağı olanaklarla dağılmaktan ve kaybolmaktan kurtulmaları bu örgütlenme şekliyle mümkün olabilecektir. Tek pay sahipli veya ortaklı anonim ve limited şirketler bağlamında oluşacak öğretinin ve ilkesel yargı kararlarının Türk hukukuna katkıları bir süre sonra görülecektir. Bugünkü modern öğretide şirket kavramını birden ziyade ortak tanımlamamakta, belirleyici unsur ticari işletmeyi merkez alan ticari, sınai veya hizmete dönük organizasyon olmaktadır."* Bu hususta bkz. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf> (erişim tarihi: 30.12.2018), s. 94-95.

³³⁶ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 80.

hükümsüzlüğünün ileri sürülmesi, ortaklığın, tek pay sahibi ile, onun yakınları ve sahibi olduğu diğer ortaklıklar ile ilişkileri, tek pay sahibinin ortaklık borçlarından dolayı sorumluluğunun sınırı gibi birçok noktada, düzenleme eksiklikleri göze çarpmaktadır³³⁷.

Bahsedilen bu eksikliklere öğretide birtakım yorumlar getirilerek boşluklar doldurulmaya çalışılmıştır. İlk olarak tek pay sahipli anonim ortaklıklarda genel kurul da tek kişiden oluşur. Tek kişiden oluşan bu genel kurul, birden fazla pay sahipli anonim ortaklıklardaki genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir³³⁸. Bunun bir sonucu olarak da tek kişilik genel kurulun karar alma yeteneğine sahip olabilmesi için, çok pay sahipli anonim ortaklık genel kurullarının toplanıp karar alabilmesi için gerekli olan tüm usul ve esaslara aynen uyulması zorunludur. Toplantı Bakanlık Temsilcisinin huzurunda yapılmalı³³⁹ ve kararlar yazılı olarak alınmalıdır³⁴⁰. Bunun

³³⁷ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 87.

³³⁸ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 523.

³³⁹ Tek pay sahipli anonim ortaklıklarda genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisinin bulunmasının gerekli olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler mevcuttur. Bu konuda kanunda açık bir düzenleme yer almamakla birlikte, TTK'nın 407. maddesinde; "333. madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın temsilcisi de yer alacağı, diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkilerinin ayrıca ücret tarifelerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenleneceği" hüküm altına alınmıştır. Bu madde uyarınca çıkarılmış olan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nca çıkarılan 28.11.2012 tarihli, "Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in (RG: 28.11.2012, Sayı: 28481) 32/1. maddesinde, bakanlık temsilcisinin hazır bulunacağı şirketler sayılmıştır. Maddede sayılan bu şirketler arasında tek pay sahibiyle kurulabilenler varsa, bu şirketlerin genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisinin bulunması zorunludur. Ancak, bu noktada anılan Yönetmelik'in 34. maddesinin de dikkate alınması gerekmektedir. Bakanlık temsilcisinin görev ve yetkilerinin düzenlendiği bu maddeye göre, "Bakanlık temsilcisinin temel görevi, toplantının Kanun, bu Yönetmelik ve ilgili mevzuat ile esas sözleşme hükümlerine uygun olarak yürütülmesini gözetmektir. Bakanlık temsilcisi genel kurul tutanağının hazırlanmasına nezaret eder. Tutanağın, Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak düzenlenmesini sağlar. Bakanlık temsilcisi toplantının yapılması ve kararların alınması ile ilgili tespit ettiği hukuka aykırılıkları ve usulsüzlükleri, toplantı tutanağına da geçirir ve ilgililerle birlikte imzalar." Bakanlık temsilcisinin bu maddede öngörülen görev ve yetkileri dikkate alındığında, herhangi bir çıkar çatışmasının mevcut olmaması ve anılan kararlara karşı bir itirazın veya muhalefetin söz konusu olmayacak olması nedeniyle, tek pay sahipli anonim ortaklıkların genel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunmasının zorunlu olmadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla çok pay sahipli bir anonim ortaklığın genel kuruluna hangi şartlarda Bakanlık temsilcisinin katılımı öngörülmüşse tek pay sahipli anonim ortaklığın genel kurulunda da aynı şartların varlığı halinde Bakanlık temsilcisinin katılımı gerekli ve yeterlidir. Bu görüşler için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 879; Eminoğlu, s. 151.

³⁴⁰ Hükümde yer alan yazılı şekle ilişkin olarak, Moroğlu tarafından yazılı şeklin yeterli olmadığı, alınan karar belirli bir aleniyet kazanmadıkça, kararı alan tek pay sahibinin çeşitli manipülasyonlarına açık kalacağı, bu nedenle aleniyeti sağlayıcı tescil ve ilan gibi bir unsura da yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu hususta bkz. Erdoğan Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 210-211.

gibi ortaklığın TTK m. 419'da öngörölmüş olan Genel Kurul'un Çalışma Usul ve Esaslarını düzenleyen İç Yönerge'yi yapma ve uygulama zorunluluğu da aynen devam eder³⁴¹. Ancak tek pay sahipli anonim ortaklıkta, bu ortaklığın niteliği gereği genel kurulun çağrısız olarak toplanması çok daha kolay olacağından, davet prosedürüne uyulmasına gerek kalmayacaktır³⁴². Bunun gibi tek pay sahipli ortaklıkta gündemin belirlenmesi konusunda da birtakım avantajlar söz konusu olacaktır. Çünkü davet merasimine uyulmadan toplanan genel kurulda, tek pay sahibi toplantı gündemini de arzu ettiği gibi belirleyebilecektir. Ancak bu belirleme yetkisi genel kurulun yetki ve görev sınırları dahilinde yer alan gündem konularına ilişkin olmak zorundadır³⁴³.

Bununla birlikte, tek pay sahibinin genel kurula tüm paylarıyla katılması her durumda mümkün olmayabilir. Tek pay sahibi paylarının tümüyle genel kurula katılmayabilir; ancak paylarını bölüp farklı kişilere temsil yetkisi vererek farklı yönlerde oy kullanamaz. Böyle bir uygulama tek pay sahipli genel kurulun amacıyla bağdaşmaz³⁴⁴. Tek pay sahibinin genel kurula tüm paylarıyla katılmadığı bir diğer durum, paylar üzerinde intifa hakkı kurulmuş olması veya rehin alacaklısına oy hakkı tanınmış olmasıdır. Zira TTK m. 432/2 hükmüne göre, bir pay üzerinde intifa hakkı tanınmışsa, aksi kararlaştırılmamışsa, oy hakkı intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır. Benzer şekilde, üzerinde rehin kurulmuş olan payların oy hakkı da sözleşme ile rehin sahibine tanınabilir. Bu hallerde genel kurula tek pay sahibi dışında intifa hakkı sahibi ve rehin hakkı sahibi de katılıp oy kullanacağından davetin yapılması gerekir³⁴⁵. Ancak, TTK 432/2 hükmü gereği, pay veya pay senetleri

Bahtiyar'a göre, tutanağın noterce onaylanmış bir suretinin yönetim kurulunca derhal ticaret siciline verilmesi ve tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususların tescil ve ilan ettirilmesi yükümlülüğünü düzenleyen TTK m. 422/2 hükmünün tek pay sahipli anonim ortaklıklarda da uygulanacak olması, aleniyeti sağlamada yeterli olacaktır. Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 149.

³⁴¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 523.

³⁴² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 523; Tekinalp, s. 295; Pulaşlı, Şirketler, s. 356; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 53.

³⁴³ Bu hususta bkz. Eminoğlu, Cafer. "Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, Yıl:2015, s. 144.

³⁴⁴ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 296; Eminoğlu, s. 147. Öğretide, tek pay sahibinin genel kurula tüm paylarıyla katılması gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur. Bu görüşe göre, tek pay sahibi genel kurula bir kısım paylarıyla katılmış olsa dahi tüm paylarıyla katılmış kabul edilecektir. Ancak bir kısım paylar üzerinde intifa hakkının olması durumunda, intifa sahibinin de genel kurula katılmadığı durumların söz konusu olabileceği sebebiyle bu görüş eleştirilmiştir. Söz konusu görüş ve eleştirileri için bkz. Tekinalp, s. 296.

³⁴⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 877; Pulaşlı, Şirketler, s. 356; Tekinalp, s. 296; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 53; Soner Altaş, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler**

üzerinde intifa hakkı kurulması halinde oy hakkının intifa hakkı sahibi tarafından kullanılacağı hükmü emredici olmadığından, bu halde dahi oy hakkının pay sahibi tarafından kullanılacağı kararlaştırılabilir. Aynı şekilde, payların rehnedildiği durumda da rehin alacaklısına genel kurulda oy hakkı tanınmamış olabilir. Bu hallerde oy hakkı yine pay sahibine ait olduğundan, bu durumda da davet yapılmasına gerek yoktur³⁴⁶.

(Karşılaştırmalı, Açıklamalı, Örnekli), Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara, 2015, s. 116. Bu noktada ayrıca belirtmemiz gerekir ki, payların tamamı üzerinde intifa hakkı kurulmuş veya rehin hakkı tesis edilmiş ve oy hakkı da bu hak sahiplerine tanınmış ise, pay sahibinin, oy hakkı bulunmasa dahi paya ilişkin menfaatlerinin gözlemcisi olarak genel kurula katılma hakkının bulunduğu kabul edilmektedir. Bunun gerekçesi ise, TTK’da pay sahiplerinin kişisel haklarının açıklandığı bölümde, m. 425’in kenar başlığının “*genel kurula katılma*” olarak düzenlenmiş olmasıdır. Bu görüş için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 523; Tekinalp, s. 296.

³⁴⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 877; Pulaşlı, Şirketler, s. 356.

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVETE YETKİLİ OLANLAR

§ 4 DAVETE YETKİLİ OLANLARA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN NİTELİĞİ VE DAVETİN YETKİSİZ KİŞİLER TARAFINDAN YAPILMASININ YAPTIRIMI

I. DAVETE YETKİLİ OLANLARA İLİŞKİN HÜKÜMLERİN NİTELİĞİ

Davet yetkisi, toplantı zamanının gelmesi veya toplantı gereğinin ortaya çıkmasıyla birlikte, ortaklık adına ve ortaklığı temsilen toplantı sürecini başlatma zorunluluğu yaratan bir iç görevlendirme olarak tanımlanabilir³⁴⁷. Anonim ortaklıkta genel kurulu, ancak kendisine kanunen veya ortaklık esas sözleşmesiyle yetki verilen organ ve kişiler toplantıya davet edebilirler. Bunlar dışında hiç kimse genel kurulu toplantıya davet edemez³⁴⁸. Genel kurulu toplantıya davet etmeye yetkili olanlar 6762 sayılı ETK’da olduğu gibi 6102 s. TTK’da da numerus clausus olarak gösterilmiştir³⁴⁹. Davet yetkisi ve kapsamını belirleyen kanun hükümleri, emredici niteliktedir³⁵⁰.

Birinci bölümde de yer yer değinildiği üzere, genel kurulu toplantıya davet edebilecek kişiler esas itibarıyla TTK’nın 410-412. arası maddelerinde düzenlenmiştir³⁵¹. Kural olarak genel kurulu toplantıya davet edebilecek olanlar

³⁴⁷ Bu hususta bkz. Saka, s. 65-66.

³⁴⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 462; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 37.

³⁴⁹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 304.

³⁵⁰ Bu hususta bkz. Saka, s. 66.

³⁵¹ Bu düzenlemeler incelendiğinde, kanun hükmü gereği anonim ortaklık genel kurulunu toplantıya davet edebileceklerin iki kategoride belirlendiği görülmektedir. Bu kategorilerden ilki TTK m. 410 hükmünde düzenlenen genel kurulu toplantıya davete “Yetkili ve Görevli Organlar”dır. Diğerisi ise m. 411 ve 412 hükmünde düzenlenmiş olan “Azınlık”tır. Azınlığın genel kurulu daveti de kendi içerisinde “a)Genel Olarak” ve “b)Mahkemenin İzni” şeklinde iki alt başlıkta hükme bağlanmıştır. 6762 S. ETK sisteminde genel kurulu toplantıya davet edebilecek olanlar, kanunda iki ayrı başlık altına düzenlenmişti. Bu anlamda 6102 S. TTK hükümleri ile 6762 S. ETK hükümleri paralellik arz etmekle birlikte, genel kurulu toplantıya davet edebilecekler konusunda aşağıda inceleneceği üzere 6102 S. TTK’da bazı önemli değişiklikler söz konusudur. Bu açıklamalar için bkz. Şafak Narbay, “TTK Tasarısında Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davete Yetkili ve Görevli Olanlara İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, **Hukuki Yorum ve Haber Dergisi**, Sayı:7, Temmuz 2006, s.169.

yönetim kurulu, azınlık, tek pay sahipleri, tasfiye memurları, kayyım ve iflas idaresidir. Bunlardan yönetim kurulu, azınlık, tek pay sahibi ve tasfiye memurunun davet yetkisi TTK'nın 410. ve 411. maddelerinde düzenlenmiştir³⁵². Kayyım ve iflas idaresinin genel kurulu toplantıya davet edebilmesi ise, bunların görevleri süresince yönetim kurulunun yerine geçmiş sayılmaları sebebiyle mümkündür. Bunların da İİK ve genel hükümler uyarınca genel kurulu toplantıya davet edebileceği kabul edilir³⁵³. Genel kurulun toplantı sırasında bir sonraki genel kurulun tarihini belirlemesinin gerçek anlamda bir toplantıya davet niteliğine sahip olup olmadığı hususu ise, öğretide tartışmalı bir konu olup, aşağıda ayrıca incelenecektir.

Alman hukukunda esas sözleşme ile bazı pay sahiplerine ya da pay sahibi gruplarına, yönetim kurulu başkanına veya üyelerinden bazılarına ya da bir ticari temsilciye genel kurulu toplantıya davet yetkisinin tanınabileceği açıkça kabul edilmiştir (Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu, m. 121/2)³⁵⁴. Ancak bu durum kanunen yetkili kılınmış kişi ya da organların genel kurulu toplantıya davet yetkisini ortadan kaldırmaz. Türk hukukunda ise bu konuda açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, TTK'nın 339/2-h maddesinde genel kurulların toplantıya nasıl davet edilebileceğinin ortaklık sözleşmesinde düzenleneceği belirtilmiştir. Öğretide bir görüşe göre bu düzenleme daveti yapabilecek olanların da ortaklık sözleşmesinde düzenlenebileceği şeklinde anlaşılmaya müsaittir³⁵⁵. Bu düzenleme sayesinde, esas sözleşmeyle özellikle belirli pay sahiplerine genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanınabilir³⁵⁶. Aksi yöndeki görüşe göre ise esas sözleşmeye konulacak bir hükümle kanunda sayılan yönetim kurulu, tasfiye memurları, tek pay sahibi ve azınlık dışındaki kimselere, genel kurulu olağanüstü toplantıya davet yetkisinin verilmesi

³⁵² Bahtiyar, TTK m. 410 hükmünün kenar başlığındaki "Yetkili ve Görevli Organlar" ibaresinin, içerikle uyumlu olmadığı kanaatindedir. Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 158.

³⁵³ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 158; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 37.

³⁵⁴ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 38.

³⁵⁵ Bu görüş için bkz. Şener, s. 466. Aynı şekilde Tekinalp de, esas sözleşme ve kanunda gösterilenler dışında kimseye genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanınamayacağını ifade etmektedir. Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 304.

³⁵⁶ Bu hususta bkz. Şener, s. 466; Çevik, Anonim Şirket, s. 787 – 788. Moroğlu'na göre de; TTK'da bazı kişilere esas sözleşmede öngörülmüş olmak şartıyla genel kurul veya yönetim kurulu kararı ile Şirketin idare ve temsil yetkisinin bırakılmasının veya belirli kişilerin belli bir iş ile görevlendirilmelerinin kabul edildiği de göz önüne alındığında, kendilerine bu tür yetkiler bırakılmış olan kişilerin esas sözleşme ile genel kurulu toplantıya davet etme veya gündeme ekleme yetkisinin verilmesinin kabul edilmesi gerekmektedir. Ancak esas sözleşme ile verilen davet yetkisi kanunen yetkili ve görevli olan organ ve kişilerin genel kurulu toplantıya davet yetkisini kaldırması veya sınırlaması mümkün değildir. Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 95.

mümkün değildir³⁵⁷. Bu hususta üçüncü bir görüş ise, esas sözleşme ile verilecek davet yetkisi, açık kanun hükümlerine dayanmakta ise, esas sözleşme ile davet yetkisinin bu sayılan kişilere verilebileceği şeklindedir. Açık bir kanuni dayanak yok ise, esas sözleşme ile davet yetkisi başka kimselere veya organlara bırakılamayacaktır³⁵⁸. Ancak 6102 sayılı TTK ile tek pay sahibine de çağrı hakkı tanındığından, bu konudaki tartışmaların herhangi bir önemi kalmamıştır³⁵⁹.

Bu noktada davet yetkisi konusunda yeni TTK ile 6762 sayılı ETK arasındaki farklara da değinilmesi kanımızca isabetli olacaktır. Öncelikle tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisinin ETK’da yer almayan yeni bir düzenleme olduğunu belirtmek gerekir. İkinci olarak 6762 sayılı ETK’da yer alan denetçinin genel kurulu olağanüstü toplantıya davet yetkisi, artık organ sıfatına sahip olmaması nedeniyle, yeni TTK’da yer almamaktadır³⁶⁰. Zira denetçilerin denetim görevi

³⁵⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, s. 367; Pulaşlı, Şerh, s. 882; Üçışık ve Çelik, s. 238; Domaniç, s. 813; Ülkü, s. 577; Bahtiyar, Genel Kurul, s. 152; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 37. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu’na göre; TTK m. 339/2-h hükmünde yer alan genel kurulun toplantıya nasıl davet edileceğinin esas sözleşmede düzenlenebileceğine ilişkin hüküm, toplantıya davete yetkili olanları değil, davet usulünü kapsayan bir hükümdür. Ayrıca limited ortaklıklara ilişkin TTK m. 577’de genel kurulun toplantıya davetine ilişkin özel hak tanıyan düzenlemeler getirilebileceği belirtilmiştir. Aynı açıklık anonim ortaklıklara ilişkin TTK m. 339’da bulunmadığından esas sözleşme ile başka kişilere genel kurulu toplantıya davet konusunda yetki verilemeyeceği kabul edilmelidir. TTK m. 340 hükmü de bu görüşü destekler niteliktedir. Bu görüşler için bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 37-38.

³⁵⁸ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 94-95. Yiğit bu kişilere örnek olarak, TTK m. 367 hükmüne istinaden genel kurul veya yönetim kurulu kararı ile ortaklığın temsili veya idaresinin murahhaslara veya müdürlere bırakılması halinde bu kişileri ve tasfiye işlerinin esas sözleşme veya genel kurul kararı ile bazı kimselere bırakılması halinde bu kimseleri göstermiş ve bu kimselere esas sözleşmeye konulacak bir hükümle genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanınabileceğini belirtmiştir. Kanımızca murahhas üye ve müdürlere genel kurulu toplantıya davet yetkisinin verilir verilemeyeceği tartışabilecek bir husus olmakla birlikte, tasfiye memurlarının genel kurulu toplantıya davet yetkisinin Kanun’da açıkça düzenlenmiş olması karşısında tasfiye memurlarına esas sözleşme ile genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanınmasının bir faydası bulunmayacaktır.

³⁵⁹ Bu görüş için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 882. Ancak anonim ortaklıklarda tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet hakkı, aşağıda inceleyeceğimiz üzere, doğrudan bir davet niteliğinde olmayıp, yalnızca belirli durumlarda söz konusu olabileceğinden, kanımızca tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisinin bu tartışmalara çözüm getirecek nitelikte bir yönü bulunmamaktadır.

³⁶⁰ Denetçilerin anonim ortaklıkta genel kurulu toplantıya davet yetkisi 6762 S. ETK’nın 365, 355, 356 ve 353/1-b-8 hükümlerinde düzenlenmiş idi. Bu maddelere göre denetçiler veya denetim kurulu zaruri ve müstacel sebeplerin ortaya çıkması halinde (Zorunlu sebep, yalnızca genel kurulca çözümlenebilecek bir sorunun ortaya çıkmış olmasıdır. İvedi sebep ise, uygun bir süre içinde bu sorunu çözüm gündemli bir genel kurul toplantısı bulunmamasıdır. Bu bağlamda zorunluluk ve ivedilik, denetçilerin genel kurulu doğrudan olağanüstü toplantıya davet yetkilerini kullanabilmelerinin, yasaca öngörülmuş şartlarıdır. Bu açıklamalar için bkz. Saka, s. 68) veya azınlığın ortaklık yönetim kurulu üyeleri veya müdürleri aleyhinde denetçilere şikayette bulunması durumunda düzenleyecekleri raporla birlikte lüzumu halinde veya yönetim kurulunun ihmali halinde genel kurulu olağanüstü toplantıya; ayrıca yine yönetim kurulunun ihmali halinde olağan toplantıya davete yetkili ve aynı zamanda görevli idiler. Denetçiler zorunlu ve müstacel sebeplerin varlığı veya yönetim kurulunun ihmali hallerini, kendiliklerinden veya azınlığın yahut pay sahiplerinin başvuruları üzerine takdir etmekteydi. Ancak bu takdirlerinin keyfi olmaması, objektif neden ve

dışında kalan yetki ve görevleri artık sona ermiştir, diğer bir anlatımla denetçilerin organ sıfatından kaynaklanan temsil yetkisi sona ermiştir³⁶¹. Bunun yanında, görev süresi sona eren yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırabileceği açıkça düzenlenmek suretiyle uygulamada sorun yaratan bir kanun boşluğu yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur. Benzer şekilde, azınlığın genel kurulu toplantıya davet yetkisine ilişkin düzenlemeler, birçok noktadaki boşlukların doldurulması suretiyle açıklığa kavuşturulmuştur³⁶². 6762 s. ETK döneminde güçsüz bir hak olan azınlığın genel kurulu toplantıya davet etme ve gündeme madde eklenmesini isteme hakkı, 6102 s. TTK ile etkin hale getirilmiştir³⁶³.

verilere dayanması, bu hallerin belirgin ve sabit olması gerekmekte idi. Yönetim kurulunun ihmalinin belirlenmesi olağan toplantılarda güçlük arz etmemekte idi; zira her hesap döneminin sonundan itibaren üç ay içinde genel kurulun olağan toplantıya davet edilmemiş olması bir ihmal oluşturmakta ve bu halde denetçilerin genel kurulun olağan toplantıya davet etme yetkisi doğmakta idi. Ancak olağanüstü genel kurul toplantıları için yönetim kurulunun ihmalinin belirlenmesi güçlük ve bazı noktalarda belirsizlik göstermekte idi. Denetçiler, genel kurulun olağan toplantıya davet yetkisi için gereken şartların oluşup oluşmadığını, objektiflik ve somut verilere dayanma şartlarına bağlı olarak kendileri takdir edeceklerdi. Eğer kendi takdirleri, genel kurulun daveti için zaruri ve müstacel bir halin varlığını gerektirmekte ise genel kurulu toplantıya doğrudan davet edebilecekler, buna karşılık genel kurulun olağanüstü toplantıya davet edilebilmesi için zaruri ve müstacel sayılabilecek kadar ağır şartlar söz konusu değilse, öncelikle yönetim kurulundan genel kurulun toplantıya davet edilmesini isteyeceklerdi. Bu istek yönetim kurulu tarafından kabul edilmez veya cevapsız kalırsa artık yönetim kurulunun ihmali söz konusu olacak ve genel kurulu, yönetim kurulunun ihmaline dayalı olarak olağanüstü toplantıya davet edebileceklerdi. Denetçilerin zaruri ve müstacel nedenler bulunmadan veya yönetim kurulunun ihmali söz konusu olmadan genel kurulu toplantıya davet etmesi halinde bu davetin, kanunun aradığı özel şartların yerine gelmemesi ve yetkisizlik nedeniyle yok sayılması gerektiği kabul edilmekte idi. Ayrıca bu nedene dayanarak yönetim kurulunun Mahkemeye başvurarak HUMK m. 101-110 (HMK m. 389-399) hükümleri uyarınca toplantının yapılmasını ihtiyati tedbir kararıyla durdurabilecekleri kabul edilmekte idi. Tüm bu açıklamalar için bkz. Yiğit, s. 87-90.

³⁶¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 481. Bununla birlikte, denetçilerin genel kurulu toplantıya davet yetkisinin kaldırılması, öğretide Narbay tarafından eleştirilmiştir. Narbay, bu eleştirisine gerekçe olarak, mehz İsviçre Borçlar Kanunu'nun anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerinde, genel kurulu toplantıya davete yetkili olanlar arasında, çoğunluğu elinde bulunduran pay sahiplerinden ve yönetim kurulundan bağımsız olması zorunlu görülen denetim kurulunun da yer almasını göstermektedir. İsviçre hukukunda denetim kurulu ortaklığın zorunlu bir organı olarak varlığını korumakla birlikte, denetçilerin gerekli görülen durumlarda genel kurulu toplantıya davet etme yetkisi ve yükümlülüğü bulunmakta ve bu durum, denetçilerin bağımsızlığına gölge düşürmemektedir. Benzer şekilde, anonim ortaklığın zorunlu bir organı olmaktan çıkarılmış olan denetçilerin hiç olmazsa gerekli görülen durumlara özgü olmak üzere (örneğin, yönetim kurulunun bu daveti hiç yapmaması ya da sürüncemede bırakması gibi) genel kurulu toplantıya davete yetkili kılınmaları gerekirdi. Bu görüşler için bkz. Narbay, s. 174-175.

³⁶² Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 294.

³⁶³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 481.

II. DAVETİN YETKİSİZ KİŞİLER TARAFINDAN YAPILMASININ YAPTIRIMI

Genel kurulu toplantıya davet, yetkili kişi veya organlar aracılığı ile yapılmamışsa, yapılan bu davet TTK m. 416'daki istisna dışında geçersiz olacaktır³⁶⁴. Davet yetkisi bulunmayan bir kişi tarafından toplantıya davet edilen genel kurul da, genel kurul niteliğini haiz değildir³⁶⁵. Dolayısıyla böyle bir toplantıda alınan kararlar da yokluk yaptırımına tabi olacaktır³⁶⁶. Hatta böyle bir davete, davete yetkili olanların onay vermesi bile, yapılan çağrıyı ve dolayısıyla genel kurulu geçerli hale getirmez³⁶⁷.

Yargıtay'ın konuyla ilgili görüşü de, genel kurulun yetkisiz kişi ya da organlarca toplantıya davet edilmesinin geçersiz bir davet olduğu ve bu davet üzerine alınan kararların da hukuken varlık kazanamayacağı doğrultusundadır. Konuyla ilgili karara konu olan bir olayda, azınlık pay sahibi Mahkemeye başvurarak genel kurulu toplama kararı almış, karar henüz kesinleşmeden olağanüstü genel kurul toplantısı gerçekleştirilmiş; bu arada Mahkemece verilmiş olan yetki kararı temyiz edilmiş ve karar bozulmuştur. Davacılar bu karara dayanılarak yapılan genel kurulun geçerli olmayacağını ileri sürerek olağanüstü genel kurul toplantısında alınan kararların iptaline karar verilmesini talep ve dava etmişlerdir. Bunun üzerine Mahkeme yetki kararının bozulması nedeniyle, yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında alınan kararların iptaline karar vermiştir. Davalı vekilinin temyizi üzerine, Yargıtay “...böyle bir genel kurul toplantısının ve toplantıda alınan kararların hukuken varlık kazanamayacağı gerekmesine göre, yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi gerekmektedir.” şeklinde görüş açıklamıştır³⁶⁸.

³⁶⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 467; Tekil, Anonim Şirketler, s. 236; Ülkü, s. 588.

³⁶⁵ Bu hususta bkz. Şener, s. 467.

³⁶⁶ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 193-194.

³⁶⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 467.

³⁶⁸ Yargıtay 11. HD., 20.02.2003 t., E. 8562, K. 1358) Narbay'a göre, kararda geçen hukuken geçerlilik kazanamama ifadesi yokluk kavramını oluşturmaktadır. Bu karar ve değerlendirmesi için bkz. Narbay, s. 170.

Nitekim Yargıtay'ın aynı konuda açıkça yokluk ifadesini kullandığı başka kararları da mevcuttur. Yargıtay 11. HD.'nin 20.12.1983 t., E. 6304, K. 6409 sayılı kararında da; “... 1163 S. Kooperatifler Kanunu, genel kurulu kimlerin toplantıya çağırabileceğini açıkça göstermiştir. Kanunun 43-45. Maddelerinde gösterilen kimselerin dışında başkasının böyle bir yetkisi olmadığına göre, önceki genel kurula divan başkanı olarak seçilen kişilerin çağrısı ile toplanan genel kurul toplantısı ve bu

§ 5 GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVETE YETKİLİ OLANLAR

I. YÖNETİM KURULU

Genel kurulu toplantıya davet etmeye yetkili temel organ kuşkusuz yönetim kuruludur³⁶⁹. Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya davet edecek asli yetkilidir³⁷⁰. Genel kurulu toplantıya davetin yönetim kurulu açısından hem bir yetki, hem de bir görev olduğu, mehzaz İsviçre Borçlar Kanunu'nun m. 699 hükmünün kenar başlığında olduğu gibi³⁷¹, 6102 S. TTK'da da m. 410 hükmünün "Görev ve Yetki" kenar başlığı ile yönetim kurulunun davetini düzenlemesi sayesinde açıkça vurgulanmıştır³⁷². Bu yetki ve görev, olağan genel kurul toplantısı için geçerli olduğu gibi olağanüstü genel kurul toplantısı için de geçerlidir.

toplantıda alınan kararlar yoklukla maluldür." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 238.

Yine, Yargıtay 11. HD.'nin 16.03.2016 t., 2015/6390 E., 2016/2974 K. sayılı bir kararında; "...Mahkemeye iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan TTK 538. maddesi kapsamında limited şirketlerde ortaklar genel kurulunu olağan veya olağanüstü toplantıya çağırma yetkisinin şirket müdürüne ait olduğu, bu yetkinin başkasına devredilemeyeceği, TTK'da azınlık veya çoğunluğa sahip ortakların ortaklar kurulunu doğrudan doğruya toplantıya çağırma hakkının verilmediği, müdürlere iletilen toplantı talebinin reddi halinde Mahkemeye başvurunun gerekli olduğu, davalılar tarafından TTK m. 538'e aykırı olarak yapılan olağan genel kurula çağrı işleminin geçersiz olduğu, bu nedenle davalı tarafça yapılan 28.07.2010 tarihli olağanüstü genel kurul toplantısının yok hükmünde olması nedeniyle geçersizliğinin tespitine..." ilişkin verilen karar, onanmıştır. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş, "Kararlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 2, Ankara, 2016 ss. 315 – 317.

Aynı şekilde Yargıtay 11. HD.'nin 21.11.2016 t., 2015/11756 E., 2016/8994 K. sayılı kararında da; "...davalı Şirkette davacı ile diğer ortak G... S... E... 'nin münferiden imza yetkili müdür oldukları, genel kurula çağrı yetkisi müdürlere kurul olarak kullanılmak üzere verilmiş olduğundan şirketi tek başına temsile yetkili olan müdürün genel kurulu bu sıfatla çağırmaya yetkili olmadığı, genel kurulu çağrı için müdürler kurulunun bu hususta karar alması gerektiği, ticaret siciline sunulan ilan metninden diğer müdür G... S... E... 'nin çağrıyı tek başına aldığı karara dayanarak yaptığı, geçerli bir müdürler kuruluna dayanmayan çağrının genel kurul kararlarının yok hükmünde sayılmasına neden olacağı gerekçesiyle davalı Şirketin 02.05.2014 tarihli genel kurul toplantısında alınan tüm kararların yok hükmünde olduğunun tespitine.." ilişkin verilen karar onanmıştır. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş ve İfakat Balık "Kararlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIII, Sayı 1, Ankara, Mart 2017, s. 321-322.

³⁶⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 462.

³⁷⁰ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 304; Arslan, s. 254.

³⁷¹ İsviçre Borçlar Kanunu m. 699'un kenar başlığı "Recht and Pflicht" olup, genel kurul davetinin hem bir yetki hem de bir görev olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu açıklama için bkz. Narbay, s. 169. Maddenin Türkçe çevirisi için bkz. Tandoğan, s. 46.

³⁷² 6762 S. ETK'da ise m. 365 hükmünün kenar başlığı "Davete Salahiyetli Olanlar" şeklinde olup, anonim ortaklığı toplantıya davet için yalnızca yetkiden söz edilmiş, bunun aynı zamanda bir görev olduğu ayrıca belirtilmemiştir. Bununla birlikte öğretide, Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Eylül 2005, N. 522) tarafından, anonim ortaklık genel kurulunun toplantıya davet

Yönetim kurulu haricinde aşağıda bahsedilecek olan diğer yetkililer ise, ikincil yetkililerdir. Bunlardan azınlık ve pay sahipleri, yönetim kurulunun davet etmemesi halinde genel kurulu toplantıya davet ederken, tasfiye memurları ise görevlerine özgülenmiş olarak bu yetkiyi haizdirler³⁷³.

Yönetim kurulu, genel kurulu hem olağan hem de olağanüstü toplantıya davet edebilir³⁷⁴. Yönetim kurulu, yılda en az bir defa olmak üzere hesap döneminin sonundan itibaren 3 ay içinde olağan ve gerekli olması halinde herhangi bir zamanda olağanüstü olarak toplantıya davet etmekle görevlidir (TTK m. 409, 410). Şayet yönetim kurulu zamanı gelmesine rağmen olağan genel kurulu toplantıya çağırılmaz veya gerekli olmasına rağmen olağanüstü genel kurulu toplantıya davet etmezse, yönetim kurulunun TTK'nın 553. maddesi gereğince sorumluluğu doğar³⁷⁵ (TTK m. 553 vd.).

Kanun koyucu yönetim kurulunun, süresi dolmuş olsa bile genel kurulu toplantıya davet edebileceğini düzenlemiştir³⁷⁶. Böylelikle süresi bittikten sonra yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davet yetkisinin varlığı açıkça kabul edilerek, eski TTK döneminde ortaya çıkan tereddütler, yasal bir düzenlemeyle çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır³⁷⁷. Ancak yeni hüküm, görev süresi sona eren

edilmesi, gündemin hazırlanması, ilanı, pay sahipliği sıfatının ve toplantıya katılma hakkına sahip olanların belirlenmesinin yönetim kurulu açısından aynı zamanda bir görev olduğu ifade edilmekte idi. Bu açıklamalar için bkz. Narbay, s. 169.

³⁷³ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 304.

³⁷⁴ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 482; Şener, s. 462; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 39; Yiğit, s. 84.

³⁷⁵ Bu hususta bkz. Şener, s. 463; Bahtiyar, Ortaklık, s. 158; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 39.

³⁷⁶ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 482; Şener, s. 462.

³⁷⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 463; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 40; H. Ercüment Erdem, "Türk Ticaret Kanunu'nun Anonim Şirketler Genel Kurulları İçin Getirdiği Yenilikler", **Türk Ticaret Kanunu İle İlgili Makaleler (2009-2016)**, İstanbul, 2017, s. 415.

6762 S. ETK döneminde bu yönde bir hüküm bulunmaması nedeniyle, konu ile ilgili farklı görüşler mevcuttu. Bu dönemdeki tartışmalar yönetim kurulunun seçim kararındaki görev süresinin dolması halinde görevlerinin devam edip etmeyeceği ve hangi yönde devam edeceği noktasında toplanmakta idi. Bir görüş, kanunda veya esas sözleşmede belirtilen süreleri dolmuş olan yönetim kurulu üyelerinin sıfat ve yetkilerinin sona ereceğini bundan sonra yapılan işlemlerin geçersiz olduğunu kabul etmekte idi. Bu görüşler için bkz. Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyeleri ile Denetçilerin Görev Süreleri", **Makaleler**, İstanbul, 2010, s. 417-418.

Yiğit'e göre ise, yönetim kurulunun görevinin, sürekli olarak seçilmeleri halinde sürenin dolması ile veya sürenin belirtilmediği hallerde ise üç yılın bitmesiyle kendiliğinden sona ermesi gerekir. Görev süresi kendiliğinden sona eren yönetim kurulunun ise artık diğer görev ve yetkilerinin yanında genel kurulu toplantıya davet yetkisinin de olmadığı kabul edilmelidir. Aksi takdirde zaten genel kurulu zamanında, yani görev süresinin dolmasından önce yeni yönetim kurulunun seçimini sağlamak için genel kurulu çağırmakta ihmalkar olan yönetim kurulunun bundan sonra da genel kurulu toplantıya çağırmasını beklemek ve hatta bunun için yetki vermek, ortaklığı bir belirsizliğe ve kendi iradesine rağmen yönetilmesine götürecektir, ortaklık yetkisiz yönetim kurulunun hakimiyetine girecektir ki bu

yönetim kuruluna tanınan yetkinin yalnızca genel kurulu davet yetkisi ile sınırlı olduğu konusunu açıkça belirtmesi gerektiğinden bahisle öğretilde birtakım yazarlar tarafından eleştirilmiştir³⁷⁸.

savunulamaz. Bu nedenle görev süresi biten yönetim kurulunun genel kurulu davet yetkisinin olmadığını kabul etmek gerekir. Tüm bu açıklamalar için bkz. Yiğit, s. 86-87.

Tekinalp'e göre, genel olarak bir organın görev süresinin sona ermesi durumunda, o organın görevi kural olarak yeni üyelerin seçilmesi ve mevcut işlerin görülmesi amacı ile sınırlı olarak devam etmekte idi. Bu hususta bkz. Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, İstanbul, 2003, N. 1556'dan aktaran: Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 39.

Bir diğer görüş ise, üç yıllık görev süreleri dolmasına rağmen ortaklık adına işlem yapan yöneticilerin iç ilişkide vekaletsiz iş gören sayılacakları, dış ilişkide ise tescile kadar geçecek süre içinde yaptıkları işlemlerin iyi niyetli üçüncü kişilere karşı 818 S. BK. m. 452'ye kıyasen ortaklığı bağlayacağı; üç yıldan daha kısa bir süre saptanmış ve bu süre dolmuş ise, yeni üyeler seçilinceye ve tescil edilinceye dek eski üyelerin üç yılı aşmamak üzere göreve devam etmelerinin 818 s. BK. m. 397/2'nin ruhuna uygun olacağı, bu durumda söz konusu kişilerin genel kurulu toplama ve yönetim kurulunun oluşturulmasını sağlama yetki ve yükümlülüklerinin süreceğini belirtmekte idi. Bu hususta bkz. Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, İstanbul, 2003, N. 549a'dan aktaran: Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 39.

Bu görüşe karşı, süresi biten yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davet yetisinin sürdüğünü kabul edip, diğer yönetim yetkilerinin bulunmadığını kabul etmenin açık bir çelişki oluşturduğu, ayrıca böyle bir iddianın yasal dayanağının da bulunmadığı, bir yandan kanunda öngörülen üç yıllık sürenin emredici nitelikte olduğunu kabul edip, diğer yandan söz konusu sürenin sona ermesi halinde kendiliğinden uzayacağı görüşünü benimsemenin çelişki yaratacağı belirtilmiştir. Bu hususta bkz. Moroğlu, *Görev Süreleri*, s. 407-418; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 40.

Konuyla ilgili ETK döneminde verilmiş bir Yargıtay kararında, "...anonim şirketlerde görev süresi biten yönetim kurulu üyelerinin bu sıfatlarının kendiliğinden düşeceğine dair bir hüküm bulunmaması nedeniyle yönetim kurulunun yeni yönetim kurulu üyeleri seçilinceye kadar zorunlu görevlerinin devam edeceğinin kabulü gerekir. (Dairemizin 30.11.1992 tarih ve 6220/11024 sayılı kararı) Bu durumda yönetim kurulu ve denetim kurulu üyelerinin görev süresinin bitmesiyle şirketin kendiliğinden organsız kaldığından söz edilemez. Bu cümleden olarak ve Dairemizin emsal uygulamalarında yönetim kurulunun görev süresi bitmiş olsa bile genel kurulu toplantıya davet edebilir. (11.HD. 07.10.1997 t., E:4267; K:5165" şeklinde hüküm kurulmuştur. (Yargıtay 11. HD., 01.06.2009 t., 2009/5463 E., 2009/6666 K.) Bu karar için bkz. Atik, s. 113.

Yine başka bir kararında Yargıtay, *ortaklığın yönetim boşluğunu gidermek gidermek amacıyla ilk yapılacak genel kurula kadar görev yapmak üzere seçilen yönetim kurulun görevlerinin, genel kurul süresinde yapılmayıp gecikse dahi, toplantı tarihine kadar devam edeceğini* içtihat etmiştir. (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 27.03.2000 t, 2000/1426 E, 2000/2264 K.) Aynı amaçla, Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantısı'nda Hazır Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik'in 9. Maddesinin (g) bendine, "*Şirket organlarının genel kurulu toplantıya davet yetkisi şirket organının görev süresinin bitimini izleyen yılın altıncı ayının son gününe kadar devam eder.*" hükmü ilave edilmişti. 6102 s. TTK, Yargıtay tarafından içtihat yolu ile, Bakanlıkça da yönetmelik hükmü ile karşılanmaya çalışan bu ihtiyacı, yasa hükmü ile doldurmuştur. Hükmün gerekçesinde, yapılan bu düzenleme ile ilgili olarak "*Tasarı ayrıca, uygulamada tartışmalı olan bir sorunu açık çözüme kavuşturmuştur. Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılabilir.*" şeklinde açıklama yapılmıştır. TTK m. 410/1 hükmü mevcut değilken, Yargıtay amaçsal yorumla yönetim kurulunun genel kurulu sadece süresinin dolması nedeni ile oluşan organ boşluğunu doldurmak amacıyla toplantıya davet edebileceğini ve gündemi de buna göre düzenlemesi gerektiğini kabul etmekteydi. TTK m. 410/1 hükmünün herhangi bir kısıtlama içermemesi nedeniyle, yönetim kurulunun genel kurul gündemini güncel ihtiyaca göre düzenlemesi mümkündür. Bu açıklamalar için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 482. Ancak Tekinalp'e göre, bu yeni hükmün, organ yokluğu sayılabilecek durumlarda bu sebeple açılacak davayı engellemesi haklı görülemez. Bu görüş için bkz. Tekinalp, s. 304.

³⁷⁸ Yeni düzenlemeyi tasarı aşamasında yorumlayan Teoman, 6762 s. ETK döneminde, Yargıtay'ın yönetim kurulunun görev süresinin dolması durumunda hukuki sonucun ne olacağına ilişkin çok farklı

Yönetim kurulunun görev süresi sona erdiği halde ilk fırsatta organları oluşturmak amacıyla genel kurulu toplantıya davet etmediği ya da genel kurul gerekli yetersayıyı sağlayamadığından toplanamadığı veya yönetim kurulu bu dönemdeki kısıtlı yetkilerinin çerçevesini aştığı takdirde, tüm ilgililer Mahkemeye başvurarak ortaklığa sınırlı yetkili bir kayyım atanmasını talep edebilirler³⁷⁹. Kanunun emredici hükmü karşısında üç yılın bitiminden sonra ortaklığın yönetim organından yoksun kaldığı kabul edilmelidir. Bu takdirde tüm ilgililerin MK. m. 426 vd. hükümleri uyarınca ortaklığa bir kayyım atanmasını talep etme imkanı vardır. Bu surette atanacak kayyım yalnızca ortaklığın acil ve zorunlu işlerini yürütmek ve en kısa zamanda genel kurulu toplantıya davet ederek organları oluşturmakla görevli olmalıdır. Hakimin atama kararında kayyımın yetkilerini somut olarak belirlemesinde yarar vardır³⁸⁰.

Görev süresi sona eren yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davet yetkisinin devam ettiği yönündeki düzenleme, istisnai nitelikte bir düzenleme olduğundan dar yorumlanmalıdır³⁸¹. Bunun sonucu olarak da yönetim kurulunun görev süresinin sona ermesi dışındaki bir sebeple mevcut olmaması halinde, 410/1 hükmünün uygulanması mümkün değildir. Dolayısıyla eğer yönetim kurulu genel kurul tarafından örneğin azledilmiş ya da seçimlerine ilişkin genel kurul kararı

icthatları olduğunu, bazı kararlarında üyelik sıfatının kendiliğinden sona ereceğini, bazı kararlarında görev süresi dolan yönetim kurulunun yeni yönetim kurulu seçilinceye kadar görevine devam edeceğini, bazı kararlarında ise görev süresi dolan yönetim kurulunun ancak yeni yönetim kurulunun seçilmesi için gerekli olan işlemleri yapabileceğini kabul ettiğini belirterek, yeni dönemde de kötüye kullanılma sonucunu doğurabilecek bu tür yorum ve sonuçların önüne geçilebilmesi amacıyla kanunda “en çok 3 yıl olabilecek görev süresinin sona ermesi halinde yönetim kurulunun görevinin biteceğinin ve/veya istisnaen genel kurulu yeni yönetim kurulunu seçmek üzere toplantıya davet etmekle sınırlı olarak devam edeceğinin” hükme bağlanması gerektiğini ifade etmiştir. Soykan da, görev süresi dolan yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davet yetkisinin bulunup bulunmadığının açık kanun hükmü karşısında artık tartışılmayacağını, ancak bu istisnanın yalnızca öngörüldüğü alan olan genel kurulu toplantıya davet ile sınırlı olarak uygulanmasının zorunlu olduğu görüşündedir. Bu görüşler için bkz. Ömer Teoman, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu’na İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi**, Tüm Makalelerim, C. III, 2002-2010, İstanbul, 2010, s. 254; Soykan, s. 147. Aynı yönde Erdem de, görev süresi sona eren yönetim kurulunun, genel kurulu ancak yeni bir yönetim kurulu oluşturmak amacıyla toplantıya davet edebileceği, nitekim bu yetkinin görev süresi biten yönetim kuruluna kanunla tanınan istisnai bir yetki olduğu görüşündedir. Bu değerlendirmeler için bkz. Erdem, s. 415. Eriş ise, görev süresi sona eren yönetim kurulunun görevine devam edemeyeceğinin genel kural olması gerektiğini, ancak ortaklığın acilen görülmesi gereken işlemleri bakımından sınırlı derecede görevlerinin bulunduğu kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu hususta bkz. Gönen Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Cilt, ss. 2234 – 2235.

³⁷⁹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 365-366.

³⁸⁰ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 366.

³⁸¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 464.

sonradan kesin hükümle geçersiz hale gelmişse, bu halde bu yönetim kurulunun genel kurulu TTK m. 410/1 hükmüne istinaden toplantıya davet yetkisi bulunmamaktadır³⁸².

Bununla birlikte, azledilmiş ya da seçimlerine ilişkin genel kurul kararı sonradan kesin hükümle geçersiz hale gelmiş yönetim kurulları tarafından yapılan davetlerin geçerliliği konusunda herhangi bir açıklık içermediğinden bahisle söz konusu hüküm eleştirilmekte ve uygulamadaki sıkıntıların önüne geçebilmek amacıyla, ticaret siciline tescil edilmiş olan yönetim kurulu üyelerinin seçimlerine ilişkin genel kurul kararı sonradan kesinleşmiş Mahkeme hükmüyle geçersiz olsa bile, daha önce yaptıkları davetin ve bu davet üzerine toplanan genel kurulda alınmış olan kararların geçerli olacağının kanunda açıkça hükme bağlanması gerektiği ifade edilmektedir³⁸³. Seçim kararı daha sonra iptal edilen yönetim kurulu üyeleri tarafından önceden yapılmış olan davetin her ne kadar kesinleşmiş bir iptal yahut tespit hükmünün geriye etkili olması nedeniyle hükümsüzlüğü sonucuna varılması gerekiyorsa da, hukuk güvenliği açısından bu davetin ve davet sonucu toplanmış olan genel kurul kararlarının geçerli sayılması gerekir³⁸⁴. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk

³⁸² Bu hususta bkz. Şener, s. 464.

³⁸³ Bu hususta bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 213; Narbay, s. 168 vd., Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 41; Bahtiyar, Ortaklık, s. 159.

³⁸⁴ Moroğlu, azledilmiş, görev süresi sona ermiş, seçimi hakkında verilen karar yok veya batıl ya da TTK m. 381 vd. hükümlerine göre iptal edilmiş ve iptal hükmü kesinleşmiş bir yönetim kurulunun, kesinleşmiş iptal hükmünün geçmişe etkili olması nedeniyle genel kurulu toplantıya davet yetkisinin ortadan kalktığını belirttikten sonra, böyle bir yönetim kurulunca davet yapılmış ve bu davet üzerine genel kurul toplanarak karar almışsa, alınan kararların yok hükmünde olması gerektiğini, seçimleri hakkındaki karar yok veya batıl ya da kesinleşmiş iptal kararıyla hükümsüz olan yönetim kurulu üyelerinin, ticaret siciline tescil edilmiş bulunmalarının da genel kurul daveti için yetkili sayılmaları sonucunu doğurmayacağını; çünkü Kanun'da açıkça öngörülmemiş olmadıkça ticaret siciline tescilin hukuki işlemlerin sakatlığını giderici bir etkisinin bulunmadığını; bununla birlikte seçimine ilişkin genel kurul kararının iptaline ilişkin dava devam ederken yönetim kurulunun yaptığı davetin, iptal kararının geriye etkili olmaması ve hukuk güvenliği bakımından geçerli sayılmasının doğru olacağını belirtmektedir. Yazar, bu konuda köklü bir çözüm olarak, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda olduğu gibi bir düzenlemenin kanunda açıkça hükme bağlanmasını önermektedir. Buna göre, yönetim kurulu ticaret siciline tescil edilmişse, bu yönetim kurulu üyelerinin seçimlerine ilişkin genel kurul kararı ister yok veya batıl olması nedeniyle başlangıçtan itibaren geçersiz olsun, isterse sonradan kesin hükümle iptal edilmiş bulunsun, genel kurulu toplantıya davete yetkili sayılmalıdır. Bu hususta bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 213; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 86-87. Aynı doğrultuda: Narbay, s. 169-171; Yiğit, s. 85-86.

Domaniç ise bu konuda hükümsüzlük sonucuna varmakla birlikte, usulsüz yapılan çağrı nedeniyle sakat olan genel kurul toplantısının, şartları mevcutsa ETK m. 370 (TTK m. 416) hükümleri uygulanarak sağlığa kavuşturulması gerektiğini savunmaktadır. Domaniç, s. 808.

Narbay ise bu konuda ikili bir ayırım yapılması gerektiğini ifade etmektedir. İlk ihtimalde, yönetim kurulu üyelerinin seçimi hakkındaki genel kurul kararı yok ya da batıl olması nedeniyle geçersiz ya da veya daha sonradan kesin hükümle iptal edilmişse ve bu yönetim kurulu üyelerinin ticaret siciline tescil işlemleri de gerçekleştirilmemişse, yapılan genel kurul daveti geçersiz ve bu davet üzerine

Dairesi de 1978 yılında vermiş olduğu bir kararda, genel kurul tarafından yönetim kuruluna seçilen kişilerin, bu karar iptal edilinceye kadar iş başında kalabileceklerini, dolayısıyla Mahkemece iptal kararı verilmezden önce yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantısı için yaptığı davetin ve davet sonucu toplana genel kurulda alınan kararların geçerli olması gerektiğini ifade etmiştir³⁸⁵.

Yönetim kurulu, genel kurulu toplantıya davet yetkisini karar olarak kullanır³⁸⁶. Eğer yönetim kurulu tek bir kişiden oluşuyorsa, genel kurulu toplantıya davet yetkisi de bu kişiye aittir³⁸⁷. Buna karşılık yönetim kurulu birden fazla kişiden oluşuyorsa, bu durumda bu yetkisini kurul olarak kullanır, dolayısıyla genel kurulun

alınan kararlar da yok hükmünde kararlar olarak nitelendirilmelidir. Ancak genel kurul kararından uzunca bir süre geçtikten sonra, yönetim kurulunun seçimine ilişkin kararın geçersiz olduğunu ileri sürerek, genel kurul kararları hakkında yokluk yaptırımının uygulanacak olmasının da hukuk güvenliği ile bağdaşmayacağı ortadadır. Hukuk güvenliği gerekçesi göz önünde bulundurularak, her somut olayın özelliği dikkate alınarak değerlendirme yapılması isabetli olacaktır. İkinci ihtimal ise, seçimleri hakkındaki genel kurul kararı geçersiz ya da kesin hükümle iptal edilmiş bulunan yönetim kurulu üyelerinin ticaret siciline yönetim kurulu olarak tescil edilmiş olmalarıdır. Bu durumda, Moroğlu tarafından da belirtildiği gibi Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu Paragraf 121, F. 2'de olduğu gibi bir düzenlemenin hükme eklenmesi, bu konudaki tereddütlerin giderilmesini sağlayacak bir çözüm olacaktır. Bir başka deyişle, ticaret siciline tescil edilmiş olan yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davete yetkili olduğu hususu, madde metninde açıkça hükme bağlanmalıdır. Böylece, ister seçimi hakkındaki genel kurul kararının yok ya da batıl olduğu tespit ettirilsin, ister kesin hükümle daha sonra iptal ettirilmiş olsun, seçilmiş bulunan yönetim kurulu üyeleri ticaret sicile tescil edilmişse, bu yönetim kurulu üyelerinin genel kurulu toplantıya daveti geçerli bir davet olarak kabul edilecektir. Alman öğretisinde de Hüffer, ticaret siciline yönetim kurulu üyesi olarak tescil edilmiş olan kişilerin Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu Paragraf 121, F. 2, c. 2 hükmü uyarınca genel kurulu toplantıya davete yetkili olduğunu, bu tescilin davet engellerini ortadan kaldırdığını, pay sahiplerinin iyi niyetlerinden bağımsız bir kesin karine niteliği taşıdığını ve hukuk güvenliğine hizmet ettiğini ifade etmektedir (Uwe HÜFFER, **Aktiengesetz**, 3. Auflage, München, 1997, § 121, Rdn. 7). Diğer taraftan Zöllner, yasanın amacına uygun olarak, bir genel kurul davetinin birden fazla ilan vasıtası yoluyla duyurulmasında, daveti gerçekleştiren kişinin yönetim kurulu üyesi sıfatıyla sicile tescil edilmiş olmasının, yapılan davetin geçerliliği bakımından yeterli sayılacağını ifade etmektedir (Wolfgang ZÖLLNER, **Kölner Kommentar zum Aktiengesetz**, Rdn. 18). Görüldüğü üzere Alman hukukunda, ticaret siciline anonim ortaklığın yönetim kurulu üyesi olarak tescil edilmiş olan kişilerin genel kurulu davete yetkili oldukları açıkça hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, yönetim kurulunun seçimine ilişkin genel kurul kararı yok ya da batıl olması nedeniyle önceden geçersiz ya da sonradan kesin hükümle iptal edilmiş olsa bile, sicile tescil edilmiş olan yönetim kurulu üyelerinin genel kurulu toplantıya davetleri ve bu davet üzerine yapılan toplantıda alınan kararlar kanun ve esas sözleşmeye uygun oldukları sürece geçerli olarak değerlendirilmektedir. Böylece sistem hukuk güvenliğini ön planda tutmaktadır. Bu sebeple Narbay'a göre hukukumuz açısından da benzer bir düzenlemenin madde metninde yer alması ve m. 411/1 hükmünün 1. cümlesinden sonra gelmek üzere, "*Ticaret sicilinde yönetim kurulu olarak tescil edilmiş bulunanlar genel kurulu davete yetkilidirler.*" şeklinde bir düzenleme eklenmesi yerinde olacaktır. Tüm bu açıklamalar için bkz. Narbay, s. 171-172.

³⁸⁵ Bu hususta bkz. Narbay, s. 171. (Kararın künyesi belirtilmemiştir.) Aynı yönde Yargıtay 11. HD.'nin 06.07.1978 t., 1978/3158 E., 1978/3661 K. Sayılı kararında da; "*Genel kurul kararı ile idare heyetine seçilen kişilerin, bu kararın iptaline değin işbaşında kalabileceklerinin kabulü gerekir. Bunun sonucu olarak da Mahkemece iptal kararı verilmeden önce idare heyetinin genel kurul toplantısı için yaptığı davetin ve dolayısı ile genel kurulda alınan kararın geçerli olması lazım gelir.*" şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 239.

³⁸⁶ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 39; Yiğit, s. 85; Arslan, s. 254.

³⁸⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 463; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 42.

toplantıya davet edilebilmesi için TTK'nın 390. maddesine göre alınacak bir yönetim kurulu kararına ihtiyaç vardır³⁸⁸. Bu hükme göre, esas sözleşmede aksine ağırlastırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır³⁸⁹. Ancak 390. maddenin 4. fıkrasında bu kurala bir istisna getirilmiştir. Sirküler tipi karar alma denilen bu düzenlemeye göre, üyelere hiçbir toplantı yapılması isteminde bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu kararları, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınmak suretiyle de verilebilir. Önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmış olması bu yolla alınacak kararın geçerlilik şartıdır.

Aynı husus görev süresi sona eren yönetim kurulunun toplantıya davet yetkisi bakımından da geçerlidir. TTK'nın 410/1. maddesinde, kanun koyucu tarafından genel kurulun toplantıya, görev süresi dolmuş olsa bile ancak yönetim kurulu tarafından çağırılabilmesi düzenlenmiştir. Aynı şekilde burada da yönetim kurulunun kurul olarak hareket etmesi gerekmektedir³⁹⁰. Dolayısıyla yönetim kurulunun birden fazla kişiden oluşması halinde, görev süresi sona ermiş olsa bile tek

³⁸⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 463; Uwe HÜFFER, **Aktiengesetz**, 3. Auflage, München, 1997, § 121, Rdn. 6'dan aktaran: Narbay, s. 173; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 90; Yiğit, s. 84-85.

³⁸⁹ Buna göre 3 kişilik yönetim kurulunun bulunması halinde, yönetim kurulunun toplantı yetersayısı 2 kişi olacak ve karar da 2 kişi ile alınabilecektir. 6762 S. ETK m. 330'da, bu husus başarısız bir ifade ile düzenlenmişti. Madde yetersayıyı "*üye sayısının yarısından bir fazla*" sözleriyle ifade etmiş ve böylece yasa koyucunun benimseyip dile getirmek istediği çoğunluk ilkesini tartışmalı hale getirmişti. Madde metninin bu başarısız ifadesi bazı yazarların ve Yargıtay'ın, yönetim kurulu toplantı yetersayısı hususunda farklı bir yorum getirmelerine neden olmuştu. Bu görüşe göre 3 kişilik bir yönetim kurulunda toplantı yeter sayısı 3 yani oybirliğidir; zira 3'ün yarısı 1,5'tur, yarım insan olamayacağından bunu 2 olarak kabul etmek ve yetersayıyı da 3 olarak kabul etmek gereklidir. Bu hususta bkz. Oğuz İmregün, "Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları", **Prof. Dr. Hayri Domanic'e 80. Yaş Günü Armağanı**, C. I, İstanbul, 2001, s. 277 vd.

Poroy (Tekinalp, Çamoğlu)'na göre, 6762 S. Kanun döneminde de yalnızca maddenin lafzına dayanan bu görüşler yasa koyucunun amacını ihmal etmekte olup, yasa koyucunun asıl amacı yönetim kurulu toplantılarında çoğunluk ilkesini hakim kılmaktır. Bu dönemde Yargıtay 11. HD., sözleşmeye konulacak bir hükümle yarıdan fazla, yani çoğunluk ilkesinin benimsenebileceğini, bunun ortaklıklar hukukundaki temel ilke olan çoğunluk kararı ile yönetilme ilkesi ile de uyumlu olacağı görüşünü benimsemişti. (Yargıtay 11. HD., 05.04.2001 t., 2001/2366 E., 2001/3127 K.) Yargıtay'ın bu kararının gerekçesi de, toplantı yetersayısı konusundaki yerleşik içtihadın hatalı olduğunu, 6762 S. TTK m. 330 hükmündeki "yarıdan bir fazla" ifadesine, anonim ortaklıklar hukukundaki çoğunluk kararı ile yönetilme temel ilkesine ters düşen bir anlam yüklediğini göstermekte idi. Oysa yorum kurallarında, temel ilkeden farklı sonuçlara götüren yorumların belirgin kanıtlarla desteklenmesi gereği vardır. Kanun koyucu yarıdan bir fazla ifadesi ile çoğunluk ilkesinden ayrılmayı amaçlamamıştı. Ancak Yargıtay'ın ve öğretide bazı yazarların benimsediği görüş, üç kişilik yönetim kurullarında çoğunluk ilkesini oybirliği ilkesine dönüştürmekte idi ve bunun haklı bir gerekçesi bulunmamakta idi. Tüm bu açıklamalar için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 339.

³⁹⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 463.

bir yönetim kurulu üyesinin genel kurulu toplantıya davet etmesi mümkün değildir³⁹¹. Burada da yönetim kurulunun genel kurulun toplantıya daveti konusunda kanuna uygun olarak karar alması, geçerli bir genel kurul yapılabilmesi bakımından zorunludur³⁹². Ancak böyle bir yönetim kurulu kararı alınarak genel kurul toplantıya davet edilemiyorsa, bu durumda ortak olan yönetim kurulu üyesi, TTK'nın 410/2. maddesinden yararlanarak, tek pay sahibi olarak genel kurulu toplantıya çağırabileceği gibi, ortaklığa bir kayyım atanması ve onun tarafından genel kurulun toplantıya çağırılması için başvuruda da bulunabilir³⁹³. Görev süresi sona eren yönetim kurulunun tek bir üyeden oluşması halinde ise, kuşkusuz bu üye genel kurulu tek başına toplantıya davet edebilecektir³⁹⁴.

Öğretide yönetim kurulunun, kanun veya esas sözleşmede öngörülen toplantı ve karar yetersayılarına aykırı bir şekilde genel kurulu toplantıya davet kararı alması halinde bu şekilde toplanan genel kurulda alınan kararların hukuki niteliği de tartışılmış olup, konuyla ilgili farkı görüşler mevcuttur. Bir kısım yazarlar bu şekilde yapılan davet ile toplanan genel kurulda alınan kararların iptal edilebilir; bir kısım yazarlar ise yoklukla malul olduğunu kabul etmektedir. Yargıtay'ın konuyla ilgili birbirinden farklı yönlerde kararları bulunmakta ise de, bu konuda Yargıtay'ın genel eğiliminin yokluk yaptırımını kabul etmek şeklinde olduğu görülmektedir³⁹⁵.

³⁹¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 463.

³⁹² Bu hususta bkz. Şener, s. 463.

³⁹³ Bu hususta bkz. Şener, s. 464.

³⁹⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 464.

³⁹⁵ Öğretide Moroğlu, yönetim kurulunun TTK m. 390'da öngörülen toplantı ve karar yetersayılarına aykırı olarak aldığı genel kurul davet kararının geçersiz olduğunu, bu davet kararı üzerine toplanan genel kurulda alınan kararların da iptali için yeterli bir kanuna aykırılık oluşturacağı görüşünü ileri sürmektedir. Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 90.

Şener de birden fazla kişiden oluşan yönetim kurulları bakımından, yönetim kurullarının geçerli bir davet yapmış sayılabilmesi için, genel kurulu davet konusunda almış olduğu kararın hukuken geçerli bir karar olmasının zorunlu olduğunu, aksi takdirde bu geçersizliğin, genel kurulda alınan kararların, çağrısız genel kurulun şartları oluşmadığı sürece yok hükmünde sayılmasına neden olabileceğini ifade etmiştir. Bu hususta bkz. Şener, s. 463.

Narbay'a göre, yönetim kurulunun kanun veya esas sözleşme hükümlerine aykırı olarak almış olduğu genel kurul davet kararı geçersiz ve bu davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar yok hükmünde kararlar olarak değerlendirilmelidir. Yönetim kurulunun kararı genel kurulun toplantıya daveti için vazgeçilmez niteliktedir. Yok hükmünde bir karara dayanılarak yapılmış bir genel kurul daveti ve bu davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar da iptal edilebilir değil, yok hükmünde kararlar olarak nitelendirilmelidir. Bu hususta bkz. Narbay, s. 173-174.

Nitekim Yargıtay da, kanun ve esas sözleşmenin öngördüğü yeter sayılar sağlanmadan yönetim kurulunun şeklen toplantı yapmasının geçerli bir toplantı olarak değerlendirilemeyeceğini, böyle bir toplantıda alınan kararların yoklukla malul olduğunu ve baştan itibaren geçersiz olan kararların sonradan geçerli hale getirilemeyeceğini, hatta davacıların kötü niyetli olmaları ve toplantıya

Genel kurulu toplantıya davete ilişkin mektuplarda veya ilanlarda kararın altında karara katılan üyelerin adlarının yazılı olması gerekli değildir, yalnızca yönetim kurulu yazması yeterlidir³⁹⁶. Bu kural yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanır³⁹⁷.

Anonim ortaklık yönetim kurulunun, genel kurulu toplantıya davet yetkisine ilişkin kararı verme yetkisi devredilemez. Örneğin, temsilci üyelerin üçüncü kişilerle işlem yetkisi, davet yetkisini kapsamaz³⁹⁸. Bunun gibi, anonim ortaklıklarda limited ortaklıklardan farklı olarak yönetim kurulu başkanına genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi tanınmamıştır³⁹⁹. Bununla birlikte, geçerli bir genel kurulu toplantıya davet kararının alınmasından sonra, esas sözleşmede düzenlenmişse, yönetim

katılmamış olmalarının da bu kararlara geçerlilik kazandırmayacağını vurgulamıştır. (Yargıtay 11. HD., 15.10.1993 t., E. 4885, K. 6526) Bu karar için bkz. Narbay, s. 173

Ancak konuyla ilgili Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin tam aksi doğrultudaki bir kararında ise (Yargıtay 11. HD., 17.10.1991 t., E.1991/2632, K. 1991/5437); *"Anonim şirketlerde her ne kadar üç kişiden oluşan yönetim kurullarında yönetim kurulunun üç üyesinin katılımı ile toplanması ve ekseriyetle karar alması gerekli ise de, genel kurulun toplantıya daveti hususunda yönetim kurulunun iki kişiyle karar alması tek başına genel kurul kararının geçersiz sayılmasını mucip olmaz. Zira, dava konusu olayda, ... genel kurul yüzde yüze yakın bir ekseriyetle toplanmak suretiyle yönetim kurulunun çağrısına uymuş ve müzakereler sonucu geçerli nisaplar ile kararlar alınmıştır. Davalı AŞ.'nin asıl yetkili organı olan genel kurulun bu çağrıya uyması ve toplanması ile çağrıya geçerlilik kazandırmış olduğunun kabulü gerekir..."* şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Moroğlu, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Uygulaması, s. 129 - 130.

Bununla birlikte Yargıtay 11. HD.'nin 28.09.2017 t., 2017/1630 E., 2017/4858 K. sayılı daha yeni tarihli bir kararında eski içtihadına dönmüş; *"...Mahkemece uyulan bozma ilamı doğrultusunda, 26.02.2014 tarihli yönetim kurulu toplantısının usulüne uygun olarak toplanmadığı ve toplantı nisabına uyularak da karar alınmadığı, bu nedenle yönetim kurulu toplantısında alınan genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin kararın yok hükmünde olduğu, 28.03.2014 tarihli genel kurulun toplantıya çağrılmasına ilişkin yönetim kurulu kararının yok hükmünde olması nedeniyle, genel kurulun yetkisiz kişilerce toplantıya çağrılmış olduğunun kabul edilmesi gerektiği, yetkisiz kişilerce genel kurul çağrısı yapılmış olması nedeniyle 28.03.2014 tarihli genel kurulda alınan kararların da yok hükmünde olması gerektiği gerekçesi ile davanın kabulüne, davalı S... İnşaat Taahhüt Turizm Tekstil Gıda Sanayi Ticaret A.Ş.'nin 28.03.2014 tarihli genel kurulda alınan kararların yok hükmünde olduğunun tespiti..."* ilişkin verilen karar, onanmıştır. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş ve İfakat Balık, "Kararlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIII, Sayı 4, Ankara, Aralık 2017, s. 332 - 334.

³⁹⁶ Ancak davet yetkisiz kimselerce, yönetim kurulu adı kullanılarak yapılmışsa, bu takdirde yapılan davet geçersiz olacaktır. Yetkili olmadıkları halde, genel kurulu yönetim kurulu adına toplantıya davet edenler, bu nedenle ortakların ve pay sahiplerinin uğradıkları zararları, BK m. 41 vd. (6098 S. TBK m. 49 vd.) hükümlerine göre tazminle yükümlü olacaklardır. Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 91; Yiğit, s. 85.

³⁹⁷ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 42.

³⁹⁸ Bu hususta bkz. Saka, s. 68. Bununla birlikte aksi görüşte olan Domaniç'e göre, esas sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunması halinde, idare ve temsil işlerinin tamamı veya bir kısmı kendilerine bırakılan Murahhas üye veya müdürün de genel kurulu toplantıya davet yetkisi vardır. Ancak kısmi yetkili müdür veya Murahhas üyenin davete yetkili sayılabilmesi için, görev ve yetkiyi sınırlandıran yönetim kurulu veya genel kurul kararında açıklık olması lazımdır. Bu hususta bkz. Domaniç, s. 811.

³⁹⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 463.

kurulunun bir veya birkaç üyesi ya da Murahhas üye veya müdürler, davete ilişkin işlemleri yerine getirmek üzere görevlendirilebilir⁴⁰⁰.

II. AZINLIK

A. Azınlık Tarafından Yönetim Kurulu'na Başvuru Usulüne İlişkin Düzenlemelerin Tanıtılması

Azınlık ortakların genel kurulu toplantıya davet yetkisi TTK'nın 411. ve 412. maddelerinde düzenlenmiştir. Azınlık, kapalı anonim ortaklıklarda sermayenin onda biri, halka açık anonim ortaklıklarda sermayenin yirmide birini temsil eden payların sahibidir⁴⁰¹. TTK'nın 411. maddesine göre sermayenin en az onda birini, halka açık anonim ortaklıklarda yirmide birini oluşturan pay sahipleri, yönetim kurulundan, yazılı olarak gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya davet etmesini ve genel kurul zaten toplanacak ise, karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler⁴⁰². Onda bir oranının hesabında, esas

⁴⁰⁰ Bu hususta bkz. Narbay, s. 173; Saka, s. 68.

⁴⁰¹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 305.

⁴⁰² 6762 S. TTK'nın 366. maddesinde, “*Şirket sermayesinin en az onda biri değerinde paylara sahip olan kimselerin gerektirici sebepleri bildiren yazılı talepleri üzerine idare meclisinin, umumi heyeti fevkalade toplantıya davet etmesi veya umumi heyetin zaten toplanması mukarrer ise müzakeresini istedikleri maddeleri gündeme koyması mecburidir.*” hükmü mevcuttu. Bu hüküm, azınlığın bu yola ancak olağanüstü genel kurul toplantısı için gidebileceği şeklinde anlaşılmaya elverişli idi. Görüldüğü üzere, kanun koyucu genel kurul ibaresine yer vererek, olağan-olağanüstü genel kurul ayrımını isabetli bir şekilde ortadan kaldırmıştır. Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 159; Bahtiyar ve Hamamcioğlu, s. 44. ETK döneminde, Moroğlu tarafından, ETK m. 366 hükmünün metninde açıkça azınlığın talebi üzerine yönetim kurulunun genel kurulu fevkalade toplantıya davet edeceğinin yazılmış olmasından ve istisnai nitelik taşıyan bu hükmün, istisnai hüküm ve yetkilerin mahalline mahsus yorumlanması gereğinden bu sonuca varılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, olağan genel kurul toplantısının zorunlu gündemini oluşturan ve yönetim kurulu ve denetçiler tarafından yerine getirilmesi gereken bilanço, kar ve zarar hesabı, yıllık raporlar ve safi karın dağıtılması önerilerinin Mahkeme tarafından azınlığa bırakılamayacağını, bu tarz bir yetkilendirmenin ETK m. 367'nin istisnai yetki hükmünün niteliğini aşacağını savunmuştur. Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 227-228.

6762 s. TTK'nın bu hükümlerinde düzenlenmiş olan azınlığın genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde ilave ettirme yetkisi, genel kurulu davete götüren aşamaların çokluğu, başvuru organların bu bağlamdaki takdir yetkilerini kötüye kullanma yolunun açık olması, azınlığın taleplerini iletmış olduğu yönetim kurulu ve denetçilerin cevap verme sürelerinin belirlenmemiş olması, azınlığın Mahkemeye başvurması halinde Mahkeme'nin nasıl bir işlem yapacağını, özellikle de duruşma açıp açmayacağını belirtmemiş olması gibi nedenlerle, çoğu kez bu hakkın kağıt üzerinde kalmasıyla sonuçlanıyordu. Azınlığın genel kurulu toplantıya davet talebi kural olarak çoğunlukla ihtiyaçtan kaynaklanır; oysa 6762 s. TTK dönemindeki hüküm çoğunluk tarafından etkisiz kılınmaya elverişli ve acil cevaba ihtiyaç vermekten uzaktı. Öyle ki azınlığın bu hakkını kullanabilmesine ilişkin süreç, çoğu kere toplantı yapmayı gerektiren ihtiyacın ortadan kalkmasından ve en az bir ya da birkaç olağan

sermayenin ve payların itibari değerleri esas alınır. Payların bedellerinin tamamının ödenmiş olup olmaması önemli değildir. Keza toplanılması istenen genel kurul için önerilen gündeme göre oy hakkından yoksun olan payların sahipleri de %10'un hesabında dikkate alınırlar⁴⁰³.

Maddede sermayenin en az onda biri ifadesi kullanıldığından, kuşkusuz yüzde ondan daha fazla paya sahip pay sahipleri de bu hakkı kullanabilecektir. Ancak kanunen öngörülen bu oranın artırılabilmesi veya başka şartlar eklenerek anılan hakkın kullanımının zorlaştırılabilmesi olanaklı değildir⁴⁰⁴. Maddede davet hakkının daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabileceği düzenlenmişse de, bunun gündeme madde koyma hakkını da kapsadığı kabul edilmektedir⁴⁰⁵. Belirtmek gerekir ki, bu düzenleme TTK'nın 340. maddesinde düzenlenen emredici hükümler ilkesinin önemli istisnalarından birini teşkil etmektedir⁴⁰⁶.

Azınlık hakkının kullanılması için gerekli olan paya, tek bir pay sahibi sahip olabileceği gibi, birden fazla pay sahibinin bir araya gelerek azınlığı sağlaması da mümkündür⁴⁰⁷. Ancak birden fazla pay sahibinin bir araya gelerek TTK m. 411 anlamında azınlık olarak nitelenebilmesi için, kuşkusuz bunların birlikte hareket etmeleri gerekir. Pay sahiplerinin birbirinden habersiz ve bağlantısız olarak ayrı ayrı istemde bulunmaları halinde, bunların toplam oranı kanunen aranan azınlık oranını teşkil etse bile, kanunun aradığı koşul gerçekleşmiş olmayacaktır⁴⁰⁸. Tek bir pay sahibinin yeterli orana sahip olması durumunda ise, bu pay sahibi bu haklardan pay

genel kurulun yapılmasından sonra tamamlanabiliyordu. İşte kanun koyucu yeni düzenlemede bu eksiklikleri gidermeyi amaçlamıştır. Bu açıklamalar için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 482-483. Nitekim konuyla ilgili 6762 S. TTK döneminde verilmiş olan bir Yargıtay kararında; "...TTK'nın 367. maddesi ve hükmüne ve Dairemizin yerleşmiş uygulamalarına göre, şirket azınlığının genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırma hususunda yetki verilmesi talebinde bulunabilmesi için sırasıyla öncelikle yönetim kuruluna ve denetçilere başvuruda bulunması ve anılan maddenin yollamasıyla aynı Yasa'nın 356/son maddesi uyarınca sahip oldukları pay senetlerini usulünce tevdi etmeleri gerekir. Anılan bu hususlar davanın yasal ön koşulları olup, Mahkemece de re'sen araştırılmaları icap eder..." şeklinde hüküm kurulmuştur. (Yargıtay 11. HD., 01.06.2009 t., 2009/5463 E., 2009/6666 K.) Bu karar için bkz. Atik, s. 113.

⁴⁰³ Bu hususta bkz. Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması", **Makaleler**, I, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, 2006, s. 226.

⁴⁰⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 468.

⁴⁰⁵ Bu hususta bkz. Şener, s. 468.

⁴⁰⁶ Bu hususta bkz. Şener, s. 468; Ömer Teoman, Avrupa Anonim Ortaklığı'nda Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Eklettirme Hakkı, **Tüm Makalelerim**, C. I-II, (1971-2001), II. Bası, İstanbul, 2002, s. 385.

⁴⁰⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 468.

⁴⁰⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 469.

sahibi sıfatıyla değil, azınlık olarak yararlanacaktır⁴⁰⁹. Zira tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya daveti ile azınlığın genel kurulu toplantıya davet prosedürleri birbirinden oldukça farklıdır.

Pay veya pay senetleri üzerinde rehin, vedia, ariyet yahut haciz bulunuyor ise, bir pay sahipliği azınlık hakkının kullanılması hak ve yetkisi pay sahibinin olur. Keza tek pay sahipli anonim ortaklıkta azınlık söz konusu olmadığı için azınlık hakkından da söz edilemez. Dolayısıyla pay üzerinde oy hakkı bulunmakla birlikte mülkiyet hakkı bulunmayan kişilerin genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde eklenmesini talep etme hakları bulunmamaktadır⁴¹⁰. Azınlık payları ve pay senetleri için Mahkeme kararıyla bir kayyım tayin edilmiş ve hisseler ona tevdi edilmişse genel kurulun davetine ilişkin azınlık hakları kayyım tarafından kullanılmalıdır. Pay veya pay senedinin birden çok maliki veya intifa hakkı sahibi varsa, pay veya pay senedi ortaklığa karşı bölünemeyeceğinden, azınlık hakkı da ya birlikte ya da bir müşterek mümessil aracılığıyla kullanılabilir⁴¹¹.

Bir anonim ortaklıkta azınlığın mevcut olmaması da söz konusu olabilir. Örneğin iki veya daha çok ortaklı bir anonim ortaklıkta bir pay sahibi tek başına payların %90'dan daha fazla bir kısmına sahipse, kalan diğer paylar sermayenin %10'unu oluşturamadığından, kanunen azınlık hakkı söz konusu olmaz⁴¹². Bu durumda bu pay sahipleri genel kurulu ancak aşağıda incelenecek olan tek pay sahibinin toplantıya daveti prosedürüne uygun olarak davet edebileceklerdir.

TTK'nın 411/1. maddesindeki düzenlemeden anlaşılabileceği gibi, azınlık genel kurulun toplanmasını istiyorsa, öncelikle yönetim kuruluna gerektirici sebeplerle gündemi belirterek yazılı olarak başvuruda bulunmalıdır⁴¹³. Yönetim

⁴⁰⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 469.

⁴¹⁰ Bu hususta bkz. Erol Ulusoy, Mustafa Erdem Can, Azlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırılması ve Gündemin Belirlenmesi Konusundaki Yetkileri”, **Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları**, Ankara, 2014, s. 80.

⁴¹¹ Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 226-227.

⁴¹² Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 882.

⁴¹³ Bu hususta bkz. Şener, s. 470; Tekinalp, s. 305. Saka'ya göre hükümde yer alan “gerektirici nedenler” ve “görüşülmesi istenen maddeler” deyimleri eş anlam taşımakta ve birlikte davet isteminin, gündem belirtilerek yapılması gereğini öngörmektedir. Yoksa, hükmün sözü ve özünde bir bütün olarak belirtilen bu anlamı bir yana bırakıp, yalnızca “gerektirici nedenler” deyiminden ve onun hükümde yer almayan bir başka anlamından giderek, davet isteminin kabulü için gerektirici nedenlerin de kanıtlanması gerektiği sonucuna ulaşamaz. Kaldı ki gerektirici nedenleri görüşmek, önem derecesini değerlendirmek, gerekiyorsa bir karara bağlamak veya reddetmek yetkileri de genel kurula aittir. Bu görüşler için bkz. Saka, s. 70.

kuruluna başvuru, azınlığın Mahkemeye başvurabilmesinin ön şartıdır⁴¹⁴. Nitekim bu durum maddenin gerekçesinde, “...Çünkü Mahkemenin izin verebilmesi için yönetim kuruluna başvuru yolunun tüketilmiş olması gerekir.” şeklinde ifade edilmiştir⁴¹⁵. Azınlığa doğrudan davet yetkisi verilmemiş ve bu talebini öncelikle yönetim kuruluna yöneltmesi öngörülmüş bulunduğu; yönetim kurulunun azil, istifa, ölüm, gaiplik gibi sebeplerle tamamen boşalmış olması ya da diğer bazı sebeplerle toplanamaması veya toplantı yetersayısını sağlayamaması durumunda ortada yönetim kurulu bulunmadığından azlığın davet talebinde bulunması da mümkün olmayacaktır. Bu halde, aşağıda anlatacağımız tek pay sahibinin davet izni talebiyle Mahkemeye başvuru prosedürünün işletilmesi devreye girecektir⁴¹⁶.

Maddede, azlığın talebini bir gündem eşliğinde yapması öngörüldüğünden, bu halde azınlığın toplantıda uygulayacağı gündem de hazırdır⁴¹⁷. Zira yukarıda da bahsetmiş olduğumuz gibi genel kurulu toplantıya davet eden, toplantı gündemini de hazırlamalıdır.

Hükmün emredici nitelikte olduğu anlaşıldığından, bu hükümde öngörülen şartların bir tanesinin yokluğu halinde başvuru geçersiz olur⁴¹⁸. Zira yönetim kuruluna yapılan başvurunun yazılı olması, toplantıyı gerekli kılan nedenleri içermesi ve azınlığı oluşturabilecek kadar pay sahibi tarafından imzalanmış olması, ayrı ayrı başvurunun geçerlilik şartıdır⁴¹⁹. Eğer başvuru istemi azınlığı oluşturan pay sahiplerinin temsilcileri tarafından imzalanmışsa, temsil yetkisini içeren belgelerin de başvuru yazısına eklenmesi zorunludur. Bu noktada ayrıca, başvuruda bulunan pay sahiplerinin, gerçekten azınlık oluşturup oluşturmadıklarını da yönetim kuruluna ispat etmeleri gerekmektedir⁴²⁰.

⁴¹⁴ Bu hususta bkz. Narbay, s. 175.

⁴¹⁵ TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim tarihi, 18.02.2019), s. 143.

⁴¹⁶ Ulusoy/Can, s. 78.

⁴¹⁷ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 306.

⁴¹⁸ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 240.

⁴¹⁹ Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 229.

⁴²⁰ Konuyla ilgili yasal bir düzenleme yer almamakta ise de, öğretide Moroğlu tarafından, özellikle ortaklık pay sahipleri defter kayıtlarına istinat edemeyecek olan azınlık pay sahiplerinin, örneğin hamiline yazılı pay sahiplerinin, kanun veya esas sözleşmede öngörülen oranda pay senedine sahip olduklarını kanıtlamalarının yönetim kurulu tarafından istenebileceği, yönetim kurulunun kararını bu nedenle savaştırmaya yoluna gitmemesi için, daha yönetim kuruluna başvuru aşamasında pay senetlerinin muteber bir bankaya tevdi edilmesinde ve bu tevdi gösteren belgenin de başvuru yazısına eklenmesinde fayda bulunduğu ifade edilmiştir. Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 229.

Maddenin üçüncü fıkrasında, azınlığın davet ve gündeme madde koyulması isteminin noter aracılığıyla yapılacağı hüküm altına alınmıştır. Talebin şekil şartına bağlı tutulmasının sebebi, yönetim kurulunun istek sahiplerinin öngörülen paya sahip olup olmadıklarını tespit edebilmesi, gündemi hazırlarken bundan yararlanacak olması ve yönetim kurulu tarafından, başvurunun reddi halinde yönetim kuruluna yapılan başvuru ile Mahkemeye yapılan başvuru içeriğinin aynı olup olmadığının tespit edilebilmesidir. Çünkü genel kurulun toplantı gündemini, toplantı yapılmasını gerektiren nedenler oluşturacaktır⁴²¹. Üstelik böylece, uygulamada genel kurulunu toplantıya davet için yönetim kuruluna başvuru tarihinin belirlenmesi konusunda ortaya çıkan uyuşmazlıkların da önüne geçilmiştir⁴²². Bu düzenleme karşısında yazılı talepte bulunulması yeterli olmayacak, bu istemin gerektirici nedenler ve gündemle birlikte noter aracılığıyla yapılması gerekecektir⁴²³. Bunun sonucu olarak da yalnızca yazılı olarak bildirilen, gerektirici nedenleri veya gündemi içermeyen talepleri yönetim kurulunun değerlendirmeye alma zorunluluğu bulunmamaktadır⁴²⁴.

Azınlık tarafından yapılan başvurunun yönetim kurulu yerine ortaklık tüzel kişiliğine yahut yönetim kurulu üyelerinden birine yapılmış olması ise, geçersiz sayılmasını ve reddedilmesini gerektirmez. Çünkü her bir yönetim kurulu üyesinin ortaklığı pasif olarak temsil yetkisi mevcuttur⁴²⁵.

TTK'nın 411/1. maddesinden anlaşıldığı üzere, azınlık tarafından yönetim kurulundan genel kurulun toplantıya davet edilmesinin istenmesi sırasında, genel kurulun toplantıya davet edilmesini gerektirici nedenlerin ve gündemin mutlaka

⁴²¹ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 240.

⁴²² Azınlığın genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde eklenmesi talebini noter aracılığıyla yapması gerektiğine ilişkin hüküm, 6762 s. ETK'da yer almayan yeni bir hükmüdür. Bu değişiklik davet sürecindeki sürelerin başlangıcının saptanması açısından isabetli olmuştur. Bu değerlendirme için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 483; Bahtiyar, Ortaklık, s. 160; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 44. Narbay da bu hükmün getirilişine gerekçe olarak, uygulamada zaman zaman, azınlığın genel kurul daveti yapması için yönetim kuruluna yapmış olduğu alelade başvurusunun yönetim kurulunca işleme alınmaması ya da azınlığın oylanması durumları ile karşı karşıya kaldığını ve azınlığın önce yönetim kuruluna başvurmadığı için Mahkemeden izin talebinde bulunmayacağı şekilde itirazlarla karşılaşılmasını göstermektedir. Bu hususta bkz. Narbay, s. 175. Nitekim bu husus hükmün gerekçesinde de, *"Uygulamada çağrı için yönetim kuruluna başvurulup başvurulmadığı ve başvuru tarihi sorun yaratmakta, bu konu da Mahkemenin izni yönünden sorun doğurmaktadır. Çünkü Mahkemenin izin verebilmesi için yönetim kuruluna başvuru yolunun tüketilmiş olması gerekir. Ayrıca yönetim kurulunun cevap vermekte gecikmiş olması da mahkemenin izni bakımından önem taşır. Bu sebeple, tasarıda çağrı ve gündeme madde konulması talebinin noter aracılığıyla yapılması zorunluluğu getirilmiştir."* şeklinde ifade edilmiştir.

⁴²³ Bu hususta bkz. Şener, s. 470; Pulaşlı, Şerh, s. 882.

⁴²⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 470; Üçışık ve Çelik, s. 240.

⁴²⁵ Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 228; Üçışık ve Çelik, s. 241.

bildirilmesi gerekmektedir⁴²⁶. Azınlık tarafından belirtilen nedenlerin, genel kurulun gerçekten toplanmasını gerektirip gerektirmediği ise yönetim kurulu tarafından değerlendirilecektir⁴²⁷. Yönetim kurulu azınlık tarafından belirtilen nedenleri genel kurulun toplantıya davet edilmesi için yeterli görmezse, genel kurul toplantıya davet etmeyebilir⁴²⁸. Ancak yönetim kurulu, azınlığın başvurusuna yedi gün içinde olumlu veya olumsuz bir cevap vermelidir. Aksi halde talebi reddetmiş sayılır. 6762 S. ETK’da, yönetim kurulunun azınlığa cevap verme süresi düzenlenmemiştir⁴²⁹. 6102 S. yeni TTK’da yer alan bu düzenleme ile, daha kolay işleyen ve sonuç veren bir sistem amaçlanmıştır⁴³⁰. Yönetim kurulunun azınlığın davet talebini kabulü ile reddi halleri, ayrı hukuki sonuçlara bağlanmıştır.

B. Azınlığın Davet İsteminin Yönetim Kurulunca Kabulü

Yönetim kurulu azınlığın talebini kabul ederse, genel kurul en geç kırk beş gün içinde toplanmalıdır⁴³¹. Kırk beş günlük süre, yönetim kurulu karar aldığı andan

⁴²⁶ Bu hususta bkz. Şener, s. 470.

⁴²⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 470; Narbay, s. 175-176.

⁴²⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 470. Bu noktada azınlığın yazılı olarak belirttiği nedenlerin gerçekten gerektirici olduğu durumlarda yönetim kurulunun istemi yerine getirmesinin şart olup olmadığı tartışılabilir. Çünkü ETK’den farklı olarak maddede azınlığın genel kurul toplantıya davet etmesini, genel kurul zaten toplanacak ise karara bağlamasını istedikleri konuların gündeme konulmasını isteyebileceği belirtildiğinden, ETK’deki “*gerektirici sebepleri bildiren yazılı talepleri üzerine idare meclisinin, umumi heyeti fevkalade toplantıya davet etmesi veya umumi heyetin zaten toplanması mukarrer ise müzakeresini istedikleri maddeleri gündeme koyması mecburidir.*” ifadesine yer verilmediğinden, ETK’da olduğu gibi azınlığın yazılı olarak belirttiği nedenlerin gerçekten gerektirici olduğu durumlarda yönetim kurulu azınlığın istemini yerine getirmesinin şart olduğunun, talebin yönetim kurulu tarafından yerine getirilmemesi halinde yönetim kurulunun sorumluluğuna gidilebileceğinin savunulabilmesinin pek mümkün olmadığı düşünülmektedir. Bu görüşler için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 241.

Aynı yönde Ulusoy/Can da, yönetim kurulunun şartların mevcudiyeti halinde dahi genel kurul toplantıya davet konusunda bir zorunluluğunun bulunmadığını, bununla birlikte talebin reddedilmesinden kaynaklanan zararlardan sorumluluğunun doğabileceğini ifade etmektedir. Bu hususta bkz. Ulusoy/Can, s. 87.

⁴²⁹ Bu dönemde Moroğlu tarafından, azınlık tarafından bir süre belirlenmek suretiyle yapmış olduğu başvuruda bu süre içinde, bir süre belirlememiş olması halinde ise yeterli bir sürenin geçmesi halinde davet isteminin reddedilmiş sayılacağına kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 230.

⁴³⁰ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 305.

⁴³¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 470. 6762 S. ETK döneminde, azınlığın talebini kabul eden yönetim kurulunun bu istemi hangi süre içinde yerine getireceğine ilişkin bir açıklık yer almamaktaydı. Bu dönemde Teoman, öğretide haklı süre olarak kabul edilen ölçütün yeterli olmadığını ve kanun koyucu tarafından kesin bir süre belirlenmesinin gerekli olduğunu belirtmiştir. Bu hususta bkz. Teoman, Avrupa Anonim Ortaklığı, s. 386.

itibaren başlar⁴³². Nitekim bu husus maddenin gerekçesinde de dile getirilmiştir⁴³³. Dolayısıyla yönetim kurulu, azınlığın talebini kabul ettiği tarihten itibaren kırk beş gün içerisinde genel kurul toplantısını yapacak şekilde tüm hazırlıkları tamamlamakla yükümlüdür⁴³⁴. Bu süre çağrılı genel kurul toplantısı yapılması için gerekli işlemlerin yerine getirilmesi bakımından yeterli bir süredir⁴³⁵. Teorik olarak bu varsayımda yönetim kurulunun çağrısız bir genel kurul düzenlemesi de mümkündür. Ancak kanun koyucunun bu bağlamdaki azınlık hakkına yaklaşımı ve bu hakkı etkin kılma amacı, özellikle de 45 gün içinde toplanma zorunluluğu koyması, çağrısız bir genel kurul düşünmediğini, burada çağrılı bir genel kurul öngördüğünü göstermektedir⁴³⁶. Bu durumda ilanın da toplantı tarihinden iki hafta önce veya daha önce yapılması gerekir⁴³⁷. Buna rağmen yönetim kurulu çağrısız bir genel kurul toplantısı öngörmüş ve bu toplantıda da nisap sağlanamamışsa, TTK m. 411/4 hükmü uyarınca 45 günlük süre işlemeye devam eder ve sürenin dolması sonunda davet yetkisi azınlığa geçer⁴³⁸.

⁴³² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 483; Şener, s. 470; Bahtiyar, Ortaklık, s. 160; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 45; Narbay, s. 177.

⁴³³ Bu husus madde gerekçesinde; “Sürenin başlangıcını belirlemek sorun yaratmamalıdır. Yönetim kurulunun karar tarihi sürenin başlangıç tarihidir. Çağrının kabul edildiği makul bir süre içinde talep sahiplerine bildirilmemişse talep sahiplerinin çağrı haklarının doğduğu kabul edilir. Yönetim kurulunun toplanması ve bildirim dikkate alındığında bildirimin on iki gün içinde talep sahiplerine ulaşması icap eder. 412. maddede bu sürenin yedi gün olduğu dikkate alınırsa sürenin makul olduğu anlaşılır. Çünkü, en az on beş günlük ilan süresi ve diğer hazırlıklar da dikkate alınacak olursa kırk beş günlük süre yönünden bunun makul olduğu sonucuna varılabilir. Çağrısız genel kurul olanağının burada dikkate alınması gereğinin haklılık temeli oldukça zayıftır.” şeklinde ifade edilmiştir. Bu hususta bkz. 6102 s. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (erişim tarihi, 24.02.2019), s. 143. Narbay’a göre, gerekçede yer alan bu ifadede yönetim kurulunun davet isteğini kabul ettiğini makul bir süre içinde istem sahibi azınlığa bildirmemesi durumunda azınlığın davet hakkının doğacağı ifade edilmekte olup, bu bilgi m. 411/4 ve m. 412/1 hükümleri karşısında doğru değildir. Azınlık sadece, m. 411/4 hükmünde öngörülen durumda, yani yönetim kurulunun istemi kabul etmesine rağmen genel kurul 45 gün içerisinde toplanacak şekilde davet etmediği durumda toplantı davetini bizzat yapabilme hakkını haizdir. Bunun dışındaki, yani yönetim kurulunun istemi olumsuz karşıladığı ya da belli bir süre sessiz kaldığı durumlarda azlık ancak ve sadece Mahkemeye başvurabilecektir, yoksa doğrudan doğruya genel kurul toplantıya davet edebilme hak ve yetkisine sahip değildir. Bu nedenle fıkra gerekçesinin yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Bu açıklamalar için bkz. Narbay, s. 177.

⁴³⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 470; Tekinalp, s. 305.

⁴³⁵ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 483.

⁴³⁶ Bu görüşler için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 483. Nitekim TTK’nın m. 411/4 hükmünün gerekçesinde de, “... en az on beş günlük ilan süresi ve diğer hazırlıklar da dikkate alınacak olursa, kırk beş günlük süre yönünden bunun makul olduğu sonucuna varılabilir. Çağrısız genel kurul olanağının burada dikkate alınması gereğinin haklılık temeli oldukça zayıftır.” ifadeleri ile bu husus açıkça ifade edilmiştir. Bu hususta bkz. 6102 s. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (erişim tarihi, 18.11.2018), s. 143.

⁴³⁷ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 45.

⁴³⁸ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), ss. 483-484.

Aynı kural çağrılı genel kurul toplantıları için de geçerlidir. Yönetim kurulu 45 günlük süre içerisinde toplantı yapılmasını sağlamazsa, bu durumda toplantıya davet, istemde bulunan azınlık pay sahipleri tarafından yapılır⁴³⁹. Yani bu durumda artık azınlığın Mahkemeye başvurmasına gerek yoktur⁴⁴⁰. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu)'na göre, yalnızca toplantının yapılamamış olması değil, toplantı yapılmış ancak gerekli nisabın sağlanamamış olması durumunda da, 45 günlük sürenin devam ettiğinin kabulü gerekmektedir⁴⁴¹. Burada amaç, toplantının yapılmış, diğer bir anlatımla azınlık hakkının hayata geçirilmiş olmasıdır. Nitekim TTK m. 411/4 hükmünde de, yönetim kurulunun genel kurulu *en geç 45 gün içinde yapılacak şekilde* toplantıya çağırmasından söz edilmektedir. Bu nedenle Poroy (Tekinalp, Çamoğlu)'na göre, ister çağrılı ister çağrısız bir genel kurul söz konusu olsun, toplantının yapılmasından amacın nisabın sağlanıp toplantının icra edilmesi olarak anlaşılması gerekir. Bu nedenle toplantıya davet talebini kabul eden yönetim kurulunun toplantı takvimini ilk toplantıda nisabın sağlanamaması olasılığını düşünerek, imkan oranında TTK m. 418 uyarınca nisapsız yapılacak ikinci toplantının da 45 günlük süreye sığacak şekilde planlaması gerekir⁴⁴².

Her ne sebeple olursa olsun 45 gün içinde toplantı yapılamaması halinde davet hakkı istem sahiplerine geçer⁴⁴³. Ancak istem sahiplerinin kendilerine geçen bu yetkiyi nasıl kullanacağı kanunda düzenlenmediğinden, azınlığın bu yetkiyi

⁴³⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 470.

⁴⁴⁰ Bu husus da 6762 s. ETK'da yer almayan, yeni bir düzenlemedir. Bu düzenleme ile, yönetim kurulunun toplantıyı sürüncemede bırakmasına engel olmak amaçlanmıştır. Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 305; Şener, s. 470; Narbay, s. 176-177. Bu husus hükmün gerekçesinde de; “*Bu hüküm de uygulamada ortaya çıkan bir sorun dolayısıyla öngörülmüştür. Uygulamada, çoğu kez yönetim kurulu istemi kabul etmekte, fakat toplantı aylarca sonra yapılmakta, böylece toplantıdan beklenen yarar elde edilemez hale gelmektedir. Bu sebeple, toplantının kabul tarihinden itibaren 45 günde yapılması zorunluluğu getirilmiş, aksi halde çağrının talep sahiplerince yapılacağı hükme bağlanmıştır. Söz konusu halde azlığın Mahkemeye başvurup karar almasına gerek yoktur; genel kurul talep sahiplerince toplantıya çağrılır.*” şeklinde ifade edilmiştir. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim tarihi, 18.02.2019), s. 143.

⁴⁴¹ Bu görüşler için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484.

⁴⁴² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484.

⁴⁴³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484. Öğretide Ulusoy/Can tarafından, “*Yönetim kurulu çağrısı kabul ettiği takdirde, genel kurul en geç kırkbeş gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağrılır; aksi hâlde çağrı istem sahiplerince yapılır.*” şeklindeki m. 411/4 hükmü, 45 günlük süre içinde toplantı yapılamayacağının anlaşılması halinde, davet hakkının azınlığa geçeceği, azınlığın bu şekilde davet hakkını kullanması için 45 günlük sürenin sona ermesini beklemeye gerek bulunmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Toplantı davetinin toplantı tarihinden en az 2 hafta önce yapılması gerektiği düşünüldüğünde, 45 günlük sürenin dolmasına iki hafta kalmış ancak halen toplantı daveti yapılmamışsa, bu halde artık davet yetkisinin azınlığa geçtiğinin kabulü gerekir. Bu görüşler için bkz. Ulusoy/Can, ss. 89-90.

kullanmasının uygulamada pek çok zorluğu beraberinde getireceği de kuşkusuzdur⁴⁴⁴. Öğretide, Mahkeme kararına dayalı olmayan bu toplantı davetini diğer pay sahiplerinin ve eğer toplantıya katılması gerekiyorsa Bakanlık temsilcisinin dikkate almama ihtimalinden söz edilmiştir⁴⁴⁵. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu)'na göre, davet yetkisi kanundan kaynaklandığından, süreci kanıtlayan belgelerin başvuruya eklenmesi Bakanlık temsilcisi için yeterli olacaktır. Bunun gibi azınlık tarafından yapılacak davette yasal süreç ve yetki de açıklanacağından diğer pay sahiplerinin bu konudaki tutumları sonuçta bir nisap sorunu olarak ortaya çıkacak, bu sorun da nisap aranmayan ikinci ilanlı toplantıda çözümlenecektir⁴⁴⁶.

Bununla birlikte azınlığın bu hakkı kullanmasının pratikte başka güçlüklerle de karşılaşacağı da gözden uzak tutulmamalıdır. Bu olasılıkta genel kurulun toplantıya davet edilmesi bakımından gerekli bilgi ve belgeler, özellikle toplantıya katılanlar cetvelinin düzenlenebilmesi için ortaklığın pay defteri, azınlığın elinde bulunmadığından, azınlığa bizzat genel kurulu toplantıya çağırarak şeklinde tanınan bu hakkın uygulanması oldukça güçlük arz edecektir⁴⁴⁷. Bunun gibi ortaklığın ticari defter ve belgelerine ulaşma, toplantı yeri olarak ortaklığın binalarından yararlanma gibi istemleri de güçlüklerle karşılaşabilecektir. Genel kurulun azınlık tarafından toplantıya davet edilmesi çoğu kez yönetim kuruluna ve hakim ortaklara karşı bir girişim olduğundan azınlığın davet sürecinde ortaklıktan yardım görmesi kolay olmayacaktır⁴⁴⁸.

Azınlığın genel kurulu toplantıya davet yetkisi kanundan doğan bir hak olduğu için, davet işlemlerinde azınlığa yardımcı olmak yönetim kurulunun görev kapsamı içindedir⁴⁴⁹. Yönetim kurulu toplantıya katılanlar cetvelinin hazırlanmasına ve gündemdeki konulara ilişkin bilgi ve belgelerin genel kurula sunulmasına yardımcı olmakla yükümlüdür⁴⁵⁰. Azınlığın genel kurulu toplantıya davet etmek için gerekli bilgi ve belgeleri elde edememesi halinde, TTK'nın 412. maddesi kıyasen uygulanarak re'sen dahi kayyım atamaya yetkili olan Mahkemeden kayyım vasıtasıyla genel kurulun toplantıya davet edilmesi için talepte bulunması

⁴⁴⁴ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484.

⁴⁴⁵ Bu görüşler için bkz. Kendigelen, s. 265; Üçışık ve Çelik, s. 242.

⁴⁴⁶ Bu görüşler için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484.

⁴⁴⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 471; ; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 45.

⁴⁴⁸ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484.

⁴⁴⁹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484.

⁴⁵⁰ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 484.

mümkündür⁴⁵¹. Nitekim maddelerin düzenlenme tarzı, özellikle iki maddenin üst kenar başlığının aynı olması dikkate alınır, m. 411'in şartları gerçekleştiği takdirde de, m. 412'de olduğu gibi, Mahkemeye başvurularda kayyım atanmasının istenmesi ve onun aracılığı ile toplantı çağrısı yapılması gerektiği savunulabilir⁴⁵². Ancak kuşkusuz bu halde de, azınlığın TTK'nın 412. maddesinde düzenlendiği gibi mahkemeden kayyım atanmasını talep etmesi ve genel kurulun kayyım tarafından toplantıya çağırılması şeklinde açık bir düzenleme yapılması daha isabetli olurdu⁴⁵³.

C. Azınlığın Davet İsteminin Yönetim Kurulunca Reddi veya Talebe Cevap Verilmemesi

Yönetim kurulunun azınlığın talebini kabul etmemesi ya da talebe cevap vermemesinin sonucu ise TTK'nın 412. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre talepleri reddedilen veya taleplerine yedi işgünü içinde cevap verilmeyen azınlık pay sahipleri, ortaklık merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'ne başvurmalıdır⁴⁵⁴. Ancak burada dikkat edilecek husus, Mahkemeye müracaat eden

⁴⁵¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 485; Şener, s. 471; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 46.

⁴⁵² Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 161.

⁴⁵³ Bu hususta bkz. Şener, s. 471. Ulaş da 6762 S. Kanun döneminde genel kurulun kesinleşmiş bir Mahkeme kararı ile yani icrası ve infazı kabil bir kararla ve gerektiğinde icra yardımıyla gerçekleştirildiğini, bu nedenle madde hükmünün hem yetersiz bir düzenleme olduğunu hem de yerine getirilmesinin fiilen mümkün olmayacağını ileri sürmektedir. Yazar, genel kurulun toplantıya davet edilmesinin şirket kayıtlarına ulaşılması ile mümkün olacağını, ancak azlığın elinde böyle bir imkan bulunmadığını, şayet yönetim kurulu 45 günlük süre içerisinde fiilen genel kurul toplantısını gerçekleştiremiyorsa, bu durumun istemin reddi olarak değerlendirilmesini ve m. 412'de düzenlenen hükmün bu halde de uygulanması gerektiğini çözüm olarak ortaya koymaktadır. Bu hususta bkz. Işıl Ulaş, Uygulamacı Gözü ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Bakış, **Batider**, C. XXIII, Sa: 2, Yıl:2005, s. 195-196.

Aynı doğrultuda Narbay da 45 günlük süre içerisinde yönetim kurulunun genel kurul toplantısını gerçekleştiremeyeceğinin anlaşılması halinde azınlığın ortaklık merkezinin bulunduğu Asliye Ticaret Mahkemesi'ne müracaat etmesi ve Mahkeme aracılığıyla azınlığa genel kurul davet prosedürünü yerine getirmesi yetkisi verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu durumda yönetim kurulunun, Mahkeme ilamına uyarak azınlığın genel kurul davetini gerçekleştirebilmesi konusunda kolaylık göstermesi gerekecektir. Bu hususta bkz. Narbay, s.177.

⁴⁵⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 472; Pulaşlı, Şerh, s. 882. 6762 S. ETK döneminde ise, azınlığın talebinin yönetim kurulu tarafından açık veya örtülü olarak reddedilmesi halinde, azınlığın Mahkemeden önce denetçilere başvurması gerekmekteydi. Denetçiler azınlığın bu talebini TTK m. 355'e göre değerlendirmekte ve ancak ileri sürülen nedenler "zaruri ve müstecel" ise nazara alabilmekte idi. Dolayısıyla denetçilerin azınlığın istemi üzerine davet yetkisi, yönetim kuruluna göre daha dardı. Eğer anonim ortaklığın tek denetçisi var ise davet istemi de ona yapılmakta idi. Denetçi sayısı birden fazla ise bu durumda denetçilerin kurul olarak bir karar alması gerekmekte; denetçiler iki kişiden oluşmakta ise oybirliği ile, ikiden fazla kişiden oluşmakta ise oy çokluğu ile karar alınmakta idi. Ancak bu dönemdeki birtakım Yargıtay kararlarında zaruri ve müstacel sebeplerin ortaya çıkması halinde

kişilerle ortaklığın yönetim kuruluna başvuran kişilerin aynı olması gerekliliğidir. Zira kanun, “aynı pay sahipleri”nin başvurusunu zorunlu tutmuştur. Dolayısıyla, yönetim kuruluna başvuran azınlıkla Mahkemeye başvuranlar farklı kişilerse, Mahkemeye müracaat şartlarının oluşmadığı kabul edilecek ve pay sahiplerinin talepleri Mahkemece reddedilebilecektir⁴⁵⁵.

Kanun koyucu burada yönetim kurulunun bir cevap vermekten kaçınarak talebi sürüncemede bırakmasının önüne geçmek amacıyla yedi iş günlük bir süre öngörmüş ve bu süre içinde talebe olumlu cevap vermemesine red sonucunu bağlamıştır⁴⁵⁶. Kanuna ve esas sözleşmeye uygun bir şekilde yapılmış ve kabul edilebilir gerektirici sebeplere dayanan davet istemini açık veya kapalı olarak reddeden bir yönetim kurulu, azınlık pay sahiplerinin davet istemiyle Mahkemeye başvurularının yolunu açmış olacağı gibi, bu nedenle doğan ve doğacak olan tüm zararlardan da sorumlu olur⁴⁵⁷.

Mahkemeye başvuru halinde azınlığın tespit edeceği gündemin, yönetim kuruluna başvuru sırasında belirtilen gündemle aynı olması zorunludur. Gündemin değişmesi halinde, azınlığın daveti usulsüz olur ve azınlık yetkisiz sayılır. Dolayısıyla TTK m. 416 hükmünün şartları oluşmamışsa, alınan genel kurul kararları da geçersiz hale gelir⁴⁵⁸. Bununla birlikte toplantı gündemini Mahkemenin somut olayın özelliklerine göre takdir etmesi gerekmektedir⁴⁵⁹.

mevcut iki denetçiden birinin de karar alabileceği kabul edilmekte idi. Eğer azınlık bu başvurusunda bir süre belirlemediyse yeterli süre içinde kendilerine cevap verilmemesi halinde veya süre belirlenmesi durumunda bu süre içinde yönetim kurulu veya denetçiler tarafından bir karar alınmaması halinde başvuru reddedilmiş sayılmakta idi. Azınlığın başvurusu yönetim kurulu veya denetçiler tarafından kabul edilmekle birlikte söz konusu organlar genel kurulu uygun bir süre içinde toplantıya davet etmemişse bu halde de davet kararı reddedilmiş sayılmakta idi. Sayılan bu hallerden birinin gerçekleşmesi suretiyle azınlığın talebi denetçiler tarafından da reddedilir veya reddedilmiş sayılır ise, ortaklık merkezinin bulunduğu Asliye Ticaret Mahkemesi’ne, ETK m. 356 hükmü gereğince sahip oldukları pay senetlerini, genel kurulun ilk toplantısının sonuna kadar geçerli olmak üzere bir bankaya rehin olarak tevdi etmek suretiyle başvurmakta ve Mahkemeden kendilerine genel kurulu toplantıya davet etmek için yetki verilmesini istemekte idiler. Mahkeme tarafından yetkili kılınmaları halinde ise artık genel kurulu toplantıya davet etme görevi azınlığa düşmekte ve davete ilişkin ilanlarda veya mektuplarda Mahkemenin izni de yazılmakta idi. Tüm bu açıklamalar için bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 230-234; Yiğit, s. 90-92.

⁴⁵⁵ Bu hususta bkz. Altaş, s. 114.

⁴⁵⁶ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 242.

⁴⁵⁷ Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 230.

⁴⁵⁸ Bu hususta bkz. Domaniç, s. 811.

⁴⁵⁹ Nitekim konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.’nin 01.02.1993 t., E. 6659, K. 508 sayılı kararında; “...davacı azınlık; TTK’nın 366. ve 367. maddelerine göre, genel kurulun toplantıya çağırılması ve o tarihe kadar yapılan hisse devirlerinin geçersiz sayılması ile daha sonraki tarihte ise hisse devirlerinin yasaklanması konularının toplanacak genel kurulun gündemine alınması için

Mahkeme toplantıya davet ya da gündeme madde eklenmesi talebini kural olarak duruşma yapmaksızın karara bağlar⁴⁶⁰. Zira aynı maddenin devamında “Zorunluluk olmadıkça mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak karar verir.” denilmektedir⁴⁶¹. Mahkemenin duruşma yapıp yapmaması konusu somut olayın

Mahkemeden izin istemiştir. Mahkemenin gündeme ilavesi istenen her hususu kabul etmek zorunluluğu yoktur. TTK’nın hükümleri ile şirket ana sözleşmesi hükümleri göz önünde tutularak, gündeme ilavesi mümkün ve doğru olan hususların kabulüne karar verilmek, münasip olmayan istekler reddedilmek gerekir. Mahkemece, bu hususun üzerinde durulmaksızın davacıların talep ettiği konuların gündeme ilavesine karar verilmesi doğru olmamıştır...” şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Cilt, ss. 2491-2492.

⁴⁶⁰ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 485.

⁴⁶¹ 6762 S. ETK döneminde bu konuda açık bir düzenleme olmadığı için, sorunun çözümü içtihat ve öğretiyi bırakılmış durumda idi. Yargıtay’ın ise konu ile ilgili istikrar kazanmış bir görüşü mevcut değildi. Yargıtay’ın bir kısım kararları “...Mahkemenin duruşma yapıp yapmaması ve karşı taraftan yanıt alıp almaması mevcut delillere göre, kendi takdiri içindedir. Duruşma yapmasına bir engel olmadığı gibi, evrak üzerinde yapılan inceleme sonucuna göre bir karar vermesine de engel yoktur.” şeklinde iken (Yargıtay 11. HD., 29.12.1979 t., 1979/5920 E., 1979/7459 K.; Yargıtay 11. HD., 17.06.1985 t., 1985/2954 E., 1985/3889 K.; Yargıtay 11. HD., 08.10.1986 t., 1986/4628 E., 1986/5139 K.) başka bir kararında “...Dairenin inançlarına göre, istem, duruşma açılmaksızın, evrak üzerinden yapılan inceleme ile karara bağlanabilir ise de açılan dava nizalı yargıya dahil bir eda davası niteliğinde olduğundan, davalı ortaklığa tebligat yapılmak veya anonim ortaklığın temsilcisi de dinlendikten sonra istemle ilgili bir karar vermek gerekir.” şeklinde karar vermiştir. (Yargıtay 11. HD., 08.04.2002 t., 2002/10909 E., 2002/3214 K.) Bu kararlar için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 883. Aynı doğrultuda Yargıtay 11. HD’nin 04.06.1992 t., 1992/1020 E., 1992/7385 K. sayılı kararı; “... Dava olağanüstü genel kurula izin istemiyle TTK’nın 367. maddesi gereğince açılmış bulunan nizalı kazaya dahil bir eda davası niteliğindedir. Her ne kadar dairemiz içtihatlarına göre istem duruşma açılmaksızın evrak üzerinde yapılan incelemeyle karara bağlanabilir ise de, açılan dava nizalı kazaya dahil bir eda davası niteliğinde olduğundan, Mahkemece en azından davalı Şirkete tebligat yapılmak ve Şirket temsilcisi dinlendikten sonra taleple ilgili bir karar verilmek gerekir.” şeklindedir. Bu noktada Yargıtay kararlarında ifade edildiği üzere bahse konu davaların eda davası niteliğinde olması konusunda da açıklama yapmak gerekmektedir. Kural olarak çekişmesiz yargıda ihtilaf bulunmaması gerektiğinden, azınlığın davet için izin istemesinde de herhangi bir ihtilaf söz konusu olmamalıdır. Ancak ortaklık tüzel kişisi ile Mahkemeye başvuruda bulunan pay sahibi arasında genel kurulu davet izni konusunda bir ihtilaf bulunduğu, pay sahibi Mahkemeden karşı tarafın bir edada bulunmasına yönelik bir talepte bulunmuş olmaktadır. Dolayısı ile bahse konu davanın eda davası niteliğinde olduğunun kabulü gerekmektedir. Konu ile ilgili Yargıtay HGK’nın 26.10.1966 t., 1966/1409 E., 1966/276 K. sayılı kararında, “...TTK m. 367 uyarınca açılacak dava bir eda davasıdır, tespit davası açılmaz...” şeklinde; Yargıtay 11. HD.’nin 28.06.1990 t., 1990/4753 E., 1990/5179 K. sayılı kararında, “...Azınlık tarafından a.ş. genel kurulunun toplantıya daveti için kendilerine yetki verilmesine ilişkin olarak mahkemeden istekte bulunması halinde, dairemizin yerleşik içtihatlarına göre, husumetin şirket tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerekir. Diğer bir deyişle, böyle bir istek nizalı kazaya dahil bir eda davası olup, bu tür davaların hasımsız olarak açılıp sonuçlandırılması mümkün değildir...” şeklinde; Yargıtay 11. HD.’nin 25.04.1994 t., 1994/735 E., 1994/3473 K. sayılı kararında, “...Davacı azınlık hakkı sahibi olduğuna göre şirket genel kurulunun olağanüstü toplantıya çağırılması için Mahkemeden izin isteyebilir. Böyle bir davanın duruşmalı olarak veya evrak üzerinde inceleme yapılarak sonuçlandırılması hususu Mahkemenin takdirindedir. Ancak, evrak üzerinde inceleme ile uyumsuzluğun çözümü yoluna gidilse bile, davalı Şirkete tebligat yapılarak savunmasının alınması gerekir...” şeklindedir. Tüm bu açıklamalar ve kararlar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 243.

Bu dönemde Moroğlu da, toplantı daveti için Mahkemeden yetki isteminin bir edaya ilişkin olduğunu, dolayısıyla azınlık pay sahiplerinin davet izni verilmesi için Mahkemeye yaptıkları başvurunun çekişmeli yargıya giren bir eda davası olduğunu savunmuştur. Nitekim Yargıtay 11. HD. de, son yıllarda arka arkaya verdiği kararlarda eski görüşünü terk ederek bu görüşü benimsemiş bulunmaktadır. Bu açıklamalar ve kararlar için bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 235-236.

özelliklerine göre karara bağlanması gereken bir konu olup bu konuda Yargıtay'ın istikrar kazanmış bir görüşü mevcut değildir. Mahkeme dosya içeriğine ve somut koşullara göre duruşma açılıp ortaklık yetkililerinin dinlenmesini zorunlu görüyorsa duruşma açabilecektir. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu)'na göre, kanun koyucunun konuya bakış açısı ve davete ilişkin azınlık hakkını kısa sürede sonuca bağlamak yönündeki yaklaşımı göz önünde bulundurulduğunda, Mahkeme kararını kural olarak dosya üzerinden vermeli, duruşma açmayı gerekli gördüğü tarihte duruşmayı en yakın tarihe koymalı ve bir ertelemeye mahal vermemelidir⁴⁶². Bunun gibi ortaklığa tebligat yapmaya ve duruşma açmaya karar veren Mahkeme, bu kararın gerekçelerini yani duruşma yapmanın neden zorunlu olduğunu da açıklamalıdır⁴⁶³.

Dava açıldıktan sonra, genel kurul davacı azınlığın davet isteminde gösterdiği gerektirici nedenleri de içeren gündem maddeleriyle birlikte, yönetim kurulu tarafından toplantıya davet edilmişse, dava konusuz kalacak ve Mahkeme, esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verecektir. Ancak, söz konusu davet, sırf böyle bir davayı etkisiz kılmak için yapılmış olabileceğinden, Mahkemece, bu davete konu genel kurul toplantısı bir tür ön sorun sayılarak, davacı azınlığın gerektirici gündem maddelerinin de görüşüleceği genel kurul toplantısının açılmasından, bir anlamda davet sürecinin tamamlanmasından sonra, anılan kararın verilmesi uygun olacaktır. Öte yandan böyle bir dava açıldıktan sonra, genel kurul, davacı azınlığın davet isteminde gösterdikleri gerektirici nedenleri içermeyen gündem maddeleriyle toplantıya davet edilmişse ve bu toplantı henüz gerçekleşmemiş olup, davet yöntemine ilişkin süreler elverişliyse, Mahkeme, yukarıda belirtildiği gibi azınlığa, bu toplantı için ek davetle, kendi gerektirici nedenlerini de gündeme koyma yetkisi verebilir. Ancak bu kararlar kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğinden, dava sırasında toplantıya davet edilen genel kurul için bu tür bir yetki verilmesinin pratik bir yararı olmayacak ve dava konusu hakkın korunması sağlanmayacaktır. Bu nedenle, esasen Mahkeme istemle bağlı olacağından ve ayrıca her dava, dava tarihi itibarıyla karara bağlanacağından, hak kaybına da yol açmamak için, dava tarihinden sonra toplantıya davet edilen genel kurul gündemine azınlığa

⁴⁶² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 485; Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 236.

⁴⁶³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), ss.485-486.

madde ekletme yetkisi vermek yerine, azınlığa istem gibi kendi gerektirici nedenleriyle genel kurulu olağanüstü davet yetkisi vermek daha doğru olacaktır⁴⁶⁴.

Başvuru üzerine mahkeme, ilk olarak başvuru sahiplerinin gerçekten azınlık oluşturup oluşturmadığını incelemelidir⁴⁶⁵. Mahkeme daha sonra, azınlığın kendisine başvurmadan önce yönetim kuruluna gerektirici sebepleri ve gündemi de belirterek, noter vasıtasıyla başvurup başvurmadığını da denetler ve böyle bir başvuru da yapılmışsa, Mahkeme azınlık pay sahiplerinin genel kurulu toplantıya davet gerekçelerini inceler ve bu gerekçelere göre toplantı yapılmasına gerek görmesi halinde genel kurulun toplantıya çağırılması yönünde karar verir⁴⁶⁶. Ancak bu noktada Mahkemenin yapacağı incelemenin niteliği konusunda öğretide tartışmalar mevcuttur. Bir görüşe göre Mahkemenin, genel kurulun toplantıya davet sebeplerinin gerektirici nitelikte olup olmadığını araştırma ve değerlendirme yapma yetkisi yoktur, çünkü bu durumda işin esasına girilmesi zorunluluğu söz konusu olur. Mahkeme davanın esasına girmemek şartı ile, maddenin lafzından çıkan ifade uyarınca azınlık tarafından belirtilen sebeplerin bu şekilde bir toplantı yahut gündem maddesi gerektiren maddeler olup olmadığını incelemelidir⁴⁶⁷. Benzer bir görüşe göre ise, Mahkemenin, azınlığın ve bir anlamda ortaklık tüzel kişiliğini oluşturan genel kurulun yerine geçerek hangi hususların gündemde yer alması gerekeceği konusunda takdir yetkisi yoktur; bununla birlikte Mahkeme, gerçekleşmesi madden ve hukuken imkansız bir gündem maddesi için izin vermeyecektir, ayrıca kanuna, esas sözleşmeye veya dürüstlük kurallarına açıkça aykırı gündem maddeleri için de izin veremez⁴⁶⁸. Aksi yöndeki görüşe göre, Mahkeme azınlığın, genel kurulun

⁴⁶⁴ Bu hususta bkz. Saka, s. 74.

⁴⁶⁵ Bu hususta bkz. Şener, s. 472; Üçışık ve Çelik, s. 242. 6762 s. ETK'ya göre, Mahkemeye müracaat halinde ETK m. 356/3 hükmü uyarınca, azınlığın sahip oldukları sermayenin onda birine tekabül eden hisselerini, ilk toplantının sonuna kadar, bankaya rehin olarak tevdi etmeleri gerekmekte idi. ETK m. 356/3 hükmünün TTK'ya alınmamış olması ve azınlığın genel kurul toplantısı için yönetim kuruluna başvuru sırasında böyle bir tevdi yükümlülüğünün bulunmaması sebebiyle, kanun metninden başvuranların azınlık haklarına gerçekten sahip olup olmadıklarını ispat etme zorunluluğunun bulunmadığı anlamı çıkmaktadır. Ancak her ne kadar kanun metninde böyle bir yükümlülük öngörülmemişse de, yine de başvuran azınlığın, azınlık haklarını kullanabilecek oranda pay senedine sahip olduğunu yönetim kuruluna ve Mahkemeye karşı kanıtlayabilecek durumda olması gerekir. Bu açıklamalar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 244.

⁴⁶⁶ Bu hususta bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 114; Şener, ss. 472-473; Üçışık ve Çelik, s. 242.

⁴⁶⁷ Bu hususta bkz. Domaniç, s. 811.

⁴⁶⁸ Bu görüş için bkz. Saka, s. 76. Konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 20.11.1989 t., E. 8582, K. 6406 sayılı kararında da, "...davacı vekili, Müvekkilinin davalı ortaklığın %40 pay sahibi olduğunu ve gündeme yönetim kurulunun beş kişi olması hususunda ana sözleşme değişikliğinin eklenmesine karar verilmesini istemiş ve istemin reddine ilişkin karar, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Davalı

toplantıya davet edilmesine ilişkin istemini TTK m. 411 hükmü uyarınca ve yönetim kuruluna ve noter vasıtasıyla yapmış ve reddedilmiş veya yanıt verilmemiş olduğunu tespit ettikten sonra, işin esasına girerek, azınlık tarafından ileri sürülen sebepleri dikkate alarak, bunların genel kurul toplantısı için gerektirici olup olmadığı hususunda bir inceleme yaparak karar vermelidir⁴⁶⁹.

Ayrıca öğretide anonim ortaklığa da tebligat yapılmasının zorunlu olduğunun kabul edilmesinin gerektiği ve tebligatı alan yönetim kurulunun konu hakkında söyleyeceklerini yazılı olarak bir aylık süre içinde Mahkemeye vermemesi halinde, Mahkemenin evrak üzerinden inceleme yaparak karar vermesi gerektiği ifade edilmiştir⁴⁷⁰. Yönetim kurulunun cevap vermesi halinde ise, toplantı yapılmamasına ilişkin iddiaları dikkate alarak duruşma yapıp yapılmamasına veya evrak üzerinden inceleme yapılarak karar verilmesine hükmeder⁴⁷¹.

Mahkeme genel kurulun toplantıya davet edilmesine karar verirse, bu durumda gündemi düzenlemek ve kanun hükümlerince çağrı yapmak üzere bir temsil kayyımı atar⁴⁷². Mahkeme incelemesini dosya üzerinden yapıyorsa ve açıkça karar

anonim şirketin ortaklarının 5 kişiden ibaret olup, bunlardan iki tanesinin gayri reşit olmalarına, bu duruma ve davacının tüzel kişi ortak olarak ancak 3 üye seçebileceğine, ortaklarının bu sıfatları ve ehliyetleri dikkate alındığında, bu şirket yönetim kurulunun 3 gerçek kişiden fazla kişiden oluşmasının mümkün bulunmamasına, bu durumda gerçekleşmesi mümkün olmayacak bir teklifin gündeme konularak anonim şirketin olağanüstü toplantıya çağrılmasında davacı tarafın hukuki yararı mevcut olmamasına nazaran, davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddine..” şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Cilt, s. 2492.

⁴⁶⁹ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 883; Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 237; İmregün, Anonim Ortaklık, s. 114. Hatta Moroğlu’na göre, Mahkemenin yapacağı incelemenin sınırları daha da geniş olmalı, Mahkeme azınlığın önerdiği gündem maddelerinin görüşülmesinde, ortaklık ve pay sahibi açısından bir yarar olup olmadığını da takdir etmelidir. Bu hususta bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri, s. 237.

⁴⁷⁰ Bu görüş için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 883. Aynı yönde: Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 216.

⁴⁷¹ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 883.

⁴⁷² Bu hususta bkz. Şener, s. 473; Pulaşlı, Şerh, s. 882. Öğretide, kayyım atanması yerine Mahkeme kararıyla azınlığın yetkilendirilmesinin daha doğru olacağı dile getirilmiştir. Bu görüşe göre maddede açıkça Mahkemece toplantıya gerek görülmesi halinde, gündemi düzenlemek ve kanun hükümleri uyarınca daveti yapmak üzere istem sahiplerinin yetkili kılınacağının düzenlenmesi gerekirdi. Bu hususta bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 216.

Aynı yönde Erdem’e göre de, daveti yapmak üzere kayyım atanması, zaman kaybı ve ek masraf oluşturacağından, uygun bir çözüm değildir. Kayyım atanması yerine davet yapma görevinin, ETK m. 366’da olduğu gibi azınlığa verilmesi daha hızlı ve daha az masraflı bir çözüm olabilirdi. Bu hususta bkz. Erdem, s. 417.

Bahtiyar ve Hamamcıoğlu’na göre de, TTK m. 410’da tek pay sahiplerinin Mahkemeye başvurması olasılığında kayyımdan hiç söz edilmeyip, burada kayyımın yer verilmesi kanun içinde tutarsızlık yaratmaktadır. Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 46.

Narbay’a göre de burada genel kurul toplantısının mümkün olan en kısa sürede yapılması esas olup, kayyım atanması ise azınlık için zaman kaybı ve masraf anlamına gelmektedir. Yine m. 411/4 hükmünde genel kurulun yönetim kurulu tarafından 45 gün içinde toplantıya davet edilmemesi

vermemişse kayyım azlığın gündemine müdahale edemez. Kayyımın gündeme müdahalesi, duruşma yapılması halinde ve yönetim kurulunun gündeme ilişkin haklı talepler ileri sürmüş ve Mahkemece de bunların kabul edilmiş olması halinde mümkün olur⁴⁷³. Mahkeme kararında, kayyımın görevlerini ve toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkilerini de gösterir⁴⁷⁴. TTK'nın 412. maddesinin son cümlesinde, Mahkemenin kararının kesin olduğu ifade edilmiştir⁴⁷⁵.

durumunda azınlığa genel kurulu toplantıya bizzat davet etme hakkı tanınmışken, burada kayyım atanmasına karar verilecek olması kendi içinde tutarsızlık yaratmaktadır. Bu hususta bkz. Narbay, s. 179.

Konuyu farklı bir yönden değerlendiren Ulusoy/Can'a göre ise, kayyım verilecek görevlerin "gündemi düzenlemek ve çağrıyı yapmak" şeklinde sınırlı olarak belirtilmesi ve toplantı sürecinden söz edilmemesi hatalı olmuştur. Zira genel kurul toplantısının yapılması, müzakerelerin yürütülmesi, kararların alınması ve hazırlanan iç yönergeye göre genel kurulun yürütülmesi işlemleri esasen yönetim kurulunun yetki ve sorumluluğundadır. Ancak daveti dahi yapmaktan imtina eden yönetim kurulundan bu işlemleri yapmasının beklenmesi, genel kurul toplantısından beklenen yararı azaltabilecektir. Dolayısıyla burada amaçsal yorum yapılmalı ve kayyım yalnızca "gündemi düzenlemek ve çağrıyı yapmak" değil, toplantıyı yürütmek konusunda da yetki verilmelidir. Bu hususta bkz. Ulusoy/Can, s. 91.

⁴⁷³ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 306.

⁴⁷⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 473; Pulaşlı, Şerh, s. 882.

⁴⁷⁵ ETK döneminde, bu yönde bir hüküm bulunmaması sebebiyle öğretide Moroğlu tarafından hem genel kurulun azınlık tarafından daveti konusunda izin verilmesi, hem de izin isteminin reddine ilişkin kararların birer nihai karar olması sebebiyle temyiz edilebileceği, nitekim bu dönemdeki Yargıtay kararlarının da bu yönde olduğu ifade edilmiştir. Bu dönemde kararların temyizinin kabil olduğunun kabul edilmesi nedeniyle, kararın temyizi halinde icrasının durdurulmasının istenip istenemeyeceği konularında da farklı görüşler ileri sürülmüş olup, konu ile ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 19.11.1985 gün ve E. 85/6941, K. 85/6691 sayılı kararında bu kararların icrasının durdurulmasının Yargıtay'dan istenmesinin mümkün olmadığı yönünde karar verilmiştir. Aynı şekilde Yargıtay 11. HD., 03.10.1985 t., 1985/2954 E., 1985/5022 K. Sayılı kararında da azınlığın isteği üzerine Mahkeme'nin genel kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin kararı hakkında, Yargıtay'dan yürütmenin durdurulmasının istenemeyeceği ifade edilmiştir. (Bu karar için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 886.) Konuyla ilgili Anayasa Mahkemesi'nin 21.10.1993 tarih, E. 1993/33, K. 1993/40-2 sayılı bir kararında ise yasalarda açıkça yer almasa dahi uyumsuzluklarda tedbir yetkisinin varsayılmasının bir zorunluluk olduğundan bahisle kararın icrasının durdurulmasının istenmesinin mümkün olduğu ifade edilmiştir. Yargıtay 11. HD.'nin daha yeni tarihli bir kararında ise bu kez, bahse konu kararların İİK'nun 36. maddesinin uygulanmasını gerektirecek para ya da eşya teslimine ilişkin kararlardan olmadığı, üstelik bu kararların anonim ortaklığın tüzel kişiliğinin organlarıyla, yani tüzel kişinin "kişisel hukuku" (ahkam-ı şahsiyesi) ile ilgili bulunmaları sebebiyle kesinleşmeden uygulanamayacaklarına hükmedilmiştir. (Yargıtay 11. HD., 12.09.2000 tarih, 2000/7323 E, 2000/644 K. Sayılı kararı) Moroğlu'na göre, bahse konu kararların kesinleşmeden icraya konulamayacağı şeklindeki değerlendirme, istisnai nitelikteki HUMK m. 433/4 hükmünü kural haline getirmesi sebebiyle hatalı olup, bununla birlikte kararın kesin nitelikte olmaması sebebiyle icrasının durdurulmasının Yargıtay'dan istenebileceğinin kabulü gerekmekte, hatta kararın kesinleşmeden icra edilemeyeceğinin hükme bağlanması gerekmektedir. Tüm bu açıklamalar için bkz. Moroğlu, Azınlık Pay Sahipleri s. 238-241; Erdoğan Moroğlu, "Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davet İçin Azınlık Pay Sahiplerini Yetkilendiren Mahkeme Kararının Uygulanmasının Ertelenmesi", **Makaleler, II**, İstanbul, 2006, s. 31 - 39.

Aksi görüşte olan İmregün'e göre ise, Mahkemenin kararının temyizi kabil değildir. Nitekim kararın temyiz edilip kesinleşmesi aylar hatta yıllar sürebileceğinden, kararın temyiz edilip kesinleşmesinin beklenmesi genel kuruldan beklenen yararı ortadan kaldıracaktır. Böyle bir çözümün ortaklık yararına olmayacağı açıktır. Buna göre azınlığın genel kurulu toplantıya davet isteminin kabulü halinde kararın kesin olduğu kabul edilmeli, istemin reddi kararı ise temyiz edilebilmelidir. Davet isteminin kabulüne yönelik kararın temyizinin kabil olduğu görüşünde ısrar edilmesi halinde ise, kural olarak karar

Azınlık pay sahiplerinin müracaatı üzerine Mahkeme, genel kurulun olağanüstü toplanmasına ve ancak davetin yönetim kurulunca yapılmasına karar vermişse, bu kez yönetim kurulunun genel kurulu yine en geç 45 gün içinde yapılacak şekilde toplantıya davet etmesi gerekir. Aksi halde bu davet istem sahiplerince, Mahkemeye başvurmaksızın doğrudan yapılır⁴⁷⁶. Aynı şekilde, Mahkemece genel kurulun toplantıya davetinin müracaat sahiplerince yapılmasına karar verilmiş olması halinde de, genel kurulun toplantıya daveti azınlık pay sahiplerince yapılır. Davet ilanında, toplantının Mahkemenin izniyle yapıldığı ve işlemin Mahkeme hükmünün gereği olduğu yazılır⁴⁷⁷. Gündeme madde eklenmesi için, azınlığa Mahkemece yetki verilemez. Mahkeme kararında da gündeme eklenen hususların açıkça gösterilmesi gerekir⁴⁷⁸.

D. Azınlığın Gündeme Madde Eklenmesini İsteme Hakkı

Azınlık yukarıda anlatılan genel kurulu toplantıya davet yetkisinin yanı sıra, eğer genel kurul zaten toplanacaksa, genel kurulun toplantıya davet edilmesi yerine müzakeresini ve karara bağlanmasını istediği konular hakkında gündeme madde eklenmesini de talep edebilir⁴⁷⁹. TTK m. 411/1 hükmünde azınlığın genel kurulu toplantıya davet ve gündeme madde eklenmesini isteme hakkı bir arada düzenlenmiş, hükmün ikinci cümlesinde ise davet hakkının esas sözleşme ile daha az sayıda pay sahiplerine de tanınabileceği düzenlenmiştir. Bu hüküm öğretide, gündeme madde

uygulanmalı, temyiz uygulamayı durdurmamalıdır. Bu görüş için bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 115.

Kanaatimizce, özellikle olağanüstü genel kurul için Mahkemece davet yetkisi verilmiş olması halinde, kararın kesinleşmesinin beklenmesi genel kurul toplantısından beklenen yararı ortadan kaldıracığından ve toplantı yapılması neredeyse anlamsız kalacağından, 6102 S. TTK ile kararın kesin olduğunun düzenlenmesi oldukça isabetli olmuştur.

⁴⁷⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 883.

⁴⁷⁷ Bu hususta bkz. Saka, s. 76.

⁴⁷⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 883; Saka, s. 76. Bu konuda Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda; "...Mahkeme kararında gündemin gösterilmemesi halinde davacıların gündemi istedikleri gibi saptayabilecekleri sonucu ortaya çıkar. Böyle durumlarda genel kurulun olağanüstü çağrısının amacını aşan ve istenmeyen sonuçlar meydana gelebilir. Bu nedenle izin isteminde genel kurulda nelerin konuşulacağı açıklanmalıdır." şeklinde görüşlere yer verilmiştir. (Yargıtay 11. HD.; 17.09.1990 t, 1990/4965 E., 1990/5522 K.) Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 240.

⁴⁷⁹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 307; Şener, s. 471.

eklenmesini isteme hakkının da esas sözleşme ile daha az sayıda pay sahiplerine tanınabileceğinden bahsetmemesi nedeniyle eleştirilmiştir⁴⁸⁰.

Azınlık bu talebini de noterden yapmalı, talepte gündeme eklenerek genel kurulda görüşülmesini istediği konuları da yönetim kuruluna bildirmelidir⁴⁸¹. Her ne kadar maddede başvurunun yönetim kuruluna yapılacağından söz edilmekte ise de, tasfiye halindeki ortaklıklarda genel kurulu toplantıya davet etme ve gündemi düzenleme yetkisi tasfiye memurlarında olduğu için bu hüküm kıyasen tasfiye halindeki anonim ortaklıklara da uygulanmalıdır⁴⁸². Bununla birlikte Tekinalp, gündeme madde eklenmesini talep hakkının yalnızca yönetim kurulunun yapacağı toplantı davetlerinde söz konusu olabileceği, azınlığa ve tasfiye memurlarına böyle bir talep yöneltilemeyeceği görüşündedir⁴⁸³. Ancak yönetim kurulunun yerine herhangi bir sebeple Mahkemece kayyım atanmışsa kayyıma da bu taleple başvurulabilir⁴⁸⁴.

Şayet genel kurul toplantısı ertelenmişse, bu durumda ertelenmiş olan genel kurul toplantısı, bir önceki genel kurul toplantısının devamı niteliğinde olacağından, bu ikinci toplantı gündemine madde eklenemez⁴⁸⁵. Gündeme madde eklenmesini isteme hakkı bakımından kanunda bir süre öngörülmüştür. TTK'nın 411/2. maddesine göre, *"Gündeme madde konulması istemi, çağrı ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasına ilişkin ilan ücretinin yatırılması tarihinden önce yönetim kuruluna ulaşmış olmalıdır."* Bu düzenleme de 6762 s. eski TTK'da yer almayan, yeni bir düzenlemedir⁴⁸⁶. Ancak söz konusu düzenleme öğretide, azınlığın gündeme madde eklenmesini isteme hakkını neredeyse etkisiz bırakacağı gerekçesiyle eleştirilmektedir. Zira ilanların yapılması için gerekli olan masraflar

⁴⁸⁰ Bu görüş için bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 215.

⁴⁸¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 471.

⁴⁸² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 501.

⁴⁸³ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 307.

⁴⁸⁴ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 307.

⁴⁸⁵ Aynı yönde Yargıtay 11. HD.'nin 24.04.1989 t., E. 1988/5363, K. 1989/2498 sayılı kararına göre de; *"TTK'nın 367. Maddesi şirket genel kurulunu toplantıya davet veya zaten genel kurul toplanacak ise görüşülmesini istedikleri konuların gündeme konulması bakımından Mahkemece azınlığa izin verilebileceği hükmünü getirmiştir. TTK'nın 377. Maddesi ise gündemi belli olan bir genel kurul toplantısının, azınlığın talebi üzerine sadece bilançonun tasdiki hakkındaki müzakerenin bir ay sonraya bırakılabileceğini hüküm altına almıştır. Bu madde hükmüne göre, ikinci toplantıda ancak bilanço tasdiki ve buna bağlı konular görüşülebilir. Gündem değişmesi söz konusu olmaz..."* Bu karar için bkz. Saka, s. 72.

⁴⁸⁶ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 307.

azınlığın çağrısı ve gündemi öğrenmesinden çok önce yatırılmış olacak ve bu durum yönetim kurulunun talebi reddedebilmesi için haklı bir neden oluşturacaktır⁴⁸⁷.

Maddede azınlığın en geç ne zamana kadar başvuru yapabileceği düzenlenmiş, başvurunun en erken ne zaman yapılabileceği konusunda bir süre öngörülmemiştir. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu)'na göre olağan toplantılar için hesap dönemi bitiminden itibaren, olağanüstü toplantılar içinse yönetim kurulunun toplantı kararı almasından sonra başvuru yapılabilir⁴⁸⁸. Hatta yapılacak ilk genel kurul toplantısının gündemine konulmak üzere önceden yapılan başvuru da kabul edilmelidir⁴⁸⁹. Gündeme madde konulması istemi yönetim kuruluna zamanında ulaşmazsa, yönetim kurulu bu talebi değerlendirmek zorunda değildir. Fakat bu talep, azınlığın yeni bir olağanüstü genel kurul toplantısı yapılması talebi şeklinde yorumlanabilir⁴⁹⁰. Ancak bu durumda azınlık, TTK'nın 411/1. ve 411/3. maddelerindeki şartlarla yönetim kuruluna başvuruda bulunmalıdır⁴⁹¹.

Gündeme madde eklenmesinin süresi içinde yönetim kuruluna ulaşması halinde yönetim kurulu bu talebi, toplantı davetinde olduğu gibi yedi gün içinde bir karara bağlamalıdır. Yönetim kurulu talebe yedi gün içinde olumlu veya olumsuz bir cevap vermemişse, azınlık ortaklık merkezinin bulunduğu Asliye Ticaret Mahkemesi'nden bu konuda hüküm verilmesini talep edebilir⁴⁹². Mahkeme bu talebi, genel kurulun toplantı tarihini de göz önünde tutarak dosya üzerinden karara bağlamalıdır. Mahkeme gerek görürse gündemi düzenlemek, katılanlar cetvelini hazırlamak ve toplantıyı açmakla yetkili bir kayyım da atayabilir⁴⁹³.

Yönetim kurulu azınlığa olumlu cevap vermiş, ancak istenilen maddeleri gündeme koymamışsa, azınlık Mahkemeye başvurarak söz konusu maddelerin

⁴⁸⁷ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 45; Narbay, s. 176; Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 215.

⁴⁸⁸ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 501.

⁴⁸⁹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 502.

⁴⁹⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 471.

⁴⁹¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 471.

⁴⁹² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 502; Tekinalp, s. 307.

⁴⁹³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 502. Konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 16.12.1991 t., E. 4585, K. 6676 sayılı kararında; "...toplancak genel kurula gündem maddelerinin eklenmesi için talep yapılması halinde, Mahkemeye bu incelemenin davalı Şirkete tebligat yapılarak duruşmalı şekilde icra edilmesi veya en azından talebe karşı ne diyeceğinin Şirket yönetiminden sorulması ve istemin sonucuna göre değerlendirilmesi gerekir... Kabule göre de seçim maddesinin gündeme eklenmesine karar vermek gerekirken, genel kurulu toplanmaya davet halinde olduğu gibi, bu hususta davacıya yetki verilmesine dair karar ittihazi doğru olmamıştır..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Cilt, s. 2482.

gündeme eklenmesi konusunda karar alabilir. Bu kararın İcra Müdürlüğü vasıtasıyla uygulanması mümkündür⁴⁹⁴. Genel kurul Mahkeme kararını dikkate almazsa genel kurulun aldığı tüm kararların iptali gerekir⁴⁹⁵. Bunun yanında Mahkeme kararına rağmen azınlığın önerisinin gündeme alınmaması yönetim kurulunun hukuki ve cezai sorumluluğunu gerektirir⁴⁹⁶.

Eğer TTK m. 416/1 hükmündeki şartlar oluşmuş ve çağrısız genel kurul toplantısı yapılmakta ise, bu halde de azınlık, TTK m. 411/1 hükmü uyarınca gündeme madde eklenmesini talep edebilmelidir. Hatta farklı azınlık grupları bir araya gelerek farklı gündem maddelerin görüşülmesini de talep edebilirler. Ancak bu durumda tek pay sahibinin toplantıya itiraz etmesi ile toplantı sona ereceğinden, azınlığın gündeme madde eklenmesi talebinin de itiraza uğramaması gerekir⁴⁹⁷.

Son olarak belirtmemiz gerekir ki, genel kurulun azınlık tarafından toplantıya davetine ve/veya gündeme madde eklenmesine ilişkin olan TTK'nın 411. ve 412. maddeleri, tek pay sahipli anonim ortaklıklarda da uygulama olanağı bulabilir. Zira tek pay sahibinin yönetimi oluşturmadığı hallerde, tek pay sahibinin genel kurulun toplantıya davet edilmesi için bu hükümlere başvurma gereksinimi doğabilir⁴⁹⁸.

⁴⁹⁴ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 502.

⁴⁹⁵ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 307. Nitekim Yargıtay 11. HD.'nin 01.11.2010 t., E. 4807, K. 10992 sayılı kararında da, azınlığın teklifinin gündeme alınmaması veya gündeme alınıp görüşülmesinden sonra reddedilmesi halinde, azınlık sahiplerinin genel kurul kararının iptalini isteyebileceğine hükmedilmiştir. Bu karar için bkz. Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Cilt, s. 2480.

⁴⁹⁶ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 502.

⁴⁹⁷ Bu hususta bkz. Ulusoy/Can, s. 79.

⁴⁹⁸ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 46.

III. MÜNFERİT PAY SAHİPLERİ

A. Genel Olarak

Kanun koyucu yeni TTK'da, tek bir paya sahip ortaklara⁴⁹⁹ da genel kurulu toplantıya davet yetkisi tanımıştır⁵⁰⁰. Genel kurulu toplantıya davet yetkisi, tek pay sahipleri için hem bir yetki, hem de vazgeçilmez bir ortaklık hakkıdır⁵⁰¹. Bu düzenleme 6762 S. ETK'da mevcut olmayan oldukça önemli bir yeniliktir. Nitekim mehzaz Almanya ve İsviçre hukuklarında tek pay sahibine doğrudan davet yetkisi tanıyan bir hüküm yer almamaktadır⁵⁰². Yeni TTK, organ yokluğunun mevcut

⁴⁹⁹ Hükümdeki “tek bir pay sahibi” ifadesi ile, davet yetkisi tanınacak çevrenin bir pay sahibi ile sınırlandırıldığı sonucuna ulaşılmamalıdır. Kural olarak bir paya birden çok kişinin sahip olması halinde, pay sahipliği hakları, payın bölünmezliği ilkesi (TTK m. 477) gereği ancak ortak bir temsilci aracılığıyla kullanılabilir de, bu kuralın genel kurulu toplantıya davet hakkı bakımından uygulanmaması gerekir. Çünkü payın bölünmezliği ilkesinin amacı, bir payın sağladığı hakların birden fazla kimse tarafından ayrı ayrı kullanılmasına ve hakların kısım kısım başka şahıslara devrine engel olmaktır. Oysa TTK m. 410/2 hükmü ile gerekli kararların alınması sağlanarak ortaklığın zarar görmesine, zararın artmasına, giderek feshine engel olmak amaçlanmaktadır. Maddenin amacı düşünüldüğünde, her bir paydaş tek başına TTK m. 410/2 hükmü uyarınca Mahkemeye başvurabilmelidir. Maddede geçen “bir pay sahibi” ifadesi buna engel değildir. Nitekim söz konusu ifade ile belirli sayıda birim değere bölünmüş olan esas sermayenin bir parçasına sahip olan pay sahibine değil, pay sahipliği mevkiine işaret edilmektedir. Bu değerlendirmeler için bkz. Cenkci, ss. 154 – 155. Yazar ayrıca, pay üzerinde intifa hakkının mevcut olması durumunda, pay sahibinin yanında, intifa hakkı sahibinin de, TTK m. 410/2 hükmünde düzenlenmiş olan davet yetkisini kullanmak amacıyla Mahkemeye başvurabileceği kanaatindedir. Bu değerlendirmeler için bkz. Cenkci, ss. 157 – 159.

Aksi görüşte olan Karaeğe'ye göre ise, bir payın birden fazla sahibi var ise bunların birlikte hareket ederek toplantı daveti yapması gerekir. Zira payın birden fazla sahibi varsa anonim ortaklığa karşı haklar müşterek temsilci aracılığı ile kullanılabilir. Bu hususta bkz. Özge Karaeğe, “Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi (TTK m. 410/II)”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIX, Y. 2015, Sa. 4, s. 88.

⁵⁰⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 465. Moroğlu'na göre, maddenin kenar başlığında organların davet yetkilerinin aynı zamanda bir görev niteliğinde olduğu belirtilmiş olduğuna göre, madde metnindeki ifadelerin, “...toplantıya çağırabilir” ve “...toplantıya çağırabilirler.” şeklinde değil, “...toplantıya çağırılır.” ve “...toplantıya çağırırlar.” şeklinde kesin ifadelerle belirtilmesi gerekirdi. Bu hususta bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 213-214.

Aksi görüşteki Karaeğe'ye göre ise, tek pay sahibinin bu yetkiyi kullanmaması onun sorumluluğuna yol açacak bir neden olarak görülmemelidir. Nitekim TTK m. 480/1 hükmünde düzenlenen “tek borç ilkesi”ne göre, anonim ortaklıkta pay sahibinin tek borcu taahhüt ettiği sermayeyi ödemektir. Bu hüküm dikkate alındığında kanunda öngörülen istisnalar dışında esas sözleşme ile pay sahibine, pay bedelini veya payın itibari değerini aşan primi ifa dışında bir borç yüklenemez. Bu itibarla pay sahibine genel kurulu toplantıya davet yetkisini aynı zamanda bir borç olarak kabul etmek TTK m. 410/2 hükmünün getiriliş amacına uygun düşmeyecektir. Bu değerlendirmeler için bkz. Karaeğe, s. 78.

⁵⁰¹ Bu hususta bkz. Karaeğe, ss. 84 – 85.

⁵⁰² Bununla birlikte, OR Art. 731b hükmünde, zorunlu organlardan biri mevcut olmadığında ya da organ hukuka uygun olarak oluşmadığında pay sahibinin Mahkemeden gerekli tedbirlerin alınmasını talep edebileceği şeklinde daha ayrıntılı bir düzenlemeye yer verilmiştir. Nitekim OR Art. 731b

olduğu veya yönetim kurulu üyelerinin tümünün istifa ettiği yahut yönetim kurulunun mevcut üyelerle karar alamadığı durumlarda, yönetim kurulunun seçilmesini sağlayıcı bir olanağa yer vermiştir⁵⁰³. Uygulamada, özellikle gruplar arasındaki çekişme ve uyuşmazlıklar dolayısıyla yönetim kurulunun toplanamaması, üye eksikliğinden veya bazı azınlık haklarının kötüye kullanılması sonucu toplantı nisabının gerçekleşmemesi, yönetim kurulunun toptan istifa etmesi veya kaza gibi nedenlerle mevcut olmaması hallerine oldukça sık rastlanmaktadır. Böyle durumlarda kilitlenmeye giren ortaklığın çıkar yol bulabilmesi için genel kurulun toplanabilmesi gerekir⁵⁰⁴. Bunun yanında tek pay sahipli anonim ortaklıklarda, pay

hükmü uyarınca hakim, bunlarla sınırlı olmamakla beraber, tanınan süre içinde hukuka aykırılık giderilmediğinde ortaklığın sona ereceği uyarısında bulunabilmekte, ortaklığa organ ya da kayyım atayabilmekte ve ortaklığın feshi ile tasfiyesine karar verebilmektedir. Türk hukukunda yer verilecek bu kapsamda bir norm, m. 410/2 ile m. 530 hükümlerinin uygulama alanı konusundaki belirsizliğin giderilmesi ile ortaklığın durumuna uygun en isabetli tedbirlerin alınmasını sağlayacaktır. Bu değerlendirmeler için bkz. Cenkcı, ss. 145 – 146.

⁵⁰³ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 304. 6762 S. ETK sisteminde pay sahibine bireysel olarak genel kurulu toplantıya davet yetkisi verilmemişti. Buna rağmen, Komiserler Yönetmeliği'nin 9/g-2 maddesinde, *“Ortaklığının tamamı, imzaları noterce onaylanmış bir yazı ile, genel kurul olarak toplanmak istediklerini Bakanlığa bildirmeleri durumunda, genel kurul, yalnız şirket organlarının oluşturulması amacıyla toplanabilir.”* hükmü yer almaktaydı. Ancak bu hüküm de pratik değildi. Öğretide bu hüküm anonim ortaklıklarda genel kurulu toplantıya davete yetkili olanlara gereksiz bir ekleme yapıldığından bahisle eleştirilmişti. Zira pay sahipleri zaten aralarından hiçbirinin itirazda bulunmaması şartıyla 6762 S. ETK m. 370 hükmü uyarınca çağrısız olarak toplanma ve istedikleri konuyu görüşme hakkına sahipti. Bu açıdan Yönetmelik hükmü 6762 S. ETK m. 370 hükmüne rağmen, pay sahiplerinin sadece ortaklığın organlarını oluşturmak amacıyla genel kurul toplantısı yapmalarını, kanunda öngörülmemiş şartlara bağlamıştı. Kanunda düzenlenmeyen bir hususun Yönetmelikle düzenlenmesi de hukuka uygun değildi. Bu eleştiriler için bkz. Mehmet Helvacı, **“Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik” Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarının Yapılması**, İlgili Mevzuatla Birlikte, İstanbul, 1997, s. 34.

Yiğit'e göre de anılan Yönetmelik hükmünde davetsiz genel kurul toplantısı yapmaya yetkili olan bu kimselerin, sadece ortaklık organlarını seçmek amacıyla imzalarını notere onaylatarak, genel kurul toplantısını yapmak için Bakanlığa bildirim yapmaları gerektiği düzenlenmektedir. Komiserler Yönetmeliği'nin m. 16/5 hükmü uyarınca, genel kurulun yetkili olmayanlar tarafından davet edilmesi halinde komiser görevlendirilmez. Böyle olunca da, toplantının yapılmaması söz konusu olacaktır. Bu düzenleme, neden olacağı sonuçlar göz önüne alındığında, birçok yönden eleştirilebilir bir hükümdür. Her şeyden önce, emredici nitelikte olan davet yetkisinin Yönetmelik hükmü ile düzenlenmesi mümkün değildir. Üstelik, bütün pay sahipleri veya bunların yetkili temsilcileri, bütün konuları karara bağlayabilecekleri bir genel kurul toplantısını kimseden izin almadan veya bildirim yapmadan, ETK m. 370 (TTK m. 416) hükmü çerçevesinde yapmaya zaten yetkilidirler. Bu maddenin uygulamasındaki sorun, komiserin genel kurula kimin tarafından çağırılacağı noktasındadır. Ancak, TTK m. 416'ya göre yapılan bir genel kurul toplantısında, komiserin kimin tarafından toplantıya çağırıldığı önemli değildir. Çünkü bütün pay sahipleri veya temsilcileri hazır ve kimsenin itiraz etmemesi halinde davetsiz olarak toplanabilirler. Durum böyle olunca, bu yetkiye sahip olanları, bir de davete yetkili olarak kabul eden m. 9/g/2, gereksiz bir hüküm olmaktan öteye gidemeyecektir. Bu hüküm sadece prosedürü zorlaştırmaktadır. Tüm bu açıklamalar için bkz. Yiğit, s. 93-94.

⁵⁰⁴ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 159; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 42; Üçışık ve Çelik, s. 245.

sahibinin yönetim kurulunda bulunmaması halinde, bu pay sahibi yine TTK'nın 410/2. maddedeki düzenlemesine dayanarak genel kurulun toplantıya davet edilmesi hususunda Mahkemeye başvurabilir⁵⁰⁵. TTK m. 410/2 hükmü tek pay sahipli anonim ortaklıklar açısından özellikle önemli olabilir ve profesyonel yöneticilerden oluşan yönetim kurulunun görevini yapmaması durumunda pay sahibine etkin bir koruma sağlar⁵⁰⁶. Bu hüküm genel kurulun bazı olağanüstü durumlarda toplantıya davetini sağlamak amacıyla Adalet Komisyonu'nda tasarıya eklenmiştir⁵⁰⁷.

Madde hükmüne göre pay sahibinin genel kurulu doğrudan doğruya toplantıya davet etme yetkisi bulunmamaktadır. Bu yetki ancak Mahkemenin vereceği kararla elde edilebilir ve kullanılabilir⁵⁰⁸. TTK'daki bu düzenlemenin uygulanabilmesi için, ortaklıkta genellikle birden fazla yönetim kurulu üyesinin bulunması gerekir⁵⁰⁹. Çünkü yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması veya toplantı yetersayısının oluşmasına imkan bulunmaması, yönetim kurulunda birden fazla üyenin bulunması halinde söz konusu olacaktır⁵¹⁰. Ayrıca bu düzenleme TTK'nın 530. maddesiyle de doğrudan bağlantılıdır. Zira organların eksikliği başlıklı bu maddede, uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması halinde, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın istemi üzerine şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'nin, yönetim kurulunu da dinleyerek

⁵⁰⁵ Bu hususta bkz. Şener, ss. 465-466; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 44.

⁵⁰⁶ Bu hususta bkz. Erdem, s. 419.

⁵⁰⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, s. 367; Pulaşlı, Şerh, s. 887. Hükmün gerekçesine dair 03.05.2007 tarihli Adalet Komisyonu raporunda, "Eklenen bu ikinci fıkra hükmünün, birçok varsayımda 530. madde anlamında organ yokluğuna engel olabileceği düşünülmektedir. Uygulamada, çeşitli sebeplerle, özellikle gruplar arasındaki uyumsuzluk ve çekişme dolayısıyla toplantı nisabının gerçekleşmemesi, toptan istifa yahut kaza gibi nedenlerle yönetim kurulunun mevcut olamaması hallerine, özellikle ilk iki hale sıklıkla rastlanmaktadır. Bu durumda kilitlenmeye giren şirketin çıkar yol bulabilmesi için genel kurulun toplanabilmesinin sağlanabilmesi gerekmektedir. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nı uygulaması, bir kısım hallerde tüm pay sahiplerinin noterde beyanda bulunarak genel kurulu toplantıya çağırmaları şeklindedir. Ancak bu şartın gerçekleşmesi her zaman kolay olmamaktadır. İkinci fıkra tüm bu sakıncaları ortadan kaldırmak amacıyla kaleme alınmıştır. Kötüye kullanımlara engel olmak için pay sahibinin bu çağırışı mahkeme aracılığıyla yapabilmesi uygun görülmüştür. İşin niteliği mahkeme kararının kesin olmasını gerektirmektedir. Bu kararın dosya üzerinden mi yoksa duruşmalı mı verilmesi gerektiği hususunda bir düzenleme yapılmayıp, bu somut olayın özelliklerinin dikkate alınabilmesi için mahkemenin takdirine bırakılmıştır." denilmektedir. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 887; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 43.

⁵⁰⁸ Bu hususta bkz. Erdem, s. 418.

⁵⁰⁹ Bu hususta bkz. Şener, s. 465.

⁵¹⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 465; Kaya, Mustafa İsmail. "Anonim Şirkette Tek Bir Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması", **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s. 407.

ortaklığın durumunu kanuna uygun hale getirmesi için bir süre belirleyeceği düzenlenmiştir. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, Mahkeme ortaklığın feshine karar verecektir. İşte Mahkemeye başvurma hakkına sahip olan bu tek pay sahibi, ortaklığın feshini istemek yerine veya feshi engellemek amacıyla, genel kurulu toplantıya davet yetkisini kullanarak, söz konusu organ eksikliğinin giderilmesini sağlayabilecektir⁵¹¹. Anılan düzenleme ile TTK m. 530 anlamında organ yokluğuna bağlı sonuçların da bir ölçüde önüne geçilebilecektir⁵¹². Hatta fesih davası devam ederken tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisi kullanması ve yeni yönetim kurulunun seçilmesini sağlaması mümkündür. Bu halde Mahkeme fesih davasını koşullarının ortadan kalkmış olması nedeniyle reddetmelidir⁵¹³. Ancak anılan hüküm TTK m. 530 hükmündeki fesih davası için kesin delil sağlamak amacıyla da kullanılmaya müsaittir⁵¹⁴. Tek pay sahibi tarafından genel kurulu toplantıya davet yetkisi kullanılmış ancak beklenen fayda sağlanamamışsa, bu aşamada fesih talep edildiğinde Mahkeme, durumu kanuna uygun hale getirmesi için ortaklığa süre tanımaksızın feshe karar verebilmelidir⁵¹⁵.

Kuşkusuz madde hükmünün tek amacı organ eksikliğinin giderilmesi ile sınırlı değildir. Aksine, tek pay sahibinin daveti üzerine toplanan genel kurulda, ortaklık menfaati açısından gerekli görülen konular karara bağlanarak işlerin sürüncemede kalmasına engel olunabilecektir. Bunun yanında, 6762 S. TTK ile denetçilere tanınmış olan yönetim kurulunun ihmali veya zorunlu veya müstacel sebeplerin ortaya çıkması halinde genel kurulu toplantıya davet yetkisi 6102 S. TTK ile kaldırılmış olduğundan, tek pay sahibinin davet yetkisi bu anlamda bu boşluğu dolduracak bir işleve de sahiptir. Bunun gibi pay sahiplerini yönetim işlerine dahil

⁵¹¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 465.

⁵¹² Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 159; Üçışık ve Çelik, s. 245.

⁵¹³ Bu hususta bkz. Karaege, s. 94.

⁵¹⁴ Bu hususta bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 214.

⁵¹⁵ Her ne kadar TTK m. 530 hükmünde yer alan "...*şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, yönetim kurulunu da dinleyerek şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir.*" şeklindeki ifade, ortaklığa süre tanınması konusunda Mahkemeye takdir yetkisi tanınmadığı, her halükarda bu sürenin verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılmaya müsaitse de, daha önce pay sahiplerine m. 410/2 hükmü uyarınca tanınan yetkiye rağmen fesih sebebi olarak gösterilen eksiklikler giderilmediğinde aynı sürecin yeniden işletilmesi, m. 530 hükmünün amacıyla ve usul ekonomisi ilkesi ile bağdaşmaz. Bu değerlendirmeler için bkz. Cencki, s. 137.

etmek ve yönetimsiz kalan ortaklığa kayyım tayin edilmesini engellemek de, maddenin işlevleri arasında gösterilebilir.⁵¹⁶

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi yönetim kurulunun tek bir kişiden oluşması halinde, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması ve toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması hallerinin oluşmayacağına kabulü gerekir. Buna karşın hükümde üçüncü hal olarak öngörülen yönetim kurulunun mevcut olmaması durumu ortaya çıkabilir. Dolayısıyla yönetim kurulunun toplantı yetersayısının bulunduğu ve toplanmasında herhangi bir güçlük bulunmadığı durumlarda tek bir pay sahibinin genel kurul toplantısına davet yetkisinin kendisine verilmesi için Mahkemeye başvurusu mümkün değildir⁵¹⁷.

Tek bir pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisine ilişkin maddede sayılan koşullar sınırlı sayıdadır, bunların esas sözleşme ile çoğaltılmasına, emredici hükümler ilkesi (TTK m. 340) olduğu kadar, tek pay sahibinin davet yetkisinin istisnai niteliği de engeldir⁵¹⁸. Tek bir pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisinin açıklığa kavuşturulması bakımından madde hükmünde sayılan şartların tek tek incelenmesi faydalı olacaktır.

B. Münferit Pay Sahiplerince Genel Kurulu Toplantıya Davet Şartları

1. Yönetim Kurulunun Devamlı Olarak Toplanamaması

Maddede sayılan ilk şart yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamamasıdır. Bu halde yönetim kurulu şeklen mevcut olmakla birlikte, bazı sebeplerle devamlı olarak toplanamamakta ya da toplanmasına rağmen karar alamamaktadır⁵¹⁹. Bilindiği üzere, TTK'nın 530. maddesi uyarınca yönetim kurulunun uzun süreden beri bulunmaması ortaklığın feshine neden olmaktadır. Dolayısıyla m. 410/2 hükmünde belirtilen devamlılıktan kasıt, yönetim kurulunun toplanamaması ya da karar alamamasının mutlaka uzun bir süre devam etmesi

⁵¹⁶ Bu değerlendirmeler için bkz. Cenkci, ss. 138 – 140.

⁵¹⁷ Bu hususta bkz. Kaya, s. 407. Bununla birlikte aşağıda görüleceği üzere, Karaege tarafından tek kişiden oluşan yönetim kurulunda da eğer yönetim kurulu tarafından bir türlü karar alınamıyorsa yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması koşulunun oluştuğunun kabulü gerekir. Bu hususta bkz. Karaege, s. 110.

⁵¹⁸ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 146.

⁵¹⁹ Bu hususta bkz. Karaege, s. 109.

değildir. Aksi takdirde, m. 410/2 hükmünün uygulanma koşulları, ortaklığın feshi koşullarına (TTK m. 530) indirgenmiş olur ki, bu durum m. 410/2 hükmünün amacıyla bağdaşmaz⁵²⁰. Aksine fesih için gerekli olan uzun süre koşulunun henüz gerçekleşmediği aşamada, organ eksikliğini gidermek amacıyla TTK m. 410/2 hükmüne başvurulması amaçlanmıştır⁵²¹. Dolayısıyla “devamlı olarak toplanamama” şartının hangi durumlarda gerçekleştiğinin tespit edilmesi gerekir. Yönetim kurulunun toplanamama nedeni önem arz etmemektedir; yönetim kurulu, üyelerinin hastalığı, devamsızlığı, ihmali, toplantıya çağırılmaması ya da üyeler arasında ihtilaf bulunması gibi nedenlerle toplanamayabilir⁵²². Her ne kadar toplantı zamanına ilişkin TTK’da bir düzenleme yer almasa da, yönetim kurulunun görev, yetki ve sorumluluğuna ilişkin hükümler dikkate alındığında, ortaklık işlerinin gerektirdiği zamanlarda toplantı yapılmasının zorunlu olduğu söylenebilir. Özellikle, yönetim kurulunun özen ve bağlılık yükümlülüğünü düzenleyen m. 369 hükmünün böyle bir zorunluluğu öngördüğü kabul edilmelidir. Bir kararın alınması için toplantı yapılmasının zorunlu olduğu hallerde toplantının gerçekleştirilmemesi, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması anlamına gelmektedir⁵²³. Bununla birlikte yönetim kurulunun toplanmasına rağmen karar alamaması da, tek pay sahibinin davet yetkisi bakımından toplanamama durumu ile eşdeğerdir. Oylama sonucunun sürekli eşit oy çıkması, kabul ya da red yönünde herhangi bir karar alınamaması veya süreli red kararı alınması, tek pay sahibinin davet konusunda yetkili hale gelmesine neden olur⁵²⁴. Aynı şekilde tek kişilik bir yönetim kurulunda da yönetim kurulu hiçbir

⁵²⁰ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 148. Aksi görüşte olan Karaeage ise, maddede geçen yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması ifadesini, TTK m. 530 bağlamında uzun süreden beri toplanamama olarak yorumlamıştır. Bu değerlendirmeler için bkz. Karaeage, s. 110.

⁵²¹ Bu hususta bkz. Cenkci, ss. 136 – 137. Bu noktada anonim ortaklığın feshine neden olan uzun süre koşulunun tespiti konusunda da öğretide tartışmalar bulunmaktadır. Pulaşlı tarafından uzun süre makul ölçüleri aşan süre olarak tanımlanmış iken, Tekinalp tarafından bu sürenin en az 3 yıl olarak tespit edildiğini ifade etmektedir. Soykan’a göre ise uzun süre, organ eksikliğinin sebebine bağlı olarak değişen eksikliği giderilemeyeceği düşüncesinin oluşmasına yetecek süre olarak kabul edilip bu konuda nihai değerlendirmenin hakime bırakılması gerekmektedir. Bu görüşler için bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 621; Tekinalp, s. 196; Soykan, s. 287.

⁵²² Bu hususta bkz. Cenkci, ss. 146 – 147.

⁵²³ Bu hususta bkz. Kaya, s. 411. Örneğin yönetim kurulunun toplanamaması ya da karar alamaması, olağan genel kurul toplantısının hesap dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılmasını geciktirdiğinde devamlıdır. Olağanüstü genel kurul toplantıları açısından ise, genel kurulda bağlanacak konu göz önünde bulundurularak belirlenecek olan makul süre içinde davet kararı alınmadığında devamlılığın varlığından söz edilmelidir. Örneğin, sermaye kaybı, TTK m. 376/2 hükmünde öngörülen seviyeye ulaştığında genel kurulun derhal toplanması gerektiğinden, bahsi geçen makul süre kısa tutulmalıdır. Bu örnekler için bkz. Cenkci, s. 149.

⁵²⁴ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 148; Karaeage, s. 109, 112.

surette karar almaya yanaşmıyor veya genel kurulu toplantıya davet konusunda herhangi bir karar almak üzere görevini yerine getirmiyorsa yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması şartının gerçekleştiğinin kabulü gerekir⁵²⁵.

Bunun yanında yönetim kurulunun toplantılarını fiziken yapması gerekli olmayıp, TTK m. 390/4 hükmü gereği sirküler tipi karar alma yöntemi ile ya da elektronik ortamda toplanarak karar alması da mümkündür. Bu hallerde de yönetim kurulunca toplantı yapıldığı ve yönetim kurulunun fiziken toplanmadığından bahisle hükümde yer alan yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması şartının gerçekleşmediği kabul edilmelidir⁵²⁶.

Bununla birlikte düzenlemenin amacı dikkate alındığında, yönetim kurulu üyelerinin yoğunluğu veya olağanüstü bazı durumların yaşanmasından dolayı toplantı yapılmasının birkaç ay aksaması, hükmün uygulanması için yeterli değildir. “Devamlı olarak toplanamama” durumunun yönetim kurulunun işlevlerini yerine getirmesine engel olacak uzunlukta olup olmadığına bakılmalıdır. Ortaklık işleri gerektirmesine rağmen yönetim kurulunun toplanamaması devamlı bir hal almaya başladıysa, tek bir pay sahibinin genel kurul toplantısının yapılması için kendisine izin verilmesi istemiyle Mahkemeye başvuru şartının yerine geldiği kabul edilmelidir⁵²⁷.

Yönetim kurulu, esas sözleşmeye koyulacak bir hükümle düzenleyeceği iç yönergeye göre yönetimi kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine ya da üçüncü kişiye devredebilecektir. Ancak bu halde dahi, yönetim kurulunun uzun süreli olarak toplanmaması söz konusu olursa, madde hükmünün uygulanabileceğinin kabulü gerekmektedir⁵²⁸.

Görev süresi dolan yönetim kurulunun davet yetkisinin, tek pay sahibinin davet yetkisine etkisi üzerinde de ayrıca durulmalıdır. TTK m. 410/1 uyarınca yönetim kurulu görev süresi dolsa bile genel kurulu toplantıya davet edebilmektedir. Bu durumda tek pay sahibinin davet yetkisinin varlığı, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması koşuluna göre belirlenmelidir. Görev süresi henüz dolmadan yeni üye seçimi yapılabilmesi için genel kurulu toplantıya davet etmeyen yönetim

⁵²⁵ Bu hususta bkz. Karaege, s. 110.

⁵²⁶ Bu hususta bkz. Kaya, ss. 413 – 414.

⁵²⁷ Bu hususta bkz. Kaya, s. 412.

⁵²⁸ Bu hususta bkz. Kaya, ss. 412 – 413.

kurulunun ihmali söz konusudur. Bu bağlamda, görev süresi dolan yönetim kurulunun ya da tek pay sahibinin, genel kurulu toplantıya davet konusunda birbirlerine karşı üstünlüğü bulunmamaktadır. Mahkeme, görev süresi dolan yönetim kurulunun davet yetkisinin devam ettiğinden bahisle pay sahibinin izin talebini reddedememelidir⁵²⁹.

2. Toplantı Yetersayısının Oluşmasına İmkan Bulunmaması

Madde hükmünde belirtilen bir diğer şart “toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması”dır. TTK m. 359 hükmünde, yönetim kurulunun bir veya birden fazla kişiden oluşabileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla yönetim kurulunun tek bir kişiden de oluşması mümkündür. Ancak toplantı yetersayısının oluşmasına imkan bulunmaması halinin gerçekleşmesi için yönetim kurulunda birden fazla üyenin bulunması gerekmektedir⁵³⁰. Ayrıca “toplantı yetersayısının oluşmasına imkan bulunmaması” ifadesinin mefhumu muhalifinden çıkan sonuca göre, üyeliğin boşalmasına rağmen toplantı yetersayısı sağlandığı sürece tek pay sahibinin davet yetkisi bulunmamaktadır⁵³¹. Bu halin tespiti “yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması” şartının tespitine göre daha kolaydır. Nitekim TTK m. 390/1 hükmüne göre, esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üye sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunanların çoğunluğu ile alır. Üye tam sayısının çoğunluğunu oluşturacak kadar üyeliğin boşalması durumunda, toplantı yeter sayısına ulaşılması mümkün olmayacağından, m. 410/2 hükmünde öngörülen bu ön şart gerçekleşmiş kabul edilecektir.

Yönetim kurulu üyeliği TTK m. 363/2 hükmü uyarınca iflas, ehliyetin kısıtlanması, kanuni veya esas sözleşmede öngörülen niteliklerin kaybı ile kendiliğinden sona erer. Aslında üyeliğin herhangi bir nedenle boşalması halinde, TTK m. 363/1 hükmü gereği, yönetim kurulu kanuni şartları haiz birini geçici olarak

⁵²⁹ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 153.

⁵³⁰ Bu hususta bkz. Karaege, s. 101.

⁵³¹ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 150.

yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunabilir⁵³². Bu yolla seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması halinde selefının süresini tamamlar. Ancak bu yöntemle geçici üye seçilebilmesi için, üyelikteki boşalmalara rağmen toplantı yetersayısı sağlanabilmeli ve yönetim kurulu TTK m. 390 hükmündeki toplantı ve karar yetersayısını sağlayarak boşalan üyeliklerin doldurulması konusunda karar alabilmelidir⁵³³. Dolayısıyla toplantı ve karar yetersayısının sağlanamadığı durumda TTK m. 363 hükmünden yararlanılarak yönetim kurulunun işlevselliğini sürdürmek mümkün olmaz⁵³⁴. Esas sözleşmedeki veyahut genel kurulca tespit edilmiş olan üye sayısının boşalması durumunda yönetim kurulunun kalan üyeleri bu eksikliği tamamlamazlarsa, genel kurulun toplanması sağlanmalıdır. Bu noktada TTK m. 410/2 hükmü devreye girecektir⁵³⁵. Hükmün uygulama alanı özellikle tek kişilik yönetim kurullarında üye boşalması yaşanması durumunda söz konusu olacaktır. Yine iki kişilik yönetim kurullarında da bir üyeliğin boşalması halinde TTK m. 363/1 hükmüne göre boşalan üyeliğin doldurulması mümkün olmayacak ve TTK m. 410/2 hükmü uygulama alanı bulacaktır⁵³⁶.

Bunun gibi toplantı yetersayısını etkileyecek derecede üyenin uzun süreli ve ciddi bir hastalığa yakalanmış olması ve toplantılara katılamayacak olmaları da m. 410/2 hükmünün uygulanmasına yol açabilir. Aynı şekilde TTK m. 1527/1 ve Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullar Hakkında Tebliğ hükümlerinde öngörülen şartlar yerine getirilmediği için online yönetim kurulu toplantısının yapılamadığı hallerde, toplantı yetersayısının oluşmasını engelleyecek sayıdaki üyenin yurtdışında veya başka şehirde bulunması gibi hallerde toplantıya gelmesini imkansız kılacak bir sebebin ortaya çıkması

⁵³² TTK m. 363/1 hükmündeki düzenlemenin yönetim kurulunun bir yükümlülük getirip getirmediği ve hükmün emredici olup olmadığı konusundaki tartışmalar için bkz. Karaege, ss. 103 – 104.

⁵³³ Bununla birlikte Y. 11. HD.'nin 08.02.1990 t., E. 5478, K. 708 sayılı kararında; "...*madde hükmünün amaca uygun yorumlanması gerektiği ve yönetim kurulunun kalan üyeleri toplantı karar yetersayısını oluşturamıyor olsalar dahi karar yetersayısını oluşturabiliyorlarsa bu üyelerin geçici üye atayabileceğini kabul etmek gerektiği...*" şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 2. Cilt, ss. 2239-2241.

⁵³⁴ Bu hususta bkz. Kaya, s. 415.

⁵³⁵ Bu hususta bkz. Karaege, s. 104.

⁵³⁶ Bu hususta bkz. Karaege, s. 105.

durumunda da m. 410/2 hükmüne dayanılarak her pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet izni talebiyle Mahkemeye başvurması söz konusu olabilecektir⁵³⁷.

Belirtilen bu şart, yönetim kurulunun mevcut olmaması koşulunun bir türü olarak değerlendirilmelidir. Aksi halde, üyeliğin boşalmasına rağmen toplantı yetersayısı sağlandığı sürece yönetim kurulunun mevcut olduğu ve bu durumda tek pay sahibinin davetle yetkili olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır ki, bu durum maddenin amacıyla bağdaşmaz⁵³⁸.

3. Yönetim Kurulunun Mevcut Olmaması

Madde hükmünde yer alan son şart ise yönetim kurulunun mevcut olmamasıdır. Bu koşul, yönetim kurulunun şeklen mevcut olmamasını ifade etmektedir⁵³⁹. Yönetim kurulunun hiç mevcut olmaması aynı zamanda anonim ortaklığın sona erme sebeplerinden biri olarak öngörülmüştür. Yönetim kurulunun hiç mevcut olmaması durumu nadiren ortaya çıkabilir. Öncelikle anonim ortaklığın kuruluşunun tamamlanmasından hemen sonra yönetim kuruluna ihtiyaç duyulabileceği düşünüldüğünden, yönetim kurulu üyelerinin esas sözleşme ile atanması zorunlu tutulmuştur. Dolayısıyla ortaklık tüzel kişilik kazanırken yönetim kurulu mevcuttur. Kuruludan sonraki dönemde herhangi bir nedenle yönetim kurulunun bulunmaması durumu ile karşılaşılabilir. Süresi sona ermiş olmasına rağmen, yeni bir yönetim kurulunun seçilmemiş olması ya da yönetim kurulu üyelerinin tamamının istifaları ile yerlerini doldurma imkanının olmadığı hallerde yönetim organının yokluğundan söz edilebilir⁵⁴⁰. Bazı durumlarda genel kuruldaki oy dağılımı veya mevcut pay sahipleri arasındaki anlaşmazlıklar yeni yönetim kurulu üyelerinin seçilmesine engel oluşturabilmektedir. Özellikle esas sözleşme ile yönetim kurulu üyelerinin seçimine ilişkin nisabın ağırlaştırıldığı durumlarda bu nisabın sağlanamaması nedeniyle yeni yönetim kurulunun seçilememesi söz konusu olabilmektedir⁵⁴¹. Yine yönetim kurulunun seçimine ilişkin genel kurul kararının

⁵³⁷ Bu hususta bkz. Kaya, s 416.

⁵³⁸ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 151.

⁵³⁹ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 152.

⁵⁴⁰ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 153.

⁵⁴¹ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 153.

Mahkeme tarafından yokluğunun ya da butlanının tespit edilmesi veya iptal edilmesi ve bu kararın kesinleşmesi halinde de yönetim kurulunun yokluğu söz konusu olur⁵⁴². Böyle hallerde m. 410/2 hükmünün getirilmesi ile ulaşılmak istenen amacın gerçekleştirilmesi de mümkün olmayabilir. Zira tek bir pay sahibinin daveti ile toplanan genel kurulda, pay sahipleri arasındaki anlaşmazlıkların devam etmesi, yeni yönetimin belirlenmesini de imkansız kılacaktır. Bununla birlikte, ortaklığın feshine neden olan organ eksikliğinden (TTK m. 530) farklı olarak, yönetim kurulunun mevcut olmaması koşulunun uzun süreden beri devam etmesi gerekmemektedir⁵⁴³.

C. Mahkemeye Başvuru ve Davet Usulü

Maddede tek pay sahibinin hangi koşullarda genel kurulu toplantıyı davet yetkisine sahip olacağı belirtilmiş, bu yetkinin nasıl kullanılacağı düzenlenmemiştir. Gerçekten m. 410/2 hükmü dikkate alındığında, “yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması veya mevcut olmaması” dışında toplantıya davet izninin verilmesi için başkaca bir şartın aranıp aranmayacağı konusunda tereddütler yaşanabilir. Özellikle azınlığın genel kurulu toplantıya davet hakkının kullanılmasına ilişkin şartların çok daha ayrıntılı bir şekilde düzenlendiği dikkate alındığında, tek bir pay sahibinin bu haktan hangi koşullarda yararlanacağının da belirlenmesi gerekirdi⁵⁴⁴. Maddenin ayrıntılı düzenlemeler içermemesi sebebiyle, bu yetki de aynen azınlığın talebinin reddi halinde genel kurulu davetinde olduğu gibi Mahkeme aracılığıyla düzenleneceğine göre, bu konuda TTK m. 412 hükmünden kıyasen yararlanılabilir⁵⁴⁵. Bu konuda yetkili Mahkeme ortaklık merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesidir. Söz konusu madde hükmü, Mahkemenin izin istemine dair kararını taraf oluşturarak

⁵⁴² Bu hususta bkz. Karaage, s. 108.

⁵⁴³ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 153.

⁵⁴⁴ Bu değerlendirmeler için bkz. Kaya, ss. 408 – 409.

⁵⁴⁵ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 486. Moroğlu’na göre ise, tek pay sahibine bu şekilde bir toplantıya davet yetkisi tanınmasının pratik bir değeri yoktur ve düzenleme eksiktir. Zira diğer pay sahiplerinin en az %25’i toplantıya katılmazlarsa davet yetkisi zaten sonuçsuz kalacaktır. Bu nedenle, tek pay sahibine birinci toplantıda yeterli katılım olmazsa ikinci toplantıya davet yetkisinin de tanınması gerekirdi. İkinci toplantıda nisap aranmadan karar alınabileceği için düzenleme etkili olabilirdi. Ayrıca, tek kişiye davet yetkisi tanındığına göre gündemi belirleme yetkisinin de verildiğinin kabulü gerekecektir. Maddede bunun açıkça düzenlenmemesi eksikliklerdir. Bu görüşler için bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 213.

ve zorunluluk olmadıkça duruşma yapmadan vereceğini belirtmemiş olması bakımlarından eksiktir⁵⁴⁶. Azınlığın yetki talebinden farklı olarak, tek bir pay sahibinin izin başvurusunda bulunması halinde taraflar arasında bir ihtilafın bulunmadığını kabul etmek gerekir. Zira azınlık dava açmadan önce m. 411’de öngörüldüğü şekilde ortaklık yönetimine başvurmakta ve toplantının yapılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bun karşın tek bir pay sahibinin başvurusunda taraflar arasında bir uyuşmazlık bulunduğu söylenemez. Zira tek pay sahibi m. 411 ve m. 412’de öngörülen sistemden farklı olarak, yönetim kurulunun işlevselliğini yitirmesinden dolayı doğrudan yargı yoluna gitmektedir. Bu açıdan bakıldığında, m. 410/2 hükmü çerçevesinde yapılacak başvurunun çekişmesiz yargının konusuna girdiği kabul edilmelidir⁵⁴⁷. Bununla birlikte, uygulamada m. 410/2 hükmü uyarınca yapılan başvurular genellikle çekişmeli yargı işi olarak kabul edilmekte ve taraf teşkili sağlanarak görülmektedir⁵⁴⁸. Halbuki yönetim kurulu mevcut olmadığı gerekçesiyle yapılan izin başvurularında ortaklık, yönetim kurulunun mevcut olmaması sebebiyle zaten savunma hakkını kullanamayacaktır⁵⁴⁹. Aynı zamanda tek pay sahibinin izin talebiyle Mahkemeye başvurması halinde ortaklık ile bu pay sahibi arasında aslında bir menfaat çatışması da bulunmamaktadır. Nitekim toplantının gerçekleştirilecek olmasının diğer pay sahiplerine zarar verdiği söylenemez; zira organ eksikliği sorunu ile karşı karşıya kalmış bir ortaklığın genel kurul toplantısının yapılmasında aslında hem pay sahiplerinin hem de ortalığın menfaati bulunmaktadır⁵⁵⁰. Başvurunun çekişmesiz yargı işi olarak kabulü halinde, niteliğine uygun düştüğü ölçüde basit yargılama usulü uygulanmalı ve dosya üzerinden karar verilmelidir⁵⁵¹.

Tek pay sahibi başvurusunda, öncelikle davet hakkının varlığını, yani yönetim kurulunun mevcut olmadığını, devamlı olarak toplanamadığını ya da toplantı nisabının oluşmasına olanak bulunmadığını kanıtlamalı, ayrıca gündemi ve

⁵⁴⁶ Bu hususta bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 214.

⁵⁴⁷ Bu hususta bkz. Kaya, ss. 418 – 419; Cenkci, s. 160.

⁵⁴⁸ Bu hususta bkz. Cenkci, ss. 160-161.

⁵⁴⁹ Bu hususta bkz. Cenkci, ss. 160 – 161.

⁵⁵⁰ Bu hususta bkz. Kaya, ss. 420 – 421.

⁵⁵¹ Bu hususta bkz. Cenkci, s. 162.

gerekçelerini belirtmelidir⁵⁵². Başvuru üzerine Mahkeme, öncelikle bu başvurunun yapılabilmesi için belirlenen şekli şartların yerine getirilip getirilmediğini araştırmalı, başvuran kişinin pay sahibi olduğunu⁵⁵³ ve m. 410/2 hükmünde düzenlenen şartların gerçekleştiğini⁵⁵⁴ tespit ettikten sonra ilgili pay sahiplerine genel kurulu toplantıya davet konusunda yetki vermelidir⁵⁵⁵. Mahkemenin verdiği karar kesindir (TTK m. 410/2).

Pay sahibi izin talebi ile Mahkemeye başvurduğunda, dilekçesine genel kurulda görüşülecek gündem maddelerini eklemesi uygun olur. Ancak tek pay sahibi, genel kurul gündeminin belirlenmesi konusunda sınırlı yetkilidir. Yetkisinin istisnai niteliği, gündemin pay sahibi tarafından serbestçe belirlenmesine engeldir. Bu bağlamda pay sahibinin daveti üzerine toplanacak genel kurulun gündemini, ancak genel kurulun toplanmasını gerektiren objektif nedenler oluşturabilir⁵⁵⁶. Nitekim TTK'nın 410/2. maddesinde yer alan düzenleme, yönetim kurulunun seçilebilmesi amacıyla genel kurulun toplantıya davet edilebilmesi için pay sahibinin kendisine izin verilmesini Mahkemeden talep edebilmesi olarak anlaşılmalıdır⁵⁵⁷. Pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisi sadece bu hal için özgülenmiştir. Yoksa TTK m. 410/2 hükmü, yapılmamış olağan genel kurul toplantıları, esas sözleşme değişiklikleri, olağanüstü genel kurul toplantısı çağrıları için kullanılamaz. Çünkü pay sahibi ne finansal tabloları, ne de esas sözleşme değişikliği tasarısını hazırlamaya

⁵⁵² Bu hususta bkz. Cenkcı, s. 159. Kaya ise, pay sahibinin gerektirici nedenleri bildirmesinin gerekli olmadığı, Mahkemenin de bu kapsamda bir araştırma yapamayacağı görüşündedir. Bu hususta bkz. Kaya, s. 421.

⁵⁵³ Genel kurula katılmaya yetkili pay sahiplerinin düzenlendiği TTK m. 415 ve m. 417 hükümleri bu konuda yol göstericidir. Buna göre, ortaklık tarafından pay senedi çıkarılmamışsa ya da nama yazılı pay senedi veya ilmühaber çıkarılmışsa, pay defteri kayıtları (TTK m. 499) esas alınabilir, hamiline yazılı pay senedi çıkarılmışsa, bunlara zilyet olunduğunun ispatı istenebilir. Ortaklığın payları kayden izleniyorsa, bu konuda Merkezi Kayıt Kuruluşu'ndan da bilgi alınmalıdır TTK m. 477/1; SerPK m. 30/2). Yetkisiz kişi tarafından yapıldığı tespit edilen başvuru, taraf sıfatı yokluğu nedeniyle reddedilmelidir. Bu hususta bkz. Cenkcı, s. 162.

⁵⁵⁴ Bu şartların tespiti bakımından gerektiğinde yönetim kurulunun toplanmadığı iddiası bakımından yönetim kurulu; toplantı yetersayısının oluşmasına imkan bulunmadığı iddiası bakımından, kalan yönetim kurulu üyeleri ya da yönetimin devri (TTK m. 367) söz konusu ise murahhaslar veya diğer ilgililer dinlenmelidir. Bu hususta bkz. Cenkcı, s. 163.

⁵⁵⁵ Bu hususta bkz. Kaya, s. 421. Konuyla ilgili bir Yerel Mahkeme kararında da; “...davacının davalı şirkette pay sahibi olduğu, yönetim kurulu üyelerinin büyük çoğunluğunun istifa ettiği, istifa etmeyen iki yönetim kurulu üyesinin de fiilen ve hukuken bu görevi yapamaz durumda olduğu ve davacı talebinin TTK m. 410/2 maddesindeki düzenlemeye uygun olduğu...” sonucuna varılmış ve davanın kabulüne karar verilmiştir. (Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi, 2013/132 E., 2013/83 K.). Bu karar için bkz. Kaya, s. 424.

⁵⁵⁶ Bu hususta bkz. Cenkcı, s. 141.

⁵⁵⁷ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 305.

yetkilidir⁵⁵⁸. Hakim, tek pay sahibinin daveti ile toplanacak genel kurul toplantısında yönetim kurulunun görevlerini yapamayacağı hususunu dikkate alarak hangi gündem maddeleri ile toplantıya davetin gerçekleştirileceğine karar verebilir⁵⁵⁹. Dolayısıyla toplantının gündemi belirlenirken, bu hususa dikkat edilmeli, hükmün amacını aşan bir gündem maddesi belirlenmemelidir.

Bu noktada birden fazla pay sahibi tarafından ayrı ayrı davet izni talep edildiğinde, başvuruların birlikte mi yoksa birbirinden bağımsız olarak mı inceleneceği, üzerinde durulması gereken bir diğer sorundur. Sorunun çözümü, pay sahibinin daveti üzerine toplanacak genel kurulun gündemi ile yakından ilgilidir. Yukarıda açıklandığı üzere, pay sahibinin daveti üzerine toplanacak genel kurulun gündemini, toplanmayı gerektiren objektif nedenler oluşturmaktadır. Bu nedenler, davet izni isteyen pay sahibine göre değişiklik göstermemekle beraber, ortada birden fazla objektif nedenin bulunması ve her bir izin başvurusunda farklı nedene dayanılmış olması mümkündür. Buna göre, ilk başvuru ile sonrakiler aynı nedene dayanıyorsa, sonraki başvurular derdestlik ya da hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddedilmelidir (HMK m. 114/1, m. 115). Gerçekten, ilk başvuruda talebi kabul edilen pay sahibi tarafından genel kurul zaten toplantıya davet edileceğinden, başka bir pay sahibinin aynı nedenle başvurmakta hukuki yararı bulunmamaktadır. Öte yandan, ilk başvuru ile sonrakiler farklı nedene dayanıyorsa, usul ekonomisi ilkesi gereği ve çelişkili kararlar verilmesinin önüne geçilmesi amacıyla, aralarında bağlantı bulunduğu gerekçesi ile başvuruların birleştirilmesine karar verilmelidir (HMK m. 166/1). Birleştirilen başvurular haklı bulunursa, Mahkemenin verdiği karar, tek bir genel kurul toplantı davetiyle icraya elverişli olmalıdır⁵⁶⁰.

Genel kurul toplantısına davet konusunda yetkilendirilen pay sahibi, TTK hükümlerini dikkate alarak usulüne uygun bir şekilde davet yapmalı ve genel kurul toplantısının yapılmasını sağlamalıdır⁵⁶¹. Davet izni alan tek pay sahibi, birinci

⁵⁵⁸ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 304-305. Kaya'ya göre ise, m. 410/2 hükmünde gündem konusunda sınırlayıcı bir ifade bulunmadığından, m. 413/1 hükmü uyarınca tek pay sahibi gündemi serbestçe belirleyebilecek olmakla birlikte, kanunda geçmiş hesap dönemine ilişkin finansal tablolar ile yıllık faaliyet raporunun ancak yönetim kurulu tarafından hazırlanacağı emredici olarak düzenlendiğinden, bunlara bağlı olan yönetim kurulu faaliyet raporunun müzakeresi, bilanço ve kar ve zarar hesaplarının okunması ile kar dağıtım konuları, bu şekilde toplanacak genel kurulda görüşülemez.

⁵⁵⁹ Bu hususta bkz. Kaya, s. 425.

⁵⁶⁰ Bu değerlendirmeler için bkz. Cenkcı, ss. 155 – 157.

⁵⁶¹ Bu hususta bkz. Kaya, s. 425.

toplantıda toplantı yetersayısı sağlanamadığında TTK m. 418 ile m. 421 hükümleri uyarınca ikinci toplantıyı yapmakla da yetkilidir⁵⁶². Hatta ilk toplantıda yetkilendirilen pay sahibinin ikinci toplantı davetini de aynı anda yapması gerektiği kabul edilmektedir⁵⁶³. Bununla birlikte kayyımı atamaya resen dahi yetkili olan Mahkemenin, genel kurul toplantısını icra ile görevli bir temsil kayyımı ataması da mümkündür⁵⁶⁴.

Genel kurul, hem davet izni alan tek pay sahibi hem de yönetim kurulu tarafından toplantıya davet edildiğinde, hangi davetin hukuka uygun olacağı konusu da açıklığa kavuşturulmalıdır. Mahkemenin izin kararı yönetim kurulunun davet yetkisini ortadan kaldırmaz⁵⁶⁵. Buna göre, genel kurul yönetim kurulu tarafından da toplantıya davet edilmişse ikili bir ayırım yapılmalıdır. Davette bildirilen toplantı gündemleri farklı ise, yapılan her iki davetin de hukuka uygun olduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte ard arda genel kurul toplantısı yapılması gereksiz

⁵⁶² Bu hususta bkz. Cenkeci, s. 140. Bununla birlikte yukarıda da değindiğimiz üzere, öğretide Moroğlu tarafından, tek pay sahibine birinci toplantıda yeterli katılım olmazsa ikinci toplantıya davet yetkisinin verileceğinin maddede açıkça düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu görüşler için bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 213.

⁵⁶³ Bu hususta bkz. Karaege, s. 89.

⁵⁶⁴ Bu hususta bkz. (Poroy, Tekinalp, Çamoğlu), s. 486. Bununla birlikte tek pay sahibinin toplantıya davetinde Mahkemece kayyım atanmasına karar verilip verilemeyeceği hususunun öğretide tartışmalı olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. Öğretide Kendigelen ve Karaege tarafından, pay sahibinin toplantı davetini yapmakla bizzat görevlendirilmesi, toplantı için gerekli hazırlıkların yapılması konusunda başkaca sorunları beraberinde getireceğinden, m. 410/2 hükmünde m. 412 hükmünde olduğu gibi davet işlemlerini yapmak üzere kayyım atanacağının düzenlenmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Bu görüşler için bkz. Kendigelen, s. 311; Karaege, s. 91.

Bahtiyar ve Hamamcıoğlu ise, pay sahibinin davet yetkisi bir Mahkeme kararına dayandığından, gerekli bilgi ve belgelere ulaşmakta güçlük çekmeyecekleri görüşündedir. Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 45.

Cenkeci ise, m. 412 hükmünde kayyım atanacağı açıkça düzenlenmişken m. 410/2 hükmünde bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemesinin, bilinçli bir susma olduğunu ileri sürmektedir. Bunun yanında yetkinin bizzat pay sahibine verilmesi de pay sahibine tanınan gücün bir sonucudur. Bu sebeple ne m. 412 hükmünün kıyasen uygulanması ile ne de MK'nın kayyımlığa ilişkin hükümlerinin (MK m. 426, b. 3; 427, b. 4) uygulanması suretiyle 410/2 hükmü uyarınca davet işlemlerini yürütmek üzere kayyım tayin edilebilir, davet işlemleri pay sahibi tarafından bizzat yapılmalıdır (Cenkeci, ss. 165-166).

⁵⁶⁵ Konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 15.06.2015 t., E. 2015/3013, K. 2015/8295 sayılı kararında, davacı kendisine Mahkeme kararıyla çağrı izni verilmesine rağmen yönetim kurulunun toplanarak davet kararı aldığı gerekçesiyle bu karara istinaden yapılan genel kurul toplantısında alınan kararların geçersiz olduğunu iddia etmiştir. Yerel Mahkeme, konuyu yalnızca yönetim kurulu toplantı ve karar yetersayıları açısından ele alarak davetin hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır. Kararın temyizi üzerine Yargıtay da, şekli esaslara uygunluk açısından bir denetim yapmış, yönetim kurulu toplantısı TTK m. 390/4 ve m. 390/7 hükümlerine uygun olarak yapılmadığından davet kararının yok hükmünde olduğu sonucuna varmıştır. Ne Yerel Mahkeme'nin ne de Yargıtay'ın kararında, pay sahibine daha evvel davet yetkisi tanınmış olmasının, yönetim kurulunun davet yetkisine etkisine değinilmemiştir. Bu karardan Yargıtay'ın, pay sahibinin davet yetkisinin yönetim kurulunun davet yetkisini ortadan kaldırmadığı görüşünde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu karar ve değerlendirmesi için bkz. Cenkeci, s. 150.

masrafa neden olacaksa bu sonucun doğmaması için Mahkemenin, yönetim kurulunun pay sahibi tarafından bildirilen sebeplerle genel kurulu toplantıya davet etmeyeceği konusunda ikna edici delillere dayanması, hatta buna engel olmak için gerekli tedbirleri alması gerekmektedir. Öte yandan yönetim kurulunun daveti, tek pay sahibinin davetinin izin verilen gündemini içeriyorsa sorun, tek pay sahibinin davet yetkisinin istisnai niteliği dikkate alınarak çözümlenmelidir. Bu durumda pay sahibinin davet yetkisinin yönetim kurulunun gündemiyle kesiştiği ölçüde ortadan kalkacağı kabul edilmeli ve yönetim kurulunun davetine icap edilmelidir.⁵⁶⁶

IV. TASFİYE MEMURLARI

Genel kurulu toplantıya davet edebilecek bir diğer organ, anonim ortaklığın tasfiyesiyle görevli olan tasfiye memurlarıdır⁵⁶⁷. Anonim ortaklık TTK'nın 529. maddesi ve devamında düzenlenen sebeplerle sona erdikten sonra, kural olarak tasfiye aşamasına girer⁵⁶⁸. Bu aşama, tasfiye memurlarınca yürütülür⁵⁶⁹. Tasfiye aşamasında diğer organlar, özellikle yönetim kurulu varlığını sürdürür⁵⁷⁰. Ancak TTK'nın 535. maddesinde düzenlendiği üzere, ortaklık tasfiye aşamasına girdikten sonra, organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlerle sınırlı olur. Yani bu işler dışında ortaklığın idaresi, tasfiye aşamasında yasal organ niteliğine sahip olan tasfiye memurlarına bırakılır⁵⁷¹.

Anonim ortaklığın tasfiye aşamasına geçmesi halinde devreye giren tasfiye memurları, çalışmamızın ilk bölümünde de yer yer değinildiği üzere anonim ortaklığın organlarıdır⁵⁷². Tasfiye memurlarına ne genel kurulun, ne de yönetim kurulunun talimat verme yetkisi yoktur. Tasfiye memurları ile diğer organlar arasında astlık-üstlük ilişkisi değil, işlev (fonksiyon) ayrımı vardır⁵⁷³. Çünkü, tasfiye

⁵⁶⁶ Bu görüşler için bkz. Cenkci, ss. 149 – 150.

⁵⁶⁷ Bu hususta bkz. Şener, s. 464.

⁵⁶⁸ Bu hususta bkz. Şener, s. 464.

⁵⁶⁹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 197.

⁵⁷⁰ Bu hususta bkz. Şener, s. 464.

⁵⁷¹ Bu hususta bkz. Şener, s. 465.

⁵⁷² Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 216.

⁵⁷³ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 199.

memurlarının işlev alanının kapsam ve sınırları ile görevleri kanunen emredici bir şekilde belirlenmiştir. 6762 sayılı ETK’den farklı olarak, 6102 sayılı TTK’da tasfiye memurlarına anonim ortaklığı temsil etme yetkisi tanınmış, bunun yanında temsil yetkisinin kullanılması, sınırlandırılması ve devrine ilişkin hükümler⁵⁷⁴ öngörülmüştür⁵⁷⁵. Temsil yetkisinin kapsam ve konusu ise, TTK m. 539/3 hükmünde, “*Tasfiye hâlindeki şirket tasfiye ile ilgili konularda mahkemelerde ve dış ilişkide tasfiye memurları temsil eder.*” denilmek suretiyle düzenlenmiştir.

Tasfiye memurları, esas sözleşme ile veya genel kurul kararı ile atanırlar. Eğer bu iki şekilden biri ile tasfiye memurları belirlenmemişse, tasfiye yönetim kurulu tarafından yapılır. Bu halde yönetim kurulu üyelerinin iki sıfatı olur ve bu iki sıfattan doğan yetkilerini birbirlerinden ancak TTK m. 535/1 hükmünde belirtilen sınırlar içinde bağımsız olarak kullanırlar⁵⁷⁶. Bu takdirde genel kurulu toplantıya davet yetkisi yine yönetim kurulundadır. Anonim ortaklığın feshine Mahkemece karar verilmiş olması halinde ise, tasfiye memurları da Mahkeme tarafından atanır⁵⁷⁷.

Ortaklık tasfiye halindeyse ve tasfiye memurları seçilmiş bulunuyorsa, görevleri ile ilgili konulara yönelik olarak karar verilmek üzere tasfiye memurlarının genel kurulu toplantıya davet yetkileri mevcuttur⁵⁷⁸. 6762 S. Kanun m. 440/2’de yer alan bu hüküm, 6102 S. TTK’da genel kurulun toplantıya davetini yapmaya “yetkili ve görevli organlar”ın düzenlendiği m. 410/1 hükmünde yer almıştır⁵⁷⁹. Buna göre, “*Tasfiye memurları da görevleri ile ilgili konular için genel kurulu toplantıya çağırabilirler.*” Yine TTK’nın 535/2. maddesinde de, tasfiye işlerinin gereklerinden olan hususlar hakkında karar vermek üzere genel kurulun tasfiye memurları tarafından toplantıya çağırılacağı düzenlenmiştir⁵⁸⁰. Ancak bu haller dışında genel

⁵⁷⁴ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 92.

⁵⁷⁵ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 199.

⁵⁷⁶ TTK m. 535/1 hükmüne göre, “*Şirket tasfiye hâline girince, organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir.*”

⁵⁷⁷ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 198.

⁵⁷⁸ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 305; Pulaşlı, Şirketler, s. 368; Pulaşlı, Şerh, s. 881; Bahtiyar, Ortaklık, s. 161; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 47; Üçışık ve Çelik, s. 246; Arslan, s. 255.

⁵⁷⁹ Bu hususta bkz. Narbay, s. 180.

⁵⁸⁰ Narbay’a göre, 6762 S. TTK’dan farklı olarak 6102 S. TTK’da tasfiye memurlarının görevleri ile ilgili konularda genel kurulu toplantıya davet edebilecekleri hususu “genel kurulu davet yetkisi”ne ilişkin maddede açıkça öngörülmüşken aynı zamanda Tasarı m. 535/2 hükmünde aynı anlama gelen bu cümlelerin yer alması gereksiz bir tekrardan ibaret olmuştur. Bu nedenle TTK m. 535/2 hükmünün TTK’dan çıkarılması gerekmektedir. Mehaz İBK m. 740 düzenlemesinde de tasfiye memurlarının

kurulu toplantıya davet yetkisi, ortaklık tasfiye aşamasında olsa bile kural olarak yine de yönetim kuruluna ait olacaktır⁵⁸¹. Nitekim bu husus, TTK m. 410 hükmünün gerekçesinde de, “*Tasfiye halinde de yetki yönetim kurulundadır. Tasfiye memurları sadece görevleri ile ilgili konular dolayısıyla genel kurulu toplantıya çağırabilirler.*” denilmek suretiyle ifade edilmiştir⁵⁸².

V. KAYYIM

Kayyım, yönetim kurulunun çalışmaması veya bir menfaat uyuşmazlığının gerekli kılması halinde atanır ve anonim ortaklığın organıdır⁵⁸³. Kayyım, Mahkemenin kendisine tanıdığı yetkilere göre yönetim kuruluna yaklaşır ya da ondan uzaklaşır. Sorumluluğu da kendisine tanınan yetkilere ve yönetim kurulunu ikame etmesinin nitelik ve ölçülerine göre belirlenir. Kayyım ya kanun gereği Mahkemece atanır, ya da Mahkemenin lüzum görmesi üzerine resen Mahkemece görevlendirilir⁵⁸⁴.

6762 S. ETK’da olduğu gibi, 6102 S. TTK’da da, genel kurulu toplantıya davet edebilecekler arasında m. 412 düzenlemesi dışında, kayyım belirtilmemiştir⁵⁸⁵. Ancak anonim ortaklığa kayyım atanması, azınlığın davet isteminin yönetim kurulu tarafından reddedilmesi halinde azınlığın Mahkemeye başvurmasını düzenleyen TTK m. 412 hükmü dışında, genel hükümler çerçevesinde de gündeme gelebilir⁵⁸⁶. Anonim ortaklığın zorunlu organlarından birinin üyelerinin istifası, ölümü veya ehliyetsizliği gibi nedenlerden dolayı mevcut olmaması, bu organların toplanamaması ya da karar alamaması ve bu eksikliklerin başka bir şekilde giderilememesi durumunda, ortaklığa TTK m. 1 hükmünün atfıyla, TMK’nın 427/4. maddesi uyarınca azınlığın talebi üzerine yönetim kurulunun yerine ortaklığın

genel kurulu toplantıya davet edebileceklerine ilişkin ayrı bir hükme yer verilmemiştir. Bu açıklamalar için bkz. Narbay, s. 180.

⁵⁸¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 486; Şener, s. 465; Narbay, s. 180.

⁵⁸² TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (Erişim tarihi, 18.11.2018), s. 142.

⁵⁸³ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 216.

⁵⁸⁴ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 216.

⁵⁸⁵ Bu hususta bkz. Narbay, s. 180.

⁵⁸⁶ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 161; Erdem, s. 417.

idaresi için Mahkeme tarafından bir yönetim kayyımı atanır⁵⁸⁷. Madde metninden de anlaşılacağı üzere, anonim ortaklığa yönetim kayyımı atanması için yalnızca organ eksikliği yeterli değildir. Aynı zamanda bu nedenle yönetim başka bir yoldan sağlanamıyor olmalıdır⁵⁸⁸.

⁵⁸⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 887; Yiğit, s. 93. İsviçre Federal Mahkemesi verdiği kararlarda kayyım atanmasına ilişkin hükmün uygulama alanını tüm özel hukuk tüzel kişilerini kapsayacak şekilde genişletmiştir. Yargıtay da TTK m. 1'den faydalanarak aynı sonuca varmış ve ticaret ortaklıklarına kayyım atanabileceğini kabul etmiştir. Bu açıklamalar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 245. Konu hakkında Yargıtay 11. HD.'nin 17.10.1989 t., 1989/6381 E., 1989/5454 K. sayılı kararına göre "...Yasa ve anonim şirketin esas sözleşmesindeki hükümlere göre; genel kurul toplantılarının en az yılda bir kez yapılması gerektiği gibi yönetim ve denetleme kurullarına seçilen üyelerin görev süreleri de azami üç yılla sınırlandırılmış olduğuna göre bu süreyi aşan şirket organlarının öngörülen görev sürelerinin dolduğu ve organlar göreve devam etse dahi şirketin hukuken organsız kaldığı kabul edilmelidir. Bu durumda ortak tarafından şirketin feshi istenebilse de şirket için ağır sonuç doğuracak bu yolun izlenmesi zorunlu olmayıp organların yeniden seçilememesi durumunda medeni yasa uyarınca şirkete kayyım atanarak genel kurul toplantısı yapılmalı ve organlar yeniden oluşuncaya kadar şirket yönetiminin kayyım bırakılması gerekir." Bu karar için bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 161. Aynı yönde Yargıtay 11. HD., t. 14.12.2009, E. 2009/9660, K. 2009/12841 sayılı karara göre, "...Mahkemece, iddia, savunma ve dosyadaki belgelere göre, davacının eşinin ölümü ile davalı Şirketin ortak sayısının dörde düştüğü ancak yapılan hisse devri ile tekrar beş ortaklı olduğu, yönetim ve denetim kurullarının görev süresinin dolduğu, organsız kalan davalı Şirkete TTK m. 435 maddesine uygun işlem yapılmak üzere kayyım atandığı, kayyımın genel kurulu toplamasına rağmen, yönetim kurulu ile denetim kurulunun seçilmesi için yeterli karar nisabının oluşmadığı, şirkette organ boşluğunun giderilemediği gerekçesi ile davanın kabulü ile davalı Şirketin TTK m. 435 maddesi gereğince fesih ve tasfiyesine karar verilmiştir. Kararı davalı vekili temyiz etmiştir. Dava dosyası içindeki belge ve bilgilere, Mahkeme kararının gerekçesine, dayanılan delillerin tartışılıp değerlendirilmesine usul ve yasaya aykırı yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir...". Bu karar için bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 47.

⁵⁸⁸ Bu hususta bkz. Saka, s. 82-83. Nitekim konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 08.03.2018 t., 2016/7714 E., 2018/1804 K. sayılı kararında; "...Mahkemece iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, asıl ve karşı davalı P... A.Ş.'nin yönetiminin iki üyeden oluştuğu, çift imza ile şirketin temsil ve ilzam olunduğu, yönetimin bir araya gelerek iki imzalı ortak bir karar almalarının mümkün olmadığı, yönetim kurulu üyeleri arasında menfaat çatışmasının olduğu, Manavgat 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2015/113 E. Sayılı dosyası ile görülen davada davalı P... Tur. Tic. İnş. A.Ş.'nin davada temsili için şirkete kayyım atanmasının kaçınılmaz olduğu, fakat dava dışı konularda da şirketin temsili ile şirketin yönetimi konularında yönetim kurulunun toplanması ve karar alması imkanının kalmadığı, bu durumda şirkete yönetim kayyımı atanmasının daha uygun olacağı, yönetim kayyımının aynı zamanda temsil ve yönetim yetkilerine haiz olacağı, bu anlamda yönetim kayyımı tayin edilmekle asıl davada davacının taleplerinin de karşılanmış olacağı gerekçesiyle karşı davanın kabulüne, asıl davada karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Kararı davacı/karşı davalı vekili ile davalı/karşı davacı vekili temyiz etmiştir. Asıl dava, görülmekte olan başka bir davada davacıların ortağı olduğu şirket aleyhine dava açan yöneticinin şirketi temsil yetkisinin olmadığı, şirkete vekil tayin edilebilmesi için diğer yöneticinin tek başına işlem yapamadığı, bu nedenle de davada şirkete temsil kayyımı atanması gerektiği iddiasına dayalı temsil kayyımı atanması istemine, karşı dava ise şirkete yönetim kayyımı atanması istemine ilişkindir. Mahkemece yukarıda özet olarak açıklandığı üzere şirketin müşterek temsile yetkili iki yöneticisinin bir araya gelemediği ve şirket işlerinin yürütülmesi olanağının kalmadığı gerekçesiyle karşı davanın kabulüne, asıl davanın ise karşı dava kabul edildiğinden konusunun kalmadığı gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. TMK'nın 427/4. maddesine göre bir tüzel kişi gerekli organlardan yoksun kalmış ve yönetimi başka bir yoldan sağlanamamış ise vesayet makamınca yönetim kayyımı atanması gerekmektedir. Anılan düzenlemeye göre yönetim kayyımı atanabilmesi için şirketin yönetim kurulunun bir şekilde oluşturulmasının mümkün olmaması ve bu boşluğun başkaca hukuki yollardan giderilmemiş olması şarttır. Şirketin seçilmiş yönetim kurulu bulunduğu takdirde organ yokluğundan

Yönetim kayyımını atama yetkisi vesayet makamındadır. MK m. 397/2 hükmü gereği vesayet makamı Sulh Hukuk Mahkemesi ise de, ticaret şirketlerine kayyım atanmasına ilişkin davalar, Yargıtay'ın da isabetle belirttiği gibi, mutlak ticari davalardandır. Bu tür davaların ise, Asliye Ticaret Mahkemesi'nde incelenip sonuçlandırılması gerekir⁵⁸⁹.

Kayyımın yetkileri, yapılması için atandığı iş ya da işlemle sınırlıdır. Ayrıca kayyım, görevlendirildiği konuda yerine atandığı organın yetkilerini kullanacak ve bu yetkileri kullanmak için kanun ve esas sözleşmede öngörülmüş olan koşullarla bağlı olacaktır⁵⁹⁰. Mahkemece atanan kayyım, işlevlerini üstlenmiş olduğu organa ait genel kurulu toplantıya davet yetkisini kullanabilecektir. Dolayısıyla atanmış olması halinde, genel kurulu toplantıya kayyım davet eder⁵⁹¹.

Bunun gibi, Yargıtay'ın bir kararında, en az azınlık oluşturabilecek miktarda hisse senedinin ihtilaflı olmaları sebebiyle kayyıma tevdi edilmeleri halinde, kayyımın azınlık haklarını kullanarak genel kurulu toplantıya çağırabileceği kabul edilmiştir⁵⁹². Zira azınlık paylarını temsil için Mahkeme tarafından kayyım atanması halinde, atanan kayyımın azınlık haklarını korumaya yönelik diğer azınlık haklarını da kullanabilmesi gerekir⁵⁹³.

söz etmek mümkün olmadığı gibi, mevcut yönetim kurulunun çalışamaz halde olması da TTK'nın sistematigi içinde giderilmesi her zaman mümkün bir durumdur. Bu durumda, karşı davanın reddine karar vermek gerekir iken, yönetim kurulunun üyeleri arasındaki çekişme nedeniyle toplanıp karar alamamasını organ yokluğu olarak kabul edip karşı davanın bu nedenle kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş ve Merve İrem Yener, "Kararlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIV, Sayı 2, Ankara, 2018, ss. 505 - 507.

⁵⁸⁹ Konu hakkında Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararında; "...MK'nın 376 ve müteakip maddelerinde, ticari şirketlere kayyım tayininin sulh mahkemesince yapılacağına dair açık bir hüküm bulunmadığından, bu tür davaların işin özelliği dikkate alınarak Asliye Ticaret Mahkemesi'nce incelenip sonuçlanması gerekir. Dairemizin kökleşmiş içtihadı da bu yöndedir..." şeklindedir. (Yargıtay 11. HD., 10.06.1988 t., 1988/65 E., 1988/3848 K.) Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 245-246.

Aynı yönde Yargıtay 11. HD.'nin, 26.06.2003 t., 2003/5621 E., 2003/6912 K. sayılı kararında; "...ticaret şirketlerine kayyım atanmasına ilişkin davaların da TTK'nın 4. maddesinin ilk fıkrasının 1.bendinde belirtilen biçimde geniş anlamda ticari dava niteliğinde olduğunun kabulü gerekir. Bir başka anlatımla, ticaret şirketlerine kayyım atanmasına ilişkin davaların, mutlak ticari davalardan olduğunun kabulü gerekir. Bu tür davaların ise, Asliye Ticaret Mahkemeleri'nde incelenip sonuçlandırılması gerekir. Dairemizin kökleşmiş içtihatları ve vesayet makamları kararlarının temyiz mercii olan Yüksek 2. Hukuk Dairesi'nin yerleşmiş görüşü bu yöndedir..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 97-98.

⁵⁹⁰ Bu hususta bkz. Saka, s. 84.

⁵⁹¹ Bu hususta bkz. Narbay, s. 181.

⁵⁹² Bu karar için bkz. Yargıtay 11. HD., 21.09.1987 t., 1987/3921 E., 1987/4638 K., Üçışık ve Çelik, s. 246.

⁵⁹³ Bu hususta bkz. Moroğlu, Toplantıya Davet, s. 176'dan aktaran: Üçışık ve Çelik, s. 246.

Ancak yönetim kurulunun görev süresi dolmuş olsa bile genel kurulu toplantıya davet edebileceği yeni düzenlemede açıkça öngörüldüğünden, bunun için Mahkemece kayyım atanmasına artık gerek yoktur⁵⁹⁴. Dolayısıyla 6762 S. ETK döneminde verilmiş olan yönetim kurulunun görev süresinin dolmuş olması halinde genel kurulun toplantıya kayyım aracılığıyla davet edilebileceği şeklindeki Yargıtay kararlarının yeni yasal düzenleme karşısında uygulanma olanağı kalmamıştır⁵⁹⁵. Bunun gibi, tek pay sahiplerinin de yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında genel kurulu toplantıya davet edebileceği düzenlendiğinden, bu halde de, genel kurulu toplantıya kayyım değil, Mahkemenin kararı ile tek bir pay sahibi davet eder⁵⁹⁶.

Öte yandan, kayyımın geçici bir süre ve belirli bazı rutin işlemleri yapabilme yetkisi göz önüne alındığında, azınlık pay sahipleri TTK m. 411 hükmü uyarınca, kayyımdan yazılı olarak gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya davet etmesini isteyemezler. Nitekim Yargıtay'ın bir kararında, ortaklığın yasal zorunlu organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması halinde, paydaşlardan veya ortaklık alacaklılarından birinin veya Bakanlığın talebi üzerine, Mahkemece tanınacak uygun süre içerisinde durumun düzeltilmemesi halinde ortaklığın feshine karar verileceği ve böyle bir talep görülürken Mahkemece gereken önlemlerin alınabileceği, *bu tedbirler arasında organsız kalan ortaklığı temsil etmek üzere kayyım atanması ve atanacak kayyımın eksiklikleri giderici önlemler tevessül ettirileceğinin kuşkusuz olduğu* belirtilerek, ortaklığın zorunlu organlarının mevcut olmadığı nedenine dayanılarak 6762 S. ETK'nın 367. maddesine göre zorunlu organların oluşturulması için genel kurulu toplantıya çağrı izni istemiyle açılan böyle bir davanın dinlenemeyeceği gözden kaçırılarak yazılı olduğu gibi karar verilmesinin bozmayı gerektirdiği ifade edilmiştir⁵⁹⁷.

TTK m. 410 ve devamı düzenlemelerinde, kayyımın da genel kurulu toplantıya davet edebileceğine ilişkin açık bir hüküm yer almadığından, öğretide,

⁵⁹⁴ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, ss. 887 - 888; Üçışık ve Çelik, s. 237.

⁵⁹⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 888.

⁵⁹⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler s. 368.

⁵⁹⁷ Yargıtay 11. HD., 23.07.2008 t., 2008/1705 E., 2008/3958 K. Bu karar için bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 888.

genel kurulu toplantıya davet edebileceklerin topluca belirtilmesinin yerinde olacağı, bu nedenle TTK m. 410 hükmünde genel kurulu toplantıya davet edebilecekler arasında kayyımın da belirtilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁵⁹⁸.

VI. İFLAS İDARESİ

Ticaret ortaklıkları, dolayısıyla da anonim ortaklık, TTK m. 16/1 hükmü gereği tacir sayılmakta; tacirler ise TTK m. 18/1 hükmü gereği her türlü borçlarından dolayı iflasa tabi olmaktadır⁵⁹⁹. Anonim ortaklık iflas ile infisah eder (TTK m. 529/1-e). İflas kanuni ve kesin bir infisah nedeni olduğu için, ortaklık sözleşmesi ile aksi kararlaştırılmaz. Ortaklık iflas etmekle hemen son bulmayıp, tasfiye haline girer ve tasfiye halinde olduğu gibi ehliyeti devam eder. Ancak, ortaklığın ehliyeti, tasfiye amacı ile sınırlı olarak ve tasfiyenin sonuna kadar devam eder. Yani ortaklığın amacı tasfiye amacı ile sınırlandırılmış olur. Ortaklık organlarının görev ve yetkileri de tasfiye amacı ile sınırlandırılır⁶⁰⁰.

İflas idaresi ortaklığın bir organı olmayıp, ortaklığın ve alacaklıların haklarını koruyan bir organ, iflas masasının kanuni temsilcisidir. Ortaklığın iç işlerinde ortaklığın pasif ve aktif kısmına dokunmaksızın ortaklığın organları yetkilidir⁶⁰¹. Bununla birlikte iflasın açılması ile birlikte organların bir takım yetkileri iflas idaresine geçer, iflas masasını ilgilendiren işlemler hakkında anonim ortaklığın malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi iflas idaresine ait olur⁶⁰².

2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun⁶⁰³ m. 226 hükmü uyarınca, anonim ortaklığın iflas yoluyla tasfiyesi durumunda, müflis ortaklığın yasal temsilcisi iflas idaresi olduğu için, göreviyle ilgili konularda genel kurulun toplantıya davet edilmesi de iflas idaresi tarafından yapılır⁶⁰⁴. Ancak, TTK m. 410 ve devamı düzenlemelerinde iflas idaresinin de genel kurulu toplantıya davet edebileceğine

⁵⁹⁸ Bu görüşler için bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 212; Narbay, s. 180.

⁵⁹⁹ Bu hususta bkz. Ulusoy/Can, s. 78.

⁶⁰⁰ Bu hususta bkz. Hakan Pekcanitez, **Anonim Ortaklıkların İflası**, Ankara, 1991, s. 63; Oğuz Atalay, **Anonim Şirketlerin İflası**, İzmir, 1996, s. 177.

⁶⁰¹ Bu hususta bkz. Pekcanitez, s. 63.

⁶⁰² Bu hususta bkz. Pekcanitez, ss. 64 – 65; Atalay, s. 178.

⁶⁰³ 09.06.1932 tarih ve 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu (R.G. 19.06.1932, Sayı: 2128).

⁶⁰⁴ Bu hususta bkz. Şener, s. 464; Bahtiyar, Ortaklık, s. 161; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 47; Yiğit, s. 93.

ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Yukarıda kayyım ile ilişkin açıklamalarımızda belirtmiş olduğumuz üzere, öğretide, genel kurulu toplantıya davet edebileceklerin topluca belirtilmesinin yerinde olacağı, bu nedenle TTK m. 410 hükmünde genel kurulu toplantıya davet edebilecekler arasında iflas idaresinin de belirtilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁶⁰⁵. Bununla birlikte iflas kararının, genel kurulun toplantıya davetine, toplantı ve karar yetersayılarına ilişkin hükümlere herhangi bir etkisi yoktur⁶⁰⁶. Dolayısıyla iflas idaresinin göreviyle ilgili konular dışında genel kurulu toplantıya davet yetkisi, kural olarak yine yönetim kurulunda olacaktır.

VII. GENEL KURUL

İsviçre hukukunda, kanunda açıkça yer almamakla birlikte, yapılmakta olan bir genel kurul esnasında, ileride genel kurul toplantısı yapılması için öneride bulunulabileceği, karar alınabileceği ve genel kurulun, genel kurul tarafından da toplantıya davet edilebileceği, uygulamada pek rastlanılmayan bir durum olmakla birlikte kabul edilmektedir⁶⁰⁷.

Bu husus Türk hukukunda da değerlendirilmiş, öğretide Pulaşlı tarafından, genel kurulun genel kurul toplantısına ilişkin davet yapmasına ve bunu genel kurul kararında belirtmesine herhangi bir engel olmadığı ifade edilmiştir⁶⁰⁸. Pulaşlı'ya göre, genel kurul, toplantı gündeminde görüşülecek konuların arasında yer almasa dahi, gelecek genel kurulun toplantısının yapılmasıyla ilgili bir karar alabilir. İsviçre hukukunda da bunun kanunda yer almamış olması olağan kabul edilmekte ve özellikle İsviçre Borçlar Kanunu'nun m. 700/4 hükmündeki, *“Karar alınmasına lüzum olmayan tekliflerin yapılması ve müzakerelerde bulunulması için önceden bildirmeye gerek yoktur.”* hükmü gerekçe gösterilmektedir. Bu nedenle, genel kurulun da davet yapmasında ve bunun genel kurul kararında belirtilmesinde herhangi bir hukuki engel bulunmamaktadır. Ancak yazar yine de, genel kurulun bir yıl önceden belirlediği tarihin özellikle kapalı tip anonim ortaklıklarda ortaklık ve pay sahipleri için uygun olmama olasılığı göz önüne alındığında, genel kurulun

⁶⁰⁵ Bu görüşler için bkz. Moroğlu, Değerlendirme ve Öneriler, s. 212; Narbay, s. 180.

⁶⁰⁶ Bu hususta bkz. Atalay, s. 197.

⁶⁰⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 888; Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz, Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, 1996, § 23, N. 38'den aktaran: Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 38.

⁶⁰⁸ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 888.

tarihinin belirlenmesinin, sevk ve yönetim organı olan yönetim kuruluna bırakılmasının daha uygun olacağı kanaatinde olduğunu belirtmektedir⁶⁰⁹.

Domaniç'e göre, kanunda yönetim kuruluna, tasfiye memurlarına ve iflas idaresine tanınmış olan genel kurulu toplantıya davet yetkisinin, genel kurula da tanınabilmesi için, davete karar verecek genel kurula bütün pay sahiplerinin katılmış olması ve davet kararının müzakeresine hiçbir pay sahibinin itiraz etmemiş olması gerekmektedir. Bu takdirde genel kurulun gündemi, toplantı yerini ve zamanını tespit etmesi mümkündür. Bu usule riayet edilmeksizin genel kurul tarafından kararlaştırılmış olan toplantı, ancak TTK m. 416 hükmündeki şartların gerçekleşmesi, yani toplantıya bütün pay sahiplerinin katılması ve gündem konularının görüşülmesine hiçbir ortağın itiraz etmemesi halinde geçerli olur. Pay sahiplerinden bir kısmının gündemin bazı maddelerine itiraz etmesi, bazılarının itiraz etmemesi halinde, görüşülmesine rıza gösterilen maddeler karara bağlanır, diğer gündem konuları görüşülemez. Bu son konuda karar alınmışsa, konu gündemde yok farz edilir ve karar hükümsüzdür. Azınlığın talebi üzerine veya genel kurulun alacağı bir kararla, gündem konularının görüşülmeyip başka bir toplantıya bırakılması, genel kurulun kendi kendini daveti olmayıp, yönetim kurulunun veya diğer yetkililerin yeni bir toplantı yapmaları için talimat niteliğindedir⁶¹⁰.

Domaniç ile benzer görüşte olan Arslanlı'ya göre de, genel kurul kural olarak olağanüstü genel kurul toplantısı yapılmasını kararlaştıramaz⁶¹¹. Bununla birlikte toplantıda bütün pay sahipleri hazır bulunup içlerinden hiçbirinin itirazda bulunmaması halinde genel kurul ikinci bir toplantının yapılmasına karar verebilir.

⁶⁰⁹ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, ss. 888 - 889.

⁶¹⁰ Bu hususta bkz. Domaniç, s. 812.

⁶¹¹ Arslanlı da, anonim ortaklıkta gündemde belirtilmeyen hususlar hakkında karar alınmayacak olması sebebiyle, genel kurulun ikinci bir toplantı yapılmasına karar verilip verilmeyeceği konusunun tartışılması gerektiğini ifade etmiş, bazı kanunlarda (İBK m. 700, ATK m. 256, AAŞK m. 108, Avusturya TK m. 238) gündemde gösterilmeyen hususlar hakkında karar alınmayacağı düzenlenmiş olmakla birlikte, bu kurala bir istisna getirildiğini, gündemde yer almasa dahi, pay sahiplerinin genel kurulun olağanüstü toplantıya davetine ilişkin teklif hakkında karar verilebileceğinin düzenlendiğini ifade etmiştir. TTK'da buna benzer bir hüküm bulunmadığı gibi, müzakere yetkisinin gündemle sınırlandırılması da emredici bir nitelik taşıdığından, genel kurul olağanüstü toplantı yapılmasını kararlaştıramaz. Ancak azınlık gibi çoğunluk da, yönetim kurulundan gerektirici sebepleri bildiren yazılı bir taleple genel kurulu olağanüstü toplantıya davet etmesini isteyebilir ve bu hakkını genel kurulda da kullanabilir. Ancak bu talep yerine getirilmediği takdirde, genel kurul kararından bahsedilemeyeceğinden yönetim kurulunun sorumluluğu da yoktur. Ancak genel kurulun olağanüstü toplantıya davetini gerektiren sebepler mevcut olup yönetim kurulu kanunun kendisine yüklediği bir görevi yerine getirmemişse sorumluluğu doğabilir. Bu görüşler için bkz. Arslanlı, Umumi Heyet, s. 219.

Bu kararın icrası, yani genel kurulun usulüne uygun olarak toplantıya davet edilmesi ise yine yönetim kurulunun görevidir. Genel kurul toplantı gününü de belirleyebilir, ancak genel kurulun toplantı gününü belirlemesi sebebiyle davet merasiminden vazgeçilemez⁶¹².

Çamoğlu (Poroy, Tekinalp)'e göre, genel kurul ile yönetim kurulu arasındaki görev ve yetki ayrımı nedeni ile ilke olarak genel kurulun yönetim kurulunu toplantıya davet edemeyeceğinin kabulü gerekir. Ancak genel kurulun ihtiyaç halinde daha sonra yapılacak toplantının tarihini belirleme yetkisi vardır. Eğer genel kurul böyle bir tarih saptamışsa, bu karar yönetim kuruluna verilmiş bir talimat niteliği taşır. Yönetim kurulu, bu kararı uygulamak ve genel kurulu belirlenen tarihte toplantıya davet etmekle yükümlüdür⁶¹³.

Tekinalp'e göre, genel kurulu toplantıya davet yetkisi olanlar TTK'da *numerus clausus* olarak düzenlenmiştir, genel kurulu toplantıya davet konusunda kanunda gösterilenler dışında kimseye yetki tanınmaz. Bu yetki genel kurul tarafından da verilemez. Genel kurul toplantısında pay sahiplerinin tamamı da mevcut olsa, kendisinin gelecek toplantısının tarihini belirleyemez; toplanacağı tarihi karara bağlayamaz, belli bir tarihte çağrısız olarak toplanma kararı alamaz, hatta yönetim kuruluna bu konuda talimat da veremez. Çünkü, genel kurulu toplantıya davet yetkisi kanuni bir yetkidir ve bu yetki genel kurula tanınmamıştır⁶¹⁴.

Bahtiyar ve Hamamcıoğlu'na göre de, genel kurulun daha sonraki bir tarih için kendisini toplantıya davet etmesi, pratik bir yöntem olmadığı gibi, böyle bir yöntem kabul edilse dahi, kanun hükümleri karşısında bunun, davetsiz toplantı usulüne uyma veya davetli toplantı için davet ve ilan gereklerini karşılama zorunluluğunu ortadan kaldırması düşünülemez. Buna karşılık, genel kurulun, daha sonraki bir tarihte toplanmak amacıyla alacağı bir karar, yapılacak toplantı tarihi ve hazırlık çalışmalarının ifası bakımından yönetim kuruluna yönelik bir talimat niteliğinde sayılabilir⁶¹⁵.

Kanaatimizce de, genel kurulu toplantıya davet edebileceklerin *numerus clausus* olarak düzenlenmesi ve bu sayılanların arasında genel kurulun yer almaması

⁶¹² Bu hususta bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler, s. 17.

⁶¹³ Bu açıklamalar için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 482.

⁶¹⁴ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 304.

⁶¹⁵ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 38.

sebebiyle, genel kurulun davet yetkisi bulunmamaktadır. İlk olarak, genel kurulun gündeminin, toplantıya davet eden tarafından belirlenmesi gerektiğinden, genel kurulun bu şekilde bir toplantı daveti kararlaştırması halinde gündemi de belirlemesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır, ancak bu durum pratiklikten uzaktır. İkinci olarak, genel kurulun toplantıya davet prosedürü TTK m. 414 hükmünde sıkı şekil koşullarına bağlanmıştır. Kuşkusuz genel kurul bir toplantı tarihi belirlese dahi, davet prosedürünün yine de uygulanması gerekecektir, uygulanmaması halinde ise yapılan bu genel kurulda alınan kararlar ihlalin ağırlığına göre yokluk ve geçersizlik yaptırımına tabi olabilir. Genel kurul bir toplantı tarihi kararlaştırsa dahi, davet prosedürünü yerine getiremeyeceğine göre, bu davetin genel kurul tarafından yapıldığı sonucuna ulaşamaz. Kanaatimizce genel kurulun toplantı tarihi belirlemesi yönetim kuruluna verilmiş bir talimat niteliğinde de kabul edilemez, nitekim bu kararın yerine getirilmemesi halinde yönetim kurulunun sorumluluğunun doğacağına ilişkin bir sonuca ulaşılması yasal düzenlemeler çerçevesinde mümkün gözükmemektedir. Son olarak genel kurulun almış olduğu bu kararın, azınlık tarafından yönetim kuruluna genel kurul esnasında yapılmış olan bir başvuru olarak değerlendirilmesi olanağı da bulunmamaktadır. Nitekim azınlığın yönetim kuruluna başvurusu, TTK m. 411 hükmünde sıkı şekil koşullarına bağlanmış, istemin noter aracılığıyla yapılacağı düzenlenmiştir. Genel kurulda alınan bu kararın azınlığın bir talebi olarak değerlendirilmesi, m. 411 hükmünün koşullarına uygun bir başvurunun mevcut olmaması sebebiyle mümkün değildir. Kanuna uygun olmayan bir başvurunun yönetim kurulu tarafından değerlendirilmesi zorunluluğu bulunmadığına göre de, yönetim kurulu tarafından genel kurul toplantısı yapılması konusunda alınan bu kararı da, değerlendirme zorunluluğu söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla, genel kurulun, genel kurul tarafından toplantıya davet edilebileceğine ilişkin öğretime yer alan görüşlere katılmamaktayız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET ÖNCESİ YAPILACAK
İŞLEMLER VE DAVET USULÜ

§ 6 GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET ÖNCESİ YAPILACAK İŞLEMLER

Genel kurula davet edilen pay sahiplerinin, genel kurul halinde çalışabilmeleri için ortaklık işleri hakkında imkan oranında bilgi sahibi olmaları ve alınacak kararların ortaklık ve pay sahipleri yararına hizmet edebilmesi gibi amaçlarla kanun, daveti yetkililerine birtakım hazırlık işlemleri yapmasını emretmiştir:

Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetim raporu, bilanço ve zarar hesabı, safi kazancın ortaklara dağıtılması veya yedek akçeye ayrılması ile ilgili teklifin kanuna uygun olarak düzenlenmesi ve bu belgelerin, genel kurulun toplantısından en az on beş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulması ve bu durumun davet mektupları ve ilanlarda belirtilmesi (TTK m. 437), pay sahipleri cetvelinin düzenlenmesi, toplantıya katılan pay sahiplerinin görebileceği bir yerde bulundurulması (TTK m. 417), toplantıya katılacağını bildiren hamiline yazılı senet sahiplerinin toplantıdan bir hafta önce tevdi etmeleri gereken pay senetlerini kabul ve muhafaza ile bu pay sahiplerini pay cetveline kaydetmek ve giriş kartları vermek (TTK m. 417), gündem konuları ile ilgili belgeleri, toplantı tutanağına eklemek veya incelenmek üzere toplantı başkanlığı emrinde hazır bulundurmak (TTK m. 422), pay sahiplerinden her birinin veya temsilcilerinin, yetkisi olmayan kimselerin genel kurula katıldığına dair itirazlarının tutanağına geçirilmesi (TTK m. 433), toplantının disiplin içinde geçmesi için gereken kanuni tedbirleri almak, toplantının açılması ve müzakerelere geçilmesi için gerekli davet merasimi belgeleri ile, toplantı yeter sayısının mevcut olup olmadığını gösteren pay sahipleri cetvelinin komiserine verilmesi, toplantı ve müzakere şartları yerine getirilmiş veya bütün pay sahipleri hazır ya da temsil edilmekte ise, toplantıyı açmak ve esas sözleşme ile görevlendirilmiş toplantı

başkanını göreve davet etmek veya başkanın seçilmesini sağlamak bu hazırlıkların başlıcalarıdır⁶¹⁶.

I. YÖNETİM KURULUNUN YILLIK FAALİYET RAPORU İLE FİNANSAL TABLOLARIN HAZIRLANMASI

Yönetim Kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartları'nda öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlamak ve genel kurula sunmakla yükümlüdür. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, ortaklığın o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile her yönüyle finansal durumunu, doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtır. Bu raporda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir. Raporda ayrıca, ortaklığın gelişmesine ve karşılaşması muhtemel risklere de açıkça işaret olunur. Bu konulara ilişkin yönetim kurulunun değerlendirmesi de raporda yer alır (TTK m. 516).

Bu kapsamda yıllık faaliyet raporu, ortaklığın faaliyet döneminde yaptığı işler, elde edilen başarılar, ortaklığın uğradığı zararlar, ihmal edilen işler ve ihmal sebepleri, ortaklığın açtığı ve ortaklık aleyhine açılan belli başlı davalar, geçmiş yıllara ilişkin uyuşmazlıkların sonuçları, ortaklığın finansmanı ve mali durumu, personel ihtiyacı, toplu sözleşme ve diğer önemli anlaşmaları, esas sözleşme değişiklikleri gibi konularda pay sahiplerine özel bilgi veren bir belgedir⁶¹⁷.

Her ne kadar TTK m. 516 hükmünde, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde düzenlenecek rapordan bahsedilmekte ise de, yıllık faaliyet dışındaki konuları görüşmek üzere yapılan genel kurul toplantılarında da bir rapor hazırlanması ve örneğin intifa senedi ve tahvil çıkarılması yahut esas sözleşme değişikliği veya özel denetçi tayini gibi gündem gerekçelerinin de izahı gerekir⁶¹⁸.

Denetçiler, raporlarında yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporuna da temas etmek zorunda olduklarından (TTK m. 398) ve her iki raporun, genel kurul toplantısından en az on beş gün öncesinden itibaren pay sahiplerinin incelemesine

⁶¹⁶ Bu açıklamalar için bkz. Hayri Domaniç, s. 794-795.

⁶¹⁷ Bu hususta bkz. Domaniç, s. 795.

⁶¹⁸ Bu hususta bkz. Domaniç, s. 796.

hazır bulundurulması gerektiğinden (TTK m. 437), yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunun, bu on beş günlük sürenin başlamasından önce hazırlanması ve denetçilere verilmesi gereklidir⁶¹⁹.

Raporun, sorumluluk taşıyan yönetim kurulunca imzalı olması doğaldır. Raporun imzalanmasında oybirliği sağlanmadığı takdirde, muhalefet şerhli veya ayrı rapor verilmesi de mümkündür⁶²⁰.

II. DENETÇİ RAPORUNUN HAZIRLANMASI

Yönetim kurulunca hazırlanacak yıllık veya diğer önemli konularla ilgili rapor, bilanço, kar ve zarar hesabı, kazancın dağıtılması veya yedek akçeye ayrılması ile ilgili teklifi alan denetçiler de, gerek bu belgelerle, gerekse TTK m. 402 hükmünde yer alan görevleri ile ilgili bir denetim raporu hazırlamak zorundadır.

Bundan başka ayrı bir rapor hâlinde, yönetim kurulunun, ortaklığın durumu hakkındaki yıllık faaliyet raporunda yer alan irdelemeleri, denetçi tarafından, finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu açısından değerlendirilir. Denetçi, değerlendirme yaparken ortaklığın finansal tablolarını esas alır. Raporda öncelikle, ortaklığın finansal durumuna dair yönetim kurulunun değerlendirmesi hakkında görüş açıklanır. Bu görüşte, özellikle finansal tablolarının denetimi bağlamında, ortaklığın varlığını sürdürebilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz yanında, ortaklığın finansal durumu irdelenir (TTK m. 402)

Bu rapor da genel kurulun toplantısından en az on beş gün önce, ortaklığın merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur (TTK m. 437)

III. FİNANSAL TABLolar İLE KAR DAĞITIM TEKLİFİ

Yönetim kurulu, ortaklığın bilançosunu, kar ve zarar hesabını, safi karın dağıtımına veya yedek akçeye ayrılmasına dair teklifini de hazırlamaya mecburdur (TTK m. 437). Denetçiler, raporlarında bu hesaplardan da söz etmek zorunda

⁶¹⁹ Bu hususta bkz. Domanıç, s. 796; Tekil, Anonim Şirketler, s. 119.

⁶²⁰ Bu hususta bkz. Domanıç, s. 796.

olduklarından (TTK m. 398), bunların da genel kurul toplantısından en az on beş gün öncesinden hazırlanması ve denetçilere verilmesi gereklidir⁶²¹.

TTK m. 437 hükmü gereğince pay sahiplerine tanınmış olan on beş günlük inceleme süresi muhafaza edilmek kaydı ile, yönetim kurulunun gerek yıllık faaliyet raporları, gerekse bilanço, kar ve zarar hesabı ile kar dağıtım teklifini değiştirmesi ve bu değişikliğin denetçilere verilmesi kabul edilmelidir⁶²².

IV. SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİK TASLAĞININ HAZIRLANMASI

Genel kurul, esas sözleşmenin değiştirilmesi için toplantıya davet edilmişse; TTK m. 333 hükmü uyarınca Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın izninin alınmasının gerekli olduğu ortaklıklarda izni alınmış, diğer ortaklıklarda ise, yönetim kurulunca karara bağlanmış bulunan değişiklik taslağının, değiştirilecek mevcut hükümlerle birlikte TTK m. 414/1 hükmünde belirtildiği şekilde ilanı gerekir (TTK m. 453). Bu hükme göre genel kurulda esas sözleşme değişikliğinin müzakere edilecek olması halinde sözleşme değişiklik taslağının hazırlanması da yönetim kurulunun görevleri arasındadır.

V. GÜNDEMİNE GÖRE DİĞER İŞLEMLER

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz gibi, kanun ve esas sözleşme gereği genel kurulun yetkisinde olan ve olağanüstü genel kurul toplantı gündemini oluşturan her türlü konu olağan genel kurul toplantı gündemine yazılabilir. Azınlığın süresi içinde müracaatı halinde, görüşülmesini istediği konular yönetim kurulu tarafından gündeme alınır. Bakanlıkça yapılan denetim sonucuna göre veya herhangi bir sebeple görülecek lüzum üzerine ortaklık genel kurulunda görüşülmesi istenen konuların gündeme eklenmesi zorunludur (TemY., m. 13)⁶²³. İşte bu gibi sebeplerle gündeme madde eklenmesi halinde, eklenen bu maddelerin gerektirdiği işlemlerin de yönetim kurulunca yerine getirilmesi gerekecektir. Örneğin yönetim kurulu üyeleri veya denetçilerin görev sürelerinin sona ermesi halinde yeni seçim yapılacağı,

⁶²¹ Bu hususta bkz. Domanıç, s. 796; Tekil, Anonim Şirketler, s. 118.

⁶²² Bu hususta bkz. Domanıç, s. 796.

⁶²³ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 282-283.

yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin ücretleri esas sözleşme ile tespit edilmemişse bu hususlarda bir karar verilmek üzere gündeme madde eklenebilir ve yönetim kurulu gerekli iş ve işlemleri yapar⁶²⁴. Bunun gibi genel kurul toplantısına Bakanlık temsilcisinin de katılması gerekliyse bu müracaatın da genel kurulu toplantıya davet eden tarafından yapılması gerekmektedir⁶²⁵.

§ 7 GENEL KURUL GÜNDEMİNİN HAZIRLANMASI VE GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ

I. GÜNDEMİN HAZIRLANMASI

İster olağan, ister olağanüstü genel kurul olsun, genel kurul toplantılarının gündemi, genel kurulu toplantıya davet eden yetkililer tarafından hazırlanır (TTK m. 413/1)⁶²⁶. Davet yetkisi kural olarak yönetim kuruluna ait olduğu için gündemi hazırlama yetkisi de ona aittir. Toplantı davetinin pay sahibi (TTK m. 416/2), tasfiye memurları (TTK m. 410/1) veya azınlık (TTK m.411) tarafından yapıldığı hallerde, gündemi anılan davet yetkilileri hazırlar. Genel kurulu toplantıya Mahkeme aracılığıyla davet eden münferit pay sahipleri veya davet talebi yönetim kurulu tarafından kabul edilmeyen azınlık, davet yetkisi talebi ile Mahkemeye başvurdukları zaman başvurularına bir gündem önerisi eklemek zorundadırlar. Mahkeme gerektiğinde gündemde değişiklik yapabilir. Ancak Mahkeme gündemde değişiklik yapmamışsa kayyımın gündeme müdahale etme yetkisi de bulunmamaktadır⁶²⁷. Davet yetkililerinin gündemi hazırlama yetkisine Mahkeme dışında hiç kimse müdahale edemez⁶²⁸. Aşağıda görüleceği üzere, azınlığın genel kurul gündemine

⁶²⁴ Bu hususta bkz. Ansay, s. 173.

⁶²⁵ Bu hususta bkz. Çevik, Anonim Şirket, s. 806.

⁶²⁶ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 306.

⁶²⁷ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 306.

⁶²⁸ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 500-501. Nitekim esas sözleşme değişiklik taslağı ile faaliyet raporu hazırlama yetkisi yönetim kuruluna ait olduğundan, 410 ila 412. maddeler uyarınca atanan kayyımın daveti üzerine bu konularda alınan kararların iptalinin istendiği bir davada Yargıtay, Mahkeme tarafından kayyıma 412. madde uyarınca gündemi belirleme yetkisi verildiği; 413. maddeye göre gündemin genel kurulu toplantıya davet eden tarafından belirleneceği gerekçesiyle iptal isteminin reddine karar vermiştir. Y. 11. HD., 09.02.2015 t., E. 2014/16487, K. 2015/1472. Bu karar için bkz. Esra Cenkeci, “Anonim Ortaklıkta Tek Pay Sahibinin Yeni Gücü: Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilmesi”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXXIII, Sa. 3, Ankara, 2017, s. 143.

madde eklenmesini talep etme hakkı da mevcut olup, azınlığa tanınan bu hak yukarıda bahsedilen hükmün istisnası niteliğindedir.

Genel kurulun da toplantı sırasında önceden hazırlanan gündeme müdahale etme yetkisi bulunmamaktadır. Kuşkusuz bu durum gündeme bağlılık ilkesinin bir sonucudur⁶²⁹. Zira genel kurul kararları toplantıya katılıp katılmamasına bağlı olmaksızın tüm pay sahipleri için bağlayıcı olacağından, genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi geçerlidir⁶³⁰. Genel kurul toplantısına katılmak, pay sahipleri için bir hak olmasına rağmen, bir yükümlülük değildir. Gündeme bağlılık ilkesi sayesinde pay sahipleri genel kurul toplantısına katılıp katılmama konusunda daha sağlıklı bir karar verebilecekler ve katıldıkları genel kurul toplantılarında da bilinçli oy kullanacakları için oldu bittilere karşı korunmuş olacaklardır⁶³¹.

Bununla birlikte genel kurul toplantısında bir maddenin gelecek genel kurul toplantısına kadar ertelenmesine karar verilmişse veya belirli bir konunun gelecek toplantının gündemine konulması istenmişse bu kararlar tartışmalı olmakla birlikte yönetim kuruluna verilmiş bir talimat niteliği taşır⁶³². Öğretide bir görüşe göre yönetim kurulunun eğer bu konuda haklı bir gerekçesi yoksa, bu kararları uygulamakla yükümlüdür. Çünkü genel kurulun kendi yetki alanında almış olduğu bu kararlar yönetim kurulunun yetki alanına bir tecavüz oluşturmazlar⁶³³. Bir diğer görüşe göre ise genel kurul herhangi bir konunun gelecek toplantıya getirilmesini veya belli konuların müzakere edilip kendisi tarafından karara bağlanmasını istemişse, bu talep sadece bir dilek niteliğindedir ve yönetim kurulunu bağlamaz. Yönetim kurulu kararı kendi değerlendirmelerine ve takdirlerine göre verir. Ancak, genel kurulun yönetim kurulunu görevden alma yetkisini haiz olduğunu yönetim kurulu dikkate alabilir. Arzusu yerine getirilmeyen genel kurul, kendi kendisini toplantıya davet edemez, seçimlerin yapılacağı genel kurul toplantısını bekler veya azlığın gündeme madde eklenmesini isteme ya da genel kurulu toplantıya davet etmesi hakkından faydalanabilir. Bunun için, bazı pay sahiplerinin daveti gerçekleştirecek girişimlerde bulunması gerekir⁶³⁴.

⁶²⁹ Bu hususta bkz. Tekinalp, s. 306-307.

⁶³⁰ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 24.

⁶³¹ Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 24.

⁶³² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 501; Domaniç, s. 816.

⁶³³ Bu görüş için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 501.

⁶³⁴ Bu görüş için bkz. Tekinalp, s. 306-307.

Buna karşılık halka açık anonim ortaklıklarda SPK'un uygun gördüğü konuları genel kurul gündemine koydurma yetkisi vardır. SerPK m. 29/4 hükmüne göre bu yetki aynı zamanda gündeme bağlılık ilkesinin de istisnasıdır. Bu hüküm SPK'nun, gündem ilan edildikten sonra hatta genel kurul toplantısı sırasında dahi gündeme madde ekletme yetkisinin bulunduğunu göstermektedir. SerPK m. 29/5 hükmü uyarınca, halka açık anonim ortaklıklarda azınlığa gündeme madde ekletme hakkı yanında, gündem maddelerine ilişkin karar taslakları sunma yetkisi de tanınmıştır. Bu hükümle genel kurulda gündem maddelerinde çoğunluğun veya yönetim kurulunun önerileri yanında azınlığın karar taslaklarının da görüşülmesi ve onaylanması zorunlu hale gelmiştir⁶³⁵.

Olağan genel kurulun gündeminde, açılış ve divan teşekkülü, toplantı tutanağının imzalanması hususunda divana yetki verilmesi, yönetim kurulu faaliyet raporu ile denetçi raporlarının okunması ve müzakeresi, bilanço ve kar zarar hesaplarının okunması, müzakeresi ve tasdiki ile kar dağıtımıyla ilgili teklifin görüşülerek kabulü veya reddi, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerinin ibra edilmeleri, esas sözleşme ile belirlenmemiş ise, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin ücret ve huzur haklarının tespiti, dönem içinde yönetim kurulu üyeliklerine eksilme meydana gelmiş ve yönetim kurulunca atama yapılmış ise atamanın genel kurulca onaylanması, görev süreleri sona ermiş olan yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin seçilmesi, şayet esas sözleşmede görev süreleri belirtilmemişse görev sürelerinin tespiti gibi hususların yer alması gerekir (TTK m. 413; TemY. M. 13)⁶³⁶.

Kanun ve esas sözleşme gereği genel kurulun yetkisinde olan ve olağanüstü genel kurul toplantı gündemini oluşturan her türlü konu olağan genel kurul toplantı gündemine de yazılabilir. Azınlığın süresi içinde müracaatı halinde, görüşülmesini istediği konular yönetim kurulu tarafından gündeme alınır. Ayrıca Bakanlıkça yapılan denetim sonucuna göre veya herhangi bir sebeple görülecek lüzum üzerine ortaklık genel kurulunda görüşülmesi istenen konuların gündeme eklenmesi zorunludur (TemY., m. 13)⁶³⁷.

⁶³⁵ Bu açıklamalar için bkz. Poroy, (Tekinalp, Çamoğlu), s. 501.

⁶³⁶ TTK'nın, ETK sistemini terk ederek zorunlu gündem maddeleri öngörmemesine rağmen, GK Yönetmeliği'nde zorunlu bir gündem öngörülmesi eleştiriye açıktır. Zira, Kanun'da yer almayan bir konu Yönetmelik'le düzenlenemez. Bu hususta bkz. Erdem, s. 421.

⁶³⁷ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 282-283.

II. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ

A. Genel Olarak

Genel kurul toplantılarına pay sahiplerinin katılmaları ve kendilerine gerekli konuşmaları yapmak ve oyları ile ortaklığın gidişatına yön vermek imkanı sağlamak gerekir. Bundan dolayıdır ki, pay sahipleri toplantılardan düzenli bir biçimde haberdar kılınmalı, görüşülecek hususlar pay sahipleri tarafından önceden bilinmeli, toplantı yerleri pay sahiplerinin katılımını güçleştirmeyecek biçimde saptanmalıdır⁶³⁸.

Pay sahiplerine bu imkanların sağlanması için, öncelikle genel kurulun toplantıya davet edildiği ilan veya mektuplarda toplantı gündeminin gösterilmesi zorunludur⁶³⁹. Anonim ortaklık genel kurulunda ilan edilen gündemde yazılı bulunan hususlar hakkında görüşme açılabilir ve karar verilebilir. Kural olarak gündemde bulunmayan konular genel kurulda görüşülemez ve karar alınamaz. (TTK m. 413/2) Buna “*gündeme bağlılık ilkesi*” denilmektedir⁶⁴⁰. Bu ilke, pay sahiplerinin genel kurulda sürprizlerle karşılaşmalarını ve hazırlıksız yakalanmalarını önlemek amacıyla kabul edilmiştir⁶⁴¹. Buna göre, görüşülecek konuların içeriklerinin önceden tespit edilip gündeme açıkça yazılması gerekir. Lüzum görülecek sair hususlar şeklinde bir gündem maddesi tespit etmek mümkün değildir⁶⁴².

Genel kurulun gündeminde olmayan bir konuda alınan kararlar geçersizdir⁶⁴³. Ancak bunun ne tür bir geçersizlik olduğu konusunda farklı görüşler söz konusudur. Genel kurulun gündeminde olmayan bir konunun görüşülüp karara bağlanması veya genel kurulda pay sahiplerinden bir kısmı dağıldıktan sonra, bir grup diğer grubun haber ve hazırlığı olmadan bir karar alırsa, bunun sonucu öğretide bazı yazarlar tarafından yokluk⁶⁴⁴; bazı yazarlar tarafından mutlak butlanla geçersizlik⁶⁴⁵; bazı

⁶³⁸ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 281.

⁶³⁹ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 281.

⁶⁴⁰ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 371.

⁶⁴¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 502; Üçışık ve Çelik, s. 281.

⁶⁴² Bu hususta bkz. Ansay, s. 174; Pulaşlı, Şirketler, s. 371.

⁶⁴³ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 502.

⁶⁴⁴ Bu görüş için bkz. İmregün, Kara Ticareti, s. 301; Boztosun, s. 93; İmregün, Anonim Ortaklık, s. 123.

⁶⁴⁵ Bu hususta bkz. Çevik, Anonim Şirket, s. 796; Ansay, s. 195.

yazarlar, Yargıtay ve İsviçre Federal Mahkemesi tarafından ise iptal edilebilirlik⁶⁴⁶ olarak değerlendirilmiştir. Genel kurulun gündeminde bulunmayan konular görüşülmüş ve karara bağlanmışsa, bu takdirde genel kurul kararlarının tümü değil, sadece bu konulara ilişkin genel kurul kararları iptal edilir⁶⁴⁷. Nitekim Yargıtay kararlarında da, gündemde olmayan hususların, anonim ortaklık genel kurulunda görüşülerek karara bağlanamayacağı ve eğer görüşülerek karara bağlanırsa, bu kararın batıl olmayıp, ancak iptalinin istenebileceği ve kendilerine usulüne uygun davet yapılan pay sahiplerinin bile, gündem dışı alınan kararların iptali davası açabilecekleri belirtilmektedir⁶⁴⁸.

Gündeme bağlılık ilkesi, genel kurul toplantısının ertelenmesi halinde de geçerlidir. Bu gibi durumlarda, ikinci toplantının da aynı gündemle yapılması gerekir⁶⁴⁹. Yargıtay konuyla ilgili bir kararında, genel kurulun ilk toplantıda nisap oluşmadığı için ertelendiği ve ikinci toplantıda nisabın oluştuğu ancak ilk toplantı gündeminin görüşülmesi gerekirken gündeme yönetim kurulunun seçimi maddesinin eklendiği ve seçimin yapıldığı bir olayda, *erteleme sonucunda yapılan ikinci genel kurul toplantısının gündemine bir ek yapılamayacağı, bu ekin ancak olağanüstü bir genel kurul toplantısı yapılarak bu toplantının gündeminde görüşülebileceği, aksi halde, gündeme sonradan eklenen ve karara bağlanan hususlarda alınan genel kurul kararının iptal edilebileceği* gerekçesiyle yönetim kurulunun seçimini geçersiz saymıştır⁶⁵⁰.

Gündemdeki maddelerin görüşülme sırası, gündeme bağlılık ilkesi kapsamında değildir; toplantıda temsil edilen oyların çoğunluğunun kararı ile maddelerin sıraları değiştirilebilir (BakTemYön m. 25/2)⁶⁵¹.

⁶⁴⁶ Bu hususta bkz. Doğanay, s. 952; Tekil, Anonim Şirketler, s. 225. ATF 80 II, 271, JDT 1955 333. Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 281.

⁶⁴⁷ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 371.

⁶⁴⁸ Konuyla ilgili Yargıtay uygulaması için bkz. s. 95, dn. 431.

⁶⁴⁹ Bu hususta bkz. Çevik, Anonim Şirket, s. 799.

⁶⁵⁰ Yargıtay 11. HD., 28.03.1974 t., E. 645, K. 1075. Bu karar için bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 371. Aynı yönde Yargıtay 11. HD., 28.03.1974 t., E. 1974/645, K. 1974/1075. Yargıtay 11. HD., 02.12.1977 t., E. 1977/4749, K. 1977/5307. Bu kararlar için bkz. Çevik, Anonim Şirket, s. 799- 801.

⁶⁵¹ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 503.

B. Gündeme Bağlılık İlkesinin İstisnaları

Gündeme bağlılık ilkesinin çok katı uygulanması, genel kurulun acil ve zorunlu konulara müdahale etmesinin önüne geçerek ortaklığın menfaatlerini korumasına engel oluşturabilir. Bu nedenle kanun koyucu gündem konusunda çoğunluk ve azınlık (veya münferit pay sahipleri) arasındaki menfaat dengesini korumak amacıyla bu ilkeye bazı istisnalar getirmiştir⁶⁵².

1. Gündeme Oybirliği ile Madde Eklenmesi

TTK m. 416 hükmüne göre, bütün payların sahipleri veya temsilcilerinin hazır bulunması ve aralarından birinin itirazda bulunmaması halinde, genel kurul davetsiz olarak toplanıp karar alabilir. İşte bu şekilde toplanan ve pay sahiplerinin tamamının temsil edildiği bir çağrısız genel kurulda, gündeme oybirliği ile madde ilave eklenebilir (TTK m. 416/2)⁶⁵³.

Genel kurulda görüşülüp karara bağlanan bir maddenin aynı toplantıda yeniden görüşülmesi (tekriri müzakere), ancak hazır bulunanların oybirliğiyle karar almaları ile mümkündür. Ancak aynı konu daveti yapanlarca başka bir toplantının gündemine de konulabilir. Gündeme madde eklenmesini talep hakları bulunan azlığın veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın da aynı konuyu gündeme koydurtma yetkileri vardır⁶⁵⁴.

2. Haklı Sebeplerin Varlığında Yönetim Kurulu Üyelerinin Görevden Alınması

Yönetim kurulunun haklı sebeplerin varlığı halinde genel kurul tarafından görevden alınması (azli), TTK m. 364 hükmünde düzenlenmiştir. Anılan madde hükmü dikkate alındığında, yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından görevden alınabilmesi için, ilke olarak bu konuda gündemde bir maddenin bulunması ve dolayısıyla gündeme bağlılık ilkesine uyulması gerektiği, ancak haklı bir sebebin

⁶⁵² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 503.

⁶⁵³ Bu hususta bkz. Ansay, s. 174; Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 503; Arslan, s. 252.

⁶⁵⁴ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 503.

bulunması halinin istisna teşkil edeceği anlaşılmaktadır⁶⁵⁵. Yolsuzluk, yetersizlik, bağlılık yükünün ihlali, birden çok ortaklıkta görevli olma sebebiyle görevin ifasında güçlük, geçimsizlik, nüfuzun kötüye kullanılması gibi haller, haklı sebeplere örnek gösterilebilir (TemY m. 25/1-ç)⁶⁵⁶.

Yönetim kurulunun genel kurul tarafından görevden alınması ve yeniden seçimine ilişkin gündeme bağlılık ilkesinin bir başka istisnası da TTK m. 413/3 hükmüdür. Bu hükme göre, yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılır⁶⁵⁷. Dolayısıyla, gündemde yönetim kurulunun görevden alınmalarına ilişkin doğrudan bir madde bulunmasa bile, yılsonu finansal tablolarının müzakeresine ilişkin maddenin bulunması, yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmasının görüşülmesine de olanak tanıyacaktır. Böylece, bir anonim ortaklık genel kurulunun yönetim kurulunca açıklanan finansal tablolardan ve yıllık faaliyet raporlarından memnun olmaması halinde, dolayısıyla her olağan genel kurul toplantısında, genel kurul haklı bir sebep mevcut olmasa bile yönetim kurulu üyelerini görevden alabilir ve yerine yeni yönetim kurulu üyeleri atayabilir (TemY m. 25/1-c)⁶⁵⁸. Ayrıca Üçışık

⁶⁵⁵ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 371-372; Üçışık ve Çelik, s. 284. Nitekim konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 16.10.2017 t., 2016/3379 E., 2017/5392 K. sayılı kararında, "...TTK'nın 364. maddesinde, şirket genel kurulunun, gündemde azille ilgili madde bulunması veya bulunmasa bile haklı sebeplerin varlığı halinde her zaman yönetim kurulu üyelerini görevden alabileceği belirtilmiştir. Somut olayda görevden alınmaya ilişkin genel kurul çağrısı olarak gerçekleştirilmiş olup gündem belirlenmemiştir. Bu durumda genel kurulun ancak haklı sebebin varlığı halinde şirket müdürünün azline karar vermesi söz konusu olabileceğinden ve nitekim davalı tarafça, davacının haklı sebeple müdürlük görevinden alındığı savunulduğu halde Mahkemece haklı sebebin var olup olmadığı tartışılmadan, yanlışlıklarla davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bu nedenle kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş ve İfakat Balık, "Kararlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIII, Sayı 4, Ankara, Aralık 2017, s. 341 - 342. 6762 S. ETK'da bu yönde açık bir hüküm yer almamakla birlikte Yargıtay kararları ile bu istisna kabul edilmişti. Bu hususta bkz. Mehmet Bahtiyar, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Genel Kurulu'nun Fiziken Yapılması", **Makaleler III**, İstanbul, 2014, s. 146.

⁶⁵⁶ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 503.

⁶⁵⁷ Bu hususta bkz. Erdem, ss. 421 – 422. Bu hükmün gerekçesi; "Hükmün temelindeki mantık şudur: Genel kurul yılsonu finansal tablolarının ve yıllık faaliyet raporunun ortaya koyduğu sonuçlardan memnun kalmamışsa yönetim kurulunu değiştirebilmelidir; icraatı beğenilmeyen bir yönetim kurulu süre endişeleriyle görevde tutulmamalıdır." şeklinde dir. Bu hususta bkz. 6102 s. TTK Tasarısı ve Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-1138.pdf>, (erişim tarihi, 17.02.2019), s. 143.

⁶⁵⁸ Bu hususta bkz. Ansay, s. 174; İmregün, Kara Ticareti, s. 294; Üçışık ve Çelik, s. 284-285; Bahtiyar, Genel Kurul, s. 146. Konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 02.07.1979 t., BATİDER 825 vd.'de yayınlanan kararında; "...Bilindiği üzere, TTK'nın 435. maddesi (6102 S. TTK m. 530) gereğince, şirket organlarından birinin, bu arada yönetim kurulunun mevcut olmaması halinde şirketin feshi istenebilir. Şirketten kendisini böyle bir riske atması istenemez ve beklenemez. Diğer yandan şirket organsız bırakılmamalıdır. Bir an önce organ eksikliği giderilmelidir. Binnetice, şirket genel kurulunun, yönetim kurulunun azlinden sonra ilk işi bu organ eksikliğini gidererek yeni yönetim

ve Çelik'e göre, ilgili maddelerde açıkça belirtilmemekle birlikte, genel kurulun bütün yönetim kurulu üyelerini görevden alma zorunluluğu da yoktur, genel kurul icraatını beğenmediği yönetim kurulu üyelerini görevden alıp diğerlerini muhafaza edebilir⁶⁵⁹. Yönetim kurulu üyelerinin görevden alınması ve yerlerine yenilerinin seçilmesi hususları, genel kurulda hazır bulunanların oy çokluğuyla gündeme alınır (TemY. M. 25/1-ç).

Yönetim kurulu üyelerinin görev süresinin sona erdiği takdirde müteakip ilk genel kurul gündemine yönetim kurulu üyelerinin seçimi maddesinin konulması gerekir. Ancak öğretilerde her ne sebeple olursa olsun yönetim kurulu üyelerinin seçimi gündemde yer almasa dahi, o toplantıda yönetim kurulu seçimi yapılabileceği kabul edilmektedir. Diğer bir anlatımla boşalan üyeliklerin doldurulması da gündeme bağlılık ilkesinin istisnasıdır⁶⁶⁰.

3. Genel Kurul Toplantısının Ertelenmesi

Gündeme bağlılık ilkesinin üçüncü istisnası, TTK m. 420/1 hükmünde esas sermayenin 1/10'unun, halka açık anonim ortaklıklarda 1/20'sini oluşturan azınlığa tanınmış olan, finansal tabloların müzakeresinin ve buna bağlı konuların bir ay

kurulunu seçmektir. Bunun azlin gerçekleştiği genel kurul toplantısında yapılmasına yasal bir engel yoktur..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Ansay, s. 177-184. Ancak Yargıtay'ın aksi yönde de kararları mevcuttur. Örneğin Yargıtay THGK 15.03.1967 t., 1966/400 E., 1967/154 K.; Yargıtay 11. HD., 14.03.1972 t., 72/38 E., 72/1219 K.; 11. HD., 02.12.1977 t., 77/4749 E., 77/5307 K. Sayılı kararlarında gündemde madde bulunmaksızın yönetim kurulu üyelerinin azli halinde yerine yenilerinin seçilemeyeceği kabul edilmiştir. Bu kararlar için bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 119.

⁶⁵⁹ Bu görüş için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 285.

⁶⁶⁰ 6762 S. TTK döneminde yürürlükte olan Genel Kurul Toplantıları ile Komiserleri Hakkında Yönetmeliğin 25. maddesi bu durumda gündeme seçim maddesinin ilavesinin zorunlu olduğunu vurgulayarak bu boşluğu dolduruyordu. Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in "Toplantı Gündeminin Görüşülmesi" başlığını taşıyan 25. Maddesi görev süresinin sona ermesini gündeme bağlılık ilkesinin istisnaları arasında saymamıştır. TTK m. 413/3 hükmü yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmalarını ve yenilerinin seçimini finansal tabloların görüşülmesi maddesi ile bağlantılı sayarak, aynı toplantıda azil ya da seçim konularının görüşülmesine imkan tanımaktadır. Aynı hüküm Yönetmeliğin 25/1-c maddesinde yer almaktadır. Yönetmeliğin 25/1-d maddesinde de haklı sebeplerin varlığı halinde konunun çoğunluk kararı ile gündeme alınarak üyelerin görevden alınabileceği ve yerlerine yenilerinin seçilebileceği hükmü mevcuttur. Ancak görev süresinin sona ermiş olmasına bu bentler arasında yer verilmemiştir. Gündemde yer almasa dahi, herhangi bir nedenle boşalan üyelikler için seçim yapılmasının o toplantıda görüşülebileceği kabul edilmelidir. Bu görüşler için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 366.

sonraya bırakılmasıdır⁶⁶¹. Azınlığın bu yöndeki işlemi, genel kurulda oylamaya sunulmaksızın, toplantı başkanının kararıyla karara bağlanır ve keyfiyet TTK m. 414/1 hükmünde yazılı olduğu şekilde pay sahiplerine ilanla bildirilir. Ayrıca azınlık, ilk erteleme için gerekçe göstermek zorunda değildir ve erteleme hakkının kullanılması hakkın kötüye kullanılması olarak da nitelendirilemez⁶⁶².

Bununla birlikte bilanço görüşmeleri bir kez ertelendikten sonra, ikinci defa ertelenebilmesi için, TTK m. 420/2 hükmüne göre, finansal tabloların itiraza uğrayan ve tutanağa geçmiş bulunan noktaları hakkında, ilgililer tarafından dürüst hesap verme ölçüsü ilkeleri uyarınca cevap verilmemiş olması şarttır.

4. Pay Sahiplerinin Özel Denetim İstemesi

Gündeme bağlılık ilkesinin diğer bir istisnası da, TTK m. 438 hükmünde düzenlenmiştir. Buna göre, her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde, bilgi alma ve inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir⁶⁶³. Genel kurul özel denetçi istemini onaylarsa, ortaklık veya her bir pay sahibi 30 gün içinde Mahkemeden bir özel denetçi tayin etmesini talep edebilir (TTK m. 438/2; TemY. M. 25/1-a)⁶⁶⁴.

Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi halinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim ortaklıklarda yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibari değeri toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri, üç ay içinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesi'nden özel denetçi atanmasını isteyebilirler (TTK m. 439/1).

Söz konusu talebin genel kurulda ileri sürülebilmesi için ilk şart, pay sahibinin daha önce, bilgi alma veya inceleme hakkını kullanmış, ancak sonuç alamamış olmasıdır. İkinci şart ise özel denetimin pay sahipliği haklarından herhangi birinin kullanılabilmesi için gerekli olmasıdır⁶⁶⁵.

⁶⁶¹ Bu hususta bkz. Erdem, s. 422; Bahtiyar, Genel Kurul, s. 149.

⁶⁶² Yargıtay 11. HD., 30.09.1985 t., E. 4342, K. 4912. Bu karar ve açıklamalar için bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 372; Üçışık ve Çelik, s. 285.

⁶⁶³ Bu hususta bkz. Ansay, s. 174; Erdem, s. 422.

⁶⁶⁴ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 373; Arslan, s. 253.

⁶⁶⁵ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 286.

5. Kurulusta Kurucuların ve Sermaye Artırımında Yönetim Kurulu ve Denetçilerin İbra Edilememesi

Gündeme bağlılık ilkesinin beşinci istisnası, ortaklığın kurucuları, yöneticileri ve diğer sorumlularının ibrasıyla ilgilidir. TTK m. 559 hükmü uyarınca, kurulusta kurucuların ve sermaye artırımında yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin, ortaklığın kuruluşundan ve sermaye artırımından doğan sorumlulukları, ortaklığın tescili tarihinden itibaren 4 yıl geçmedikçe sulh ve ibra yoluyla kaldırılamaz. Bu sürenin geçmesinden sonra da sulh ve ibra ancak genel kurulun onayıyla geçerlilik kazanır. Bununla birlikte, sermayenin onda birini, halka açık ortaklıklarda ise yirmide birini temsil eden pay sahipleri sulh ve ibranın onanmasına karşı ise, sulh ve ibra genel kurulca onanamaz⁶⁶⁶. Bu hakkın kullanılabilmesi için de gündemde bu yönde herhangi bir madde bulunmasına gerek yoktur⁶⁶⁷.

Açıklanan bu istisnalar haricinde gündemde olmayan konular görüşülemez ve karara bağlanamaz (TTK m. 413/1). Aksi halde, gündeme sonradan alınan ve karara bağlanan hususların Yargıtay ve birtakım yazarlara göre iptali, birtakım yazarlara göre yokluğu veya butlanı dava edilebilir⁶⁶⁸.

§ 8 GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET USULÜNE İLİŞKİN HÜKÜMLER VE BU HÜKÜMLERE UYULMAMASININ SONUÇLARI

1. GENEL KURULU TOPLANTIYA DAVET USULÜNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Anonim ortaklıkta genel kurulun toplantıya davet işlemi, genel kurulun toplantı sürecini başlatan bir hukuki işlemdir⁶⁶⁹. Toplantı daveti, kanun veya esas sözleşmeye göre yetkili organ veya kişiler tarafından pay sahiplerine veya temsilcilerine yöneltilen ve bu toplantının yerini, zamanını, gündemini ve katılma koşullarını içeren, ilan ve/veya mektup şeklinde yazılı bir irade beyanı veya

⁶⁶⁶ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 373.

⁶⁶⁷ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 286.

⁶⁶⁸ Bu hususta bkz. s. 101, dn. 454, 455, 456.

⁶⁶⁹ Bu hususta bkz. Saka, s. 65.

bildirimdir⁶⁷⁰. Bu yönüyle toplantı daveti, bir organ olarak genel kurulu uyarıcı ve hazırlayıcı bir süreçtir. Davet süreci, genel kurulu toplantıya davetle başlayıp genel kurulun toplantısının açılmasıyla tamamlanan bir evredir. Davet işlemi, kanunda ve esas sözleşmede öngörülen genel kurul toplantısı hazırlık işlemlerini, komiser bulundurma başvurusunu ve davet ve ilan mektuplarını kapsar.⁶⁷¹

Anonim ortaklık tüzel kişiliğinin irade beyanını yansıtan genel kurul kararından söz edilebilmesi için, söz konusu toplantının kanun ve esas sözleşmede belirtilen hükümlere uygun olarak yapılması gerekir⁶⁷². Genel kurul toplantısına kural olarak bütün pay sahiplerinin katılmasını sağlamak, onlara gerekli konuşmaları yapmak ve oyları ile ortaklığın gidişatını ve faaliyetlerini yönlendirmek imkanı vermek gerekir⁶⁷³. Bu nedenle şeklen de olsa geçerli bir genel kurul kararının varlığı için, öncelikle tüm pay sahiplerinin kanunda ve esas sözleşmede düzenlenen şekilde toplantıya davet edilmesi şarttır⁶⁷⁴. Davetin yapılması genel kurulun varlığı şartıdır⁶⁷⁵. Geçerli bir davetin var sayılması için davetin bütün pay sahiplerine, yetkili organlar tarafından yapılması ve yapılan davetin de dikkatli ve özenli bir pay sahibinin belli bir yer ve zamanda genel kurulun yapılacağını çıkarabileceği şekil ve özde olması gerekir⁶⁷⁶.

Genel kurul toplantıya davet edildikten sonra, davet yetkilisi, bu toplantı davetinden dönemez veya toplantıyı başka bir tarihe erteleyemez. Başlayan toplantı sürecini durdurma veya erteleme yetkisi, genel kurulundur⁶⁷⁷.

⁶⁷⁰ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 82.

⁶⁷¹ Bu hususta bkz. Saka, s. 65.

⁶⁷² Bu hususta bkz. Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 37.

⁶⁷³ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 368; Pulaşlı, Şerh, s. 889.

⁶⁷⁴ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şirketler, s. 368; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu, s. 37.

⁶⁷⁵ Bu hususta bkz. Arsanlı, Umumi Heyet, s. 213; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 79; Yiğit, s. 82.

⁶⁷⁶ Bu hususta bkz. Yiğit, s. 82.

⁶⁷⁷ Bu görüş için bkz. Saka, s. 66; İmregün, Kara Ticareti, s. 290. Konuyla ilgili Yargıtay Tic. D. 29.12.1952 t., E. 1737, K. 5892 sayılı bir kararında da; “...idare meclisinin kanuni salahiyetini kullanarak genel kurulu toplantıya çağırdıktan sonra toplantıyı başka bir zamana bırakması ancak mücbir sebep hallerinde mümkündür. Murakıp raporunun hazırlanmamış olması mücbir sebep teşkil etmez...” şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, TTK Şerhi II, İstanbul, 2010, s. 817.

Aksi görüşte olan Çevik’e göre ise, toplantı daveti, pay sahiplerine yöneltilmiş bir irade beyanı olup, pay sahiplerinin kabulüne de bağlı olmaması sebebiyle, genel kurul toplantısı açılmadıkça yapılan davetten geri dönebilir. Bu hususta bkz. Çevik, Şirketler, s. 463.

A. İlan Yapılması

Genel kurulu toplantıya davetin şekli TTK'nın 414. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre geçerli bir davet yapılması için gereken ilk koşul, TTK m. 414 hükmünde belirtildiği şekilde ilanların yapılmasıdır. TTK m. 414 hükmünde belirtilen bu ilanlar seçimlik ilanlar değildir. Belirtilen her birinin bir arada yapılması gerekmektedir⁶⁷⁸.

1. Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde İlan Yapılması

Genel kurulu toplantıya davet şeklinin düzenlendiği TTK'nun 414. maddesine göre, genel kurulun geçerli bir şekilde toplantıya davet edilmiş sayılması için yapılması gereken ilk ilan, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde yapılacak olan ilandır. Bu ilanın içeriği ve hangi sürede yapılması gerektiği konusuna aşağıda ayrıca değinilecektir.

2. Ortaklık Esas Sözleşmesinde Belirtilen Şekilde İlan Yapılması

TTK m. 414 hükmüne göre, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde yapılması gereken ilanın yanında, ortaklık esas sözleşmesinde başkaca ilan şekilleri öngörülmüşse bu usule de uyulur. Nitekim TTK m. 339/2-h hükmü gereği, genel kurulların nasıl toplantıya davet edilecekleri hususuna anonim ortaklık esas sözleşmesinde yer verilmesi zorunludur. Ortaklık sözleşmesindeki ilan şekli, faks, e-posta, taahhütlü mektup ya da farklı şekillerde düzenlenebilir⁶⁷⁹. Ancak uygulamada en çok yerel gazetelerde ilanın öngörüldüğü söylenebilecektir⁶⁸⁰. Esas sözleşmede ilan yöntemi belirlenirken dikkatli olunmalıdır, zira ilan şekli, davetin usulüne uygun

⁶⁷⁸ Bu hususta bkz. Akbay, s. 69.

⁶⁷⁹ Bu hususta bkz. Akbay, s. 68.

⁶⁸⁰ Uygulamada genellikle anonim ortaklıkların esas sözleşmelerine, ortaklık merkezinin bulunduğu yerde yayımlanan bir Yerel Gazete'de anonim ortaklığın genel kurul toplantısı ile ilgili olarak ilan yapılacağı şeklinde hükümler koyulmaktadır. Bu hususta bkz. Murat Fatih Ülkü, Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması (Daveti), **Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, I. Cilt, Ticaret Hukuku, Medeni Usul Hukuku, İcra İflas Hukuku, Yayına Hazırlayan Doç. Dr. Abuzer Kendigelen**, İstanbul, 2001, s. 584.

olarak yapılmadığından bahisle açılacak genel kurul kararlarının iptali davalarında, ispata elverişli bir ilan olmalıdır⁶⁸¹.

3. Ortaklığın İnternet Sitesinde İlan Yapılması

Yukarıda belirtilen ilanların yanında, denetime tabi ortaklıklarda ayrıca ortaklığın internet sitesine konulan içerikle de yayınlanması gerektiği düzenlenmiştir⁶⁸². Bu düzenleme ile elektronik ortamda genel kurul yapılmasına ilişkin düzenlemeye (TTK m. 1527/5) paralel olarak, bilgi toplumunun gereklerinden biri daha yerine getirilmiş olmuş, ayrıca kurumsal yönetim ilkelerinden olan şeffaflık ilkesi çerçevesinde, pay sahiplerinin bilgi sahibi olması sağlanmıştır. TTK'da ilk olarak tüm sermaye ortaklıklarına internet sitesi kurma yükümlülüğü getirilmişken, 6335 S. Kanun'la getirilen değişiklik uyarınca yalnızca TTK m. 397/4 hükmü uyarınca denetime tabi olan sermaye ortaklıklarının internet sitesi kurmasının zorunlu olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla, yalnızca bu ortaklıklar, kanunen yapmak zorunda oldukları ilanları, dolayısıyla genel kurulun toplantıya davetine ilişkin ilanları da, internet sitelerinde bu ilanlara özgüledikleri alanda yayımlarlar⁶⁸³.

B. İadeli Taahhütlü Mektup Gönderilmesi

Yapılacak ilanların yanında ayrıca, pay defterinde yazılı pay sahipleriyle, önceden ortaklığa pay senedi veya pay sahipliği sıfatını ispatlayan belge veren pay

⁶⁸¹ Bu hususta bkz. Akbay, s. 68.

⁶⁸² Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 480; Pulaşlı, Şerh, s. 890.

⁶⁸³ Bu açıklamalar için bkz. Erdem, s. 419.

sahiplerine, iadeli taahhütlü mektupla da toplantı bildirilir⁶⁸⁴. Mektupta, toplantı günü ve gündem ile ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler bildirilir⁶⁸⁵.

Davet bildiriminin pay sahiplerine veya temsilcilerine yöneltilmesi zorunlu olmakla birlikte, bu kimselere ulaşmış olması veya ulaşmış olmasının belgelendirilmesi, davetin varlığı açısından kabul edilmemektedir. İyi niyetle ve usulünce yapılmış olan bir davet herhangi bir nedenle pay sahiplerine veya temsilcilerine ulaşmamışsa bu husus daveti sakatlamaz⁶⁸⁶.

Pay sahibinin kendisine ulaşılması için ortaklığa bildirdiği adrese davet mektubunun gönderilmesi ile davet usulüne uygun bir şekilde yapılmış kabul edilir. Buna karşılık, ortaklık da pay sahibinin bildirmiş olduğu adresin gerçek ikametgah adresi olmaması nedeni ile kendisine davet mektubu göndermekten kaçınamayacaktır. Aksinin kabul edilmesi, hükmün konuluş amacına aykırılık teşkil edecektir⁶⁸⁷. Kendilerine iadeli taahhütlü mektup gönderilmek suretiyle davet

⁶⁸⁴ 6762 s. Kanun'da pay sahiplerine ve diğer ilgililere gönderilecek mektubun taahhütlü olması yeterli kabul edilmiş iken, yeni düzenlemede, yerinde olarak iadeli taahhütlü olması öngörülmüştür. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 890.

Aynı zamanda 6762 S. Kanun'da taahhütlü mektupla davet yalnızca nama yazılı pay senedi hamillerine yapılmakta iken, 6102 S. TTK'da yalnızca nama yazılı pay senedi hamillerine değil, önceden ortaklığa pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine de, bunların nama yazılı pay sahibi olup olmadığına bakılmaksızın, iadeli taahhütlü mektupla davet yapılması öngörülmüştür. Bu hüküm de, pay sahiplerinin bilgi alma hakkının daha etkin bir biçimde kullanılmasını sağlama amacıyla düzenlenmiş hükümlerden biridir. Bu değerlendirmeler için bkz. Erdem, s. 420.

⁶⁸⁵ Bu hususta bkz. Poroy (Tekinalp ve Çamoğlu), s. 480; Tekinalp, s. 303.

⁶⁸⁶ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 79 – 80; Yiğit, s. 82. Nitekim konuyla ilgili Yargıtay 11. HD.'nin 14.09.2017 t., 2016/5136 E., 2017/4389 K. sayılı kararında; "...davacılar, ilk olarak genel kurula çağrının usulüne uygun olmadığı sebebine dayanarak genel kurulda alınan kararların iptalini talep etmiştir. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda, davacıların hazırlanmış cetvelinde kayıtlı adreslerinin "M. Buyruk Cad. Kahraman Bey Apt. No. 25/2 Malatya", gönderilen APS evrakında yer alan adreslerinin ise "M. Buyruk Cad. Kahraman Bey Apt. Kat:1 Malatya" şeklinde olduğu, APS evrakındaki adreste bina ve daire numarasının yer almadığı, adresin eksik olduğu, bu şekilde yazılan adres ile gönderi adresinin bulunmasının oldukça güç olduğu, bir caddedeki tüm oturanları tanımadan veya onlara tesadüf etmeden alıcının bulunduğu bina ve dairenin numarasız olarak tespitinin imkansız olduğu, davacıların toplantıya katılımının engellendiği, toplantıya çağrının usulsüz olduğu belirtilmiştir. Oysa, pay devri itirazına ilişkin olarak gönderilen 14.01.2011 tarihli ihbarnamenin, 30.07.2013 tarihli olağanüstü genel kurul toplantısı çağrı mektubunun "M. Buyruk Cad. Kahraman Bey Apt. Kat:1 Malatya" adresine gönderildiği ve davacıya tebliğ edildiği görülmüş olup, Mahkemenin kabulünün aksine, adres yetersizliğinden ve dolayısıyla çağrı usulsüzlüğünden bahsedilemez. Bu durumda, usulsüz çağrının ortağa red oyu ve muhalefet şerhi aranmaksızın iptal davası açma hakkı verdiği, davacıların usulüne uygun çağrıya rağmen genel kurul toplantısına katılmamış ve alınan kararlara muhalefet şerhi koymamış olmaları nedeniyle dava açma haklarının bulunmadığı gözetilerek, davanın aktif dava ehliyeti yokluğundan reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın kabulü doğru olmamıştır..." şeklinde karar verilmiştir. Bu hususta bkz. İbrahim Bektaş ve İfakat Balık, "Kararlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIII, Sayı 4, Ankara, Aralık 2017, ss. 330 - 332.

⁶⁸⁷ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 255; Boztosun, s. 84.

yapılması gereken pay sahiplerine veya bunların bir kısmına iadeli taahhütlü mektupla davetin yapılmamış olması halinde davet geçersiz olacaktır⁶⁸⁸. Adresi belli olmayan hamiline yazılı pay sahiplerine ise davet mektubu yollamaya gerek ve esasen olanak da yoktur⁶⁸⁹. Bununla birlikte, kanunda belirtilen davet prosedürü asgari şartları içermekte olup bu hükümlerin pay sahipleri aleyhine değiştirilmesi mümkün değilse de, esas sözleşme ile bu asgari şartların üzerinde hükümler getirilmesi mümkündür⁶⁹⁰.

C. İlan Yapılması ve Davet Mektubu Gönderilmesinin Süresi

Davet metni, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere toplantı tarihinden en az iki hafta önce yayımlanmış olmalıdır. Davetin toplantıdan en az iki hafta önce yapılmasına dair TTK m. 414/1 hükmü nisbi emredici olup, toplantıdan iki haftadan daha az bir süre önce yapılan davetle toplantı yapılmış ise alınan kararlar iptal edilebilir⁶⁹¹. Kanunda, pay sahiplerine gönderilecek iadeli taahhütlü mektup için bir süre öngörülmemiştir. Öğretide, mektupların pay sahiplerine genel kurula hazırlanabilecekleri uygun bir süre önceden bildirilmesinin yeterli olacağı şeklinde görüşler yer aldığı gibi; toplantıdan iki hafta önce yapılması gerektiği şeklinde görüşler de mevcuttur⁶⁹².

⁶⁸⁸ Ancak bunun ne tür bir geçersizlik olduğu konusu öğretide tartışmalı olup, aşağıda davet prosedürüne aykırılık başlığı altında değerlendirilecektir.

⁶⁸⁹ Bu hususta bkz. İmregün, Kara Ticareti, s. 293.

⁶⁹⁰ Bu hususta bkz. Çevik, Anonim Şirket, s. 788.

⁶⁹¹ Bu hususta bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 201.

⁶⁹² 6762 s. eski TTK'da da süreye ilişkin bir hüküm yer almamakla birlikte, uygulamada mektupların 14 günlük ilan süresinden önce postaya verilmesi yeterli görülmekteydi. 6102 s. TTK m. 414/1 hükmünde ise, mektuplarda ilanın çıktığı gazetenin de bildirileceği düzenlendiğinden, mektup gönderme işleminde artık 14 günlük sürenin aranmadığı sonucuna ulaşılabilecektir. Bu görüşler için bkz. Poroy (Tekinalp, Çamoğlu), s. 480-481; Bahtiyar, Ortaklık, s. 162.

Pulaşlı ise Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde çıkarılacak ilanda olduğu gibi, iadeli taahhütlü mektup gönderme işleminin de toplantıdan en az iki hafta önce yapılması gerektiği görüşündedir. Bu hususta bkz. Pulaşlı, Şerh, s. 890.

Çevik ve İmregün de mektup gönderme işleminin toplantıdan iki hafta önce yapılması gerektiğini belirtmekle birlikte, bu mektupların toplantıdan iki hafta önce ilgili pay sahibine ulaşmasının zorunlu olmadığını ifade etmiştir. Bu hususta bkz. Çevik, Anonim Şirket, s. 789; İmregün, Anonim Ortaklık, s. 117; İmregün, Kara Ticareti, s. 293.

Boztosun'a göre her halde mektubun toplantıdan makul bir süre önce pay sahibinin elinde olmasını sağlayacak şekilde gönderilmesi gerekir. Pay sahibinin bulunduğu yerle toplantının yapılacağı yer arasındaki uzaklığa göre bu süre değişebilir. Bu konuda öngörülü davranma yükümlülüğü tacir sıfatını haiz ortaklığa aittir. Bu hususta bkz. Ayşe Odman Boztosun, "Anonim Şirket Genel Kurullarından Önce, İlgili Pay Sahiplerine Hiç veya Usulüne Uygun Şekilde Davet Mektubu Gönderilmemesinin

D. Halka Açık Anonim Ortaklıklardaki Durum

Halka açık anonim ortaklıklar bakımından ise, SerPK'nın m. 29/1 ve 29/2 hükümleri uygulama alanı bulacaktır. SerPK m. 29/1'e göre, halka açık anonim ortaklıklar genel kurullarını, esas sözleşmede gösterilen şekilde, ortaklığın internet sitesi ve Kamuyu Aydınlatma Platformu ile Kurulca belirlenen diğer yerlerde yayımlanan ilanla toplantıya davet etmek zorundadır. Bu davet, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az üç hafta önce yapılır. Buna ilişkin usul ve esaslar Kurulca belirlenir. Böylelikle, 6762 S. TTK'ya nazaran daha uzun bir süre ve daha geniş ilan yükümlülükleri öngörülerek halka açık anonim ortaklıklardaki küçük yatırımcının korunması amaçlanmıştır⁶⁹³. SerPK m. 29/2'de ise, nama yazılı ihraç edilmiş olup borsada işlem gören paylar hakkında TTK m. 414'ün ilk fıkrasının uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır⁶⁹⁴. Yani SerPK düzenlemesi karşısında, ortaklığa adresini bildirmeleri halinde dahi borsada işlem gören nama yazılı pay sahiplerine TTK m. 414 uyarınca davet yapılmayacaktır⁶⁹⁵. SerPK m. 29/2 hükmünün amacı, halka açık anonim ortaklıkların hisse senetlerinin piyasalarda daha rahat işlem görmesini sağlamak için bir ayak bağı niteliğinde görülen nama yazılı hisse senetlerinin, hamiline yazılı hisse senetlerinin tabi olduğu koşullarla işlem görmesini sağlamaktır⁶⁹⁶.

E. İlan ve Davet Mektuplarının İçeriği

Yapılacak ilanda, toplantı günü ve saati, toplantı yeri (hiçbir tereddüte mahal vermeyecek surette adres olarak belirtilmelidir.) gündem, gündemde esas sözleşme değişikliği var ise değişen madde/maddelerin eski ve yeni şekilleri, davetin hangi organ tarafından yapıldığı, ilk toplantının herhangi bir nedenle ertelenmesi üzerine

Hukuki Sonucu Nedir?" XXIV. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara, 2012, s. 84.

⁶⁹³ Bu hususta bkz. Erdem, s. 420.

⁶⁹⁴ Bu açıklamalar için bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 162.

⁶⁹⁵ Bu hususta bkz. Erdem, s. 420.

⁶⁹⁶ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 255.

genel kurul yeniden toplantıya davet ediliyorsa, ilk toplantının ertelenme sebebi⁶⁹⁷ ile bu toplantıda yeterli olan toplantı nisabı, olağan toplantı ilanlarında faaliyet raporu ile bilanço, kar ve zarar cetvellerinin ortakların incelemesine hangi adreste açık bulundurulduğu belirtilmelidir. Ayrıca genel kurul toplantısında kendisini vekil vasıtasıyla temsil ettirecekler için vekaletname örneklerinin de ilan edilmesi gerekir⁶⁹⁸. (TemY. m. 11)

⁶⁹⁷ Öğretide, genel kurulun ilk toplantısının yetersayıların elde edilememesi sebebiyle yapılamaması durumunda, ikinci toplantı için davet usulüne uyulmasının gerekip gerekmediği hususu da tartışılmıştır. Teoman'a göre; davetin amacının mümkün mertebe fazla pay sahibinin genel kurula katılmasını sağlamak olduğu göz önünde tutulmalı, bu nedenle ilk toplantı yetersayıların elde edilememesi yüzünden yapılmamışsa, ikinci toplantının TTK m. 414'de düzenlenen asgari koşullara uyularak yeniden duyurulması yoluna gidilmelidir. Nitekim ETK m. 372 hükmünde yer alan, "*İlk toplantıda bu nisap hasıl olmadığı takdirde tekrar toplantıya davet edilirler.*" ifadesi karşısında da, genel kurulun ikinci toplantı için de aynı usulde toplantıya davet edilmesi gerektiği, hükümde aksi yönde sonuca gidilebilecek herhangi bir ifadenin de mevcut olmadığı vurgulanmıştır. Ancak ETK m. 372 hükmünün 6102 S. TTK'daki karşılığı olan m. 418 hükmünde, "*İlk toplantıda anılan nisaba ulaşılamadığı takdirde, ikinci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.*" ifadesi mevcut bulunmakta olup, 6762 S. TTK'da yer aldığı şekilde genel kurulun yeniden toplantıya davet edileceği şeklinde açık bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla maddenin düzenleniş şekli tereddütlere yol açabilecek niteliktedir. Bu görüşler için bkz. Ömer Teoman, "Derneklerde ve Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Yetersayının Sağlanamaması Nedeniyle Toplanamamışsa İkinci Toplantı İçin Yeniden Çağrı Merasimine Uymak Zorunlu Mudur?", **Tüm Makalelerim**, Cilt I-II (1971-2001), İstanbul, 2012, s. 404-405.

Arslanlı tarafından da genel kurul toplantısının ertelenmesi halinde de, ikinci toplantı için de iki haftalık süreye riayet edilmesi gerektiği savunulmuştur, meğerki yönetim kurulu birinci oturumda müzakerenin tamamlanamayacağını düşünerek, ikinci toplantıyı da aynı zamanda ilan ve bu ikinci toplantı gününü tespit etmiş olsun. Bu görüşler için bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler, ss. 18 – 19; Arslanlı, Umumi heyet, s. 221.

Ancak önemle belirtmemiz gerekir ki, her ne kadar konu ile ilgili TTK'da açık bir hüküm yer almasa da, 28.11.2012 tarih ve 28481 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul Ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 11/3. Maddesinde, "*Çağrısı yapılan ilk toplantıda nisabın temin edilememesi halinde, genel kurul aynı usulle yeniden toplantıya çağrılır. İlk toplantının ilan metnine, nisabın sağlanamaması halinde yapılacak ikinci toplantının çağrısına dair konulan hükümler geçersizdir.*" düzenlemesi yer almaktadır. Bu açık hüküm karşısında toplantının gerekli nisaplar sağlanamadığı için ertelenmesi durumunda ikinci toplantının da aynı usulle toplantıya davet edilmesi gerekmekte olup, ilk toplantının ilan metnine, ikinci toplantının ilanına ilişkin hüküm koyulması da mümkün gözükmemektedir. Nitekim konuyla ilgili bir Yargıtay kararında bu şekilde yapılan ikinci toplantının, çağrısız genel kurul şartları da mevcut değilse, yoklukla malul olduğuna hükmedilmiştir. Yargıtay 11. HD.'nin 15.11.2017 t., 2016/8889 E., 2017/6204 K. sayılı bir kararında; "*...Toplantıya katılan diğer ortakların bu şekilde beyanda bulunarak toplantıyı yapmadıklarına ve gündem maddesi görüşmediklerine dair tespit tutanağı düzenledikten sonra bir de aynı tarihli genel kurul toplantı tutanağı düzenledikleri ve kararlar aldıkları anlaşılmaktadır. Çağrı üzerine genel kurulun toplanamadığı ve gündemin görüşülemediği hususunun düzenleme şeklinde tutanakla tespiti ve sonra yeniden aynı çağrı ile genel kurulun yapılması çağrısız genel kurul toplantısı hükmünde olup, toplantı ve karar nisapları TTK'nın 416. maddesinde düzenlenmiştir. Yapılan çağrısız genel kurul usulüne uygun olmadığından yok hükmünde olup bu gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken...*" şeklinde hüküm kurulduğu görülmektedir. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş, "Kararlar", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIV, Sayı 1, Ankara, Mart 2018, s. 234 – 236.

⁶⁹⁸ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 255-256.

Finansal tabloların, konsolide finansal tabloların, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun, denetleme raporlarının ve yönetim kurulunun kar dağıtım önerisinin⁶⁹⁹ de genel kurul toplantısından en az on beş gün önce, ortaklığın merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulması zorunludur (TTK. m. 437/1). Bunlardan finansal tablolar ve konsolide finansal tablolar bir yıl süre ile merkez ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur. Her pay sahibi, gideri ortaklığa ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebilir⁷⁰⁰ (TTK m. 437/1).

II. DAVET USULÜNE UYULMAMASININ YAPTIRIMI

A. Genel Olarak Yokluk, Butlan ve İptal Edilebilirlik Kavramları

Anonim ortaklığın bir tüzel kişi ve hukuki varlık olmasının doğal bir sonucu olarak, iradesinin meydana gelmesinin ve açıklanmasının geçerlilik koşulları da hukuk kuralları ile, yani kanun ve ortaklık ana sözleşmesi hükümleri ile belirlenmiştir. Bu hükümlere aykırı olarak alınan genel kurul kararları hukuken sakat olurlar. Bu aykırılığın yaptırımı ise, TTK m. 445 vd. hükümlerinde, “*kararların iptal edilebilirliği*”, yani alınmasından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde Mahkemeden iptal edilebilmesinin istenmesi olarak düzenlenmiştir. Ancak bu hüküm sınırlayıcı değildir. Alman ve İsviçre hukuklarında olduğu gibi⁷⁰¹, hukukumuzda da genel kurul kararlarının gerek meydana gelişleri ve gerekse konuları bakımından mutlak emredici hükümlere aykırı olmaları halinde mutlak hükümsüzlükleri (hukuken yok veya batıl olmaları) öğretide ve Yargıtay kararları ile kabul edilmiş bulunmaktadır⁷⁰².

⁶⁹⁹ Moroğlu’na göre genel kurulun davetine ilişkin ilan ve mektuplarda, kanunda öngörülen bu hususlara ilaveten ayrıca yönetim kurulunun gündem maddeleri ile ilgili önerilerine, ve eğer genel kurul toplantıya azınlık tarafından veya azınlığın talebi üzerine davet ediliyorsa azınlığın önerilerine de yer verilmelidir. Bu hususta bkz. Erdoğan Moroğlu, “Genel Kurul”, **Makaleler**, I, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, 2006, s. 297.

⁷⁰⁰ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 256.

⁷⁰¹ Konuyla ilgili Alman ve İsviçre hukuklarında yer alan düzenlemeler ile ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 53 – 65.

⁷⁰² Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 161.

6762 s. ETK döneminde, davet merasimine uyulmadan yapılan genel kurulda alınan kararların akıbeti oldukça tartışmalı olup, öğretide konuyla ilgili birbirinden çok farklı görüşler ortaya atılmış idi. Domaniç, davet merasimine riayet edilmeden toplanan genel kurulun aldığı kararların ancak iptal edilebilir nitelikte olduğunu ifade etmekte idi⁷⁰³. Tekil, davet merasimindeki amacın pay sahiplerini genel kuruldan vaktinde haberdar etmek olduğuna göre, bir pay sahibine usulüne uygun davet yapılmamasına rağmen pay sahibi toplantıya katılmışsa artık kamu düzeninin ihlal edilmiş sayılamayacağını, dolayısıyla kararların iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğunu ifade etmişti⁷⁰⁴. Doğanay, davet usulüne aykırılık hallerinde ayrıma gitmeden yokluk yaptırımının uygulanması gerektiğini belirtmekte idi⁷⁰⁵. Çevik, usulsüzlüğün mahiyetine göre karar verilmesi gerektiğini savunmakta ve genel kurul daveti hiç yapılmadıysa veya toplantı günü veya yeri ilanda gösterilmeksizin toplanılmışsa yokluk yaptırımının uygulanması gerektiğini, bununla birlikte yapılan davet usulüne uygun değilse, gündem gereği gibi tebliğ ve ilan edilmemişse, süreye riayet edilmemişse, iptal edilebilirlik yaptırımının uygulanması gerektiğini kabul etmekte idi⁷⁰⁶. Aynı şekilde Arslanlı da, genel kurul davet hiç yapılmadan toplanmışsa, mesela Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan yapılmamışsa, genel kurulun şeklen toplanmış sayılmayacağını bu itibarla da genel kurul kararının yok olduğunu; ancak davet usulüne uygun yapılmamışsa, örneğin esas sözleşme tebliğ edilmemiş ya da sürelerle riayet edilmemişse genel kurul kararlarının iptale tabi olduğunu savunmuş idi⁷⁰⁷. Ansay da anonim şirketlerdeki menfaatler durumunun gözetilmesinin gerekmesi sebebiyle kanuna aykırılığın neticesinin birçok halde iptal edilebilirlik olması gerektiğini, genel kurul davetinin usulsüz olması halinde bunun da iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olması gerektiğini ifade etmiş, ancak genel

⁷⁰³ Bu hususta bkz. Domaniç, s. 883.

⁷⁰⁴ Bu hususta bkz. Tekil, Anonim Şirketler, s. 229.

⁷⁰⁵ Doğanay, davet şekline ilişkin hükmün emredici nitelik taşıdığını, usulüne göre davet yapılmaması halinde bu nedenle toplantıya katılmamış olan pay sahipleri bakımından toplantının yapılmamış hükmünde olacağını, dolayısıyla da böyle bir toplantıda alınan kararların yoklukla malul olduğunun tespitini, her pay sahibinin toplantıya katılsın ya da katılmasın, muhalefet şerhini tutanağa geçirtmiş olsun veya olmasın Mahkemeden talep edebileceğini, hatta Yargıtay tarafından aranan, alınan kararın kanun, esas sözleşme veya objektif iyinyet kurallarına aykırı olması şartının da aranmaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu hususta bkz. İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Birinci Cilt, Tümden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Dördüncü Bası, Madde: 1-419, İstanbul, 2004, s. 1074-1079.

⁷⁰⁶ Bu hususta bkz. Çevik, Anonim Şirket, s. 792.

⁷⁰⁷ Bu hususta bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler, s. 20; Arslanlı, Umumi Heyet, s. 222.

kurulun yetkili olmayan kişilerce davet edilmesi ya da bazı pay sahiplerinin hiç davet edilmemesi gibi durumlarda kararların batıl olması gerektiğini ileri sürmüştü⁷⁰⁸. İmregün de benzer şekilde toplantıya davet merasimine hiç uyulmamış, toplantı günü, gündem ve yeri hiç ilan edilmemiş, ilgili pay sahiplerine hiç tebligat yapılmamış, gündemde olmayan hususlar hakkında karar alınmışsa, alınan bu kararların yoklukla malul olacağını bunun dışında toplantıya davet yapılmış olmakla beraber, usulüne uygun davet yapılmamışsa, gündem gereği gibi ilan edilmemişse, ilanla toplantı günü arasına iki haftadan az süre konulmuşsa, tebligat adi mektupla yapılmışsa bunun yaptırımının iptal edilebilirlik olacağını savunmuştu⁷⁰⁹. Forstmoser, emin olunamayan durumlarda hukuki güvenliği göz önünde tutarak iptal edilebilirlik yaptırımının kabul edilmesinin daha uygun olabileceğini belirtmekte idi. Yazar, davetin amacına ulaşmasını engelleyecek derecede olan eksiklik ve aykırılıklar halinde, alınan kararların hükümsüzlüğünün talep edilebileceğini, pay sahibinin, karar alınmasında rol alması engellenmiş veya sınırlandırılmışsa alınan kararların hükümsüz olacağını belirtmiştir⁷¹⁰. Moroğlu ise, genel kurula davet merasimine aykırılık bulunması durumunda, toplanan genel kurulda alınan kararların 6762 S. TTK m. 381 hükmü çerçevesinde iptalinin istenebileceğini, ancak genel kurul kararlarının gerek meydana gelişleri ve gerekse konuları bakımından mutlak emredici hükümlere aykırı olmaları halinde mutlak butlan ile batıl ya da yok sayılmalarının kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur⁷¹¹. Yazar kanun koyucunun

⁷⁰⁸ Bu hususta bkz. Ansay, s. 192-200.

⁷⁰⁹ Bu hususta bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, ss. 122 – 123; İmregün, Kara Ticareti, s. 296. Yazar ayrıca, 6762 S. TTK’da yalnızca iptal edilebilirlik yaptırımının düzenlenmiş olmasını da eleştirmiş, bunun mehz Alman Yasası’nın eksik alınmasından kaynaklandığını ifade etmiş ve TTK’da da butlan yaptırımının düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu hususta bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, ss. 158 – 160.

⁷¹⁰ Bu hususta bkz. Forstmoser, s. 214’ten aktaran: Üçışık ve Çelik, s. 256.

⁷¹¹ Moroğlu, bu açıklamaların ardından yokluk kavramı ile butlan kavramı arasındaki ayrımın da belirlenmesi gerektiği şeklinde değerlendirme yapmıştır. Yokluk ve butlan kavramlarının sınırlarının belirlenmesi konusunda, bu kavramların kanunlarda tanımlanmamış olmaları ve hukuki sonuçları ile ileri sürülebilme şartlarının uygulamada bir farklılık arz etmediği kanaatinin yerleşmiş olmasından kaynaklandığını ifade etmiştir. Eski Borçlar Kanunu’nun 19. ve 20. maddelerinde düzenlenmiş olan butlan müeyyidesi (6098 S. Borçlar Kanunu m. 26 ve 27 hükümleri), şeklen mevcut, yani unsurları itibarıyla meydana gelmiş olan bir hukuki işlemin, konusu bakımından emredici hükümlere, ahlaka aykırı veya imkansız olması halinde söz konusu olan mutlak hükümsüzlük halidir. Diğer bir ifade ile, bu kararların şeklen kurucu unsurları mevcut olmakla birlikte, amaçladıkları hüküm ve sonuçları başlangıçtan itibaren hiç kimseye karşı doğurmazlar. Yokluk kavramı ise, bir hukuki işlemin ve bu arada genel kurul kararının meydana geliş şartlarını belirleyen kurucu nitelikteki (emredici) hukuk kurallarına aykırılık halinde, kurucu unsurların ve dolayısıyla kanuni şeklin eksikliği nedeniyle hukuki muamelenin şeklen meydana gelmemiş olmasını ifade eder. Böylece, genel kurul kararlarının

Ticaret Kanunu'nda iptal edilebilirlik müeyyidesini düzenlemiş olmasını kararların yok yahut batıl sayılabilmelerinin engellendiği şeklinde değil, iptal edilebilirlik müeyyidesinin kural olduğu şeklinde yorumlamaktaydı⁷¹².

6102 S. TTK'da ise, 6762 S. Kanun'dan farklı olarak mutlak butlan yaptırımı da düzenlenmiştir. Mutlak butlan yaptırımını düzenleyen TTK m. 447 hükmü, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan hakları, pay sahibinin vazgeçilmez nitelikteki hakları olarak belirtmiştir. Bu nedenle pay sahibinin belirtilen haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran genel kurul kararları, mutlak butlanla sakattır. Başka bir deyişle, kanunen tanınmış hakkın, konumuz bakımından genel kurula katılma hakkının özüne dokunan genel kurul kararları batıldır. TTK m. 447 hükmünün gerekçesinde de, konusu itibarıyla batıl olan genel kurul kararları, bazı niteliklere sahip pay sahipliği haklarını kaldıran veya sınırlandıran, anonim şirketin temel yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olan kararlara özgülenmiştir⁷¹³. Buna karşılık davet usulündeki hakkın özüne dokunmayan, davet usulüne aykırılığın söz konusu olduğu bir genel kurul toplantısı, örneğin kanundaki iki haftalık süreye uyulmaksızın toplantı gününden sadece üç gün önce yapılan bir

meydana gelebilmeleri koşullarını belirleyen kurucu nitelikteki hükümlere aykırılık halinde butlan değil, yokluk söz konusu olur. Bu açıklamalar için bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 162-164.

⁷¹² Moroğlu'na göre, ortaklığın iç ilişkilerinde doğrudan doğruya ve dış ilişkilerinde kural olarak dolaylı şekilde çok önemli etkileri olan genel kurul kararlarının yokluk veya butlanın süresiz olarak ileri sürülebilmesinin hukuk güvenliği açısından doğurduğu sakıncalar göz önünde tutulmalıdır. Türk Ticaret Kanunu'nda sakat genel kurul kararları için yalnızca iptal edilebilirlik yaptırımının düzenlenmiş olması, bu kararların bir hukuki işlem olarak hukuken yok veya batıl sayılmalarına engel olmamakla birlikte, Kanunda yalnızca iptal edilebilirlik yaptırımının düzenlenmesinin bir anlamı ve amacı bulunmaktadır. Bu anlam ve amaç, kanun koyucunun hukuk güvenliği endişesi ile iptal edilebilirlik yaptırımına öncelik vermiş olmasıdır. Dolayısıyla, sakat genel kurul kararlarının mutlak hükümsüzlük hallerinin istisna olarak kabul edilmesi ve şüphe halinde iptal edilebilirlik yaptırımına hükmedilmesi kanun koyucunun amacına daha uygun düşecektir. Ancak yazara göre, bu yorumla hukuk güvenliği açısından her bakımdan yeterli bir sonuca ulaşıldığı da söylenemeyecektir. Kanunda mutlak hükümsüzlük hallerinin sınırlı olarak sayılması ve bu sınırlama dışında sadece iptal edilebilirlik yaptırımının uygulanması ve ticaret siciline tescil edilmesi gereken ve tescil edilen mutlak hükümsüz kararlar için de, bu suretle yaratılan "hukuki görünüş" gereği olarak belirli bir süre ıslah imkanının tanınması, olması gereken hukuk bakımından en doğrusu olacaktır. Nitekim Alman hukukunda, TTK'nun 381-384. maddelerine (6102 S. TTK m. 445 vd.) kaynaklık eden ve esasta aynı nitelikte olan düzenleme 60 yıldan fazla uygulandıktan sonra 1937 tarihli Aktiengesetz (Paylı Ortaklıklar Kanunu) ile yukarıda bahsedildiği şekilde bir düzenleme benimsenmiş ve bu düzenleme yürürlükteki 1966 tarihli Paysenetli Ortaklıklar Kanunu'nda pekiştirilmiştir. Bu değerlendirmeler için bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 164-165. Benzer açıklamalar için bkz. Tekil, Anonim Şirketler, s. 236.

⁷¹³ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 257-258.

davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar batıl değil, iptal edilebilir kararlardır⁷¹⁴.

Bu açıklamaların ardından genel kurul kararlarının hangi durumlarda yokluk, hangi durumlarda butlan ve hangi durumlarda iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğu konusunun değerlendirilmesi son derece önemlidir. Genel kurulun toplantıya davet merasimine ilişkin bütün hükümlerinin davetin mevcudiyeti şartını oluşturdukları ve bunlardan herhangi birine aykırılığın davetin ve dolayısıyla genel kurul kararının yokluğuna yol açacağı, yukarıda yapılan açıklamalar karşısında kuşkusuz söylenemez. Ancak, yokluk yaptırımının hangi hallerde söz konusu olabileceğinin belirlenmesi, kamu düzeni ve hukuk güvenliği açısından hayati önem arz etmektedir⁷¹⁵. Ancak yokluk yaptırımının hangi hallerde söz konusu olacağına ilişkin, 6102 S. TTK'da da hiçbir hükme yer verilmemiştir⁷¹⁶. Bununla birlikte TTK'da yokluk yaptırımına yer verilmemiş olması genel kurul kararlarına yokluk yaptırımının uygulanamayacağı şeklinde yorumlanmamalıdır. Nitekim bir hukuki işlemin varlık şartlarını belirleyen kanun koyucunun, o işlemin yokluğuna da onay verdiğinin kabulü gerekir⁷¹⁷.

Davet işlemi hiç yapılmaksızın toplanan genel kurulda, TTK m. 416 hükmünün koşullarının bulunmaması halinde, alınan kararlar yoklukla maluldür⁷¹⁸. Ancak toplantıya davet usulüne uygun yapılmamışsa, bir başka deyişle usulsüz de olsa bir davetin varlığından söz edilebiliyorsa, alınan genel kurul kararları iptal edilebilirlik yaptırımına tabidir⁷¹⁹. Butlan yaptırımı ise, TTK m. 447 hükmünde özel olarak düzenlenmiş, batıl kararlar maddede sayılmıştır. Ancak, bu belirleme *numerus clausus* niteliği taşımamaktadır⁷²⁰. Bununla birlikte m. 447 hükmünün gerekçesinde

⁷¹⁴ Bu görüş için bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 101; Üçışık ve Çelik, s. 257; İmregün, Anonim Ortaklık, s. 122.

⁷¹⁵ Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 166.

⁷¹⁶ Bu hususta bkz. Hasan Pulaşlı, "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVII, Y. 2013, Sa. 1-2. s. 892.

⁷¹⁷ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 37.

⁷¹⁸ Bu hususta bkz. Hirsch, Ticaret Hukuku, s. 297-298; Arslanlı, Anonim Şirketler, ss. 20 - 21; Üçışık ve Çelik, s. 258; Boztosun, s. 89.

⁷¹⁹ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 258-259.

⁷²⁰ TTK'nın 447. maddesinde, emredici hükümlere aykırılık butlan sebepleri arasında sayılmamıştır. Bununla birlikte, maddenin giriş cümlesinde yer alan "özellikle" ifadesi, kanunda butlan sebeplerinin anılan maddede sayılanlara özgülenmediği; BK m. 27 hükmünde yer alan emredici hükümlere aykırılığa da kapı açtığı şeklinde yorumlanabilecektir. Bu hususta bkz. Ünal Tekinalp, "Emredici Hükümler Açısından Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013/2, s. 13.

de, bütün emredici hükümlere aykırılığın butlan sonucunu doğurmadığı ve m. 447’de sayılanlar dışındaki genel kurul kararlarının tespitinde butlanın ikincilliği (*Subsidiaritat*) ilkesinin uygulanması gerektiği ifade edilmiştir⁷²¹. Bu belirlemeye göre, genel kurulun toplantıya davetine ilişkin hükümler, emredici nitelik taşımasına rağmen, bunların ihlali halinde butlan değil iptal yaptırımının esas olduğu sonucuna ulaşılmaktadır⁷²².

Pay sahiplerinin özel çıkarlarını koruyan hakların ihlalinin butlan yaptırımına mı, yoksa iptal yaptırımına mı tabi olduğu konusunda TTK hükümleri çerçevesinde bir ayırım yapabilmek için öğretide, bu ihlallerin pay sahibinin haklarının sürekli olarak kısmen veya tamamen kaldırılması, sınırlandırılması veya değiştirilmesi niteliğinde mi; yoksa bir defaya mahsus bir ihlal mi olduğu şeklinde bir kriter benimsenmiştir. Bu kriter 6102 S. Kanun’da kabul edilerek yasal bir dayanağa kavuşmuştur. Nitekim TTK m. 447 hükmünde, pay sahibinin genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararlar batıl kabul edilmişken; TTK m. 446/1-b hükmünde; toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini... ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararlarının alınmasında etkili olduğunu⁷²³ ileri

⁷²¹ Bu hususta bkz. Pulaşlı, Sakatlık, s. 896.

⁷²² Bu hususta bkz. Pulaşlı, Sakatlık, s. 897; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 75. Tekinalp de, TTK m. 445 hükmünde emredici hükümlere aykırılığın yaptırımının artık kesin bir tarzda iptal edilebilirlik yaptırımına bağlandığını, bundan böyle emredici hükümlere aykırılık söz konusu olduğunda BK m. 27 hükmüne gidilemeyeceğini savunmaktadır. Bu hususta bkz. Tekinalp, İptal ve Butlan, s. 16. Yargıtay 11. HD.’nin 09.05.2013 t., E. 3004, K. 9515 sayılı kararında; “...davacının toplantıya çağrılmaması toplantı ve karar nisaplarını etkilemediği gibi, başkaca bir nedene dayalı olarak ileri sürülen yokluk ve geçersizlik iddiası da bulunmayıp, esasen davaya konu genel kurulun yok hükmünde veya geçersiz sayılmasını gerektirecek bir aykırılık da mevcut değildir. Bu itibarla, davacının davaya konu genel kurulda alınan kararlara karşı ancak iptal davası açma hakkı bulunup...” şeklinde hüküm kurulmuştur. Kararın tamamı için bkz. Gönen Eriş, **Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Ticaret Sicil Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler**, 3. Cilt (425-644. Maddeler), Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, 2014, ss. 2719 – 2721.

⁷²³ “kararın alınmasında etkili olduğu” ifadesi, Ticaret Kanunu’nu Hazırlama Komisyonu başkanının muhalefetine rağmen, Adalet Alt Komisyonunda 11. HD.’nin yerleşik kararının bu yönde olduğu gerekçesiyle hükme eklenmiştir. Bu ifade öğretide Tekinalp tarafından eleştirilmiştir. Nitekim bu ifade karar nisabına göre yorumlanırsa, %49,999 oranındaki pay sahiplerinin muhalefetiyle alınan kararlar dahi iptal edilemeyecektir. Tekinalp’e göre hükmün asıl amacı, pay adetleri çok küçük olan pay sahipleri ve kişilerle ilgili olup, bu düzeyde kalan ihlallerde iptal davası açılmasını önlemektir. Örneğin yalnızca üç-beş paya sahip bir nama yazılı pay sahibine toplantıya çağrıya ilişkin iadeli taahhütlü mektup gönderilmemesi, birkaç davet mektubuna gündemin koyulmaması gibi durumlarda

süren pay sahiplerinin iptal davası açabileceği düzenlenmiştir. Buna göre, pay sahiplerinin haklarını tamamen ortadan kaldıran kararlar batıl, somut olayda bir defaya mahsus ihlal eden kararlar ise iptal edilebilir kararlar olarak kabul edilmelidir⁷²⁴.

Öğretide butlan ve iptal yaptırımlarının ayrımı konusunda kabul edilmiş olan bir diğer kıstas ise, mutlak emredici hüküm-nisbi emredici hüküm ayrımıdır. Bu ayrım ilk olarak Alman öğretisinde yapılmış; Türk ve İsviçre hukukunda da bir kısım yazarlarca benimsenmiştir. Bu ayrımın amacı, meydana gelişi ve konusu itibarıyla kanuna aykırı genel kurul kararlarının yokluk ve butlanını hukuk güvenliği adına en aza indirgeyebilmektir. Bu ayrıma göre, bir kısım emredici hükümler doğrudan doğruya kamu çıkarına ilişkin bulunan ve belirli bir hususu ilgililerin iradelerini nazara almaksızın emreden mutlak anlamda emredici hükümlerdir. Bu hükümlerin sağladığı hak ve yetkilerden feragat söz konusu değildir, ihlallerinin sonucu yokluk veya butlandır. Anonim ortaklıkta genel kurul kararının varlığı için gerekli unsurlara, ortaklığın temel niteliklerine ve ortaklık alacaklıları ile sermayenin ve müstakbel pay

bu ihlallerin kararların iptalini haklı göstermeyecek kadar küçük olduğu ve bu hallerde iptal davası açmanın hak aramaktan çok, Mahkemeyi meşgul etme anlamını taşıması sebebiyle bu ifade madde metnine eklenmiştir. Bu hususta bkz. Tekinalp, İptal ve Butlan, ss. 15 – 16.

Nitekim Yargıtay kararlarında önceden beri toplantıya katılmayan pay sahibinin karara etkili olamayacağı kriterinin dikkate alındığı görülmektedir. Örneğin Yargıtay 11. HD.'nin 26.10.2009 t., E. 6377, K. 10985 sayılı kararında; *“Davacılar ortak oldukları genel kurula çağrılmadıkları için genel kurul kararlarının iptalini istemişlerdir... Davalı kooperatifin ortaklar listesine kayıtlı 66 ortağı bulunmakta olup, dava konusu genel kurul 35 ortağın katılımıyla yapılmıştır. Bu hali ile karar nisabı 18 olup, davacı 21 ortağın toplantıya çağırılması ve toplantıya katılmaları halinde karar nisabı bu kez 29’dur. Bu bağlamda, yönetim ve denetim kurulunun ibrası ile ilgili gündemin 5. maddesi 8 red oyuna karşılık 24 oyla, yine gündemin 6. maddesi ile ilgili karar da 8 red oyuna karşılık 26 oyla kabul edilmiş olmaları karşısında, davacıların toplantıya katılmaları halinde karar nisabı 29 olacağından 5 ve 6 no’lu gündem maddeleri için kabule ilişkin 24 oyun yeterli olmayacağı açıktır. Diğer gündem maddeleri ise oybirliği ile alınmış olmaları karşısında, davacı 21 kişinin toplantıya katılmaları ve red oyu vermeleri halinde dahi karar etkilenmeyeceğinden mevcut durumda bir değişiklik olmayacaktır. O halde, Mahkemece yukarıda yapılan açıklamalar ve çağrının şekline ilişkin ana sözleşmenin 28. maddesi hükmü de nazara alınarak çağrının usulsüz olduğunun kabulü ile dava konusu genel kurulun yalnızca 5 ve 6 numaralı gündem maddelerinin iptali ile yetinmek gerekirken...”* şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 3. Cilt, ss. 2676 - 2677.

Aynı yönde Yargıtay 11. HD.'nin 11.07.2013 t., E. 13541, K. 14640 K. sayılı kararında da; *“...’nın katılımı toplantı yetersayısını ve kullandığı oy, karar yetersayısını etkilememekte, dolayısıyla ihtilaflı genel kurul kararı yasada öngörülen toplantı ve karar yetersayısına aykırı bulunmamaktadır. Anılan iddialar dışında genel kurul toplantısında alınan kararların yasaya, esas sözleşmeye ve objektif iyiniyet kurallarına aykırı olduğu hususu davacı tarafça kanıtlanabilmiş değildir. Bu itibarla, anılan gerekçelerle davanın kabulü doğru görülmemiş...”* şeklinde hüküm kurulduğu görülmektedir. Bu karar için bkz. Gönen Eriş, **Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Ticaret Sicil Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler, 2. Cilt (54-424)**, ss. 2477 – 2478..

⁷²⁴ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 71-73.

sahiplerinin çıkarlarını korumaya ilişkin hükümler bu türden hükümlerdir⁷²⁵. Nisbi emredici hükümler ise, doğrudan kamu çıkarını değil, herhangi bir suretle zayıf durumda olanların özel çıkarını, diğer özel çıkarlar karşısında öncelikle koruyan emredici hükümlerdir. Bu hükümlerle tanınan hak ve yetkilerden, doğmadan önce olmamak koşuluyla feragat edilebilir. Bir yandan haktan feragat edilebilirken, diğer yandan feragat ile ortadan kalkabilecek olan bir hakkın itiraz veya dava ile her zaman ileri sürülebilmesi imkanı birbiriyle bağdaşmaz⁷²⁶. O halde, nisbi emredici hükümlere bir defalık aykırılık halinde, yani bu hükmün kısmen veya tamamen kaldırılması sonucunu doğuracak nitelikte olmamak koşuluyla, butlan değil iptal edilebilirlik yaptırımı söz konusu olmalıdır⁷²⁷. İptal edilebilirlik yaptırımı bakımından ise, kanun koyucu davetin usulüne uygun yapılmaması ile gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmemesi hususlarını birbirinden ayırmıştır⁷²⁸.

Buraya kadar yapmış olduğumuz tüm bu açıklamalar çerçevesinde, genel kurul kararları bakımından yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik yaptırımlarına ilişkin ayrımı en basit anlamda özetlemek gerekirse; genel kurul kararlarının meydana gelişi itibariyle mevcudiyet şartı olan kurucu-şekli nitelikteki emredici hükümlere aykırılık halinde yokluk; konusu itibariyle kesin emredici hükümlere, ahlaka aykırı veya imkansız olan, pay sahiplerinin haklarını tamamen ortadan kaldıran veya sınırlayan

⁷²⁵ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 69-70.

⁷²⁶ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 71.

⁷²⁷ Bu açıklamalar için bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 169-170; Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 69-71.

Benzer şekilde Tekil tarafından da, pay sahiplerinin özel çıkarlarını koruyan hükümlerin nisbi emredici hükümler olarak kabul edilip bunlara aykırılıkların yokluk veya butlan değil iptal edilebilirlik yaptırımına tabi tutulmasının hakkaniyete uygun bir çözüm olduğu savunulmaktadır, meğerki, genel kurul kararının konusu bu hükümlerin kısmen veya tamamen kaldırılması ya da değiştirilmesi olsun. Nitekim bu halde, karar emredici bir kanun hükmünün ortadan kaldırılmasını içerdiğinden yalnızca halihazırdaki değil, gelecekteki pay sahiplerinin de çıkarlarını ihlal ettiğinden batıldır. Bu hususta bkz. Fahiman Tekil, "Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Hakkında Bir Yargıtay Kararı Üzerine Düşünceler", **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, 1999, s. 594.

İmregün ise, 6762 TTK'da butlan yaptırımının düzenlenmemesi sebebiyle öğretide bu sorunu çözmek için mutlak emredici hüküm-nisbi emredici hüküm ayrımının yapıldığını ve mutlak emredici hükümlerin ortaklığın dış ilişkilerini, nisbi emredici hükümlerin ise iç ilişkilerini düzenleyen emredici hükümler olarak tanımlandığını ve nisbi emredici hükümlere aykırılığın iptal edilebilirlik, mutlak emredici hükümlere aykırılığın ise butlan yaptırımına tabi tutulduğunu ifade ettikten sonra, bu ayrımın isabetli olmadığını, zira ortaklığın iç ilişkilerini ilgilendiren bazı emredici hükümlerin iptal edilebilirlik yaptırımına tabi tutulmasının hakkaniyete aykırı sonuçlara yol açabileceğini ileri sürmüştür. Bu görüş için bkz. İmregün, Kara Ticareti, s. 313.

⁷²⁸ Bu hususta bkz. Boztosun, s. 88.

kararlar batıl; pay sahiplerinin haklarını bir defaya mahsus olarak sınırlayan ve emredici hükümlere aykırı olan kararlar ise iptal edilebilir kararlardır⁷²⁹.

B. Yokluk, Butlan ve İptal Edilebilirlik Yaptırımlarının Uygulanacağı Haller

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar çerçevesinde davet merasimine aykırılık hallerinin hangi durumda hangi yaptırıma tabi olması gerektiğini tespit etmek oldukça önemlidir. Bununla birlikte bu ayrımın yapılabilmesi öğretide ve uygulamada çok önceden bu yana güçlük arz etmektedir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, Yargıtay tarafından belirli kriterler getirilerek sorun çözülmeye çalışılmış, ancak Yargıtay tarafından getirilmiş olan bu kriterlerin bir kısmı öğretide kabul görmemiş ve konuyla ilgili tartışmalar ağırlıklı olarak bu çerçevede toplanmıştır.

Davet prosedürüne aykırılık hallerine uygulanması gereken yaptırımları açıklarken yokluk yaptırımından başlamak yerinde olacaktır. Öncelikle belirtmemiz gerekir ki, davetin şekline ilişkin hüküm, hem bütün pay sahiplerinin genel kurula katılma haklarını kullanarak ortaklığın kaderinde etkili olması, hem de daveti yapanların kötü niyetlerinin önüne geçme amacı taşıması bakımından kamu düzenine ilişkin ve mutlak emredici nitelikte bir hüküm olup, bu noktada herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır⁷³⁰.

Yukarıda da yer verdiğimiz üzere, davetin yapılması, toplanan genel kurulun ve dolayısıyla da o genel kurulda alınmış olan kararların mevcudiyet şartıdır⁷³¹. Dolayısıyla, davet hiç yapılmadı denilebiliyorsa alınan genel kurul kararları da yok hükmündedir. Bunun gibi, toplantının hiç yapılmadığı durumlarda da, alınan kararlar tabi olarak yok hükmündedir. Toplantının hiç yapılmamış sayıldığı hallere örnek olarak, toplantı yapılmadan elden dolaştırma usulü veya mektup ile genel kurul

⁷²⁹ Bu açıklamalar için bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 74 – 75. Bununla birlikte Tekinalp'e göre, TTK m. 445 hükmünde, m. 446 hükmünde belirtilen kişilerin, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine iptal davası açabileceği düzenlendiğine göre, hüküm yedek ve emredici hükümler arasında herhangi bir ayrım yapmamaktadır. Herhangi bir genel kurul kararının kanuna aykırı olup olmadığı Mahkemece incelenirken, ihlal edilen kanun hükmünün yedek veya emredici nitelik taşımasının bir önemi olmayacaktır. Bu hususta bkz. Tekinalp, İptal ve Butlan, s. 15.

⁷³⁰ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 81; Yiğit, s. 95.

⁷³¹ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 79.

kararı alınması gösterilebilir. Bu hallerde genel kurul kararı kurucu ve şekli noksanlıklar nedeniyle hiçbir hukuki sonuç doğurmaz, dolayısıyla yok sayılır⁷³².

Kanun hükümlerine uygun, geçerli bir davetin yapılmış sayılabilmesi için kural olarak üç ana koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir: Davet kanun veya esas sözleşmeye göre görevli veya yetkili organ veya kişiler tarafından yapılmalıdır; davet bütün pay sahiplerine yapılmış olmalıdır; davet, şekil ve özü bakımından olağan bir dikkat ve özeni gösteren her pay sahibinin belli bir yer ve zamanda genel kurulun toplanacağını tahmin edebileceği nitelikte olmalıdır⁷³³.

Genel kurulu davete yetkili olanlar ve bunların hangi koşullarda davete yetkili olacakları ile buna bağlı olarak yetkisiz kişiler tarafından genel kurulun toplantıya davet edilmesinin yaptırımına yukarıda çalışmamızın 2. Bölümünde ayrıntılı olarak değinilmişti. Bu noktada kısaca hatırlatmamız gerekirse, davet yetkisini belirleyen kanun hükümlerinin emredici nitelikte ve davetin mevcudiyet şartı olması sebebiyle, yetkisiz bir organ veya kişi tarafından yapılmış olan davet ve bu davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar yoklukla maluldür⁷³⁴. Tespit edebildiğimiz kadarıyla öğretide büyük bir çoğunluk tarafından ve Yargıtay kararlarının da önemli bir kısmında yetkisiz kişiler tarafından davet edilen genel kurulda alınan kararların yokluk yaptırımına tabi olduğu kabul edilmektedir. Ancak Yargıtay'ın yokluk yaptırımının yanında butlan yaptırımını kabul etmekte olduğu kararların da bulunduğunu belirtmek isteriz⁷³⁵.

⁷³² Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 165.

⁷³³ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 80.

⁷³⁴ Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 166; Ülkü, s. 588.

⁷³⁵ Bu hususta Yargıtay 11. HD.'nin 20.12.1983 gün ve E. 6304, K. 6409 sayılı kararında; "...1163 S. Koop. Kanunu genel kurulu kimlerin toplantıya çağırabileceğini açıkça göstermiştir. Kanun'un 43-45. maddelerinde gösterilen kimselerin dışında başkasının böyle bir yetkisi olmadığına göre, önceki genel kurula divan başkanı olarak seçilen kişinin çağrısı ile toplanan genel kurul toplantısı ve bu toplantıda alınan kararlar yoklukla maluldür..." şeklinde hüküm kurarak yetkisiz kişilerce çağırılan genel kurulun yoklukla malul olduğuna karar vermiştir. Ancak Yargıtay 11. HD.'nin 23.05.1986 tarih ve E. 2403, K. 3154 sayılı başka bir kararında bu kez aynı durumda alınan kararların batıl olduğuna hükmedilmiş; "...Gereken koşullar oluştuğunda ana sözleşme ile yasada öngörülen kurallara (Koop. K. m. 43) uymak suretiyle denetçi veya denetçiler kurulu genel kurulu toplantıya çağırabilir. Somut olayda ise böyle bir uygulama yapılmadığından 28.04.1985 tarihli genel kurul toplantısının yasaaya uygun sayılmadığından batıl sayılması gerekir..." şeklinde hüküm kurmuştur. İsviçre hukukunda da Federal Mahkeme, genel kurulun yetkili olmayan bir organ tarafından daveti halinde alınan kararların batıl olduğunu kabul etmektedir. (BGE 93 II 30; BGE 71 I 387) Nitekim derneklerle ilgili olan ve fakat bütün tüzel kişileri ve bu arada anonim ortaklıkları da ilgilendiren bir kararda aynen, "...ortaklar kurulunun kanun veya esas mukaveleye göre yetkili bulunmayan kimseler tarafından davet edildiği hallerde sadece feshedilebilir bir karar söz konusu olmaz..." denilmektedir. Tüm bu kararlar ve açıklamalar için bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 166-167.

Davetin mevcudiyetinin ikinci şartı yukarıda da belirttiğimiz gibi davetin içeriğinden genel kurul toplantısının hangi anonim ortaklıkla ilgili olduğunun, toplantının yerinin ve zamanının açıkça anlaşılabilecek durumda olmasıdır. Davet ilan ve mektuplarında genel kurul toplantısının hangi ortaklıkla ilgili olduğu, nerede ve ne zaman yapılacağı hiç belirtilmemiş veya tamamen yanlış ya da pay sahiplerinin toplantı yer ve zamanını tayin edebilmelerine imkan vermeyecek derecede noksan belirtilmiş ise, bir davetten söz etmeye imkan yoktur. Davet metninde anonim ortaklığın ticaret unvanı tam olarak yazılmamış ancak hangi anonim ortaklık ile ilgili olduğu anlaşılabiliriyorsa bu durumda davetin varlığı, aksi halde ise yokluğu kabul edilmelidir. Davetin hangi anonim ortaklığa ait olduğu anlaşılmakta; ancak davet metinlerinde yer, tarih ve zamanın tam olarak anlaşılabilecek şekilde gösterilmemiş olması halinde, davet yapılmış sayılacak; bu şekilde davet edilerek toplanmış genel kurullarda alınan kararlar yoklukla sakat olmayacak, ancak iptale tabi olacaktır⁷³⁶. Yapılan ilanda genel kurul toplantısının hangi ortaklıkla ilgili olduğu, nerede ve ne zaman yapılacağı hiç belirtilmemiş veya tamamen yanlış ya da pay sahiplerinin toplantı yer ve zamanını tayin edebilmelerine imkan vermeyecek derecede noksan belirtilmiş ise; pay sahiplerinin her birine toplantıya katılmalarını mümkün kılacak kadar makul bir süre önce⁷³⁷ toplantı gününe dair doğru bilgi içeren iadeli taahhütlü mektup da gönderilmediyse veya esas sözleşmede öngörülen şekilde ilan veya bildirim yapılmadıysa böyle bir davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar da yoklukla maluldür⁷³⁸.

Davetin mevcudiyetinin son şartı ise toplantı davetinin bütün pay sahiplerine yapılmış olmasıdır. Tespit edebildiğimiz kadarıyla öğretide ve Yargıtay kararlarında tespiti en çok sorun yaratan şart da budur. Bu şartta göre geçerli bir genel kurul daveti yapılmış sayılması için, bütün pay sahiplerine ve TTK m. 414'te belirlenen koşullara uygun olarak davet yapılması gerekmektedir. Ancak yukarıda da yer vermiş

⁷³⁶ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 99; Üçışık ve Çelik, s. 260.

⁷³⁷ Pay sahiplerine iadeli taahhüt gönderilmesi bakımından gereken süre konusunda Kanun'da kesin bir hüküm bulunmadığını; öğretide iadeli taahhütlü mektupların da toplantıdan iki hafta önce gönderilmesi gerektiği yönünde görüşler mevcut olmakla birlikte, toplantıdan makul bir süre önce gönderilmesinin yeterli olacağı şeklinde de görüşler bulunduğunu yukarıda açıklamıştık. Bu açıklamalar için bkz. s. 75, dn. 360)

⁷³⁸ Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 167; Boztosun, ss. 89–90. Bununla birlikte aksi görüşte olan Ansay'a göre toplantı yer ve zamanının belirtilmemesi gibi hususlarda genel kurul kararının iptal edilebilir olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Bu hususta bkz. Ansay, s 197.

olduğumuz üzere, bu koşullara uyulmamasının yaptırımının yokluk mu yoksa iptal edilebilirlik mi olduğu hususu 6762 S. TTK döneminden bu yana tartışılmakta olan ve halen de kesin bir çözüme kavuşmamış olan bir konudur. Yargıtay'ın ticari davalara bakmakla görevli 11. HD.'nin genel eğiliminin, tereddüt halinde iptal edilebilirlik yaptırımını kabul etmek yönünde olduğu söylenebilecektir. Bununla birlikte TTK m. 414 hükmünde esasen birden fazla geçerlilik koşulu mevcut bulunmakta olup, bu sebeple de davet prosedürüne aykırılık çok çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabileceğinden, bu konuda genel sonuçlara varmak yerine çeşitli ihtimalleri değerlendirmek kanaatimizce daha uygun olacaktır.

Yukarıda da açıklamış olduğumuz üzere TTK m. 414 hükmünde yer alan davet şekli, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ilan ve nama yazılı pay senedi sahipleriyle ortaklığa pay senedi tevdi suretiyle adres bildiren pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektupla toplantı gününün bildirilmesidir. Bu şartlar, her bir pay sahibinin genel kurul toplantısından haberdar olabilmesinin ve yukarıda anılan temel pay sahipliği hakkını kullanabilmesinin asgari koşulunu düzenlemektedir. Bu özelliği ile söz konusu hüküm emredici niteliktedir. Öte yandan, anılan hüküm genel kurulun davetine ve toplanmasına herhangi bir şekilde fesat karıştırılmasının önlenmesi bakımından asgari bir güvence oluşturmaktadır. Bu niteliği ile de doğrudan doğruya kamu düzenine ilişkin bulunan bu hükmün mutlak emredici bir hüküm olduğu ve davetin mevcudiyeti şartını oluşturduğu kuşkusuzdur. Dolayısıyla, bu hükme aykırı olarak yapılan davetle toplanan genel kurulda alınan kararlar, TTK m. 416 hükmündeki istisnai koşullar gerçekleşmedikçe, yoklukla maluldürler⁷³⁹. Bununla birlikte, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan süresinde ve doğru bir şekilde yapılmış, ancak pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektupla bildirim veya esas sözleşmede öngörülen şekilde davet yapılmamışsa, bu halde de davette usulsüzlük vardır, ancak davetin yapılmadığı kabul edilemez. Bu şekilde bir usulsüzlüğün varlığı, toplantıya katılmayan pay sahibine iptal davası açma hakkı bahşeder⁷⁴⁰.

⁷³⁹ Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 169; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 100; Bahtiyar, Ortaklık, s. 194; Doğanay, s. 1073 vd. Aksi görüşte olan Üçışık ve Çelik'e göre bu kararlar iptal edilebilirlik yaptırımına tabidir. Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 258; aynı yönde bkz. Boztosun, s. 91.

⁷⁴⁰ Bu hususta bkz. Boztosun, s. 89.

Bununla birlikte, Yargıtay'ın konu ile ilgili birbirinden farklı doğrultuda kararları mevcuttur⁷⁴¹.

⁷⁴¹ Konuyla ilgili olarak Yargıtay 11. HD'nin 24.11.1969 t., E. 4169, K. 912 sayılı kararında; "...ilanatın kamu düzeni ile ilgili olmadığını ve ortakların hukuku ile ilgili olduğunu 370. maddenin (6102 S. TTK m. 416) anlamından da çıkarmak mümkündür. Şöyle ki, bütün pay sahipleri uyuşurlarsa toplantıya davet hakkındaki merasime uyulmadan da toplantı yapılabilir. Eğer ilanatın kamu düzeni ile ilgili olduğu düşünülseydi ortakların ittifakıyla kendilerine bu hakkın tanınması düşünülemezdi.." denilmek suretiyle, Ticaret Sicil Gazetesi'nde ilan yapılmaksızın davet edilen genel kurulda alınan esas sözleşme değişikliği kararının yalnızca iptal edilebilir olduğu sonucuna varılmıştır. Moroğlu ise çağrısız genel kurul düzenlemesinin bütün pay sahiplerinin çıkarlarına en iyi şekilde hizmet etmesi nedeniyle davet prosedürünü ortadan kaldırdığını, yoksa TTK m. 414'te düzenlenen davet prosedürünün kamu düzenine ilişkin emredici bir hüküm olduğunu, nitekim bu hükmün esas sözleşme ile bertaraf edilememesi ve aksinin düzenlenememesinden de hükmün emredici nitelikte olduğunun anlaşılabilirliğini belirtmek suretiyle kararı eleştirmektedir.

Nitekim Yargıtay 11. HD. daha yeni bir tarihli kararında, "...Anonim şirketlerde genel kurulun toplantıya ne şekilde ve hangi merasime tabi olarak çağrı yapılacağı TTK'nun 368. maddesinde (6102 S. TTK m. 414) düzenlenmiş bulunmaktadır. Emredici nitelikte olan bu madde hükmüne göre, usulüne uygun bir çağrının kabul edilebilmesi için asgari iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Bunlar toplantıya davetin TTK'nun 37. maddesinde (6102 S. TTK m. 35) anılan Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmesi, ayrıca bütün nama yazılı pay sahipleri ve varsa şirkete önceden hamile yazılı pay senetlerini ibraz ederek ikametgahlarını bildiren diğer ortaklara, taahhütlü mektupla (6102 S. TTK m.414 hükmüne göre iadeli taahhütlü mektupla) bildirme koşullarıdır. Bu iki koşuldaki hiçbiri veya biri tam olarak yerine getirilmemişse ortada yasaya veya usulüne uygun bir genel kurul daveti olmadığı gibi, bu şekilde toplanan bir genel kurulun varlığından da söz edilemez. Zira, yönetim kurulunca toplantıya katılması arzu edilmeyen ve genel kurulun seyrini etkileyebilecek bir kısım ortaklara çağrı yapılmadan toplanan genel kurulda alınan kararlar hukuka aykırı olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Meğerki, bu eksikliklere rağmen TTK'nun 370. maddesi (6102 S. Kanun m. 416) gereğince bütün paydaşlar toplantıya iştirak etmiş olsunlar. TTK'nun 370. maddesi (6102 S. Kanun m. 416) şartı yerine gelmedikçe bu şekilde yasaya aykırı olarak yapılan çağrı üzerine toplanan genel kurulda alınan bütün kararlar hükümsüz ve geçersizdir. Diğer bir deyişle yoklukla maluldür..." şeklinde hüküm tesis etmek suretiyle, davet prosedürüne aykırılığın bu kez yokluk yaptırımına tabi olduğunu içtihat etmiştir. (Yargıtay 11. HD., 19.10.1982 t., E. 3800, K. 3992) Ancak bu karardan sonra bu kez daha yeni bir tarihli kararında eski içtihadına dönmüş, Yargıtay 11. HD. 10.11.1989 t., E. 6155, K. 6157 sayılı kararında; "...Türk uygulamasında ise, Dairemizin hükme dayanak yapıldığı anlaşılan 19.10.1982 t., 1982/3800-3992 sayılı kararının dışında TTK'nun 368. maddesinde belirtilen çağrı prosedürüne aykırılığın müeyyidesinin yokluk değil, sadece iptal edilebilirlik olduğu kökleşmiş bir şekilde kabul edilmektedir. Her ne kadar, genel kurula çağrı prosedürünü düzenleyen TTK'nun 368. maddesi hükmü (6102 S. TTK m. 414) emredici nitelikte ise de, aynı yasanın 381. maddesinde (6102 S. TTK m. 446/1-b) çağrıda usulsüzlük halinin genel kurula bu nedenle katılamayan ortaklara bu toplantıda alınan kararların iptali davası açma hakkını verdiği açıkça düzenlendiğine göre, bu husus kanun koyucunun da bu aykırılığın müeyyidesini yokluk olarak kabul etmediğini açıkça göstermektedir..." demek suretiyle iptal yaptırımını kabul etmiştir. Moroğlu, bu son kararı öğretide TTK'nın 368. maddesine (6102 S. TTK m. 414) aykırılığın yaptırımının iptal edilebilirlik olduğunun öğretide kökleşmiş bir şekilde kabul edildiği hususunun doğru olmadığı, hatta Domaniç, Tekil ve Ansay tarafından bu kararların yok veya batıl kabul edildiği, yine Alman ve İsviçre hukuklarında da çoğunluk görüşünün bu kararların yok veya batıl olduğu yönünde olduğu, kararda iptal edilebilirlik yaptırımının kabul edilmesine gerekçe olarak hukuk güvenliğinin gösterildiği, bu endişe doğru olsa da sadece hukuk güvenliği endişesi ile kamu düzenine ilişkin ve mutlak emredici nitelikte olan TTK m. 368 (6102 S. TTK m. 414) hükmünün etkisiz bırakılmasına cevaz verilmemesi gerektiği gerekçeleri ile eleştirmiştir. Bu kararlar ve eleştirileri için bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 170-180.

Nitekim Tekil'e göre de; davet prosedürüne aykırılığın yaptırımı kural olarak iptal edilebilirlik olsa da, bir pay sahibine davet hiç yapılmamışsa bu durumda kendisi genel kurul toplantısının yapıldığından haberdar olmayacak ve dolayısıyla iptal davası açılması için 3 aylık hak düşürücü süreyi de kaçırabilecektir. Bu durumda hakkın kötüye kullanılması ile başkasının zarar görmesi kanun

tarafından korunamayacağına göre, mutlak butlan sonucunun kabul edilmesi gerekir. Ancak, davetin gönderilmemesi kötü niyetin değil ancak bir hatanın eseriye ve davet gönderilseydi bile kullanılan oylar itibariyle sonucun değişmeyeceği ortada ise, bu durumda genel kurul kararının geçerliliğini zedelememek, ortaklık çıkarını ve hukuk güvenliğini korumak gerekir. Bu görüş için bkz. Tekil, Anonim Şirketler, s. 236.

Nitekim Yargıtay 11. HD.'nin son yıllardaki uygulamasının da, pay sahiplerinin genel kurula davet edilmemesi (iadeli taahhütlü mektup gönderilmemesi) açısından davette usulsüzlüğün tek başına genel kurul kararlarının iptalini gerektirmeyeceği konusundaki görüşünü yumuşattığı ve her somut olaydaki anonim ortaklığın durumu, pay sahibi ve toplantıya davet edilmeyen pay sahibi sayısı ile bu sayıların alınan kararlara etkisi, dürüstlük kuralı gibi kıstaslar getirerek bu kıstaslara göre hakkaniyet çerçevesinde sonuca gitmek şeklinde olduğu söylenebilecektir. Örneğin Yargıtay 11. HD. 20.12.1994 t., 1994/5936 E., 1994/9835 K. sayılı kararında; *"...davalı kooperatifin toplam üyelerinin yarıya yakın bir kısmına çağrı mektuplarını göndermemesi halinin iyiniyet kuralları ile bağdaşmadığının anlaşılmasına göre..."* şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu değerlendirmeler ve Yargıtay kararı için bkz. Ülkü, ss. 593 – 594. Bunun gibi; Yargıtay, *"nama yazılı pay senedi sahiplerinin tamamının taahhütlü mektupla toplantıya davet edilmediği hallerde, böyle bir davet üzerine toplanan genel kurulda alınan bütün kararların yoklukla malul olduğunu"* hükme bağlamış (Yargıtay 11. HD., 19.10.1982 t., 1982/3800 E., 1982/3992 K.); bununla birlikte, bir başka kararında, *"davalı anonim ortaklıkta çok azınlıkta olan nama yazılı pay sahibi davacılar taahhütlü mektupla davet yapılmamış olmasının davetin yok değil, usulsüz olmasına yol açacağını ve bu usulsüz davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararların da, TTK m. 381 vd. (6102 s. TTK m. 445 vd.) iptal edilebilir kararlar olduğunu"* belirtmiştir. (Yargıtay 11. HD. 10.11.1989 t., 1989/6155 E., 1989/6157 K.) Bu kararlar ve değerlendirmeleri için bkz. Yiğit, s. 83-84. Görüldüğü üzere Yargıtay, pay sahiplerinin tamamına iadeli taahhütlü mektup gönderilmemesinin yaptırımını yokluk, çok azınlıkta olan pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektup gönderilmemesinin yaptırımını ise iptal edilebilirlik olarak kabul etmiştir. Bununla birlikte son zamanlarda Yargıtay'ın bu eğilimi de değişmiş; iptali istenen kararların alınmasında etkili olamayacak derecede az pay sahibine davet mektubu gönderilmemesinin yaptırımının iptal edilebilirlik dahi olamayacağını kabul etmeye başlamıştır. Bu hususa aşağıda ayrıca değinilecektir. (ss. 96-98; dn. 433)

Yargıtay'ın bu kararlarına katılmayan Yiğit; Yargıtay'ın hukuki işlemlere güvenlik getirmek amacından yola çıkarak bazı pay sahiplerine davet yapılmaması üzerine verilen kararın, TTK m. 381 vd. (6102 S. TTK m. 445 vd.) hükümlerine göre iptale tabi olacağının kabulünün mümkün olmadığını ifade etmektedir. Yazara göre bu halde ortaklığın yönetiminde söz sahibi olanlar, bazı pay sahiplerini işlerine gelmediği zaman toplantıya davet etmeyecekler ve söz konusu pay sahipleri de kendilerinin katılmadığı genel kurullarda alınan kararlara bir nevi mahkum olacaklardır. Üstelik genel kurul kararlarının varlığından söz edebilmek için, kararların yayınlanması zorunluluğunun bulunmaması da, pay sahiplerini oldukça güç durumda bırakacak ve belki de bu pay sahipleri bu tür kararlardan hiç haberdar olamayacaklardır. Bu ise, kanunun azınlık ile çoğunluk arasında denge sağlama ve hatta azınlığı bir nebze olsun koruma amacıyla bağdaşmamaktadır. Yargıtay kararlarında ifade edildiği şekilde hukuki işlemlere güvenlik getirme ihtiyacından yola çıkarak, mutlak şekilde emredici nitelikte olan maddeleri göz ardı etmek, ileride hukuksuz yöneticilerin yönetimde kalmalarına büyük imkan sağlayacak ve işte asıl o zaman hukuki işlemlerde güvensizlik ortaya çıkacaktır. Üstelik Yargıtay'ın söz konusu kararlarında, TTK m. 381 vd. (6102 S. TTK m. 445 vd.) hükümlerinden yol çıkması da doğru değildir. TTK m. 381 (6102 S. TTK m. 445 vd.)'de düzenlenen husus usulsüz de olsa bir davetin varlığını gerektirir; ancak burada incelenen konu davetin hiç yapılmamış olması halidir. Bu nedenle pay sahiplerinin bazılarının davet yapılmaması halinde genel kurul kararından söz edilemeyeceğini, yoklukla malul bir kararın bulunduğunu kabul etmek gerekir. Bu görüşler için bkz. Yiğit, s. 83-84.

Kanaatimizce, bu konudaki tartışma esasen davetin hiç yapılmaması ifadesinin farklı anlamlandırılmasından kaynaklanmaktadır. Yargıtay'ın ve yukarıda yer verdiğimiz Boztosun'un bizim de katıldığımız görüşüne göre; davetin hiç yapılmamış olması demek, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilanın hiç yapılmamış olması, ya da pay sahiplerinin hiçbirine iadeli taahhütlü mektup gönderilmemiş olmasıdır. Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan yapılmış ve pay sahiplerinin bir kısmına da olsa ilan yapılmışsa, artık usulsüz de olsa bir davetin varlığı kabul edilmelidir. Dolayısıyla alınan kararların yokluk değil, iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğunu kabul etmek daha uygun olacaktır. Ancak bir kısım pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektup gönderilmemesi halini Yiğit bu pay

Buna karşılık, yine TTK m. 414 hükmünde yer alan toplantı ile davet arasında en az iki hafta süre bulunmasına ilişkin hüküm nisbi emredici nitelikte olup, bu hükme aykırılık yalnızca davetin usulsüzlüğüne ve ilgili genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliklerine yol açar⁷⁴². Bununla birlikte toplantı ilanı, pay sahiplerinin toplantıdan haberdar olsalar bile katılmalarını imkansız kılacak kadar kısa bir süre önce yapılmışsa, bu halde de ilan yapılmamış kabul edilmelidir. Diğer yandan, ilanın süresindeki bu eksikliğe rağmen, tüm pay sahiplerine, toplantıya katılmalarını mümkün kılacak kadar, makul bir süre önce toplantı gününü bildiren mektup gönderilmişse veya esas sözleşmede öngörülen şekilde ilan veya bildirim yapılmışsa, yine usulsüzlük söz konusu olmakla birlikte davetin yokluğundan bahsedilemez. Bu halde de süreye uyulmaması pay sahibine iptal davası açma hakkı bahşeder. Bu işlemlerden hiçbiri yapılmamışsa davetin yapılmadığı kabul edilir ve bu durum genel kurulun da yokluğu sonucunu doğurur⁷⁴³. Davet şekli ve usulü ile ilgili olarak TTK'nun m. 414 hükmüne ilaveten esas sözleşmede yer alan hükümlere, özellikle ortaklık gazetesinde ilana ilişkin esas sözleşme hükmüne aykırılık da yalnızca iptal edilebilirlik nedenidir⁷⁴⁴. Ancak, bir merasimin esas sözleşme ile davetin mevcudiyeti şartı haline getirilmesine de hukuki bir engel yoktur⁷⁴⁵.

Bunun gibi, yapılan davete ilişkin ilan ve iadeli taahhütlü mektup metninde, TTK m. 437 hükmüne göre finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr

sahipleri bakımından davetin hiç yapılmadığı şeklinde yorumlamaktadır. Ancak bu yorum tek bir pay sahibine dahi iadeli taahhütlü mektup gönderilmemesi halinde alınan kararların yokluk yaptırımına tabi olması sonucuna yol açacak ve kanaatimizce yukarıda yer verdiğimiz Yargıtay kararlarında da ifade edildiği üzere hukuk güvenliği ilkesi ile bağdaşmayacaktır.

⁷⁴² Bu hususta bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 122; Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 169; Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s.100; Üçışık ve Çelik, s. 258; Erdoğan Moroğlu, Abuzer Kendigelen, **Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul, 2010, s. 181; İmregün, Anonim Ortaklık, s. 122.

Nitekim Yargıtay 11. HD'nin 24.03.1987 t., E. 396, K. 1693 sayılı kooperatiflerle ilgili bir kararında; *"...olayda, bütün ortakların çağrıda bizzat haberdar oldukları ve 14 kurucu ortaktan 13'ünün genel kurula iştirak ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, gazete ilanının toplantıdan 15 gün önce değil de 13 gün önce yapılmış olmasının sonuca etkili olmaması gerekir ve bu hususa dayanmak MK.'nin 2. maddesine aykırı bir davranış olur. Bu itibarla, Mahkemenin paydaşlara tebligat yapıldığını göz önünde tutmadan sadece ilanın iki gün geç yapılmasından bahisle genel kurul toplantısının usulsüz olduğunun ve alınan kararların geçersiz bulunduğu kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir..."* şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Bahtiyar, Ortaklık, s. 201.

⁷⁴³ Bu hususta bkz. Boztosun, s. 89.

⁷⁴⁴ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 258. Ancak bu şekilde alınan kararların da davetin asgari koşullarının gerçekleşmemiş olduğu yönünde görüşler mevcuttur. Bu görüşler için bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 100.

⁷⁴⁵ Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 169-170.

dağıtım önerisinin, genel kurulun toplantısından en az on beş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulduğu hususuna yer verilmemesi de; davetin yokluğu değil, yalnızca usulsüzlüğü sonucuna yol açar ve sadece ilgili olduğu genel kurul kararlarının iptal edilebilirliğine yol açar. Çünkü bu hükümler yalnızca pay sahiplerinin çıkarlarını korumaktadır⁷⁴⁶.

Davete ilanına ilişkin prosedürlere aykırılıkların yaptırımının değerlendirilmesinden sonra, gündem ile ilgili aykırılıkların da değerlendirilmesi de uygun olacaktır. Gündem ile ilgili aykırılıklar, gündemin ilan edilmesi aşamasında veya gündemde yer almayan hususların görüşülmesi aşamasında söz konusu olabilir⁷⁴⁷. TTK m. 413 hükmüne göre davet mektup ve ilanlarında gündemin gösterilmesi gerekir. Böylece, pay sahipleri genel kurul toplantısına katılıp katılmamak konusunda karar verme ve katılacak oldukları takdirde gerekli hazırlıkları yapabilme imkanı bulurlar. Gündemi hazırlamak kural olarak yönetim kurulunun görevidir. Ancak genel kurulu toplantıya yönetim kurulu haricinde başka bir makam davet etmekte ise, bu halde gündemin bu daveti yapan tarafından hazırlanması gerekli olacaktır. Azınlık Mahkemeden davet izni almışsa, Mahkemeye başvururken sunmuş olduğu ve Mahkeme kararında belirlenmiş olan gündem ilan edilecektir⁷⁴⁸.

Moroğlu, eğer gündem hiç ilan edilmemiş veya mektuplara eklenmemiş ise bu durumda genel kurulda alınan kararların hükümsüz olmasını, ancak gündem eklenmiş fakat gereği gibi ilan ve tebliğ edilmemiş ise bu halde iptal edilebilirliğin kabul edilmesi gerekeceğini savunmuştur⁷⁴⁹. Çünkü TTK m. 446/1-b hükmünde gündemin *gereği gibi* ilan veya tebliğ edilmemesi iptal sebebi olarak düzenlenmiştir. Kanaatimizce de hükmün lafzından yola çıkıldığında gündemin *hiç* ilan edilmemesinin bu maddenin dışında tutulduğu sonucuna ulaşılabilecektir. Arslanlı da aynı görüştedir⁷⁵⁰. İmregün ise gündemde belirtilmemiş bir konu hakkında alınan kararın yoklukla malul olması gerektiğini, genel kurul toplantısında kullanacakları haklarının korunmasında kamu yararının bulunmasını gerekçe göstererek

⁷⁴⁶ Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 167.

⁷⁴⁷ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 106.

⁷⁴⁸ Bu hususta bkz. Üçışık ve Çelik, s. 260.

⁷⁴⁹ Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s.106; Üçışık ve Çelik, s. 260.

⁷⁵⁰ Bu hususta bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler, s. 21.

savunmaktadır⁷⁵¹. Tekil'e göre davet metninde gündemin hiç yer almaması, noksan yer alması veya diğer bir şekilde usulsüz yer alması halinde davet yok hükmünde olmayıp usulsüzdür. Böyle bir davet üzerine toplanan genel kurulda alınan kararlar yoklukla malul olmayıp, yalnızca iptal edilebilir niteliktedir⁷⁵². Aynı şekilde, Yargıtay da gündemin pay sahiplerine hiç gönderilmemiş olmasını da iptal edilmesi mümkün eksiklik olarak kabul etmektedir⁷⁵³.

Konuyu gündem ilan edilmiş olmakla birlikte gündemde yer almayan konuların genel kurulda görüşülmesi bakımından da değerlendirmek gerekmektedir. Öğretide Boztosun, bir hususun genel kurul toplantısında görüşülebilmesinin gündemde gösterilmiş olması hususuna bağlı tutulmuş olmasını gerekçe göstererek, duyurulmayan gündem konularının toplantıda görüşülerek karara bağlanmasının yok hükmünde olduğunu savunmaktadır⁷⁵⁴. İmregün'e göre gündemde olmayan hususlarda karar alınmış, bir diğer ifadeyle gündeme bağlılık ilkesine aykırı davranılmışsa, alınan kararların yok hükmünde olduğu kabul edilmelidir⁷⁵⁵. Ansay ise gündemde yer almayan bir konunun genel kurulda karara bağlanması halinde bunun mutlak butlanla batıl olması gerektiğini kabul etmiştir⁷⁵⁶. Doğanay, gündemde olmayan bir hususun genel kurulda karara bağlanması halinde, kararın iptal edileceğini savunmuştur⁷⁵⁷. Aynı şekilde Tekil de gündemde bulunmayan hususların karara bağlanması halinde alınan bu kararların iptal edilebileceğini savunmuştur⁷⁵⁸. Yargıtay da, gündemde olmayan bir hususun görüşülüp karara bağlanmasının yaptırımının hükümsüzlük olmayıp, iptal edilebilir olduğu görüşündedir⁷⁵⁹.

⁷⁵¹ Bu hususta bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 123.

⁷⁵² Bu hususta bkz. Tekil, s. 225.

⁷⁵³ Yargıtay 11. HD'nin 08.02.1993 tarih ve 6790 E., 732 K. sayılı kararında; "...Genel kurul çağrısı için gündemin ortaklara gönderilmemiş olması, genel kurulda alınan kararların geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik ancak bir iptal nedeni olabilir..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Üçışık ve Çelik, s. 261.

⁷⁵⁴ Bu hususta bkz. Boztosun, s. 93.

⁷⁵⁵ Bu hususta bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 123.

⁷⁵⁶ Bu hususta bkz. Ansay, s. 195.

⁷⁵⁷ Bu hususta bkz. Doğanay, s. 952.

⁷⁵⁸ Bu hususta bkz. Tekil, Anonim Şirketler, s. 225.

⁷⁵⁹ Konuyla ilgili Yargıtay 11. HD'nin 02.12.1977 t., E. 77/4749, K. K. 77/5307 sayılı kararında da; "...ertelenen genel kurul toplantısının aynı gündemle yapılacağı genel kural olmakla beraber, yönetim kurulunda gündeme seçim maddesi eklenmesi hakkında karar alınırken ve toplantı bu gündemle açılırken herhangi bir itirazı olmayan davacının seçimi kazanmayınca gündeme bağlılık ilkesinden sapıldığını ileri sürerek alınan genel kurul kararlarının iptalini istemesi, iyi niyet kuralları ile bağdaşmaz..." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Tekil, Anonim Şirketler, s. 238.

Doğal olarak, esas sözleşme değişikliğini karara bağlamak üzere yapılacak genel kurul toplantısına ilişkin davet ilanı ve mektuplarında, kaldırılması ve yürürlüğe konulması önerilen esas sözleşme maddelerine yer verilmemiş olması da sadece davetin usulsüzlüğüne ve bu konuda alınan kararların iptal edilebilir olmasına yol açar⁷⁶⁰.

Davet merasimine aykırılık sonucunda, pay sahipleri tarafından açılan iptal davasında, davete aykırılığın tespitinin kararların iptali için yeterli olup olmayacağı, alınan kararların aynı zamanda kanun, esas sözleşme ve afaki iyiniyet kurallarına aykırılığının ispatının da gerekli olup olmayacağı hususu da tartışmalıdır. Öncelikle bu kriterin Yargıtay tarafından mutlaka arandığını belirtmemiz gerekir. Yargıtay tarafından iptal davaları bakımından aranan bu kriter öğretide de tartışma konusu olmuştur. Moroğlu, iptal kararı ile sonuçlanmayacak olan bir iptal davası açma hakkının pratik bir değeri olmayacağı, ayrıca davete ilişkin kanun ve esas sözleşme hükümleri ile diğer kanun ve esas sözleşme hükümleri arasında yaptırım bakımından bir ayırım yapılmasının ve sadece davete ilişkin hükümlere aykırılığın ilgili kararların iptaline hükmedilebilmesi için yeterli olmayacağı sonucuna varılmasının geçerli herhangi bir hukuki dayanağının bulunmadığını savunmuştur⁷⁶¹. Aksi görüşteki birçok yazara göre ise, davet merasiminin usulsüz olduğunun kanıtlanması sadece iptal davası açma şartını yerine getirmektedir; davet merasimine uyulmamış olmasını kanıtlayan pay sahibi, iptal davası açma hakkını elde eder. Ancak kararın iptali için Mahkeme önünde bir de bu kararın kanun, esas sözleşme veya afaki iyiniyet kurallarına aykırı olduğunun ispat edilmesi gerekir⁷⁶². Tespit edebildiğimiz kadarıyla Yargıtay'ın görüşü de önceden beri bu yöndedir⁷⁶³.

⁷⁶⁰ Bu hususta bkz. Moroğlu, Davet Merasimine Aykırılık, s. 168. Nitekim genel kurul kararlarının iptali istemiyle açılmış olan bir davada, Yargıtay 11. HD.'nin 22.09.2016 t., 2015/15396 E., 2016/7426 K. sayılı kararında, “...kural olarak pay sahibinin yokluğunda alınan bir sermaye artırım kararının iptalini gerektiren bir durum olmadığı, bununla birlikte, sermayenin artırılması halinde her ortağa TTK'nın 461. maddesi ile sermaye artırımına iştirak etme hakkı tanındığı, davacıya söz konusu toplantıda rüçhan haklarının da kullanılacağını bildiren usulüne uygun bir tebligat yapılmaksızın davacının olmadığı bir toplantıda sermaye artırımını dışında rüçhan hakkını da etkileyecek nitelikte karar alınmış olmasının yasanın tanıdığı hakkı ortadan kaldırıcı nitelikte bir hak olduğu...” şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş ve İfakat Balık, “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 4, Ankara, Aralık 2016, ss. 248 - 250.

⁷⁶¹ Bu hususta bkz. Erdoğan Moroğlu, “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Yaptırımı ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Uygulaması”, **Makaleler**, II, İstanbul, 2006, s. 133; Moroğlu, Hükümsüzlük, ss. 114-117.

⁷⁶² Bu hususta bkz. Arslanlı, Anonim Şirketler, s. 86 – 87. İmregün'e göre, toplantıya katılmayan bir pay sahibi, toplantıya davet merasiminin yerine getirilmediğini veya gündemin gereği gibi tebliğ veya

ilan edilmediğini kanıtlamakla dava açma koşulunu yerine getirmiş olur, bununla birlikte iptalini talep ettiği kararın kanuna, esas sözleşmeye ya da iyi niyet kurallarına aykırı olduğunu da kanıtlaması gerekir. Bununla birlikte kendisine usulüne uygun davet yapılmamış, ancak toplantıya katılmışsa, bu durumda artık dava açma hakkı da ortadan kalkar, dava açabilmesi için alınan karara muhalif kalması ve bunu toplantı tutanağına geçirtmesi gerekir. Bu görüşler için bkz. İmregün, Anonim Ortaklık, s. 173.

Tekil'e göre de, usulüne uygun bir davetin bulunmaması tek başına iptal sebebi teşkil etmez. Bu durum toplantıya katılıp karara muhalif kalarak keyfiyeti tutanağa geçirme koşulları aranmaksızın pay sahibine iptal davasında davacı olabilmesi sıfatını kazandırır. Ancak TTK m. 381 (6102 S. TTK m. 445 vd.)'de yer alan iptal sebepleri olmadan; yani iptali istenen kararlar kanuna, esas sözleşmeye ya da iyiniyet kurallarına aykırı olmadan kararın iptaline hükmedilemez. Yani eğer pay sahibi toplantıya katılıp muhalefeti tutanağa yazdırsaydı nasıl bir sonuç ortaya çıkacak ise aynı sonuca ulaşılmış olur. Bu hususta bkz. Tekil, Anonim Şirketler, s. 231 – 232.

Domaniç'e göre ise bu noktada ikili bir ayrıma gidilmesi gerekir; toplantıya davet usulüne uygun olmasına rağmen toplantıya katılmayan bir pay sahibinin kanuna, esas sözleşmeye ve ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılık sebebine dayanarak iptal davası açma hakkı yoktur. Toplantıya davetin usulsüz olması halinde bu sebebe ilaveten kanuna, esas sözleşmeye ve ahlak ve iyi niyet kurallarına aykırılık sebebine dayanarak da iptal davası açma hakkı mevcut olur. Bu hususta bkz. Domaniç, s. 887.

Ülkü'ye göre de davet prosedürüne aykırılık yalnızca bu sebeple genel kurula katılmayan pay sahiplerine genel kurul kararları hakkında dava açma imkanı vermektedir. Dolayısıyla davet yöntemine aykırılık bulunmasına rağmen, genel kurul toplantısına katılan bir pay sahibinin iptal davası açabilmesi için, TTK m. 381 (6102 S. TTK m. 445 vd.) gereğince alınan genel kurul kararının aleyhine oy kullanıp, karara karşı genel kurul tutanağına muhalefet şerhi geçirtmesi gerekecektir. Bu iptal davasında maddenin açık hükmü gereğince ayıca genel kurul kararının kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kurallarına aykırılık taşıdığını kanıtlanması gerekecektir. Bu hususta bkz. Ülkü, s. 597.

⁷⁶³ Nitekim 6762 S. Kanun döneminde Yargıtay 11. HD'nin 04.11.1993 t., E. 1993/597, K. 1993/7050 sayılı kararında; *"...Dairemizin kökleşen uygulamalarında çağrının usulsüz olması hali dava açma yönünden davacıya bir hak verdiği kabul edilmekte ise de, bu husus kararların iptali için yeterli olmayıp, genel kurulda alınan kararların yasa, ana sözleşme ve iyi niyet kurallarına aykırı olduğunun iddia ve ispat edilmesi gerekmektedir..."* şeklinde; Yargıtay 11. HD'nin 10.12.2002 t., E. 2002/7827, K. 2002/11447 sayılı kararında; *"...Dairemizin istikrar kazanan uygulamasına göre, genel kurula çağrının usulsüz olması ve genel kurulu toplantıya çağırانların yetkisiz olmasının yapılan genel kurulun hükümsüz sayılmasını gerektirmeyeceği ancak usulüne uygun çağrı yapılmayana ortaklara dava hakkı sağlayacağı ve alınan kararların yasa, ana sözleşme ve objektif iyi niyet kurallarına aykırı olması halinde iptal edilebileceği kabul edilmektedir. Somut olay yönünden, dava dosyası incelendiğinde, uyuşmazlık konusu 29.06.2001 tarihli genel kurula büyük pay sahibi ortaklardan olan davacının TTK'nun 368. maddesi (6102 S. TTK m. 414) uyarınca toplantıya çağırılmadığı, genel kurulu toplantıya çağırان yönetim kurulunun yeterli çoğunlukla toplanmadığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, çağrının usulsüz olması ve genel kurulu toplantıya çağırانların yetkisiz olması halinin hükümsüzlüğü gerektirmediği ve fakat kararların iptal edilebilirliğini gerektirdiği belirtilmiş ve yönetim kurulu seçiminde "A" grubu pay sahiplerine tanınan imtiyazın davacının haklarının ihlali niteliğinde olup, objektif iyi niyet kurallarına aykırı olduğu açıklanmış ve fakat aynı genel kurulda alınan ana sözleşme değişikliğine ilişkin diğer kararların hangi nedenlerle objektif iyi niyet kurallarına aykırı olduğu anlaşılmadığı gibi, Mahkemece de, bu konuda bir gerekçe gösterilmemiştir. Şu halde, iptal kararının sadece ana sözleşmenin 16. maddesini değiştiren "A" grubu pay sahiplerine yönetime aday gösterme imtiyazı tanıyan madde ile sınırlı olması gerekirken, genel kurulun tamamının iptaline karar verilmesi doğru görülmemiş ve kararın bu nedenle bozulması gerekmektedir...."* şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu kararlar için bkz. Moroğlu, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Uygulaması, s. 130 - 131.

Aynı yönde Yargıtay 11. HD'nin 11.01.2010 t., 2009/5308 E., 2010/75 K. sayılı kararında; *"...Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına göre çağrıda usulsüzlük sadece davacıya dava hakkı verir ve tek başına bir iptal veya yokluk nedeni değildir. Dolayısıyla Mahkemece çağrı usulsüzlüğünün yokluk nedeni sayılması doğru olmamıştır..."* şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. Levent Yaralı, **Şirketler Hukukuna İlişkin Yargıtay Kararları -I-, Yeni TTK Madde Atıflı 2010-2011 Kararları**, Ankara, 2012 ss. 237 – 239.

Yargıtay 11. HD.'nin 19.07.2011 t., 2009/10467 E., 2011/9019 K. sayılı kararında; “Mahkemece, toplanan kanıtlar ve alınan bilirkişi raporuna dayanılarak, çağrı merasiminde usulsüzlük bulunsa dahi bu durumun alınan kararların iptalini gerektirmeyeceği, davacının da çağrıdan haberdar olup toplantıya katılarak olumsuz oy kullandığı, anasözleşmenin kar tespiti ve dağılması başlıklı 18. maddesinde yapılan değişikliğin TTK'nun 385. maddesi anlamında müktesep hakların ihlali niteliğinde olduğu ve oybirliği gerektirdiği, dava konusu genel kurulda ise oyçokluğu ile karar alındığı, diğer kararların ise müktesep hak ihlali niteliğinde değil bir grup imtiyazını kaldırır nitelikte olduğu ve TTK'nun 388. ve 389. maddelerine uygun şekilde ve çoğunlukla alındığı gerekçesiyle asıl davanın reddine...” karar verilmiştir. Bu karar için bkz. Yaralı, ss. 149 – 151.

Yargıtay 11. HD.'nin 16.10.2012 t., 2011/9047 E., 2012/16257 K. sayılı kararına göre de; “...TTK'nın 381. maddesinde çağrıda usulsüzlük halinin genel kurula bu nedenle katılmayan ortaklara bu toplantıda alınan kararların iptali davası açma hakkını verdiği açıkça düzenlendiğine göre, bu husus kanun koyucunun da bu hükme aykırılığın müeyyidesini yokluk olarak kabul etmediğini açıkça göstermektedir. O halde Mahkemece, genel kurul toplantısına çağrı usulsüzlüğü iptal edilebilirlik nedeni olarak nitelendirilerek, çağrı usulsüzlüğünü iddia eden tarafın ayrıca genel kurul toplantısında alınan kararların, yasa, ana sözleşme veya iyi niyet kurallarına aykırı olduğunu da ispat etmesi zorunlu olup, Mahkemece, belirtilen gerekçe ile ortaklar kurulu kararının iptaline karar verilmesi doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir...” Bu karar için bkz. Tayfun Ercan, **Ticaret Kanunu Yargıtay İlke Kararları**, Ankara, 2014, s. 223-224.

Aynı doğrultuda Yargıtay 11. HD.'nin 22.09.2016 t., 2015/15396 E., 2016/7426 K. sayılı daha yeni tarihli bir kararında da; “...dava, davalı Şirketin 28.05.2013 tarihli genel kurul toplantısında alınmış olan kararların iptali istemine ilişkindir. Söz konusu toplantıya davacı katılmamış olup, davacıya toplantıya ilişkin geçerli bir tebligat yapıldığı hususu da ispatlanamamıştır. Davacıya usulüne uygun bir toplantı çağrısı yapılmaması ve davacının bu nedenle genel kurul toplantısına katılmamış olması davacıya bu toplantıda alınan kararlara karşı muhalefet şerhi koyma şartı aranmaksızın dava açma hakkı verir ise de, bu durum tek başına alınan kararların iptalini gerektirmez. Usulsüz çağrıya dayanılarak açılan iptal davalarında toplantıda alınan kararların iptaline karar verilmesi ancak alınan kararların kanun, esas sözleşme ve iyiniyet kurallarına aykırılığının tespiti halinde mümkündür...” şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş ve İfakat Balık, “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 4, Ankara, Aralık 2016, ss. 248 - 250.

Yargıtay 11. HD.'nin 26.01.2016 t., 2015/2351 E., 2016/799 K. Sayılı kararında; “...Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, ...toplantıya katılan davacının çağrıdaki usulsüzlük nedeniyle iptal talebinde bulunmasının hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğu...” gerekçeleriyle davanın reddine ilişkin olarak verilen karar, onanmıştır. (Yargıtay 11. HD. 26.01.2016 t., 2015/2351 E., 2016/799 K.) Bu karar için bkz. Ufuk Tekin ve İbrahim Bektaş, “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 1, Ankara, 2016, ss. 288 – 290. Aynı yönde Yargıtay 11. HD., 16.05.2013 t., E. 10156, K. 10073; 11. HD., 16.05.2013 t., E. 10156, K. 10073. Bu kararlar için bkz. Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler, 3. Cilt ss. 2661-2662.

Benzer şekilde iadeli taahhütlü posta ile yapılması gereken davetin, hızlı posta ile noter kanalıyla yapıldığı ve ortaklığın internet sitesi ile ticaret sicil gazetesinde yapılmadığı bir olayda Yargıtay 11. HD.'nin 15.11.2017 t., 2016/8889 E., 2017/6204 K. sayılı kararında da; “... Dava, limited şirket genel kurul kararının iptali istemine ilişkin olup, mahkemece genel kurul toplantısındaki usule aykırı toplanma nedeniyle iptal kararı verilmiş ise de, davacıların iddia ettikleri çağrı usulsüzlüğü, genel kurul kararının iptalini gerektirmeyip, yalnız çağrı usulsüzlüğü nedeniyle toplantıya katılmayan ortağın muhalefet şerhi olmadan süresinde iptal davası açma hakkı verir ve genel kurul kararlarının iptali sebeplerinin ispatı gerekir. Bu nedenle Mahkemenin genel kurul kararının iptali gerekçesi yerinde değildir...” şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karar için bkz. İbrahim Bektaş, “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIV, Sayı 1, Ankara, Mart 2018, ss. 234 – 236.

Moroğlu tarafından ise bu kararlar eleştirilmektedir. Yazara göre, Yargıtay kararlarında iptal sebepleri ile iptal davası açma hakkı birbirine karıştırılmaktadır. Nitekim TTK m. 446/1-b maddesinde iptal sebepleri değil, toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini toplantı tutanağına geçirten pay sahipleri dışında kalan pay sahiplerinin koşulsuz iptal davası açma hakkı düzenlenmektedir. Yargıtay'ın aksini kabulü halinde davete ilişkin TTK m. 414 hükmünün emredici olmasının hiçbir bir anlamı kalmamaktadır. Bu hususta bkz. Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 85; ss. 114 – 117.

SONUÇ

Anonim ortaklıkta genel kurul, hem ortaklık ile ilgili temel ve hayati nitelikteki konuların karara bağlandığı yer olması nedeniyle ortaklık bakımından; hem de pay sahiplerinin bu pay sahipliğinden kaynaklanan haklarını kullandığı yer olması nedeniyle pay sahipleri bakımından çok önemlidir. Anonim ortaklıkta genel kurulun karar almak suretiyle yerine getirdiği çok sayıda görev ve yetki mevcut bulunmakta olup, bu görev ve yetkilerin çokluğu, önceden beri anonim ortaklıkta yönetim kutulu ile genel kurul arasındaki ilişkiyi de tartışmalı hale getirmiştir. 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanunu döneminde, konuyla ilgili yasal bir düzenleme yer almamasına rağmen, İsviçre Borçlar Kanunu'nda genel kurulun üst organ niteliğinde olduğunun açıkça düzenlenmiş olması sebebiyle hukukumuzda da bu görüşü savunan yazarlar mevcuttu. 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu'nda da, genel kurul ile yönetim kurulu arasında yasal bir düzenleme yine yer almamakla birlikte, bu kez her organın yetki ve görevleri ayrıntılandırılmış, bu da, genel kurul ile yönetim kurulu arasında herhangi bir astlık-üstlük ilişkisinin söz konusu olmadığı, bu iki organ arasında işlev ayrılığı bulunduğu görüşünün ağırlık kazanmasına sebebiyet vermiştir.

Genel kurulun toplantıya yetkili kişi ve organlar tarafından davet edilmesi son derece önemli bir konudur. Bu konuda 6762 sayılı Kanun düzenlemesine göre aslında azımsanamayacak oranda değişiklik ve yenilikler yapılmış olup, bu değişikliklerin çoğunun uygulamadaki sorunlara çözüm getirebilecek nitelikte olduğu da söylenebilecektir. İlk olarak 6762 sayılı Kanun'da denetçilere tanınmış olan davet yetkisi ortadan kaldırılmıştır. Bunun en önemli sebebi denetçilerin organ sıfatının ortadan kalkmış olmasıdır. Yeni kanun sisteminde denetçilerin bağımsız olması amaçlanmıştır. Aslında öğretilde azınlıkta olmakla birlikte denetçilerin genel kurulu toplantıya davet yetkisinin bağımsızlıklarına gölge düşürecek nitelikte bir yönünün bulunmadığından bahisle davet yetkisinin ortadan kaldırılmasını eleştiren görüşler mevcuttur. Bununla birlikte aslında 6762 sayılı Kanun'da yer almayıp 6102 sayılı Kanun'la ilk kez düzenlenmiş olan tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisi, denetçilerin davet yetkisinin kaldırılmasıyla oluşabilecek boşluğu doldurabilecek niteliktedir.

Bu sayılanlar dışında davet yetkilileri bakımından eski ve yeni yasal düzenlemeler arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak davet yetkilisi olanlara ilişkin yasal düzenlemelerin daha ayrıntılı bir hale getirildiği söylenebilecektir. Örneğin genel kurulu toplantıya davet konusunda asıl yetkili organ olan yönetim kurulunun davet yetkisi genişletilmiş, görev süresi dolsa bile yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya davet yetkisinin mevcut olduğu açıkça düzenlenmiştir. Aslında eski TTK döneminde de süresi dolan yönetim kurulunun genel kurlu toplantıya davet yetkisi Yargıtay kararlarında kabul edilmekte idi. Uygulamada oluşturulmuş olan bu çözüm 6102 sayılı TTK ile yasal bir düzenlemeye kavuşturulmuş olmuştur.

Azınlığın genel kurulu toplantıya davet yetkisi de yeni TTK'da daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Örneğin eski kanun döneminde azınlığın genel kurulu davet istemiyle Mahkemeye başvurmadan önce yönetim kuruluna ve denetçilere başvurma zorunluluğu bulunmakta iken, yeni düzenlemede denetçilere başvuru zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır. Yine eski düzenlemeden farklı olarak azınlığa yönetim kuruluna başvurunun noter aracılığıyla yapılması yükümlülüğü getirilmiş, buna karşılık yönetim kuruluna da talebe yedi gün içinde olumlu veya olumsuz bir cevap verme yükümlülüğü yüklenmiş ve talebe yedi gün içinde bir cevap verilmediği takdirde olumsuz cevap verilmiş sayılacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin amacı kuşkusuz azınlığın başvuru tarihinin belirlenmesi konusunda uygulamada yaşanan sorunların önüne geçilmesi ve yönetim kurulunun talebe bir cevap vermeyerek toplantı yapılmasını sürüncemede bırakmasının önüne geçilmesidir. Azınlığın davet yetkisini daha etkin bir şekilde kullanmasını amaçlayan bu düzenlemelerin isabetli olduğu açıktır, çünkü uygulamada azınlığın genel kurulu toplantıya davet hakkının kullanılmasının sık karşılaşılan bir durum olduğu bilinmektedir.

Tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet hakkı da 6102 sayılı Kanun'la ilk kez düzenlenmiştir. Aslında tek pay sahibinin genel kurulu davet yetkisi bilinen anlamda bir toplantı daveti değildir; tek pay sahibinin genel kurulu toplantıya davet yetkisi yönetim kurulunun mevcut bulunmaması, devamlı olarak toplanamaması ve toplantı nisabının oluşmasına imkan bulunmaması hallerine özgülenmiştir. Dolayısıyla aslında bu hükmün amacı tek bir pay sahibinin acil ve önemli gördüğü konular için genel kurulu toplamasını sağlamak değil, yönetim

kurulunun görevini yerine getiremediği hallerde genel kurulu toplayarak yönetim kurulunun seçilmesini sağlamak ve dolayısıyla organ yokluğu sebebiyle feshin önüne geçmektir.

Kayyım, iflas idaresi ve tasfiye memurlarının davet yetkisi bakımından ise eskiye nazaran önemli farklılıklar bulunmamaktadır. Tasfiye memurlarının genel kurulu toplantıya davet yetkisi TTK'da düzenlenmişse de, kayyım ve iflas idaresinin davet yetkisi TTK'da yer almamakta, genel hükümler gereği davet yetkilerinin bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ancak her üçünün davet yetkileri görevlerinin gerektirdiği hallerle sınırlı olması bakımından benzerlik arz etmektedir.

Son olarak öğretide genel kurulun ileride yapılacak bir genel kurulun tarihini belirlemesinin gerçek anlamda bir davet olup olmadığı hususu da öğretide tartışılmışsa da, kanaatimizce genel kurul kendi kendisine davet prosedürünü yerine getiremeyeceğinden, bir genel kurul toplantısı sırasında sonraki genel kurul toplantısının tarihini belirlese dahi, yaptığı bu belirlemenin gerçek anlamda bir toplantı daveti olarak nitelendirilmesi mümkün gözükmemektedir. Ancak öğretide bu belirlemenin yönetim kuruluna verilmiş bir talimat niteliğinde olduğu yönünde görüşler de mevcuttur.

Genel kurulu toplantıya davet yetkisine sahip olanların belirlenmesi oldukça önemli bir konudur, çünkü genel kurulun yetkisiz kişiler tarafından toplantıya davet edilmesi halinde, toplanan bu genel kurulda alınan kararlar geçersizdir. Bu geçersizliğin yaptırımının yokluk olduğu yönünde ise, öğretide ve Yargıtay kararlarında neredeyse görüş birliği bulunmaktadır.

Genel kurulun toplantıya davet prosedürü konusunda ise 6102 sayılı Kanun'da 6762 sayılı Kanun'a nazaran çok esaslı farklılıklar bulunmamakla birlikte, eski düzenlemeye göre daha ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. İlk olarak toplantı ilanları eskiden olduğu gibi Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayınlanacaktır. Bununla birlikte pay sahiplerine önceden taahhütlü mektup gönderilmekte iken, yeni Kanun'da iadeli taahhüt mektup gönderileceği düzenlenmiştir. Ayrıca teknolojik gelişmelerin etkisiyle yeni sistemde denetime tabi ortaklıklar için internet sitesi açma zorunluluğu getirilmiş olduğundan, bu ortaklıklar bakımından genel kurul toplantı ilanlarının da internet sitesinde yayınlanacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler

kuşkusuz pay sahiplerinin genel kuruldan haberdar edilmesinin etkin bir şekilde sağlanması amacına hizmet edecektir.

Bunların yanında yapılan ilanlarla toplantı tarihi arasında en az iki hafta bulunması zorunluluğu ve yapılan davette gündemin belirtilmesi zorunluluğu da, davet usulüne ilişkin diğer düzenlemelerdir. Gündemin düzenlenmesi görevi genel kurulu toplantıya davet eden kişi veya organa ait olup, toplantının bu gündeme uygun olarak yapılması gerekir. Gündeme bağlılık ilkesi olarak adlandırılan bu ilkenin amacı, kendilerine bildirilen gündeme göre toplantıya katılıp katılmamaya karar veren pay sahiplerinin oldu bittilerle karşılaşmalarını önlemek, ilgilendikleri, görüş açıklamak ve oy kullanmak istediği konulara göre genel kurula katılıp katılmamak konusunda karar vermelerini sağlamaktır.

Davet usulüne ilişkin anılan bu yasal düzenlemelere aykırılığın yaptırımını önceden beri çok tartışılan bir konudur. Bu tartışmaların birçok sebebi bulunmakla birlikte, tartışmaların en önemlileri arasında gösterilebilecek sebepler, 6762 sayılı Kanun'da butlan ve yokluk yaptırımlarının düzenlenmemiş olması ile, davet usulüne ilişkin hükmün mutlak emredici nitelikte olup olmaması noktalarında toplanmıştır. 6102 sayılı TTK ile butlan yaptırımı düzenlenmiş olmasına rağmen, yokluk yaptırımı halen düzenlenmemiştir. Ancak davet usulüne aykırılığın yaptırımı da esasen yokluk ile iptal edilebilirlik yaptırımları çerçevesinde tartışıldığından butlan yaptırımına ilişkin düzenleme, davet prosedürüne uyulmamasının yaptırımı konusundaki tartışmaları çözüme kavuşturacak nitelikte değildir. Aslında davet usulüne aykırılık çok çeşitli hallerde kendini gösterebilmektedir. Dolayısıyla ihlalin ağırlığına göre farklı yaptırımların uygulanması mümkündür. Bununla birlikte öğretide birtakım yazarların eğilimi davet usulüne ilişkin hükümlerin kamu düzenine ilişkin mutlak emredici bir hüküm olması sebebiyle, bu hükümlerin ihlalinin yaptırımını yokluk olarak kabul etmek şeklinde iken, Yargıtay'ın eğilimi hukuk güvenliği ilkesi gereği genel kurul kararlarına geçerlilik tanınması ve şüphe halinde iptal edilebilirlik yaptırımına öncelik tanınması yönündedir.

KAYNAKÇA

Akbay, Direnç. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, İstanbul, 2010.

Akünel, Teoman. **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, 2. Bası, İstanbul, 1995.

Al, Şengül. “TTK Tasarısına Göre Limited Şirketlerde Genel Kurul”, **Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan**, 1. Cilt, Ankara, 2010, s.154-209.

Altaş, Soner. **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler (Karşılaştırmalı, Açıklamalı, Örnekli)**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 6. Baskı, Ankara, 2015.

Ansay, Tuğrul. **Anonim Şirketler Hukuku, Altıncı Baskı**, Ankara, 1982. (Anonim Şirket)

Arslan, İbrahim. **Şirketler Hukuku Bilgisi**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş Ondördüncü Baskı, Konya, 2010.

Arslanlı, Halil. **Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, 1960 (Anonim Şirketler).

Arslanlı, Halil. “Anonim Şirketlerde Umumi Heyet”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt 24, Sayı 1-4, İstanbul, 1959, s. 204-288 (Umumi Heyet).

Atalay, Oğuz. **Anonim Şirketlerin İflası**, İzmir, 1996.

Atik, Bekir. **Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantısı**, Ankara, 2013.

Bahtiyar, Mehmet. “6102 Sayılı TTK. Ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurula Elektronik Yoldan Katılma”, **Makaleler III**, İstanbul, 2014, s. 353-371 (Elektronik Genel Kurul).

Bahtiyar, Mehmet. “Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirket Genel Kurulu’nun Fiziken Yapılması”, **Makaleler III**, İstanbul, 2014, s. 135-195 (Genel Kurul).

Bahtiyar, Mehmet. **Ortaklıklar Hukuku**, Yeni TTK’ya Göre Yazılmış ve Güncellenmiş 9. Basıdan Tıpkı 10. Bası, İstanbul, 2015 (Ortaklık).

Bahtiyar, Mehmet ve Esra Hamamcıoğlu. **Yeni TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları**, İstanbul, 2014.

Bektaş, İbrahim. “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 2, Ankara, 2016.

Bektaş, İbrahim. “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIV, Sayı 1, Ankara, Mart 2018, s. 181 – 252.

Bektaş, İbrahim ve İfakat Balık. “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 4, Ankara, Aralık 2016, s. 241-261.

Bektaş, İbrahim ve İfakat Balık. “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIII, Sayı 1, Ankara, Mart 2017, s. 335-337.

Bektaş, İbrahim ve İfakat Balık. “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIII, Sayı 4, Ankara, Aralık 2017, s. 317 - 359.

Bektaş, İbrahim ve Merve İrem Yener, “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXIV, Sayı 2, Ankara, Haziran 2018, s. 479-525.

Boztosun, Ayşe Odman. “Anonim Şirket Genel Kurullarından Önce, İlgili Pay Sahiplerine Hiç veya Usulüne Uygun Şekilde Davet Mektubu Gönderilmemesinin

Hukuki Sonucu Nedir?” **XXIV. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, 2012.

Cenkci, Esra. “Anonim Ortaklıkta Tek Pay Sahibinin Yeni Gücü: Genel Kurulu Toplantıya Çağırabilmesi”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXXIII, Sa. 3, Ankara, 2017, s. 129-171.

Çamoğlu, Ersin. **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul, 2010.

Çevik, Orhan Nuri. **Anonim Şirketler**, Gözden Geçirilmiş , Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, 1979 (Anonim Şirket).

Çevik, Orhan Nuri. **Uygulamada Şirketler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş, Güncelleştirilmiş Üçüncü Baskı, Ankara, 2002 (Şirketler).

Deryal, Yahya. “Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hukuki Niteliği”, **Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul, 2003, s. 378 - 399.

Doğanay, İsmail. **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, Birinci Cilt, Tümünden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Dördüncü Bası, Madde: 1-419, İstanbul, 2004.

Domaniç, Hayri. **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, TTK Şerhi II, İstanbul, 2010.

Dural, H. Ali. “Çağrısız Toplanan Genel Kurulda Pay Sahiplerinden Birinin Toplantıyı Terk Emesi, Alınan Kararların Geçerliliğini Etkiler Mi?”, **Prof. Dr. Ömer Teoman’a 55. Yaş Günü Armağanı**, C.I., İstanbul, 2002, s. 369-376.

Eminoğlu, Cafer. “Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, Yıl:2015, s. 129 – 166.

Ercan, Tayfun. **Ticaret Kanunu Yargıtay İlke Kararları**, Ankara, 2014.

Erdem, H. Ercüment. “Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Şirketler Genel Kurulları İçin Getirdiği Yenilikler”, **Türk Ticaret Kanunu İle İlgili Makaleler (2009-2016)**, İstanbul, 2017, s. 407-449.

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Ankara, 2015.

Eriş, Gönen. **Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Ticaret Sicil Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler**, 2. Cilt (54-424. Maddeler), Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, 2014 (Ticari İşletme ve Şirketler 2. Cilt).

Eriş, Gönen. **Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Ticaret Sicil Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler**, 3. Cilt (425-644. Maddeler), Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, 2014 (Ticari İşletme ve Şirketler 3. Cilt).

Güney, Necla Akdağ. **Anonim Şirket Yönetim Kurulu**, Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İstanbul, 2016. (Yönetim Kurulu)

Güney, Necla Akdağ. **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Genişletilip Güncelleştirilmiş İkinci Baskı, İstanbul, 2010. (Sorumluluk).

Helvacı, Mehmet. **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, İstanbul, 1995 (Sorumluluk).

Helvacı, Mehmet. “Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları Ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik” Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklıkların

Genel Kurullarının Yapılması, İlgili Mevzuatla Birlikte, İstanbul, 1997 (Yönetmelik).

Hirsch, Ernst. **Ticaret Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, İstanbul, 1948.

İmregün, Oğuz. **Anonim Ortaklıklar**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, 1989. (Anonim Ortaklık).

İmregün, Oğuz. “Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Yetersayıları ve Yönetim Kurulu Kararlarına Karşı Başvuru Yolları”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e 80. Yaş Günü Armağanı**, C. I, İstanbul, 2001.

İmregün, Oğuz. **Kara Ticareti Hukuk Dersleri (Genel Hükümler-Ortaklıklar-Kıymetli Evrak)**, Onüçüncü Baskı, İstanbul, 2005 (Kara Ticareti).

Karaege, Özge. “Anonim Şirketlerde Tek Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağrı Yetkisi (TTK m. 410/II)”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XIX, Y. 2015, Sa. 4, s. 71 – 127.

Kaya, Mustafa İsmail. “Anonim Şirkette Tek Bir Pay Sahibinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırması”, **Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 60. Yıl Armağanı**, Ankara, 2015, s. 405-434.

Kendigelen, Abuzer. **Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, İstanbul, 2011.

Keskin, Harun. “Anonim Şirket Genel Kurulu İle Yönetim Kurulu Arasındaki İlişkinin Tarihsel Süreçte Geçirdiği Değişim ve Organların Yetkilerine Genel Bir Bakış”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXXIV, S. 3, Ankara, 2018, ss. 241-274.

Kırca, İsmail, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat. **Anonim Şirketler Hukuku**, Cilt 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara, 2013.

Köksal, Aytaç. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın 397 İlâ 406 Maddeleri Arasında Düzenlenen Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu”, **Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan**, I. Cilt, Ankara, 2010, s. 1387-1409.

Moroğlu, Erdoğan. **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu (Başlangıç Hükümleri, Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri, Kıymetli Evrak ve Son Hükümler), Değerlendirme ve Öneriler**, İstanbul, 2012. (Değerlendirme ve Öneriler)

Moroğlu, Erdoğan. **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Sekizinci Baskı, İstanbul, 2017 (Hükümsüzlük).

Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davet İçin Azınlık Pay Sahiplerini Yetkilendiren Mahkeme Kararının Uygulanmasının Ertelenmesi”, **Makaleler, II**, İstanbul, 2006, s. 31 - 39. (Mahkeme Kararının Uygulanmasının Ertelenmesi)

Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklıkta Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Daveti ve Mahkemenin Davete İzin Kararının Uygulanmasının Durdurulması”, **Makaleler, I**, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, 2006, s. 225 - 242. (Azınlık Pay Sahipleri)

Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyeleri ile Denetçilerin Görev Süreleri”, **Makaleler**, İstanbul, 2010, s. 407-418.

Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Genel Kurul Kararına Etkisi ve Yargıtay Kararları”, **Makaleler, I**, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, 2006, s. 161 - 180. (Davet Merasimine Aykırılık)

Moroğlu, Erdoğan. “Anonim Ortaklıkta Genel Kurulun Toplantıya Daveti Merasimine Aykırılığın Yaptırımı ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Uygulaması”, **Makaleler, II**, İstanbul, 2006, s. 127 - 134. (11. Hukuk Dairesi Uygulaması)

Moroğlu, Erdoğan. “Genel Kurul”, **Makaleler, I**, 3. Tıpkı Bası, İstanbul, 2006, s. 291 - 302 (Genel Kurul).

Moroğlu, Erdoğan, Abuzer Kendigelen, **Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul, 2010, s. 181.

Narbay, Şafak. “TTK Tasarısında Anonim Ortaklık Genel Kurulunu Toplantıya Davete Yetkili ve Görevli Olanlara İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, **Hukuki Yorum ve Haber Dergisi**, Sayı:7, Temmuz 2006, ss.168-181.

Okur, İrfan. “Medeni Hukuk Tüzel Kişileri ile Ticaret Hukuku Tüzel Kişilerinin Hak Ehliyeti Yönünden Karşılaştırılması”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt:16, Sayı:3, 1990, ss. 377-390.

Özkorkut, Korkut. **Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali**, Ankara, 1996.

Özsunay, Ergun. **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, İstanbul, 1982.

Öztan, Bilge. **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fillerinden Doğan Sorumluluk**, Ankara, 1970.

Pekcanitez, Hakan. **Anonim Ortaklıkların İflası**, Ankara, 1991.

Poroy, Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu. **Ortaklıklar Hukuku I**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul, 2014.

Pulaşlı, Hasan. “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVII, Y. 2013, Sa. 1-2. S. 885 – 898 (Sakatlık).

Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, 2016. (Şirketler).

Pulaşlı, Hasan. **Şirketler Hukuki Şerhi**, Yargıtay, İsviçre ve Alman Federal Mahkeme Kararları İşlenerek Tamamen Yenilenmiş ve Değiştirilmiş 3. Baskı, Cilt I, Ankara, 2018. (Şerh).

Saka, Zafer. **Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul**, İstanbul, 2004.

Sezgin, Ayşegül. “Yönetim Kurulu Üyesi İle Anonim Ortaklık Tüzel Kişisi Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği”, **Doç. Dr. Mehmet Somer’in Anısına Armağan**, İstanbul, 2006, s. 365-381.

Soykan, İsmail Cem. **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, 1. Baskı, İstanbul, 2012.

Şener, Oruç Hami. **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Ankara, 2017.

Tandoğan, Haluk. **İsviçre Borçlar Kanunu**, Kısım III-IV Ve Haksız Rekabete Dair Federal Kanun, Ankara, 1958.

Tekil, Fahiman. **Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul, 1993 (Anonim Şirketler).

Tekil, Fahiman. “Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Hakkında Bir Yargıtay Kararı Üzerine Düşünceler”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, İstanbul, 1999, s. 593 – 600 (Hükümsüzlük).

Tekin, Ufuk ve İbrahim Bektaş. “Kararlar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt XXXII, Sayı 1, Ankara, 2016.

Tekinalp, Ünal. “Emredici Hükümler Açısından Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2013/2, ss. 13 – 18 (İptal ve Butlan).

Tekinalp, Ünal. **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar, Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme)**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, 2015.

Teoman, Ömer. “Anonim Ortaklığın Denetçilerinin Sorumluluğuna İlişkin 28 Eylül 1980 Tarihli Bir İsviçre Federal Mahkemesi Kararı (BGE 106 II 232-235)”, **İktisat ve Maliye**, 1981, C XXVIII, S. 2, Haziran 1982, ss. 79-82.

Teoman, Ömer. “Avrupa Anonim Ortaklığında Azınlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Eklettirme Hakkı”, **Tüm Makalelerim**, Cilt I-II (1971-2001), İstanbul, 2012, s. 383-388. (Avrupa Anonim Ortaklığı)

Teoman, Ömer. “Çağrısız Genel Kurulun Gündemine Oybirliği ile Madde Eklenmesi, (YTK 416/II)”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. XXVII, S. 3, Ankara, Eylül 2011.

Teoman, Ömer. “Derneklerde ve Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Yetersayının Sağlanamaması Nedeniyle Toplanamamışsa İkinci Toplantı İçin Yeniden Çağrı Merasimine Uymak Zorunlu Mudur?”, **Tüm Makalelerim**, Cilt I-II (1971-2001), İstanbul, 2012, s. 399-405.

Teoman, Ömer. “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu’na İlişkin Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **Tüm Makalelerim**, C. III, 2002-2010, İstanbul, 2010, s. 250-263.

Ulaş, Işıl. “Uygulamacı Gözü ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Bakış”, **Batider**, C. XXIII, Sa: 2, Yıl:2005.

Ulusoy, Erol, **Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları**, Ankara, 2014, Can, Mustafa Erdem, “Azlığın Genel Kurulu Toplantıya Çağırılması ve Gündemin Belirlenmesi Konusundaki Yetkileri”, s. 75 – 96.

Üçışık, Güzin ve Aydın Çelik. **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, 1. Cilt, Ankara, 2013.

Ülkü, Murat Fatih. Anonim Ortaklıklarda Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması (Daveti), **Prof. Dr. Hayri Domanıç’e 80. Yaş Günü Armağanı**, I. Cilt, **Ticaret Hukuku, Medeni Usul Hukuku, İcra İflas Hukuku**, Yayına Hazırlayan Doç. Dr. **Abuzer Kendigelen**, İstanbul, 2001, s. 575 – 598.

Yaralı, Levent. **Şirketler Hukukuna İlişkin Yargıtay Kararları -I-, Yeni TTK Madde Atıflı 2010-2011 Kararları**, Ankara, 2012.

Yiğit, İlhan. **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, 2005.